Nr 189.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1937 kl. 7 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (punkterna 119, 121, 127, 140, 143, 156, 166, 168, 180 och 243 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att, i avbidan på, bland annat, den proposition angående lönereglering för vissa statsanställda lärare m. m., som kunde varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1937/1938 beräkna

dels till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar ett förslagsanslag av 314,000 kronor;

dels till Allmänna läroverken: Avlöningar ett förslagsanslag av 19,850,000 kronor;

dels till Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier ett anslag av 21,400 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,990,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag av 275,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 77,500 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Stipendier ett reservationsanslag av 110,000 kronor;

dels till Folkskoleseminarier: Utrustning ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Avlöningar ett förslagsanslag av 290,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Omkostnader ett förslagsanslag av 70,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 12,500 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Stipendier ett reservationsanslag av 18,000 kronor;

dels till Småskoleseminarier: Utrustning ett reservationsanslag av 7,000 kronor;

dels till Folkskolinspektionen: Avlöningar ett förslagsanslag av 520,000 kronor;

dels till Nomadskolor: Avlöningar ett förslagsanslag av 92,000 kronor;

dels till Läroanstalter för blinda: Avlöningar ett förslagsanslag av 183,000 kronor;

dels till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar ett förslagsanslag av 78,000 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Avlöningar ett förslagsanslag av 660,000 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Omkostnader ett förslagsanslag av 74,400 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 44,600 kronor;

dels ock till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ett förslagsanslag av 5,700,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 271, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1937, föreslagit riksdagen att

1. godkänna ett av departementschefen förordat förslag till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen jämte den reglementet bilagda tjänsteförteckningen;

2. besluta, att lärare vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte och de tekniska läroverken skola äga att under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 uppbära provisoriskt dyrortstillägg enligt samma grunder, som gälla för andra befattningshavare i statens tjänst;

3. medgiva, att dyrtidstillägg till nämnda lärare må under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 utgå enligt samma grunder, som gälla för statens befattningshavare vid s. k. nyreglerade verk;

4. besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 januari 1938 äga tillämpning å statens folkskolinspektörer, nomadskolinspektören och husmoder vid läroanstalterna för blinda samt

å husmoder och översköterska vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de tilläggsbestämmelser och tillämpningsföreskrifter, som kunna erfordras för genomförandet av de ovannämnda avlöningsbestämmelserna eller eljest stå i samband därmed;

6. medgiva, att ordinarie befattningshavare, som här avses och för vilka ny lönereglering genomföres från och med januari 1938, må, under förutsättning att de underkasta sig vederbörande avlöningsreglemente, vid ingången av nämnda månad av statsmedel uppbära ett belopp, motsvarande vad de skulle hava uppburit i förskott för samma månad, om de före den 1 januari 1938 gällande avlöningsbestämmelserna då fortfarande ägt giltighet;

7. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet angivits, meddela de bestämmelser i övrigt rörande övergången till det nya avlöningssystemet, som må befinnas erforderliga;

8. förklara sig icke hava något att erinra mot de av departementschefen förordade riktlinjerna för en lönereglering för vaktmästarpersonalen vid förutnämnda läroanstalter;

9. besluta, att provisorisk avlöningsförbättring må för tiden den 1 juli—den 31 december 1937 utgå till lärare vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken samt till statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören ävensom under budgetåret 1937/1938 till lärare vid småskoleseminarierna, allt enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1936/1937;

10. medgiva, att arvodesförhöjning för vissa extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller statens folkskoleseminarium må efter nu gällande grunder utgå till och med den 31 december 1937;

11. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för högre lärarinneseminariet, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

12. godkänna en av departementschefen förordad personalförteckning för högre lärarinneseminariet, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

13. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för högre lärarinneseminariet, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

14. till *Högre lärarinneseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 324,000 kronor;

15. medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:ts avgörande, huruvida inbyggd praktisk realskollinje må, i huvudsaklig överensstämmelse med hittills tillämpade grunder, anordnas vid allmänt läroverk eller kommunal mellanskola;

16. besluta, att samrealskolorna i Eslöv, Motala och Skellefteå skola från och med budgetåret 1937/1938 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt ombildas till högre samläroverk med i Eslöv treårigt latin- och realgymnasium, i Motala fyraårigt latin- och realgymnasium samt i Skellefteå fyraårigt latin- och treårigt realgymnasium, allt under förutsättning, ej mindre att vederbörande kommun åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning, än även, i fråga om Skellefteå, att staden förbinder sig att bevilja ett engångsanslag av 5,000 kronor till bestridande av kostnaderna för komplettering av undervisningsmaterielen och utvidgning av biblioteket;

17. besluta, att lärare vid provårsläroverk, som för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, må — utöver särskilt arvode med 1,500 kronor för år enligt ovannämnda avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen — åtnjuta tilläggsarvode med 300 kronor för år, därest i statsrådsprotokollet angiven provisorisk utvidgning av provårsinstitutionen kommer till stånd och så länge denna utvidgning består;

18. medgiva, att gällande bestämmelser angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen i en i statsrådsprotokollet omförmäld skrivelse av den 31 augusti 1936 föreslagit, utsträckas att gälla tills vidare till och med utgången av juni 1945;

19. besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1937 — utöver de lärartjänster, som jämlikt beslut av 1935 års riksdag skola från och med sagda dag inrättas — inrättas ytterligare 10 lektorstjänster och 4 adjunktstjänster;

20. besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1937 inrättas 1 teckningslärartjänst och 5 tjänster såsom lärarinnor i kvinnligt handarbete;

21. besluta, att till tjänster vid högre allmänna läroverk skola från och med den 1 juli 1937 ombildas följande lärartjänster vid realskolor nämligen 3 rektorstjänster, 2 teckningslärartjänster, 1 musiklärartjänst och 2 gymnastiklärartjänster;

22. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

23. godkänna en av departementschefen förordad personalförteckning för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

24. bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av sagda personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1937/1938, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

25. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

26. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 19,895,900 kronor;

27. till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett anslag av 21,400 kronor;

28. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

29. godkänna en av departementschefen förordad personalförteckning för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

30. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

31. till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,910,000 kronor;

32. till *Folkskoleseminarier: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 273,900 kronor;

33. till *Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 75,500 kronor;

34. till *Folkskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 109,000 kronor;

35. till *Folkskoleseminarier: Utrustning* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor;

36. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas under budgetåret 1937/1938;

37. till *Småskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 278,700 kronor;

38. till *Småskoleseminarier: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 66,200 kronor;

39. till *Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 12,000 kronor;

40. till *Småskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 18,000 kronor;

41. till *Småskoleseminarier: Utrustning* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,000 kronor;

42. besluta, att från och med den 1 juli 1937 för expenser skall utgå ej mindre till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör ersättning med 500 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande expensersättning till sin vikarie avstå 200 kronor för år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, än även till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, ersättning med ett belopp, beräknat efter 200 kronor för år;

43. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

44. godkänna en av departementschefen förordad personalförteckning för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

45. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

46. till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 516,300 kronor;

47. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas under budgetåret 1937/1938;

48. till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 87,500 kronor;

49. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

50. godkänna en av departementschefen förordad personalförteckning för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

51. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

52. till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 183,500 kronor;

53. besluta, att till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementarsko-

lorna i Norrköping och Borås samt elektrotekniska fackskolan i Västerås skola under budgetåret 1937/1938 utgå tillfälliga lönetillägg enligt enahanda bestämmelser som för budgetåret 1936/1937;

ävensom förklara, att i fråga om tillerkännande av tillfälliga lönetillägg åt icke-ordinarie befattningshavare skall för budgetåret 1937/1938 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1936/1937 beslutat;

54. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

55. godkänna en av departementschefen förordad personalförteckning för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

56. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

57. till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 69,600 kronor;

58. besluta, att vid de nu befintliga tekniska läroverken skall från och med den 1 juli 1937 inrättas ytterligare 1 lektorstjänst;

59. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för de nu befintliga tekniska läroverken, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937;

60. godkänna en av departementschefen förordad personalförteckning för de nu befintliga tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938:

61. godkänna en av departementschefen förordad avlöningsstat för de nu befintliga tekniska läroverken, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938;

62. till *Tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 682,700 kronor;

63. till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 70,700 kronor;

64. till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 47,200 kronor;

65. till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 5,400,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Gustaf Adolf Björkman* (I: 245) och den andra inom andra kammaren av herr *S. Lundberg* (II: 494), vari hemställts, att riksdagen ville bevilja de

rektorer vid de allmänna läroverken i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö, som den 1 januari 1938 övergå på den nya lönestaten och som då kvarstå i den rektorsbefattning de innehade den 30 juni 1937, särskilda personliga lönetillägg motsvarande de vid sistnämnda tidpunkt av kommunens medel utgående hyresbidragen till de ordinarie lärarna på så sätt, att en rektor vid ett högre läroverk erhåller samma tillägg, som under motsvarande förhållanden tillkommer en lektor i högsta lönegraden, och en rektor vid en realskola samma tillägg, som under motsvarande förhållanden tillkommer en adjunkt i högsta lönegraden;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *W. Linder* (I: 246) och den andra inom andra kammaren av fröken *Beth Hennings m. fl.* (II: 498), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning om flickläroverkens organisationsfråga verkställes i så god tid, att ärendet kan föreläggas nästkommande års riksdag;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Herman Ericsson m. fl.* (I: 247) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Andersson* i Malmö *m. fl.* (II: 499), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att vid tekniska läroverket i Malmö inrätta en parallellavdelning av första klassen samt att anslå härför erforderliga medel, 7,975 kronor;

dels en inom första kammaren av herr *Otto Wangson* väckt motion (I: 248), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att extra ordinarie läroverksadjunkt skall placeras i lönegrad B 21 enligt löneplan, som framgår av Kungl. Maj:ts kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen; svensk författningssamling 1935: 397;

dels en inom första kammaren av herr *Olof Olsson m. fl.* väckt motion (I: 291), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att av lärarna vid de allmänna läroverken adjunkterna måtte placeras i 24:e lönegraden;

dels en inom första kammaren av herrar *Viktor Larsson* och *H. Bäcklund* väckt motion (I: 292), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, *att* teknings- och musiklärare vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet inplaceras, ordinarie i 21, extra ordinarie och extra lärare i 19 lönegraden, *att* teknings- och musiklärare vid folkskoleseminarierna inplaceras, ordinarie i 22 lönegraden, extra ordinarie och extra lärare i 19 lönegraden och att timlärares arvode bestämmes i proportion därefter, *att* det av skolöverstyrelsen begärda anslaget för tillämpning från och med höstterminen 1937 av den i läroverksstadgan föreskrivna timplanen för ämnet musik beviljas, *samt att* övningslärarnas lönesystem kompletteras med en bestämmelse, att den lön, som är förbunden med ordinarie övningslärartjänst vid ledigförklarandet, icke må minskas för den utnämnda befattningshavaren vid eventuell reducering av antalet undervisningstimmar per vecka;

dels en inom första kammaren av herrar *J. Sandén* och *O. Bergqvist* väckt motion (I: 293), vari hemställts, att lärarna i trädgårdsskötsel vid seminarierna i Karlstad och Luleå måtte tillerkännas personliga tilläggsarvoden av, i Karlstad 800 kronor och i Luleå 600 kronor, d. v. s. med de belopp, som skolöverstyrelsen i sin utredning ansett skäliga;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *O. Bergqvist m. fl.* (I: 295) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Hage m. fl.* (II: 546), vari hemställts, att riksdagen måtte med ändring av det av vederbörande departementschef i förenämnda ärende förordade förslaget besluta, att intagning skall ske 1937 jämväl av en parallellavdelning till den fyraåriga linjens första klass vid folkskoleseminariet i Luleå;

dels en inom första kammaren av herr *E. Berglund* väckt motion (I: 296), vari hemställts, att riksdagen vid fastställande av reglemente för lärare vid statens undervisningsväsen måtte besluta att i dess 8 § införa sådan bestämmelse, att Kungl. Maj:t lämnas befogenhet att vid bestämmande av ifrågavarande lärares stationeringsort vidtaga den jämkning, som med anledning av i motionen anförda förhållanden är påkallad;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Ruben Wagnsson* (I: 297) och den andra inom andra kammaren av herr *O. J. N. Malmborg* (II: 548), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att till folkskolinspektörerna under innevarande budgetår enligt kungörelsen nr 200/1936 utgående expensersättning måtte under budgetåret 1937/1938 utgå med oförändrat belopp, samt att härför erforderlig höjning av ifrågavarande anslag måtte av riksdagen beviljas;

dels en inom första kammaren av herr *K. Sandegård* väckt motion (I: 302), vari hemställts, att riksdagen, vare sig Kungl. Maj:ts propositioner nr 271 eller nr 270 i oförändrat skick bifallas eller icke, måtte besluta att anvisa nödiga medel för möjliggörande av obligatorisk läkarundersökning av varje vid samhällets skolor anställd lärare eller annan befattningshavare, som skall hava skyldighet att vid varje läsårs början förete bevis därom;

dels en inom första kammaren av herr *J. Bergman* väckt motion (I: 303), vari hemställts, att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 271 angående löneregleringen för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter m. m. i de delar, som beröra provisorisk utvidgning av provårsinstitutionen, och att riksdagen ville besluta i enlighet med skolöverstyrelsens förslag om inrättande av nya tillfälliga provårskurser vid högre latinläroverket i Göteborg och vid högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman* (I: 304) och den andra inom andra kammaren av herr *C. G. Tengström* (II: 554), vari hemställts, 1) att rektorerna vid de högre allmänna läroverken måtte utöver lektorslön tillerkännas samma merlön, som utöver adjunktslön tillerkännes realskolornas rektorer i merlön, 2) att mot-

svarande förfarande måtte komma till användning vid inplaceringen av de högre läroverkens rektorsbefattningar i olika lönegrupper, som beslutas gälla för realskolerektoratens inplacering i lönegrupper, samt 3) att de största läroverkens rektorer måtte inordnas i en fjärde grupp med ett extra lönetillägg på 480 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *Gustaf Adolf Björkman* och *I. Ekströmer* (I: 305) och den andra inom andra kammaren av herrar *E. Åqvist* och *G. De Geer* i Lesjöfors (II: 555), vari hemställts, att riksdagen måtte, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition i vad den berör avlönande av den icke-ordinarie lärarpersonalen vid de tekniska läroverken, besluta *att* extra ordinarie och extra lärare vid sagda läroverk skola placeras i 23:e lönegraden, med begynnelselön enligt 21:a löneklassen, *samt att* dem åliggande undervisningsskyldighet skall vara densamma, som åligger lektor vid tekniskt läroverk;

dels en inom första kammaren av herr *Ruben Wagnsson* väckt motion (I: 306), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarium skall erhålla lön i 18:e lönegraden och att sådan lärare vid enkelseminarium skall erhålla lön i 16:e lönegraden;

dels en inom första kammaren av herr *E. Sjödahl* väckt motion (I: 307), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, 1) att ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott vid folk- och småskoleseminarier skola placeras två lönegrader över motsvarande befattningar vid de allmänna läroverken; 2) att ordinarie lärarbefattning vid småskoleseminarierna uti teckning, musik och gymnastik med lek och idrott icke må inrättas, med mindre undervisningen efter fullt genomförd organisation omfattar minst 12 timmar i veckan; 3) att ordinarie lärare i manlig slöjd vid folkskoleseminarierna skola placeras i 20:e lönegraden; 4) att anslagen för arvoden åt seminariebibliotekarier och biträden å rektorsexpeditionerna vid folkskoleseminarierna för tiden 1 januari—30 juni 1938 höjas med det belopp, som erfordras för att bibliotekarier och biträden icke skola lida löneminskning; 5) att de lärare vid provårsläroverken, som omnämnas i förslaget till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen § 28, mom. 1 d), tillerkännas ett särskilt arvode av 350 kronor för år; samt 6) att löneregleringen vid småskoleseminarierna genomföres från och med den 1 januari 1938;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *N. Holmström* och *C. F. Carlström* (I: 308) och den andra inom andra kammaren av herr *C. Lindskog m. fl.* (II: 552), vari hemställts, *att* riksdagen måtte besluta följande lönegradsplaceringar vid de allmänna läroverken: lektorer i 28:e lönegraden, adjunkter i 24:e lönegraden, övningslärare i 21:a lönegraden och extra ordinarie adjunkter i 21:a lönegraden; *att* ett ståndpunktstagande till frågan om likalön måtte anstå i avvaktan på resultaten av 1936 års lönekommittés arbete, och att kvinnliga lärare tills vidare placeras

två lönegrader lägre än motsvarande manliga lärare; *att* riksdagen i avseende på rektorers avlöning liksom vissa övergångsbestämmelser måtte besluta sådana ändringar i propositionen, som i motionerna föreslagits; *samt att* riksdagen beträffande seminarier och tekniska läroverk måtte fastställa motsvarande förändringar av lönegradsplacering som för läroverken;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Hamrin* (I: 309) och den andra inom andra kammaren av fröken *Kerstin Hesselgren* och herr *E. Hage* (II: 550), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till nästkommande riksdag om upprättande av ordinarie tjänster i hushållsgöromål vid de allmänna läroverken;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *Otto Wangson* och *J. Bergman* (I: 310) och den andra inom andra kammaren av herr *J. Bergvall m. fl.* (II: 551), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta följande lönegradsplaceringar vid de allmänna läroverken: lektorer i 28:e lönegraden, adjunkter i 24:e lönegraden och extra ordinarie adjunkter i 21:a lönegraden;

dels en inom andra kammaren av herr *E. Hagberth m. fl.* väckt motion (I: 311), vari hemställts, att riksdagen efter i motionen framställda grunder måtte beräkna anslaget till de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter;

dels en inom andra kammaren av herr *A. Vougt* väckt motion (II: 492), vari hemställts, att riksdagen vid beslut om ny löneregler för lärarna vid statliga läroanstalter ville uttala, att hinder icke möter för utbetalande av de kommunala lönetillägg utöver lönen, som Malmö stad åtagit sig att utbetala till trenne lektorer vid Malmö tekniska läroverk såsom ersättning för arbete, som utöver tjänsten utföres enligt av vederbörande statliga myndighet utfärdad instruktion;

dels en inom andra kammaren av fru *Olivia Nordgren* väckt motion (II: 493), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att översköterskan vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte måtte placeras i lönegrad B 7;

dels en inom andra kammaren av herr *H. Hallén* väckt motion (II: 495), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att en ny avdelning manliga studenter innevarande år skall intagas i den tvåårigа linjen vid folkskoleseminariet i Karlstad;

dels en inom andra kammaren av herr *N. V. Sandström* väckt motion (II: 496), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att på så sätt ändra Kungl. Maj:ts förslag i propositionen till årets riksdag nr 271, att de extra lärarna vid statens tekniska läroverk och gymnasier uppflyttas från den 20:e till den 22:a lönegraden samt att anslaget för nästa budgetår höjes med däremot svarande belopp;

dels en inom andra kammaren av herr *T. Bergquist* väckt motion (II : 497), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att tekniska fackskolan i Västerås för beräkning av rektors avlöning skall i likhet med de tekniska läroverken i Borås, Eskilstuna och Härnösand placeras i grupp III, samt bevilja den ökning av det utav Kungl. Maj:t äskade anslaget, som därav föranledes;

dels en inom andra kammaren av herr *M. Andersson* i Igelboda väckt motion (II : 500), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta placera arbetslärarinnorna vid institutet å Tomteboda och hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor i 16:e lönegraden samt arbetslärarna vid institutet å Tomteboda och hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män i 17:e lönegraden;

dels en inom andra kammaren av herr *H. Hallén* väckt motion (II : 545), vari hemställts, att riksdagen vid nu förestående löneregleringen måtte besluta att de av de högre allmänna läroverkens adjunkter, som avlagt filosofie licentiatexamen, erhålla en placering, som med minst en lönegrad överstiger de adjunkters, som icke avlagt nämnda examen;

dels en inom andra kammaren av herr *C. G. Tengström* och fröken *Beth Hennings* väckt motion (II : 549), vari hemställts, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 271 må besluta, 1) att ordinarie teknings- och musiklärare vid allmänna läroverk placeras i 21 lönegraden, extra ordinarie och extra teknings- och musiklärare i 19 lönegraden, att timlärares arvoden bestämmas i proportion därefter och att motsvarande förbättringar vidtagas för lärarna i folkskoleseminarierna och högre lärarinneseminariet; samt 2) att bestämmelse fastställes om garanterad minimilön efter visst angivet antal veckotimmar för varje ledigförklarad övningslärarretjänst;

dels ock en inom andra kammaren att herr *C. G. Tengström* väckt motion (II : 553), vari hemställts, av riksdagen ville i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 271 besluta, att lärare vid icke-provårsläroverk, som tages i anspråk för handledning av lärarkandidater, må utom *handledar*arvode åtnjuta *lärar*arvode med 300 kronor per läsår.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas, i den mån ej redogörelse lämnas här nedan, till motionerna I : 245—248, I : 291—293, I : 295—297, I : 302—311, II : 492, II : 493, II : 495—497, II : 500, II : 545, II : 549 och II : 553.

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag och de i ämnet väckta motionerna följer utskottet den ordning, i vilken frågorna av departementschefen upptagits till behandling.

I. Lönereglering för personal vid det statliga undervisningsväsendet.

Den lärarpersonal, varom här är fråga, är anställd vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folk- och småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt de tekniska läroverken. Frågan om lönereglering för lärarpersonalen vid navigationsskolorna, vilka höra under tionde huvudtiteln, har av Kungl. Maj:t gjorts till föremål för särskild proposition till riksdagen och upptages av utskottet till behandling i annat sammanhang.

Kungl. Maj:ts i propositionen nr 271 framlagda förslag innebär, att lönerna skola regleras — förutom för den ovanberörda lärarpersonalen — jämväl för följande, i det statliga undervisningsväsendets tjänst verksamma personal, nämligen folkskolinspektörerna, nomadskolinspektören, husmoder vid institutet och förskolan för blinda, husmoder och översköterska vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt viss vaktmästarpersonal.

1. Löneregleringsfrågans allmänna läge.

Gällande lönesystem för lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna daterar sig från år 1918 och har tjänat som förebild vid löneregleringen för den övriga statliga lärarpersonalen. Sedan lönereglering för kommunikationsverken år 1919 genomförts, vilken sedermera blivit förebilden vid lönereglering för allmänna civilförvaltningen, har fråga uppstått om det sålunda genomförda lönesystemets utsträckande jämväl till de statliga läroanstalternas personal. Tvenne kommittéer, dels den genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 december 1920 tillsatta s. k. lärarlönekommittén, dels den av Kungl. Maj:t den 29 juni 1928 tillsatta 1928 års lönekommitté hava tidigare behandlat den nämnda frågan. Lärarlönekommitténs betänkande avgavs den 15 augusti 1923 och av 1928 års lönekommitté avgåvos två betänkanden, dels den 21 juli 1930 rörande befattningshavare i allmänhet vid undervisningsväsendet, dels den 27 maj 1931 rörande extra ordinarie och extra lärare m. fl.

Sedan de nämnda kommittéernas förslag varit föremål för yttranden av ett flertal myndigheter och korporationer, har frågan underkastats ytterligare beredning inom finansdepartementet, dels under hösten 1935, dels genom de s. k. läroverkslönesakkunniga, vilka tillkallats på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1936. Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till lönereglering för statsanställda lärare grundar sig närmast på läroverkslönesakkunnigas förslag.

De nämnda kommittéerna och beredningarna hava — dock i vad angår lärarlönekommittén och 1928 års lönekommitté icke fullt enhälligt — principiellt förordat ett tillämpande på lärarkårerna av kommunikationsverkens lönesystem och de i ärendet hörda myndigheterna m. fl. hava i stort sett anslutit sig härtill. Vad särskilt läroverkslönesakkunniga beträffar, hava dessa utarbetat förslag till särskilt avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen, vilket utgår från det nu gällande avlöningsreglementet för befattningshavare vid allmänna civilförvaltningen. De befattningshavare vid det statliga undervisningsväsendet, vilka icke äro att anse såsom lärare, föreslås härvid skola inordnas under allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente.

För egen del anför *departementschefen* (sid. 13 och 14 i statsrådsprotokollet) i förevarande avseende följande:

I enlighet med de uppdrag, som meddelats såväl lärarlönekommittén och 1928 års lönekommitté som läroverkslönesakkunniga, har avsikten varit att söka få huvudprinciperna för de nyreglerade verkens avlöningssystem tillämpade på de statliga undervisningsanstalternas personal liksom på de kommunalanställda lärarna.

De fördelar och olägenheter, som äro förenade med att inordna de statsanställda lärarkårerna under nämnda lönesystem, hava vid de förberedande undersökningarna blivit utförligt belysta. Den övervägande uppfattningen har varit, att de fördelar, som stå att vinna genom att låta det nya lönesystemet omfatta jämväl de i statens tjänst anställda lärarna, äro så avsevärda, att denna reform nu bör genomföras. Genom upprättande, på sätt läroverkslönesakkunniga förordat, av ett särskilt avlöningsreglemente förlärarna vid de statliga undervisningsanstalterna, böra enligt min mening betänkligheterna mot övergången till det nya lönesystemet väsentligen kunna försvinna.

Mot ett framläggande redan för 1937 års riksdag av ett förslag om lönereglering för här ifrågavarande befattningshavare skulle möjligen kunna anses tala, att 1936 års lönekommitté, vilken tillsatts genom Kungl. Maj:ts beslut den 24 april 1936, jämlikt densamma meddelade direktiv har att granska nu gällande avlöningssystem för den civila statsförvaltningen i allmänhet. Detta förhållande synes mig emellertid icke böra tillmätas någon större betydelse. En överflyttning vid 1937 års riksdag av befattningshavarna vid de statliga läroanstalterna till det redan nu för flertalet statstjänstemän gällande lönesystemet skulle snarare underlätta ett genomförande även för undervisningsväsendets del av ett eventuellt nytt lönesystem.

Jag anser mig därför böra tillstyrka, att lönereglering genomföres för lärarna vid det statliga undervisningsväsendet på grundval av de för allmänna civilförvaltningen nu tillämpade principerna.

Läroverkslönesakkunnigas förslag, att de befattningshavare vid ifrågavarande läroanstalter, vilka icke äro att anse såsom lärare, ävensom folkskolinspektörerna och nomadskolinspektören, skola inordnas under avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen, biträder jag även.

Härefter yttrar sig departementschefen (sid. 14—16 i statsrådsprotokollet) angående löneregleringens reella innebörd, detta närmast med anledning av en till chefen för finansdepartementet personligen riktad skrivelse från läroverkslärarnas riksförbunds deputeradeförsamling, vilken församling beretts

tillfälle att den 7 januari 1937 taga del av läroverkslönesakkunnigas utredning, så långt densamma i enlighet med meddelade direktiv hunnit framföras vid nämnda tidpunkt. Departementschefen anför härvid följande:

I skrivelsen har uttalats, att samtliga nu ifrågavarande lärare borde erhålla löneförbättring vid regleringen. I anledning av detta uttalande bör erinras, att vid de löneregleringar, som ägt rum enligt kommunikationsverkens, sedermera till allmänna civilförvaltningen utsträckta lönesystem, ingalunda kunnat tillämpas principen att undantagslöst åstadkomma en förbättring av de förut utgående lönerna. För sådana personalgrupper, som tidigare varit — absolut eller relativt — alltför ogynnsamt ställda, hava väl i samband med införandet på det nya lönesystemet lönerna tillmätts så, att en skälig löneökning erhållits. Beträffande åtskilliga befattningar har löneregleringen däremot inneburit i stort sett oförändrad löneställning. Även en direkt lönenedsättning har förekommit, ehuru för de vid löneregleringens genomförande befintliga tjänstinnehavarna inkomstminskning i allmänhet förebyggts genom övergångsanordningar. Vissa tjänstemän hava likväl fått vidkännas en bestående inkomstminskning på grund av bortfallandet av tidigare åtnjutna inkomster i tjänsten, om än dessa i regel avvecklats under en viss övergångstid.

Vid den nu förestående löneregleringen för lärarpersonalen bör självfallet eftersträvas att bereda någon förbättring i löneläget och undvika löneminskning. På grund av den olika konstruktionen av å ena sidan nu gällande avlöningssystem för statens läroanstalter och å andra sidan den vid den nyreglerade statsförvaltningen tillämpade löneskalan kan det icke undvikas, att i vissa lönelägen och å vissa ortsgrupper avlöningen efter löneregleringen icke blir bättre än förut utan t. o. m. något lägre. Därest en tjänstemannagrupp genom inplacering i en viss lönegrad skulle vinna en ej obetydlig genomsnittlig förbättring i löneställningen, kan det emellertid ej anses rimligt att — för att förhindra att å någon ortsgrupp eller i viss löneklass för ett fåtal befattningshavare löneminskning skulle inträda — höja lönegradsplaceringen för alla befattningshavare inom gruppen. Härigenom skulle löneregleringarna bliva så kostsamma, att man tvingades avstå från att fullfölja desamma.

Det bör i detta sammanhang erinras, att sedan 1928 års riksdag — på sätt förut framhållits — hos Kungl. Maj:t hemställt om övervägande av frågan om förbättrade löneförhållanden för lärarna vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter, till 1929 års riksdag framlades förslag om provisorisk avlöningsförbättring, vilken var avsedd att tillgodose de lärargrupper, som ansetts bliva mest lidande på uppskjutandet av den definitiva löneregleringen. Vid förordandet av detta förslag förutsatte emellertid föredragande departementschefen såsom möjligt, att den ifrågasatta avlöningsförbättringen i enstaka fall kunde komma att föregripa en kommande löneregleringen. Det torde alltså icke hava ansetts uteslutet, att under vissa förhållanden det redan uppnådda löneläget kunde komma att ligga över vad som vore möjligt att uppnå vid en definitiv löneregleringen.

De fall, då löneförbättring ej ernås genom den nu föreslagna löneregleringen, äro emellertid jämförelsevis få. Detta framgår i viss mån av de tabeller, som äro vidfogade propositionen och där för vissa representativa år jämförelse gjorts mellan nu utgående löner och de efter löneregleringen inträdande. I verkligheten äro de fall, då avlöningen kommer att — för framdeles tillträdande befattningshavare — bliva lägre än den nu utgående, ännu färre än som tabellerna i första hand utvisa, då antalet lärare å de billigaste orterna är ringa i förhållande till de å dyrare orter placerade.

Det bör påpekas, att vid jämförelse mellan lönerna före och efter löneregleringen givetvis måste bortses från pensionsavdrag, såsom alltid vid dylik jämförelse eljest skett. Framhållas må även, att det nya lönesystemet innebär åtskilliga fördelar, vilka icke komma till synes i de siffermässiga jämförelserna av lönerna före och efter löneregleringen. Jag vill endast erinra om sådana förmåner som kallortstillägg, tjänstgöringstraktamente vid tjänstgöring utom stationeringsorten samt flyttningsersättning. Därest den av Kungl. Maj:t redan beslutade propositionen om provisorisk avlöningsförstärkning vinner riksdagens bifall, komma för övrigt lärarlönerna efter löneregleringen att bliva ytterligare förbättrade i jämförelse med de nu utgående.

Vad i den omhandlade framställningen antytts om läroverkslärarkårens låga avlöningsnivå såsom skäl för en speciell behandling av lärarnas lönefråga kan knappast anses vara riktigt. En personalgrupp, för vars huvudmassa det nuvarande löneläget anses motsvara minst 23 lönegraden och inom vilken en stor procent åtnjuter avlöning, som vid löneregleringen ansetts böra motsvaras av lägst 27 lönegraden, ligger i verkligheten jämfört med det stora flertalet förvaltningstjänstemän snarare högt än lågt.

Med anledning av vad i den berörda skrivelsen från läroverkslärarnas riksförbund uttalats om utsträckningen av undervisningstiden och dess inverkan på löneregleringen anser jag mig böra framhålla, att vid löneregleringen för allmänna civilförvaltningen en avsevärd utsträckning av arbetstiden ägt rum, alldeles oavsett om en viss grupp av tjänstemän erhållit någon nämnvärd löneförbättring eller icke. Härigenom beskars för ifrågavarande tjänstemän möjligheten att bibehålla vid sidan av den ordinarie tjänsten tidigare innehavda icke-ordinarie anställningar. Det må ock påpekas, att av representanter för aspiranter på lärarbefattningar vid de högre läroanstalterna gjorts gällande, att möjligheterna för ordinarie lärare att bredvid tjänsten uppehålla timlärarundervisning borde starkt begränsas, detta för att bereda läraraspiranterna större anställningsmöjligheter. I detta sammanhang från läraraspiranthåll gjorda uttalanden om svårigheten att erhålla anställning tyda ock på, att uppfattningen angående tillströmningen till läroverkslärarbanan ej är så enhetlig, som skrivelsen från läroverkslärarnas riksförbund ger vid handen.

Till slut vill jag — med föranledande av att till stöd för de från läroverkslärarnas riksförbund framförda yrkandena beträffande lönegradsplaceringen m. m. åberopats, att kraven på kårens arbetsprestationer ökats — allenast framhålla, att många andra statliga befattningshavare inom olika grader i sitt arbete fått känning av statsverksamhetens tilltagande omfattning och intensifiering, utan att någon höjning av lönenivån för dem kommit till stånd.

Departementschefen föreslår (sid. 16 och 17 i statsrådsprotokollet), att löneregleringen genomföres från och med ingången av år 1938 utom för *dels* personalen vid småskoleseminarierna, beträffande vilken löneregleringen skall genomföras från och med den 1 juli 1938 med hänsyn till erforderliga ändringar i avseende å kompetensvillkoren, vilka icke kunna genomföras under löpande läsår, *dels ock* vaktmästarpersonalen, beträffande vilken beslut skulle fattas allenast rörande vissa principfrågor, enär ytterligare utredningar krävas för definitiv inplacering av ifrågavarande personal å allmänna civilförvaltningens löneplan.

Frågan om löneregleringen för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter har, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, under senare år vid upprepade tillfällen varit föremål för prövning av olika kommittéer eller särskilda sakkunniga. Det nu för riksdagen framlagda förslaget grundar sig huvudsakligen på den överarbetning av föreliggande förslag i ämnet, som verkställts av de inom finansdepartementet på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1936 tillkallade läroverkslönesakkunniga. *Utskottet.*

Med avseende på frågan, huruvida löneregleringen för ifrågavarande lärarkårer m. fl. nu bör komma till stånd eller icke, vill utskottet — i anslutning till vad utskottet i utlåtande nr 140 angående löneregleringen för folk- och småskollärare m. m. framhållit — även beträffande befattningshavarna vid de statliga undervisningsanstalterna uttala, att tiden nu synes vara inne att taga ståndpunkt till löneregleringsfrågan. Även om utskottet icke kunnat undgå att finna, att det för allmänna civilförvaltningen gällande lönesystemet icke på alla punkter passar helt in på de förhållanden, som äro rådande vid undervisningsväsendet, vill utskottet dock icke — framförallt med hänsyn till lärarkårernas sedan länge uttalade önskan om en reglering av lönerna efter dessa principer — ifrågasätta annat än att löneregleringen genomföres i anslutning till nämnda lönesystem. Utskottet tillstyrker i enlighet härmed, att för den ordinarie lärarpersonalen vid statens undervisningsväsen fastställes ett särskilt avlöningsreglemente, utarbetat i huvudsak efter mönster av det nu för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet, och att den ordinarie personal vid nämnda undervisningsväsen, vilken icke är att anse såsom lärarpersonal, inordnas under sistnämnda avlöningsreglemente.

Såsom departementschefen framhållit, torde en överflyttning vid 1937 års riksdag av befattningshavarna vid de statliga läroanstalterna till det redan nu för flertalet statstjänstemän gällande lönesystemet snarast underlätta ett genomförande även för undervisningsväsendets del av det nya lönesystem, som kan komma att framgå såsom resultat av 1936 års lönekommittés nu pågående granskning av det gällande avlöningssystemet för den civila statsförvaltningen i allmänhet. Den nu förestående löneregleringen för det statliga undervisningsväsendets personal erhåller med hänsyn till vad sålunda anförts en i viss mån provisorisk karaktär.

Beträffande tiden för ikraftträdandet av den sålunda ifrågasatta löneregleringen tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär, att löneregleringen träder i kraft: för lärarpersonalen vid småskoleseminarierna den 1 juli 1938; för vaktmästarpersonalen vid statens undervisningsväsen i allmänhet, i den mån denna personal blir föremål för reglering, vid tidpunkt som senare bestämmes med hänsyn till erforderlig ytterligare utredning; samt för övrig vid det statliga undervisningsväsendet anställd personal den

1 januari 1938. I motionen I: 307 har bland annat yrkats, att löneregleringen för småskoleseminarierna måtte genomföras från och med den 1 januari 1938. Då utskottet, såsom av det redan sagda framgår, icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till motionen i denna del, har detta skett med hänsyn till att svårigheter av olika slag kunna tänkas uppstå, om den ifrågasatta förändringen av kompetensen för ämneslärarna vid småskoleseminarierna och den därav delvis beroende löneregleringen för dessa seminarier skulle genomföras mitt i ett läsår, en synpunkt, som varit bestämmande för departementschefens ståndpunktstagande till frågan om löneregleringens ikraftträdande för dessa seminarier. Trots det i viss mån otillfredsställande i att låta löneregleringens ikraftträdande för en lärargrupp anstå till en något senare tidpunkt än den för övriga hithörande lärargrupper gällande, har utskottet fördenskull ansett sig icke kunna frångå Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

2. Lärarnas tjänstgöringsskyldighet.

I det föreliggande förslaget ägnas uppmärksamhet jämväl åt frågan om lärarnas tjänstgöringsskyldighet. Utgångspunkten har härvid varit det förhållandet att med de efter kommunikationsverkens lönesystem genomförda löneregleringarna allmänt förknippats föreskrift om utsträckning av den dagliga arbetstiden — där sådan varit bestämd till kortare tid — till sju timmar.

Efter att hava framhållit, att den arbetskvantitet, som enligt gällande bestämmelser kan åläggas lärare vid olika slag av läroanstalter, bestämmes dels av läsårets längd, dels av det antal undervisningstimmar i varje vecka, som bestrides av läraren, konstaterar departementschefen, att frågan om *läsårets längd* i nu förevarande sammanhang bör helt lämnas å sido, och övergår därefter till frågan om *ökning av antalet undervisningstimmar per läsvecka.*

Efter en redogörelse för i ämnet gällande bestämmelser ävensom för lönekommittéernas och myndigheternas ställning till frågan (sid. 18—24 i statsrådsprotokollet) lämnas en framställning av läroverkslönesakkunnigas utredning och förslag i ämnet, varav framgår, att de sakkunnigas majoritet, bestående av ordföranden och en ledamot, funnit en viss ökning av den genomsnittliga undervisningsskyldigheten för läroverkens lärare befogad, medan två ledamöter ansett någon dylik utsträckning ej böra ifrågakomma. Till stöd för den förstnämnda uppfattningen har framhållits bland annat följande:

Även om icke löneregleringen komme att bereda alla lärare högre löneställning, vore dock densamma såsom helhet förenad med betydande kostnader för statsverket, även på grund av de särskilda förmåner av olika

slag, som anknutits till det nya avlöningssystemet och beträffande vilka någon kostnadsberäkning icke kunnat utföras. Då kommunikationsverkens avlöningssystem infördes vid civilförvaltningen, hade en utsträckning av arbetstiden såsom regel genomförts med ej mindre än sex timmar per vecka, detta oaktat i flera avlöningsgrader någon löneförbättring icke inträtt. Beträffande undervisningsväsendet kunde visserligen ej en dylik generell arbetstidsförlängning komma i fråga. Arbetsbördan vore mycket olika för olika lärare, i det att den utanför lärorummet fallande tjänstgöringen i vissa fall vore ganska begränsad, i andra däremot högst betydande och betungande. Det vore därför enligt ifrågavarande ledamöters mening angeläget att tillse, att möjlighet alltjämt funnes till en så stor minskning i den författningsmässigt reglerade undervisningsskyldigheten, som den där utanför fallande tjänstgöringen skäligen kunde anses påkalla. Ur denna synpunkt vore fördenskull önskvärt att iakttaga en sådan begränsning vid bestämmandet av undervisningstiden för den enskilde läraren, att den medeltjänstgöring, från vilken skolöverstyrelsen hade att utgå vid beräknandet av behovet av icke-ordinarie lärarkrafter, ej behövde höjas med mera än en halv timme. Ifrågavarande medeltal skulle alltså höjas för lektorer till 21 $^1/_2$ samt för adjunkter och ämneslärarinnor till 26 $^1/_2$ veckotimmar. Det maximitimantal, som skolöverstyrelsen på sin tid accepterat (24 respektive 30 veckotimmar), borde emellertid fastställas. Godtagandet av en medeltalsnivå på sätt nu förordats skulle innebära, att för de särskilt betungade lärarna möjligheten att underskrida det stadgade normala minimiantalet skulle kunna utnyttjas i avsevärt större omfattning än hittills varit möjligt. En dylik tillämpning skulle också väsentligt mildra de förut omnämnda följderna för de icke-ordinarie lärarna av en ökad undervisningsskyldighet. En överslagsberäkning med utgångspunkt från en inom skolöverstyrelsen utarbetad promemoria hade givit vid handen, att i stället för minskning av antalet extralärare vid genomförandet av det nya systemet med ingången av läsåret 1938—1939 skulle komma att kunna nyanställas 25 à 30 icke-ordinarie lärare, behövliga timlärartimmar härvid inräknade.

I fråga om undervisningsskyldigheten vid andra läroanstalter än de allmänna läroverken har av de sakkunnigas majoritet i huvudsak förordats tillämpning av skolöverstyrelsens förslag i utlåtandet över 1928 års lönekommittés betänkande, dock med erforderliga jämkningar för erhållande av anslutning till de sakkunnigas eget förslag. Skolöverstyrelsens nämnda förslag innebär, att tjänstgöringsskyldigheten för lektor vid folkskoleseminarium skulle ökas på samma sätt som för lektor vid allmänt läroverk samt att för adjunkt och ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet undervisningsskyldigheten skulle sättas till 22—26 veckotimmar. För adjunkt på övergångsstat vid folkskoleseminarium borde tjänstgöringsskyldigheten liksom för lektor bestämmas till 20—24 veckotimmar.

Härefter har *departementschefen* för egen del anfört följande (sid. 26—28 i statsrådsprotokollet):

Stadgandena i fråga om undervisningsskyldigheten för lärarna vid här berörda läroanstalter hava ej underställts riksdagen utan utfärdats i administrativ väg. Att jag ändock här upptager frågan till omnämnande beror därpå, att omfattningen av lärarnas undervisning — särskilt vid de allmänna läroverken — är nära förknippad med behovet av icke-ordinarie lärarkrafter. Detta förhållande är ock anledningen till att riksdagen vid

olika tillfällen berört spörsmålet om omfattningen av lärarnas vid de allmänna läroverken undervisningsskyldighet. Härtill kommer att jag givetvis måst för min del redan i förevarande sammanhang taga ställning till nämnda spörsmål, främst för att kunna fatta ståndpunkt till frågan om storleken av avlöningen åt timlärare, en fråga som i sin mån är beroende av undervisningsskyldighetens omfattning.

Vid bedömandet av den förevarande frågan får man icke förbise, att den i vederbörande stadgor föreskrivna undervisningsskyldigheten alldeles icke är identisk med den läraren åliggande tjänstgöringen. Utöver den dagliga undervisningen har läraren så gott som undantagslöst att fylla arbetsuppgifter, som ofta äro av betydande omfattning. Av lärarlönekommittén på sin tid inhämtade uppgifter beträffande lärarna vid de allmänna läroverken äro i detta hänseende belysande: de visa, att tjänstgöringstiden för nämnda lärare utöver lektionerna vid tiden för undersökningen i medeltal utgjorde 17—19 timmar i veckan. Man finner härav, att den samlade arbetsbördan då var avsevärd, och de organisatoriska förändringar, som sedan dess ägt rum vid läroverken, hava för visso ökat densamma. På liknande sätt, som nu angivits i fråga om de allmänna läroverken, förhåller det sig även vid andra slag av läroanstalter. Med hänsyn till nu angivna förhållanden och då lärarkallet i och för sig måste anses innefatta moment av särskilt tröttande natur, är det enligt min mening nödvändigt att noga överväga de åtgärder, som i detta hänseende beslutas.

Vad först de allmänna läroverken beträffar, kan jag väsentligen ansluta mig till den mening, som uttalats av läroverkslönesakkunnigas majoritet. Jag är fullt medveten om att i många fall någon utökning av undervisningsskyldigheten för läraren icke rimligen kan påfordras, utan att tvärtom — dels med hänsyn till särskilt tyngande arbete utöver lektionstimmarna, dels även på grund av lärares vid högre ålder försvagade krafter — en minskning kan anses skälig och behövlig. Men i andra fall lärer arbetsbördan ej vara så betungande, att icke en måttlig ökning kan ske. Jag instämmer emellertid med nämnda sakkunniga däri, att tillämpningen av bestämmelserna bör så avvägas, att ökningen av medeltjänstgöringen för de största lärarkategorierna vid de allmänna läroverken stannar omkring en halv timme över den nuvarande. En dylik begränsning är därjämte, såsom de sakkunniga framhållit, önskvärd även med hänsyn till de följder för de icke-ordinarie lärarna, som en strängare tillämpning skulle medföra och om vilka såväl de sakkunniga som flera i förevarande sammanhang ingivna framställningar tala.

Beträffande undervisningsskyldigheten för lärarna vid övriga slag av läroanstalter instämmer jag med läroverkslönesakkunniga.

I sinom tid torde jag alltså komma att föreslå Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter i den riktning, jag nu angivit. Då ändrade bestämmelser i nu förevarande hänseende icke lämpligen böra genomföras under pågående läsår, förutsätter jag, att nya föreskrifter i ämnet icke skola träda i tillämpning förrän under budgetåret 1938/1939.

Av 1928 års lönekommitté har till övervägande upptagits frågan om vad som vid bestämmande av lärares tjänstgöring på gymnasialstadiet bör menas med »huvudsaklig tjänstgöring» och framlagts ett förslag, innebärande en viss evalvering av lektionstimmarna å gymnasiet i förhållande till realskolan. Enligt förslaget skulle för adjunkt och ämneslärarinna maximi-

och minimital minskas med en timme för varje helt 4-tal timmar på gymnasialstadiet, minimitalet dock till lägst 21 timmar. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt förslaget med det tillägget, att regeln skulle användas endast till dess timtalet 18 å gymnasialstadiet vore nått, vadan adjunkt och ämneslärarinna, som meddelar minst 18 veckotimmars undervisning å nämnda stadium, skulle få sin tjänstgöring beräknad efter vad som gäller för lektor. Mot nu ifrågavarande förslag med den av skolöverstyrelsen förordade jämkningen har jag intet att invända, utan anser mig kunna förorda, att i läroverksstadgan införes en föreskrift av angivna innebörd. En dylik bestämmelse bör emellertid enligt min mening kompletteras med ett stadgande om att för lektor, som har sin tjänstgöring förlagd till realskolan, en motsvarande nedvärdering av undervisningstiden därstädes skall äga rum.

Vid utfärdandet av de bestämmelser, som i nu berörda hänseenden bliva erforderliga, bör ihågkommas, att om ämneslärarna vid småskoleseminarierna bliva i avseende på löneförmåner och kompetensfordringar likställda med adjunkter vid de allmänna läroverken, deras undervisningsskyldighet bör bestämmas på samma sätt som adjunkts.

I diskussionen om läroverkslärarnas tjänstgöringsskyldighet har från olika håll påpekats, att dessa lärare i avsevärd utsträckning meddela undervisning i andra läroanstalter än dem, där de äro anställda, och att en ökning av den med deras ordinarie befattning förenade tjänstgöringen fördenskull vore möjlig. Härtill vill jag framhålla, att påpekandet om lärarnas undervisning utanför den egna läroanstalten givetvis är riktigt men att förhållandet av naturliga skäl väsentligen är begränsat till några stora städer och således gäller endast en mindre del av lärarkåren. I huvudsaklig överensstämmelse med gällande lönebestämmelser för de allmänna läroverken har i förslaget till avlöningsreglemente för statens undervisningsväsen upptagits ett stadgande av innehåll, att lärare ej må åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej vad angår rektor, vederbörande centrala myndighet, eller vad angår annan lärare, vederbörande rektor, efter av nämnda myndighet angivna riktlinjer, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande undervisning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen å den ordinarie befattningen, finner uppdraget kunna få mottagas och tills vidare bibehållas. Jag kan emellertid ej underlåta att framhålla — i viss anslutning till vad som från läraraspiranthåll gjorts gällande — att understundom en undervisningstid utöver den vid egen läroanstalt normalt stadgade förekommit, vilken förefaller vara mycket hög och som givetvis för icke-ordinarie lärare utan fast anställning beskär möjligheten att erhålla timlärarundervisning i den utsträckning, som eljest varit möjlig. Jag förutsätter, att skolöverstyrelsen ägnar uppmärksamhet åt, att gränserna för vad som i förevarande hänseende kan anses rimligt och lämpligt icke överskridas. Vad nu anförts beträffande ordinarie lärare bör även erhålla tillämpning å extra ordinarie lärarpersonal.

Utskottet.

Såsom föredragande departementschefen framhållit, är frågan om omfattningen av lärarnas undervisningsskyldighet — särskilt vid de allmänna läroverken — nära förknippad med behovet av icke-ordinarie lärarkrafter. Ehuru stadgandena angående undervisningsskyldigheten icke plägat underställas riksdagen utan hava utfärdats i administrativ väg, föreligger således för riksdagen en direkt anledning att i samband med beviljande av anslag till

icke-ordinarie lärare ägna uppmärksamhet åt den arbetsmängd, som anses böra utkrävas av de ordinarie lärarna.

Utskottet konstaterar då, att departementschefen å ena sidan framhåller, att i många fall någon utökning av läroverkslärarnas undervisningsskyldighet icke rimligen kan påfordras utan att tvärtom en minskning kan anses skälig och behövlig, å andra sidan anser, att i andra fall en måttlig ökning av arbetsbördan kan ske. Utskottet vill för sin del instämma i detta uttalande och har ingenting att erinra mot att ökningen av den medeltjänstgöring för de största lärarkategorierna vid de allmänna läroverken, från vilken skolöverstyrelsen har att utgå vid beräknande av behovet av icke-ordinarie lärarkrafter, stannar vid omkring en halv timme över den nuvarande och således stiger från 21 till 21 1/2 veckotimmar ifråga om lektorer och från 26 till 26 1/2 veckotimmar ifråga om adjunkter och ämneslärarinnor. Med anledning av vad från ett flertal håll framhållits angående de följder för de icke-ordinarie lärarna, som en ökning av tjänstgöringstiden för de ordinarie lärarna kunde medföra, vill utskottet uttala, att det givetvis vore att beklaga, därest tillämpningen av de nya bestämmelserna skulle i avsevärdare mån medföra försämrade utsikter eller beskurna anställningsmöjligheter för icke-ordinarie lärare, men att den dominerande synpunkten här dock enligt utskottets mening måste anses vara bestämmandet av den arbetskvantitet, som lämpligen och skäligen bör av staten utkrävas av dem, som vunnit ordinarie anställning i dess tjänst.

Ej heller vad departementschefen i övrigt i förevarande fråga anfört har givit utskottet anledning till erinran.

3. Förhållandet mellan manliga och kvinnliga lärares avlöning.

Efter att hava omnämnt tidigare lönekommittéers ståndpunkt i ämnet, 1925 års riksdags behandling av frågan om ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden samt myndigheternas utlåtanden över 1928 års lönekommittés förslag i förevarande avseende, meddelar departementschefen, att läroverkslönesakkunnniga erhållit direktiv att vid utarbetande av löneplan utgå från lika lön för män och kvinnor i samma befattning.

Vid fullgörandet av detta uppdrag hade de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att införandet av likställighet i nämnda hänseende icke borde föranleda, att löneställningen sattes lägre än som skulle hava bestämts för manliga befattningshavare vid systemet med lägre lön för kvinnor. Vidare hade de sakkunniga utgått från att, i de fall då viss befattning för närvarande vore avsedd endast för kvinnlig innehavare och alltså en motsvarande lön för manlig lärare icke funnes fastställd, avlöningen enligt det nya systemet borde flyttas upp till den nivå, som kunde anses vara betingad av tjänstens

beskaffenhet, oavsett att densamma även i framtiden torde komma att besättas med kvinnliga innehavare.

Departementschefen har härefter för egen del anfört följande (sid. 33—34 i statsrådsprotokollet):

Så länge kvinnliga lärare haft anställning vid statliga anstalter, har avlöningen utgått med lägre belopp till dem än till motsvarande manliga lärare. Vid de allmänna läroverken hava sålunda de kvinnliga rektorerna, lektorerna och adjunkterna löner, som väsentligt understiga deras manliga kollegers. För ämneslärarinnebefattningarna, vilka endast äro avsedda för kvinnliga innehavare, har vidare fastställts en avlöning, som tillmätts väsentligt lägre än som torde hava blivit fallet, om befattningarna varit inrättade för män. Liknande hava förhållandena varit jämväl beträffande andra lärargrupper, om vilka nu är fråga.

År 1925 genomfördes — i samband med slopandet av de vid kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen förut gällande särskilda löneplanerna för kvinnliga tjänstemän — principiell likställighet i lönehänseende mellan manliga och kvinnliga befattningshavare, bortsett från att kvinnlig tjänstinnehavare tills vidare icke åtnjuter lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. Vid de kvinnliga befattningshavarnas inflyttande på den förut endast för män gällande löneplanen gjordes emellertid, såsom ock erinrats av 1928 års lönekommitté, en uppdelning på skilda lönegrader av vissa befattningar, som förut under samma tjänstebenämning avlönats olika, beroende på om innehavaren var man eller kvinna. De manliga befattningshavarna placerades härvid omedelbart på de — under särskilda benämningar — inrättade tjänsterna i högre lönegrad. Sedermera har i avseende å såväl tjänstegöromålen som kompetensen en viss differentiering genomförts, vilket gjort ifrågavarande uppdelning mera berättigad än från början var fallet.

Jag har för min del ansett det böra göras ett försök att för den största enhetliga gruppen av de statsanställda lärarna — läroverksadjunkterna — göra en undersökning, huruvida en motsvarande uppdelning skulle kunna vidtagas, vilken sedermera kunde utsträckas att gälla jämväl andra lärargrupper. Denna undersökning, som utförts av läroverkslönesakkunniga, har emellertid givit vid handen, att betydande olägenheter skulle uppstå vid en sådan klyvning av adjunktsgruppen. Att på ett tillfredsställande sätt ordna förhållandet i avlöningshänseende mellan de lägre adjunkterna och ämneslärarinnorna vid läroverken skulle knappast låta sig göra. Ur befordringssynpunkt skulle vidare avsevärda svårigheter uppstå, med hänsyn särskilt till att ämneskombinationerna äro mycket skiftande vid de olika läroverken. För att undvika alltför talrika förflyttningar skulle visserligen kunna ordnas så, att den lägre gruppens lärare automatiskt — efter utnämningsdatum — finge uppflyttas i den högre gruppen. Detta skulle emellertid i verkligheten innebära, att klyvningen av adjunktsgruppen närmast finge karaktär av en utsträckning nedåt av avlöningsskalan. Någon rationell uppdelning av det adjunkterna åvilande arbetet i göromål av mera respektive mindre krävande beskaffenhet torde ej heller kunna genomföras.

Med hänsyn till nu anförda och ytterligare omständigheter har jag — i likhet med läroverkslönesakkunniga — funnit en uppdelning av adjunktsgruppen icke böra förordas. Vid sådant förhållande torde ock få övergivas tanken på att vidtaga en motsvarande åtgärd beträffande andra befattningshavare vid de statliga läroanstalterna. Det torde ock böra erinras, att det i

1925 års statsverksproposition såsom alternativ II omnämnda förslaget till ordnande av kvinnornas lönefråga upptog lägre lön för kvinnor än för män i samma befattning blott i lönegraderna under den nuvarande 22:a. Även med tillämpning av den så kallade kvalitativa inplaceringsmetoden har alltså tidigare i fråga om högre förvaltningstjänster någon åtskillnad mellan lönen för manlig och för kvinnlig tjänsteman icke ansetts vara motiverad.

När avsikten nu är att utsträcka det för närvarande gällande civila avlöningssystemet till att avse jämväl befattningshavarna vid det statliga undervisningsväsendet, synas, med hänsyn till vad förut anförts, tillräckliga skäl saknas att icke för statens undervisningsväsen tillämpa likalönsprincipen, givetvis med den begränsning tillsvidare i fråga om åtnjutandet av lön enligt högsta löneklassen, varom jag i det föregående talat.

Jag delar läroverkslönesakkunnigas mening, att ett konsekvent tillämpande av likalönsprincipen kräver, att de specifikt kvinnliga lärarbefattningarna flyttas upp på den lönenivå, som betingas av de med tjänsten förenade göromålen. Eljest erhålles icke den rätta relationen de olika befattningarna emellan.

De principer i fråga om lönegradsplaceringen för kvinnliga lärare, som jag sålunda funnit mig böra förorda, medföra givetvis i åtskilliga fall relativt stora individuella löneökningar. Jag har på grund härav ansett det ur flera synpunkter önskligt, att övergången för de kvinnliga lärarna till den nya lönenivån ej blir alltför oförmedlad, och jag har därför låtit utarbeta en särskild löneplan för dessa lärare, vilken är avsedd att över en tid av fem och ett halvt år utsträcka övergången från nuvarande lönenivå till den slutliga lönegradsställningen. Närmare redogörelse för det sålunda tilltänkta systemet lämnas i avdelningen om övergångsanordningar vid löneregleringens genomförande.

Utskottet. Enligt Kungl. Maj:t förslag skulle för lärarna vid statens undervisningsväsen genomföras principiell likställighet i lönehänseende mellan manliga och kvinnliga befattningshavare av samma slag, dock tills vidare med den även för allmänna civilförvaltningen gällande begränsningen, att kvinnlig befattningshavare icke äger åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. I de fall, då viss befattning för närvarande är avsedd endast för kvinnlig innehavare och alltså en motsvarande lön för manlig lärare icke finnes fastställd, skulle befattningen flyttas upp på den lönenivå, som betingas av de med tjänsten förenade göromålen. Likalönsprincipen skulle emellertid icke helt träda i kraft samtidigt med den nya löneregleringen, utan för dess fulla genomförande skulle krävas en övergångstid av fem och ett halvt år.

I de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 har uttalats, att ett ståndpunktstagande till frågan om lika lön bör anstå i avvaktan på resultaten av 1936 års lönekommittés arbete, i följd varav motionärerna hemställt, att kvinnliga lärare tills vidare måtte placeras två lönegrader lägre än motsvarande manliga lärare.

Under hänvisning till riksdagens numera fattade beslut i fråga om lika lön för manlig och kvinnlig folkskollärare, biträder utskottet Kungl. Maj:ts

förslag på förevarande punkt och avstyrker förty bifall till nyssberörda motioner, såvitt nu är i fråga. Till frågan om den av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsanordningen återkommer utskottet i annat sammanhang.

4. Avlöningsförfattningar.

Departementschefen övergår härefter till att behandla frågan om de avlöningsförfattningar, som bliva erforderliga i samband med den nu ifrågavarande löneregleringen.

A. Avlöningsreglemente för ordinarie lärare.

Lärarlönekommitténs förslag till avlöningsreglemente avsåg såväl ordinarie som icke-ordinarie befattningshavare, både lärarpersonal och annan personal. 1928 års lönekommitté föreslog, att i tilläggsbestämmelser till det föreslagna nya avlöningsreglementet för ordinarie tjänstemän skulle intagas för undervisningsväsendet erforderliga särbestämmelser. Även sistnämnda kommittés förslag avsåg all vid undervisningsväsendet anställd personal. Läroverkslönesakkunniga åter hava föreslagit ett särskilt avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen, utarbetat efter mönster av gällande avlöningsreglemente för allmänna civilförvaltningen och, såsom rubriken angiver, avseende allenast lärarpersonal. Navigationsskolornas lärare förutsättas härvid skola genom särskild kungörelse inordnas under det föreslagna avlöningsreglementet, och annan personal än lärarpersonal föreslås skola inordnas under avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen. I fråga om vissa detaljer i det föreslagna avlöningsreglementet för ordinarie lärare, vilket såsom bilaga A finnes fogat till statsrådsprotokollet, lämnas i sagda protokoll en redogörelse, ur vilken följande må framhållas.

Vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, föreslås skola oavkortat komma tjänstinnehavaren till godo. Rektorerna skola erhålla en ställning i viss mån motsvarande förordnandetjänstemäns i allmänhet, tillsatta för sex år i sänder och med samtidigt utlöpande perioder för alla; vid uppkommande ledighet inom löpande period utfärdas förordnande till en början endast för den tid, som kan återstå till periodens slut. För lärare i övningsämne (teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd och hushållsgöromål) föreslås, med vissa angivna undantag, ett helt nytt avlöningssystem, vilket skulle ersätta det nu gällande och utgår från principen om full lön vid en tjänstgöring av 30 veckotimmar med reduktion, respektive tillägg vid under- respektive överskjutande timantal; lärare i gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinneseminariet och allmänt läroverk skulle härvid äga räkna sig till godo vissa timmar för arbetet med planläggningen och övervakandet av ungdomens friluftsliv. I bestämmelserna angående tillgodoräkning

för löneklassplacering av tidigare tjänstgöring vid tillträdande av ordinarie tjänst föreslås, i viss anslutning till nu gällande bestämmelser, att vissa angivna avbrott i anställning såsom icke-ordinarie lärare icke skola utesluta rätt att tillgodoräkna anställningstid före avbrottet. Vikariatsersättning vid förordnande å befattning inom högre lönegrad föreslås — i olikhet mot vad som gäller vid allmänna civilförvaltningen — skola utgå även vid vikariat under kortare tid än åtta dagar. Slutligen föreslås, att vissa särskilda arvoden och ersättningar skola kunna utgå utöver lön.

För egen del har *departementschefen* i nu förevarande avseende anfört följande (sid. 42 i statsrådsprotokollet):

Jag har tidigare förklarat mig biträda läroverkslönesakkunnigas förslag, att de grundläggande nya avlöningsbestämmelserna meddelas i ett avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen. Beträffande detaljerna i själva avlöningsreglementet, sådana dessa utformats av läroverkslönesakkunniga, har jag ingen erinran att göra, helst som de sakkunnigas förslag i allt väsentligt tillkommit såsom resultat av under arbetets gång givna direktiv. Jag hänvisar härutinnan till den såsom bilaga vid propositionen fogade specialmotiveringen, till vilken jag alltså jämväl ansluter mig.

Vad angår den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen har jag i ett avseende, nämligen i fråga om lärarna i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott, funnit mig böra föreslå en annan lönegradsplacering än den läroverkslönesakkunniga gemensamt förordat. Den i tjänsteförteckningen angivna lönegradsplaceringen ansluter sig till den av mig intagna ståndpunkten.

Beträffande frågan om de hyresbidrag, som av vissa städer frivilligt beviljats läroverkslärare, hava läroverkslönesakkunniga förutsatt, att sådana bidrag utöver lön icke skola utgå efter löneregleringens ikraftträdande. Jag delar i princip denna de sakkunnigas uppfattning. Ett bibehållande av systemet med kommunala tillägg utöver lön skulle medföra, att den enhetlighet på löneområdet, som det nya avlöningssystemet är avsett att åvägabringa, skulle bliva omintetgjord. Emellertid bör vid själva övergången till det nya lönesystemet tillses, att icke de lärare, som för närvarande åtnjuta kommunal hyreshjälp, genom dennas bortfallande lida minskning i löneinkomst. Till denna fråga återkommer jag vid behandlingen av erforderliga övergångsanordningar.

Utskottet. Enligt den i statsrådsprotokollet i förevarande ärende gjorda hemställan föreslås bland annat, att riksdagen skall godkänna ett av departementschefen förordat förslag till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen jämte den reglementet bilagda tjänsteförteckningen. Utskottet, som finner det lämpligt att behandla de med avlöningsreglementets godkännande förbundna frågorna i ett sammanhang, ingår här på en detaljgranskning av Kungl. Maj:ts förslag på förevarande punkt. Dock angiver utskottet icke i detta sammanhang sin ställning till Kungl. Maj:ts förslag till placering i lönegrad av de på tjänsteförteckningen upptagna befattningshavarna; till denna fråga återkommer utskottet vid behandlingen av löneställningen för lärarpersonalen vid de olika läroanstalterna.

I *1 §* har utskottet funnit sig böra företaga en jämkning av formell natur. Enligt Kungl. Maj:ts förslag undantagas från avlöningsreglementets tillämpning andre lärare vid tekniska gymnasiet i Göteborg, å vilka i stället avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen skulle äga tillämpning. Med hänsyn till den av Kungl. Maj:t föreslagna, allmänt hållna formuleringen av förevarande paragraf i övrigt, enligt vilken tillämpningen av reglementet regleras av den såsom bilaga vid reglementet fogade tjänsteförteckningen, förordar utskottet, som i särskilt utlåtande denna dag tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts i annat sammanhang framlagda förslag om inrättande av ifrågavarande gymnasium, att den berörda inskränkningen i reglementets tillämpning utgår ur 1 § och i stället intages i form av en anmärkning under den i tjänsteförteckningen ingående rubriken De tekniska läroverken.

Den i *3 § 2 mom.* föreslagna bestämmelsen, att vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, skall oavkortat komma tjänstinnehavaren till godo, har icke givit utskottet anledning till erinran. Bestämmelsen torde komma att erhålla en relativt begränsad tillämpning. I de flesta fall, då en lärartjänst är förenad med en donation, uppskattas förmånen till visst belopp, vilket skall avdragas från lärarens av statsmedel utgående lön. Beträffande donationer, som härröra från *kronan*, har sådan uppskattning av avkastningarnas belopp nyligen skett genom kammarkollegiets beslut den 18 juni 1934. Beträffande åter donationer, som härröra från *enskilda*, har något motsvarande, samtliga donationer omfattande fastställande av avkastningarnas belopp icke nyligen ägt rum. I vissa fall har på grund härav den situationen uppstått, att det belopp, som skall avdragas från lärarens lön, icke överensstämmer med den faktiska avkastningens belopp. I ett nyligen inträffat fall har också förordnats, att en för närvarande i statsliggaren upptagen summa för avkastningen å en enskild donation vid högre allmänna läroverket i Strängnäs, vilken summa fastställts på grund av ett kungl. brev av den 11 december 1908, från och med budgetåret 1937/1938 skall upptagas med ett väsentligt reducerat belopp (kungl. brev den 30 april 1937). Önskvärdheten av en nyvärdering av förmånen av enskilda donationer har framhållits av riksdagens år 1934 församlade revisorer, vilka påpekat den åtskillnad i avlöningshänseende, som efter kammarkollegiets ovanberörda beslut den 18 juni 1934 förefinnes mellan lärare, som innehava kronodonationer, och lärare, som innehava enskilda donationer. Kammarkollegiet och statskontoret hava i gemensamt yttrande över vad berörda revisorer anfört uttalat, att nyvärdering av förmånen av enskilda donationer, till vilka torde få hänföras även anslag av menigheter och föreningar, snarast bör företagas.

Utskottet anser sig i här förevarande sammanhang böra göra det uttalandet, att det enligt utskottets förmenande framstår såsom ett önskemål,

att den ur avlöningsteknisk synpunkt otympliga formen med å ena sidan uppskattning av en donations avkastning, å andra sidan avdrag av motsvarande belopp å donationsinnehavarens lön — vilken anordning för övrigt numera i åtskilliga fall medför snarare olägenheter och besvär för tjänstinnehavaren än en förmån — helt utmönstras i alla sådana fall, då innehavet av en donation faktiskt icke innebär någon reell löneförmån för den tjänstinnehavare det gäller. Härvid måste givetvis frågan om en rationell förvaltning av donationerna givas en tillfredsställande lösning. En förutsättning för realiserandet av det nämnda önskemålet är emellertid, att en nyvärdering av avkastningen jämväl av de icke från kronan härstammande donationerna kommer till stånd, vilket även påyrkats av 1934 års statsrevisorer. För att bliva fullt effektiv ur den synpunkt, varom här är fråga, borde enligt utskottets mening en sådan nyvärdering om möjligt baseras på sådana principer, att avkastningens nominella belopp, varmed lönen jämlikt 3 § 2 mom. avlöningsreglementet skall minskas, kunde för varje budgetår så nära som möjligt anslutas till de faktiskt föreliggande förhållandena. Utskottet gör med stöd av vad sålunda anförts i det följande hemställan om företagande av sådan nyvärdering som nu sagts.

Den i *6 § 1 mom.* föreslagna, av hänsyn till olikhet i arbetsbördan betingade gruppindelningen av olika rektorsbefattningar av samma slag har icke i princip givit utskottet anledning till erinran. Frågan om gränsdragningen mellan de olika grupperna samt därmed sammanhängande spörsmål behandlar utskottet i samband med lönesättningen för de olika läroanstalternas personal.

I *6 § 2 mom.* föreslås av Kungl. Maj:t ett stadgande av innehåll, att rektor skall till utgången av löpande sexårsperiod äga uppbära oförändrad lön, även om av någon anledning, exempelvis omorganisation, läroanstalten skulle under löpande period komma att nedflyttas till lägre avlöningsgrupp. I de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 har föreslagits, att 6 § 2 mom. skulle justeras så, att en rektor icke under sin tjänstetid vid ett och samma läroverk behövde lida minskning i sina löneförmåner, därför att läroverk nedflyttades till lägre grupp.

Utskottet, som visserligen finner det mindre angenämt att en befattningshavare ställes inför utsikten att få sin lön minskad, kan dock icke finna annat, än att ett accepterande av systemet med sexårsperioder för rektorernas förordnanden i kombination med likartade rektorsbefattningars indelning i olika avlöningsgrupper såsom en nödvändig konsekvens medför, att ett antal rektorer måste räkna med eventualiteten att under sin tjänstetid komma i lägre likaväl som i högre avlöningsgrupp än förut. Den enda begränsning, som här lämpligen bör uppställas, synes vara den av Kungl. Maj:t föreslagna, enligt vilken löneminskning för en och samme rektor förhindras under löpande sexårsperiod. Med stöd av vad sålunda anförts till-

styrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt och avstyrker förty de nyssberörda motionerna i den del, varom nu är fråga.

I anslutning till den i *8 § 1 mom. fjärde stycket* föreslagna bestämmelsen angående lönebeloppets bestämmande efter den ortsgrupp, till vilken lärares stationeringsort blivit hänförd, har i motionen I: 296 hemställts, att riksdagen måtte besluta att i avlöningsreglementets 8 § införa sådan bestämmelse, att Kungl. Maj:t lämnas befogenhet att vid bestämmande av ifrågavarande lärares stationeringsort vidtaga den jämkning, som med anledning av i motionen anförda förhållanden är påkallad. Till stöd härför meddelas i motionen, att Gudmundrå samrealskola är belägen å C-ort, vilket medför att vissa till lärarna utgående avlöningsmedel beräknas efter nämnda ortsgrupp, medan lärarpersonalen i själva verket nödgas vara bosatt i Kramfors, som är D-ort. Utskottet vill med anledning av vad sålunda anförts och under åberopande av vad i propositionen nr 272/1937 i motsvarande hänseende yttrats beträffande hänförande till dyrortsgrupp av personalen vid karolinska sjukhuset uttala, att utskottet förutsätter, att den i avlöningsreglementet ingående bestämmelsen angående lönens bestämmande efter stationeringsorten icke innebär hinder för Kungl. Maj:t att i de enskilda fallen taga den hänsyn till föreliggande speciella förhållanden, som kan befinnas skälig.

I avlöningsreglementets *8 § 2 mom.* föreslår Kungl. Maj:t bestämmelser, vilka innebära införandet av ett nytt system för avlönande av lärare i övningsämnen, varmed förstås teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd (manlig och kvinnlig) samt hushållsgöromål. Mot den principiella utformningen av hithörande bestämmelser har utskottet intet att erinra. Vad åter angår bestämmelsens tillämpningsområde, har utskottet funnit sig böra vidtaga en mindre jämkning i det föreliggande förslaget. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle den vid småskoleseminariet i Lycksele anställda ordinarie lärarinnan i hushållsgöromål, vilken tillika tjänstgör såsom skolköksföreståndarinna, åtnjuta dels lön såsom hushållslärarinna, beräknad efter antalet veckotimmar å tjänsten enligt regeln i 8 § 2 mom., dels ock enligt 28 § 1 mom. f) arvode med 360 kronor för år för sin tjänstgöring såsom skolköksföreståndarinna. Emellertid har utskottet fäst sig vid att nämnda befattningshavares avlöning för närvarande icke är beräknad efter antalet veckotimmar, såsom fallet är beträffande övningslärare i allmänhet, utan utgår i form av lön och tjänstgöringspenningar, alldeles som avlöningen till ämneslärare. Utskottet har vidare funnit, att ett tillämpande av förfaringssättet med lön efter timantalet jämte särskilt arvode i detta speciella fall skulle medföra en betydande löneminskning med hänsyn till de naturaförmåner, nämnda befattningshavare för närvarande åtnjuter och för vilka hon efter löneregleringens genomförande har att erlägga ersättning. Utskottet har fördenskull intagit den ståndpunkten, att den nu ifrågavarande lärarinnan även efter löneregleringens genomförande bör erhålla en enhetlig

lön för hela sin tjänstgöring såsom lärarinna och skolköksföreståndarinna. I enlighet härmed tillstyrker utskottet, att lärarinnan i hushållsgöromål vid småskoleseminariet i Lycksele, därest hon tillika är skolköksföreståndarinna, undantages från den i 8 § 2 mom. avlöningsreglementet fastslagna regeln om lönens beräknande efter timantalet. Såsom en konsekvens härav tillstyrker utskottet, att den av Kungl. Maj:t i 28 § 1 mom. f) föreslagna bestämmelsen angående särskilt arvode å 360 kronor för år utgår. Utskottet vill erinra om, att ett dylikt undantagande från tillämpningen av bestämmelsen i 8 § 2 mom. av Kungl. Maj:t föreslagits i ett i åtskilliga hänseenden likartat fall, nämligen beträffande den lärarinna i hushållsgöromål vid statens skolköksseminarium och hushållsskola, vilken förordnats till biträdande föreståndarinna vid nämnda seminarium.

Enligt Kungl. Maj:ts, av utskottet nu biträdda förslag till lönesystem för övningslärares avlönande skulle lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott vara garanterad lön för minst 9 veckotimmars undervisning samt lärarinna i kvinnlig slöjd garanteras lön för minst 6 veckotimmar. På denna punkt föreligga tvenne i motionsväg framförda yrkanden. Dels hemställes i motionen I: 292 om införande av en bestämmelse, att den lön, som är förbunden med ordinarie övningslärartjänst vid ledigförklarandet, icke må minskas för den utnämnda befattningshavaren vid eventuell reducering av antalet undervisningstimmar per vecka. Dels föreslås i motionen II: 549, att bestämmelse fastställes om garanterad minimilön efter visst angivet antal veckotimmar för varje ledigförklarad övningslärartjänst. Utskottet, som behjärtar de av motionärerna framförda synpunkterna, kan dock icke biträda ett förslag, vars förverkligande skulle innebära, att en lärare i övningsämne generellt skulle kunna få uppbära lön för högre timantal än det som motsvarar den honom åliggande tjänstgöringen. Utskottet finner det ofrånkomligt, att övningslärarnas löner även i fortsättningen bliva underkastade växlingar år från år med hänsyn till ökning eller minskning i det för undervisningens bestridande erforderliga timantalet. Dock vill utskottet i anledning av motionerna göra det uttalandet, att det torde kunna förväntas, att statsmakterna skola medverka till att på ett eller annat sätt bereda en tjänstinnehavare kompensation, därest timantalet på hans tjänst, exempelvis på grund av organisationsändringar, undergår en varaktig minskning av mera betydande art.

Av de i *11* § ingående bestämmelserna angående tillgodoräkning för löneklassplacering av föregående tjänstgöring vid befordran till ordinarie statstjänst avser 1 mom. statlig och 2 mom. utomstatlig tjänstgöring. Utskottets uppmärksamhet har blivit fäst vid att ingressen till 2 mom. möjligen skulle kunna tolkas så, att vid samtidigt tillgodoräknande av tjänstgöring jämlikt 1 och 2 mom. dubbla treårsavdrag borde verkställas. Då detta icke i liknande fall plägar ske inom allmänna civilförvaltningen och anledning saknas att i förevarande reglemente tillämpa strängare principer, finner sig

utskottet böra göra det uttalandet, att utskottet förutsätter, att, där lärare vid tillämpning av de i 1 och 2 mom. givna bestämmelserna skulle äga att samtidigt räkna sig till godo tjänstgöring i och utom statens tjänst, den tid som skall avräknas icke må överstiga tre år.

Beträffande de i *28 §* ingående förslagen till särskilda arvoden och ersättningar vill utskottet först erinra, att 1 mom. f) bör utgå med anledning av vad utskottet ovan yttrat vid behandlingen av 8 § 2 mom., varvid den i Kungl. Maj:ts förslag ingående punkten g) av samma mom. bör erhålla beteckningen f). Vad därefter angår det under 1 mom. d) föreslagna särskilda arvodet å 300 kronor för år till vissa lärare vid provårsanstalt, har i motionen I: 307 yrkats, att detta arvode, med hänsyn till dyrtidstilläggets ändrade beräkning efter löneregleringens genomförande, bestämmes till 350 kronor för år. I anledning av detta yrkande vill utskottet framhålla, att frågan om dyrtidstilläggets ändrade beräkning saknar betydelse för ett stort antal av de lärare, som skulle åtnjuta det särskilda provårsarvodet, enär den till dem utgående lönen kommer att överstiga det belopp, på vilket nyreglerat dyrtidstillägg må beräknas. Vid sådant förhållande och då frågan om särskilt arvode till lärare vid provårsanstalt i alla händelser inom en nära framtid torde komma under förnyad omprövning i samband med framläggande av förslag till lärarutbildningens ordnande, varom utredning för närvarande pågår, finner sig utskottet, som i övrigt hänvisar till vad utskottet i det följande i motsvarande hänseende yttrar beträffande vissa andra arvoden, böra biträda Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt och avstyrker förty bifall till motionen, såvitt nu är i fråga.

Den i *29 §* föreslagna bestämmelsen, att ersättning till lärare för tjänstgöring vid vederbörande läroanstalt icke må åtnjutas utöver vad i avlöningsreglementet förutsättes eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen må utgå, torde bland annat avse att förhindra, att lärare uppbär kommunalt tillägg utöver sin av statsmedel utgående lön. Departementschefen har förklarat sig i princip dela den uppfattningen, att sådana tilllägg icke skola utgå efter löneregleringens ikraftträdande. Jämväl utskottet ansluter sig till denna mening.

Vid behandlingen av denna fråga har utskottet haft att taga ställning till en i motionen II: 492 gjord hemställan, att riksdagen vid beslut om ny löneregler ing för lärarna vid statliga läroanstalter ville uttala, att hinder icke möter för utbetalande av de kommunala lönetillägg utöver lönen, som Malmö stad åtagit sig att utbetala till trenne lektorer vid Malmö tekniska läroverk såsom ersättning för arbete, som utöver tjänsten utföres enligt av vederbörande statliga myndighet utfärdad instruktion. Utskottet har inhämtat, *att* den fackliga ledningen av olika industrigrupper vid tekniska läroverket i Malmö ansetts kräva särskilda biträden åt rektor, *att* de fackavdelningar, varom här är fråga, äro maskinfackskolan, byggnadsfackskolan och kemiska fackskolan, *att* de tre lektorer, som utses att biträda rektor

vid ledningen och övervakandet av undervisningen i dessa fackskolor, förordnas av skolöverstyrelsen för en tid av fem år åt gången *samt att* det endast är vid tekniska läroverket i Malmö, som biträden av detta slag av skolöverstyrelsen förordnats. Jämlikt 55 § 2 mom. stadgan för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier är vid ett läroverk sådant som det nu ifrågavarande lektor, som därtill förordnas, skyldig att mot lämplig minskning i sin undervisningsskyldighet lämna rektor sådant biträde som här avses. Av motionen framgår, att Malmö stad åtagit sig att till envar av de tre lektorerna utbetala ett årligt hyresbidrag av 1,000 kronor. Här föreligger således den situationen, att en kommun åtagit sig att honorera ett i statens tjänst utfört arbete, som åligger vederbörande lärare såsom tjänsteplikt. Detta är, såsom motionären också framhåller, något helt annat än de kommunala hyresbidrag, som i städerna Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö utgå till vissa lärare; dessa bidrag utgöra icke ersättning för viss arbetsprestation. När utskottet anslutit sig till departementschefens uppfattning i fråga om de kommunala lönetilläggens bortfallande efter löneregleringens genomförande, har utskottet för sin del däri inlagt den mening, att ett sådant kommunalt lönetillägg till en statstjänsteman, som här avses, icke i fortsättningen skulle få utgå. Utskottet kan därför icke tillstyrka motionärens yrkande, att riksdagen skulle generellt uttala, att hinder icke möter för utbetalande av dessa tillägg.

Emellertid anser sig utskottet icke kunna bedöma, huruvida det för framtiden föreligger behov av särskild löneförmån åt nu ifrågavarande lektorer utöver den stadgeenligt föreliggande möjligheten att minska undervisningsskyldigheten. Utskottet vill därför — med hänsyn jämväl till den omständigheten, att frågan om de nu ifrågavarande kommunala lönetilläggen icke synes hava varit föremål för behandling av de kommittéer och myndigheter, som tagit befattning med löneregleringsfrågan — föreslå, att utredning verkställes på denna punkt. Skulle utredningen visa, att behov av särskild löneförmån föreligger, kunde man tänka sig, att staten övertoge kostnaden härför. Ett naturligt sammanhang för ett stadgande härom vore i så fall 28 § avlöningsreglementet, vilken handlar om särskilda arvoden och ersättningar. Utskottet, som förutsätter att utredningens resultat kan föreläggas 1938 års riksdag, vill i avbidan härpå tillstyrka, att de nu ifrågavarande lektorerna äga rätt att, utan hinder av vad i 29 § avlöningsreglementet föreskrives, under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 fortfarande åtnjuta det nu till envar av dem av Malmö stads medel utgående årliga hyresbidraget å 1,000 kronor.

Beträffande *övriga*, här icke särskilt omnämnda *paragrafer* i avlöningsreglementet tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vad slutligen angår den vid reglementet fogade *tjänsteförteckningen*, har utskottet, såsom närmare framgår av vad ovan under 1 § yttrats, föreslagit upptagande under rubriken De tekniska läroverken av en anmärkning, avseende andre lärare vid tekniska gymnasiet i Göteborg.

Utskottets förslag till avlöningsreglemente jämte tjänsteförteckning, vilket jämväl angiver utskottets i annat sammanhang omförmälda förslag i fråga om lönegradsplaceringen av de olika lärarkategorierna, finnes fogat vid detta utlåtande.

B. Kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie lärare.

Lärarlönekommittén ansåg beträffande icke-ordinarie lärare, att sådana lärares avlöningsbelopp i det stora flertalet fall borde underställas riksdagen, varför sagda belopp eller grunder för beloppens utgående borde inrymmas i vederbörande avlöningsreglementen, men att erforderliga tillämpningsbestämmelser, såsom grunderna för uppflyttning i löneklass m. m., borde av Kungl. Maj:t utfärdas i administrativ väg. Bestämmanderätten i fråga om övriga icke-ordinarie befattningshavares avlöningsgrunder borde tillkomma Kungl. Maj:t eller vederbörande överordnade centralmyndighet.

1928 års lönekommitté framhöll, att grunderna för avlöning till de flesta kategorier icke-ordinarie lärare dittills bestämts av riksdagen. Beträffande flertalet icke-ordinarie befattningshavare vid civilförvaltningen i övrigt hade däremot Kungl. Maj:t eller vederbörande verkstyrelse fastställt avlöningsvillkoren. Någon anledning att vid lärarpersonalens inordnande i det gemensamma lönesystemet bibehålla denna olikhet förefunnes enligt kommitténs mening icke. Riksdagen syntes fördenskull böra på Kungl. Maj:t överlåta att närmare reglera även de icke-ordinarie lärarnas löneförhållanden. Däremot hade det synts kommittén angeläget, att den stabilitet, som varit utmärkande för den nuvarande ordningen, erhölle sin motsvarighet även efter övergången till det nya systemet. Med hänsyn härtill hade för de extra ordinarie lärarnas vidkommande intagits en tilläggsbestämmelse till avlöningsreglementet för icke-ordinarie tjänstemän, som bestämt fixerade, till vilka lönegrader de vore att hänföra. Den icke-ordinarie lärarpersonalen fördelades av kommittén på tre olika kategorier: extra ordinarie lärare, extra lärare och timlärare. Av dessa fölle den förstnämnda kategorien in under begreppet extra ordinarie tjänstemän, medan extra lärare och timlärare vore att i löneteknisk bemärkelse hänföra till gruppen extra tjänstemän.

Läroverkslönesakkunniga hava vid sin behandling av förevarande fråga utgått ifrån att avlöningsbestämmelser för icke ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen böra fastställas av Kungl. Maj:t, i likhet med vad som skett beträffande kungörelsen 1935: 397 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen. I nära anslutning till nämnda kungörelse hava de sakkunniga utarbetat förslag till kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie lärare m. fl. vid statens undervisningsväsen.

Enligt läroverkslönesakkunnigas — liksom enligt 1928 års lönekommittés — förslag skulle de icke-ordinarie lärarna indelas i extra ordinarie lärare, extra lärare och timlärare. Extra ordinarie lärare skulle anställas för full

tjänstgöring tillsvidare med viss uppsägning, extra lärare för full tjänstgöring under helt läsår eller hel termin samt timlärare för övrig ifrågakommande tjänstgöring.

Departementschefen har för egen del i förevarande ämne gjort följande uttalande (sid. 51 i statsrådsprotollet):

Frågan om en förbättring av den icke-ordinarie lärarpersonalens anställningsförhållanden har länge stått på dagordningen. Avsikten har därvid varit att så mycket som möjligt inskränka extralärarsystemet genom att bereda lärarna ordinarie anställning men även att göra ställningen tryggare och bättre för innehavarna av sådana lärartjänster, som fortfarande böra vara placerade å icke-ordinarie stat.

I det förra av dessa hänseenden har nyligen ett stort steg till förbättrade förhållanden tagits, i det att 1935 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag beslutat inrättande vid de allmänna läroverken av 294 ordinarie ämneslärarbefattningar, därav 19 lektors-, 266 adjunkts- och 9 ämneslärarinnetjänster. Med vad sålunda beslutats torde — sett ur synpunkten av en tillfredsställande befordringsgång för lärarkåren — för avsevärd tid framåt det mest trängande behovet av nya ordinarie tjänster vara tillgodosett.

Emellertid böra förbättrade förhållanden nu åvägabringas även för den lärarpersonal, som alltjämt måste förefinnas i icke-ordinarie ställning. Generellt skulle detta kunna ske genom att de icke-ordinarie lärarna vid statens undervisningsväsen i princip bereddes samma ställning och förmåner som de icke-ordinarie tjänstemännen inom allmänna civilförvaltningen. Med hänsyn till undervisningsväsendets speciella förhållanden kan detta emellertid icke i full utsträckning ske annat än för de lärare, som komma att antagas till extra ordinarie. Gruppen extra lärare kommer nämligen väsentligen att innehålla vikarier av olika slag samt eljest lärare, vilka icke kunna beredas kontinuerlig anställning. För de extra lärarna böra fördenskull gälla de numera för extra tjänstemän föreskrivna förmånerna av olika slag med det undantag, att anställning sker för högst ett läsår i sänder och lön utgår efter läsår i förhållande till den tid anställningen omfattat. Beträffande det för undervisningsväsendet säregna timlärarsystemet böra fortfarande särskilda regler gälla.

Läroverkslönesakkunniga hava föreslagit, att för icke-ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen av Kungl. Maj:t utfärdas en särskild kungörelse, med avlöningsbestämmelser efter mönster av den för allmänna civilförvaltningens icke-ordinarie tjänstemän gällande kungörelsen. Förslagets huvudlinjer äro i det föregående angivna. Till dessa huvudlinjer vill jag uttala min anslutning.

I bilagor till propositionen framläggas dels de löneplaner, dels de lönegradsplaceringar, som avsetts skola ifrågakomma för de icke-ordinarie lärarna.

Utskottet. Medan enligt hittills gällande ordning grunderna för den icke-ordinarie lärarpersonalens avlönande i regel bestämts av riksdagen, innebär Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, att avlöningsbestämmelser för dessa lärare hädanefter skulle fastställas av Kungl. Maj:t, i likhet med vad som skett i fråga om icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom all-

männa civilförvaltningen. Utskottet finner sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt. Riksdagen avhänder sig visserligen genom den nya ordningen den närmare beslutanderätten i fråga om de icke-ordinarie lärarnas avlöningsförhållanden — detta i motsats till vad som vid bifall till utskottets i utlåtande nr 140 framlagda förslag skulle bliva fallet i fråga om vid folkskoleväsendet anställda icke-ordinarie lärare — men erhåller i allt fall tillfälle att även i fortsättningen i samband med beviljande av anslag till icke-ordinarie lärares avlönande fastställa de villkor, till vilka den kan finna anledning. Några betänkligheter mot en övergång till den föreslagna ordningen synas fördenskull icke behöva möta.

Den lönegradsplacering, som Kungl. Maj:t tänkt sig för extra ordinarie och extra lärare enligt de för extra ordinarie respektive extra tjänstemän i allmänhet gällande löneplanerna, ävensom de ifrågasatta grunderna för timlärares avlönande framgå av ovannämnda, till statsrådsprotokollet fogade bilagor. Därest utskottet vid den förestående behandlingen av löneställningen för de särskilda läroanstalternas personal finner sig böra föreslå, att riksdagen på någon punkt beräknar anslaget till avlönande av icke-ordinarie lärare med utgångspunkt från en annan lönegradsplacering än den Kungl. Maj:t i motsvarande fall ifrågasatt, förutsätter utskottet, att den sålunda av utskottet tillstyrkta lönegradsplaceringen av Kungl. Maj:t fastställes.

C. Kungörelse med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet.

Det för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen föreslagna avlöningsreglementet är, i likhet med vad som skett i fråga om allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente, avsett att kompletteras genom av Kungl. Maj:t i särskild kungörelse fastställda tilläggsbestämmelser. Dessa tilläggsbestämmelser skulle, i anslutning till bestämmelserna i avlöningsreglementet, innehålla detaljföreskrifter väsentligen i fråga om följande förhållanden, nämligen: arvode till vikarie för rektor; särskilda arvoden till vissa rektorer jämlikt 7 § 4 mom. avlöningsreglementet; kallortstillägg; avlöningsförmåner för sådan lärare, som åtnjuter tjänstledighet från sin ordinarie tjänst för att tjänstgöra vid annan läroanstalt; avlöning vid ledighet av annan anledning än som angives i 15 och 16 §§ avlöningsreglementet; läkarvård, läkemedel m. m.; tjänstgöringstraktamente samt ersättning för flyttningskostnad.

Förslag till kungörelse med nu omhandlade tilläggsbestämmelser förklarar sig *departementschefen* i sinom tid, efter vederbörandes hörande, ämna anmäla för Kungl. Maj:t.

Vad sålunda ifrågasatts föranleder ingen erinran från utskottets sida. *Utskottet.*

5. Övergångsanordningar.

Härefter övergår departementschefen till att behandla frågan om de övergångsanordningar, som bliva erforderliga i anledning av den nya löneregleringen. *Departementschefen* anför härom följande (sid. 55—59 i statsrådsprotokollet):

På sätt eljest tillämpats vid genomförande av löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst, erfordras även vid den förestående löneregleringen för de statsanställda lärarna särskilda övergångsbestämmelser, vilka böra utfärdas av Kungl. Maj:t. Dessa bestämmelser böra i huvudsak ansluta sig till de bestämmelser, som utfärdats vid löneregleringarna för allmänna civilförvaltningens tjänstemän (jfr kungörelsen 1921: 616). I anslutning till hittills tillämpade principer bör härvid ordinarie tjänsteman tillförsäkras att vid övergången icke lida minskning i förut innehavd avlöning, bortsett från pensionsavdrag. I vissa avseenden erfordras emellertid särbestämmelser för lärarnas vidkommande, bland annat på grund av de särskilda förhållanden, som sammanhänga med rektorernas naturaförmåner. Det torde dock i regel ej vara erforderligt att här närmare ingå på dessa detaljspörsmål. På ett par punkter bör dock riksdagen taga direkt ställning till frågor i sammanhang med övergången till det nya reglementet.

Till vissa läroverkslärare utgå för närvarande av vederbörande kommuner frivilligt beviljade hyresbidrag. Detta är för närvarande fallet beträffande lärare vid de allmänna läroverken i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö. I Norrköping utgår emellertid ej bidrag till lärare, som anställts efter år 1933. Enligt erhållna uppgifter uppgå för närvarande hyresbidragen till ordinarie lärare sammanlagt för var och en av nämnda städer till följande belopp, nämligen: i Stockholm 228,400 kronor, i Göteborg 91,450 kronor, i Norrköping 4,600*) kronor och i Lidingö 8,400 kronor. Beträffande de icke-ordinarie lärare beviljade hyresbidragen kan någon uppgift om bidragskostnaden nu ej lämnas, då dessa bidrag utbetalas först vid vårterminens slut. I fråga om såväl Stockholm som Göteborg — vilka städer i förevarande sammanhang äro av väsentlig betydelse — framgå grunderna för bidragen huvudsakligen av det följande.

Förekomsten av nämnda kommunala hyresbidrag i Stockholm och Göteborg har nämligen föranlett, att lärare vid högre lärarinneseminariet samt folkskoleseminarierna i dessa städer av statsmedel beviljats särskilda ersättningar, motsvarande de respektive lärarkategorier vid de allmänna läroverken tillkommande kommunala bidragen. Sålunda utgår till manlig lektor och manlig adjunkt vid högre lärarinneseminariet i Stockholm hyresbidrag av 950 respektive 750 kronor. Vid folkskoleseminariet i Stockholm utgå hyresbidrag med följande belopp: till ordinarie lektor 950 kronor, till ordinarie lärare i teckning och i gymnastik 650 kronor, till ordinarie lärare i musik 450 kronor, till extra ordinarie ämneslärare, som tjänstgjort under fyra lästerminer vid folkskoleseminarium, allmänt läroverk eller annan under skolöverstyrelsens inseende ställd läroanstalt, 650 kronor och till extra ordinarie ämneslärare, som fullgjort sådan tjänstgöring under tio lästerminer, 750 kronor. Vid folkskoleseminariet i Göteborg äro hyresbidragen: för ordi-

*) Tryckfel i propositionen; bör vara 7,600.

narie lektor i första lönegraden 700 kronor, i andra graden 850 kronor och i tredje graden 1,000 kronor, för ordinarie lärare i teckning och i gymnastik 300 kronor, för vikarierande lektor å vakant tjänst 700 kronor och för annan extra ordinarie ämneslärare 300 kronor.

Jag har redan tidigare — i kapitlet angående de nya avlöningsförfattningarna — uttalat, att enligt min åsikt kommunala bidrag till de statsanställda lärarna icke böra medgivas efter införandet av det nya lönesystemet. Därest sålunda lärare nu uppbär kommunalt hyresbidrag som vederbörande kommun åtagit sig under sådana förhållanden, att bidraget skulle kunna av läraren utkrävas även efter det ny lönereglering trätt i kraft, bör såsom en förutsättning för inträdandet å den nya lönestaten uppställas, att läraren frånträder varje anspråk på det kommunala bidraget. Med hänsyn till bland annat förekomsten av dylika förhållanden synes vid övergången till det nya lönesystemet skälig hänsyn böra tagas till den förmån, som lärarna i berörda städer nu åtnjuta och som ofta torde hava utgjort en bidragande anledning till att vederbörande sökt erhålla de av dem innehavda tjänsterna. Jag anser mig fördenskull böra tillstyrka, att staten påtager sig viss kostnad för avveckling av ifrågavarande kommunala lönetillägg.

Ordinarie lärare vid de allmänna läroverken i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö, som den 1 januari 1938 övergår på den nya lönestaten och som då kvarstår i den befattning han innehade den 30 juni 1937, bör sålunda enligt min mening tilldelas ett särskilt personligt lönetillägg motsvarande det vid sistnämnda tidpunkt av kommunens medel utgående hyresbidraget. Nämnda tillägg bör utgå så länge vederbörande bibehåller den tjänst, som han innehade den 30 juni 1937, eller inom samma kommun innehar tjänst i den lönegrad han tillhörde samma dag. Vidare synas de icke-ordinarie lärarna i sagda städer böra på det sättet kompenseras för kommunalt hyresbidrag, att bidragsbeloppet får inräknas i den avlöning enligt nu gällande bestämmelser, som lägges till grund för beräkningen av eventuellt erforderlig lönefyllnad vid övergången till de nya avlöningsbestämmelserna. För att dylik lönefyllnad — som reduceras i den mån avlöningen genom uppflyttning i löneklass stiger — skall medgivas, synes dock böra krävas, att vederbörande under minst sex terminer i följd uppburit hyresbidrag inom samma kommun.

De lärare vid högre lärarinneseminariet samt vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, som uppbära hyresbidrag av statsmedel, böra givetvis erhålla kompensation för dessa bidrag efter samma grunder, som tillämpas beträffande de kommunala hyresbidragen till lärare vid de allmänna läroverken. Jag vill här erinra, att — sannolikt på grund av rent förbiseende — de kvinnliga lärarna vid högre lärarinneseminariet hittills icke kommit i åtnjutande av ersättning motsvarande det hyresbidrag, som utgår till motsvarande lärare vid de allmänna läroverken i Stockholm. Då enligt min mening detta missförhållande bör rättas, varom jag i annat sammanhang framlägger förslag, böra ifrågavarande lärarinnor vid övergången på den nya lönestaten i nu förevarande avseende behandlas, som om de den 30 juni 1937 uppburit hyresersättning.

Såsom jag vid behandlingen av frågan om förhållandet mellan manliga och kvinnliga lärares avlöning framhållit, medför tillämpandet av likalönsprincipen, på sätt jag förordat, att i åtskilliga fall relativt stora löneökningar komma att inträda för kvinnliga lärare. Då jag funnit det ej vara

sakligt motiverat att sprången i löneutvecklingen ske alltför häftigt, har det emellertid synts mig lämpligt, att de kvinnliga ordinarie lärarna successivt inflyttas på den för manliga och kvinnliga lärare gemensamma löneskalan. Jag har fördenskull meddelat direktiv åt läroverkslönesakkunniga att undersöka möjligheten av att fastställa en övergångslöneplan för kvinnliga ordinarie lärare, avsedd att uppmjuka verkningarna av övergången till det nya lönesystemet.

Den i enlighet härmed utarbetade övergångslöneplanen skulle tillämpas under två tidsperioder enligt följande grunder.

Under tiden från och med löneregleringens ikraftträdande den 1 januari 1938 till och med den 30 juni 1940 skola kvinnliga lärare uppbära lön enligt en löneplan, som för varje ifrågakommande lönegrad genomgående ligger två löneklasser lägre än motsvarande lönegrad i den vanliga löneplanen. 21 lönegraden exempelvis börjar sålunda under sagda tidrymd med 19 löneklassen och slutar med 21 löneklassen. Lärarinna, som vid övergången till det nya lönesystemet tillträder reglerad tjänst i en viss lönegrad utan att hava någon tjänstetid att tillgodoräkna för löneklassuppflyttning, skall åtnjuta lön enligt övergångslöneplanens lägsta löneklass. Om hon åter vid övergången till reglerad lön äger tillgodoräkna sig någon tid för löneklassuppflyttning, tages vid löneklassplaceringen hänsyn härtill, dock med den begränsningen, att lärarinnan icke må under den nu ifrågavarande tidsperioden åtnjuta lön i högre löneklass än övergångslöneplanens högsta för den ifrågavarande lönegraden. En kvinnlig lärare, som inträder på reglerad tjänst i 21 lönegraden den 1 januari 1938 och som äger att räkna sig tillgodo två år, åtnjuter sålunda lön enligt 19 löneklassen under år 1938, enligt 20 löneklassen från och med den 1 januari 1939 etc. Äger hon räkna sig tillgodo 12 år, erhåller hon likväl icke högre löneklassplacering än i 21 löneklasssen, i vilken hon kvarstår till utgången av den nu ifrågavarande övergångsperioden.

Under tiden från och med den 1 juli 1940 till och med den 30 juni 1943 skola kvinnliga lärare uppbära lön enligt en löneplan, som för varje ifrågakommande lönegrad genomgående ligger en löneklass lägre än den vanliga löneplanen. 21 lönegraden börjar sålunda under denna tid med 20 löneklassen och slutar med 22 löneklassen. En lärarinna, som tillträder ämneslärarinnetjänst i 21 lönegraden den 1 juli 1940 och som äger räkna sig tillgodo tre år, åtnjuter lön enligt 21 löneklassen under tiden till och med den 30 juni 1943, enligt 22 löneklassen under nästföljande tre år o. s. v. Äger hon räkna sig tillgodo 15 år, erhåller hon likväl icke omedelbart högre löneklassplacering än i 22 löneklassen, i vilken hon kvarstår till och med den 30 juni 1943. Först därefter kan hon placeras i 23 löneklassen.

Närmare bestämmelser angående ifrågavarande övergångslöneplan och dess tillämpning torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

Lärare, som icke vilja övergå på den nya lönestaten och som därom i vederbörlig tid och ordning gjort anmälan, komma att få bibehållas vid den avlöning, som utgår enligt nu gällande stat, ävensom dyrtidstillägg enligt grunderna för oreglerade verk. Däremot kommer — i likhet med vad som skett i fråga om tidigare reglerade förvaltningsgrenar — den tillfälliga löneförbättringen att bortfalla. På enahanda sätt förhåller det sig beträffande den provisoriska avlöningsförbättringen.

Beträffande en grupp av lärare bör dock — i viss anslutning till vad som tidigare tillämpats beträffande å äldre övergångsstat kvarstående befattnings-

havare — viss avvikelse från nämnda huvudregler äga rum. I fråga om sådana adjunkter, som i samband med förstatligande av kommunala mellanskolor överförts till adjunktsbefattning vid realskola utan att äga för sådan befattning föreskriven kompetens, gälla särskilda avlöningsbestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med de för mellanskolornas ämneslärare gällande. Dessa lärare kunna fördenskull i realiteten anses tillhöra övergångsstat, ehuru de formellt icke uppförts å sådan stat. Det synes fördenskull befogat, att dem medgives rätt att, därest de så önska, bibehållas vid nu utgående avlöningsförmåner, tillfällig löneförbättring och provisorisk avlöningsförbättring däri inräknade.

Liksom beträffande andra nyreglerade personalgrupper tillämpats böra även de ordinarie befattningshavare, som nu löneregleras, tillförsäkras s. k. övergångslön för att vid ingången av januari månad 1938 komma i åtnjutande av samma lönebelopp, som med tillämpande av förut gällande bestämmelser skulle hava såsom »lön» i förskott utbetalats vid nämnda tidpunkt.

Utskottet.

En av de viktigare frågorna vid övergången till det nya lönesystemet är den, huruvida de lärare i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö, som en gång hunnit inträda i rätten att erhålla den i dessa städer utgående *kommunala hyreshjälpen,* skola behöva avstå från denna i samband med att generellt förbud uppställes för lärarna att åtnjuta kommunalt lönetillägg. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle så icke behöva ske. Staten skulle här träda emellan och påtaga sig viss kostnad för avveckling av de kommunala hyresbidragen i nämnda städer. Utskottet anser sig kunna i princip ansluta sig till förslaget att staten åtager sig viss kostnad för berörda ändamål, vilket måste anses vara med billigheten överensstämmande.

Vad därefter angår frågan om omfattningen av de kostnader, staten enligt det ovan sagda skulle ikläda sig, innebär Kungl. Maj:ts förslag, att ordinarie lektorer, adjunkter och ämneslärarinnor ävensom ordinarie teknings-, musik- och gymnastiklärare vid de allmänna läroverken i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö, vilka den 1 januari 1938 övergå på den nya lönestaten och som då kvarstå i den befattning de innehade den 30 juni 1937, skulle tilldelas ett särskilt personligt lönetillägg, motsvarande det vid sistnämnda tidpunkt till dessa lärare av kommunens medel utgående hyresbidraget. I de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 har yrkats, att lektorer, adjunkter och övningslärare i ovannämnda städer skulle såsom personligt lönetillägg få behålla nu utgående hyresbidrag, dock minskat med skillnaden mellan lönebeloppen i de av Kungl. Maj:t och de av motionärerna för de ifrågavarande lärarna föreslagna lönegraderna; de senare ligga en grad över de förra.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle, såsom utskottet redan erinrat, staten ikläda sig hela kostnaden för de nu ifrågavarande personliga lönetilläggen. Enligt Kungl. Maj:ts förslag till löneregler för folk- och småskollärare däremot skulle, i det fall att lärare med hänsyn till de kommunala tilläggens bortfallande lider minskning i lön, statsbidrag till sådan lärares lön

utgå allenast under villkor, att skoldistriktet ikläder sig att hålla läraren skadeslös för minskningen. Kungl. Maj:ts förslag går således, vad beträffar beredande av kompensation för de kommunala tilläggens bortfallande, längre i fråga om de statliga lärarkårerna än i fråga om de kommunala. I sistnämnda fallet skall i princip endast tillses, att den nya lönen icke understiger vad läraren enligt nu gällande lönesystem äger uppbära inklusive kommunalt lönetillägg.

Utskottet har, för ernående av likställdhet i förevarande avseende mellan de statsanställda och de kommunalt anställda lärarna, funnit sig böra tillstyrka sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag på förevarande punkt, att grundtanken i den sålunda för folk- och småskollärare ifrågasatta anordningen tillämpas även beträffande sådana statsanställda lärare i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö, vilka för närvarande åtnjuta kommunal hyreshjälp. Även i ett annat hänseende vill utskottet ifrågasätta ändring i Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag. Enligt sistnämnda förslag skulle lärare för att den 1 januari 1938 bliva delaktig av lönetillägg kvarstå i den befattning, han innehade den 30 juni 1937. En lärare, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut någon gång under loppet av första halvåret 1937 utnämnes att från och med den 1 juli 1937 innehava tjänst i någon av de nu ifrågavarande städerna, skulle således icke bliva delaktig av den föreslagna förmånen. Med hänsyn till att åtskilliga utnämningar pläga träda i kraft den 1 juli, anser utskottet det befogat, att lärare medgives nu ifrågavarande lönetillägg, därest han den 1 januari 1938 kvarstår i den befattning han innehade den 1 juli 1937.

Utskottet tillstyrker alltså, att ordinarie lektorer, adjunkter och ämneslärarinnor ävensom ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott vid de allmänna läroverken i nämnda städer, vilka den 1 januari 1938 övergå på den nya lönestaten och då kvarstå i de befattningar, de innehade den 1 juli 1937, av statsmedel tilldelas personliga lönetillägg till sådant belopp, att den efter löneregleringens ikraftträdande utgående lönen, för år räknat, icke understiger den avlöning ökad med till dem utgående kommunal hyreshjälp, för år räknat, som skulle hava utgått, därest löneregleringen icke genomförts. Nämnda lönetillägg bör utgå, så länge vederbörande lärare bibehåller den tjänst han innehade den 1 juli 1937 eller inom samma kommun innehar tjänst av samma slag som den han innehade samma dag.

Med den ståndpunkt utskottet sålunda intagit torde det i de ovannämnda motionerna I: 308 och II: 552 framförda yrkandet icke böra till någon åtgärd föranleda.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, att de icke-ordinarie lärarna i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö kompenseras för kommunalt hyresbidrags bortfallande på sätt departementschefen i statsrådsprotokollet närmare angivit. Vidare tillstyrker utskottet, att de lärare vid högre lärarinneseminariet och vid folkskoleseminarierna i Stock-

holm och Göteborg, som för närvarande uppbära hyresbidrag av statsmedel, erhålla kompensation för dessa bidrag efter samma grunder som komma att tillämpas beträffande de kommunala hyresbidragen till lärare vid de allmänna läroverken. I anslutning till Kungl. Maj:ts förslag böra härvid de kvinnliga lärarna vid högre lärarinneseminariet, vilka hittills icke kommit i åtnjutande av ersättning av statsmedel motsvarande det hyresbidrag, som utgår till motsvarande lärare vid de allmänna läroverken i Stockholm, vid övergången på den nya lönestaten i nu förevarande avseende behandlas, som om de den 1 juli 1937 uppburit hyresersättning.

Kungl. Maj:ts förslag till övergångsanordningar för lärare i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö avser allenast ämnes- och övningslärare, d. v. s. den personal, åt vilken kommunerna åtagit sig att utbetala hyreshjälp. För rektorerna åter har någon motsvarande övergångsanordning icke ifrågasatts, detta enär rektors för närvarande utgående hyresersättning är en del av hans författningsenligt utgående avlöning, vilken del avsetts skola bortfalla vid övergången till bruttolönesystem. Emellertid medför detta enligt ett antal motionärers förmenande, att den faktiska löneställningen för rektorerna i de nämnda städerna kommer att försämras i förhållande till de på samma orter anställda ämneslärarnas. Med anledning härav föreslås i de båda likalydande motionerna I: 245 och II: 494, att riksdagen måtte bevilja de rektorer vid de allmänna läroverken i nämnda fyra städer, som den 1 januari 1938 övergå på den nya lönestaten och som då kvarstå i den rektorsbefattning de innehade den 30 juni 1937, särskilda personliga lönetillägg motsvarande de vid sistnämnda tidpunkt av kommunens medel utgående hyresbidragen till de ordinarie lärarna på så sätt, att en rektor vid ett högre läroverk erhåller samma tillägg, som under motsvarande förhållanden tillkommer en lektor i högsta lönegraden, och en rektor vid en realskola samma tillägg, som under motsvarande förhållanden tillkommer en adjunkt i högsta lönegraden. Vidare yrkas i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552, att rektorerna vid de allmänna läroverken i nämnda städer måtte, utöver de av motionärerna föreslagna tilläggsbeloppen av 1,800 kronor i avlöningsgrupp I, 1,200 kronor i avlöningsgrupp II och 600 kronor i avlöningsgrupp III, såsom personligt lönetillägg av statsmedel tillerkännas belopp, motsvarande nu utgående hyresersättning minskad med förutnämnda 600, 1,200 eller 1,800 kronor alltefter vederbörande rektors avlöningsgrupp.

Utskottet vill erinra, dels att utskottet tidigare tillstyrkt den ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att lärarna vid de allmänna läroverken i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Lidingö skola erhålla personliga lönetillägg allenast med belopp som erfordras för att förhindra löneminskning i förhållande till nu utgående avlöning jämte kommunal hyreshjälp, dels att lärare vid högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna i Stockholm och Göte-

borg avses skola kompenseras efter samma grunder som komma att gälla för läroverkslärare. Ett bifall till vad utskottet sålunda tillstyrkt medför att den av motionärerna påtalade försämringen i relationen mellan rektors och ämneslärares lön avsevärt mildras. På denna grund har utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till de gjorda yrkandena.

Vad departementschefen i övrigt anfört i fråga om de för löneregleringens genomförande erforderliga övergångsanordningarna har icke givit utskottet anledning till erinran.

6. De allmänna läroverken.

Efter behandlingen av de ovan under kap. 1—5 angivna allmänna spörsmålen i samband med löneregleringens genomförande övergår departementschefen till en framställning av förhållandena vid de olika slagen av läroanstalter och gör därvid början med de allmänna läroverken.

Följande ordinarie lärartjänster finnas under budgetåret 1936/1937 vid dessa läroverk:

Art av läroverk	Befattning såsom								
						lärare i			
	rektor	lektor	adjunkt	första lärarinna	ämneslärarinna	teckning	musik	gymnastik med lek och idrott	slöjd för flickor
Högre allmänna läroverk	54	389	849	2	98	53	52	53	9
Realskolor	83	—	396	4	152	49	31	35	9
Summa	137	389	1,245	6	250	102	83	88	18

Rektorer.

I fråga om gällande bestämmelser angående rektorernas avlöning får utskottet hänvisa till sid. 60 i statsrådsprotokollet. Erinras bör här, att utöver de av statsverket utgående avlöningsförmånerna åtnjuter rektor vid allmänt läroverk av vederbörande kommun fri bostad eller ersättning därför.

Rektorernas bostadsförmåner. Innan departementschefen framlägger förslag rörande rektorernas avlöningsställning, upptager han till behandling spörsmålet om den till rektorerna vid de allmänna läroverken utgående bostadsförmånen.

Härvid framhåller departementschefen, att vid bestämmandet enligt nu gällande lönesystem av avlöningarna för vissa grupper av lärare vid skilda undervisningsanstalter naturaförmånerna hava varit av väsentlig betydelse. I de fall, då kostnaderna för det statliga undervisningsväsendet fördelats mellan staten och vederbörande kommun, har det fallit på kommunernas lott att svara ej endast för undervisningslokaler utan även för tillhandahål-

landet av bostad eller ersättning därför åt vederbörande rektor. Detta gäller framförallt de allmänna läroverken. I andra fall har staten åtagit sig en motsvarande förpliktelse.

Det nya lönesystemet innebär i förevarande avseende principiellt, att den kontanta lönen tillmätts så, att av densamma ersättning kan uttagas för anvisad tjänstebostad. Enligt de för allmänna civilförvaltningen gällande bestämmelserna skall ersättning för anvisad tjänstebostad bestämmas med hänsyn till det hyrespris, som å orten i allmänhet gäller för liknande lägenhet. Kan överenskommelse mellan vederbörande myndighet och tjänstemannen icke träffas, skall frågan hänskjutas till statens bostadsnämnd, över vars beslut klagan ej må föras. I utlåtande den 29 september 1927 (statens off. utr. 1927: 30) har bostadsnämnden avgivit förslag till riktlinjer för bestämmandet av ersättning för tjänstebostad, vilka riktlinjer i allmänhet följas av nämnden.

Lärarlönekommittén bibehöll naturaförmåner utöver enligt kommunikationsverkens lönesystem utgående lön, medan 1928 års lönekommitté fann naturaförmånernas inordnande i lönen vara nödvändigt.

Jämväl läroverkslönesakkunniga hava tillstyrkt, att för de allmänna läroverkens rektorer — liksom för andra lärare, beträffande vilka löneregleringen nu är avsedd att genomföras — systemet med bostad in natura eller ersättning därför avskaffas.

De sakkunniga hava angivit följande allmänna riktlinjer för behandlingen av frågan om uppbörden och redovisningen av de hyresersättningar, som enligt det nya lönesystemet skola erläggas av kommuner, respektive befattningshavare.

När rektor bebor av kommun upplåten bostad, bör han, efter verkställd värdering av bostaden, erlägga hyra härför till statsverket. Därest rektorsbostad icke finnes utan kommun skall lämna ersättning härför, skall denna — likaledes efter verkställd uppskattning av hyresvärdet för en bostad av ifrågavarande beskaffenhet — inlevereras till statsverket. Med hänsyn till att det här är fråga om kommunernas bidrag till avlöning av vissa lärarkategorier, har synts lämpligast att ersättningsmedlen redovisas såsom uppbördsmedel på avlöningsanslaget till de allmänna läroverken. Då bostad tillhandahålles befattningshavare i statsverket tillhörig byggnad, böra framdeles de i vederbörlig ordning fastställda hyresbeloppen ingå till statens allmänna fastighetsfond.

För egen del anför *departementschefen* i fråga om rektorernas vid de allmänna läroverken bostadsförmåner följande (sid. 62 och 63 i statsrådsprotokollet):

Ett genomförande av det allmänna lönesystemet för befattningshavarna vid det statliga undervisningsväsendet förutsätter jämväl enligt min mening full anslutning till bruttolönesystemet, d. v. s. inläggande av hittills utgående naturaförmåner, respektive ersättning därför, i den kontanta lönen. Ett av huvudskälen för löneregleringens anpassning efter det allmänna lönesystemet — att för de under systemet inordnade befattningshavarna bereda efter enahanda grunder beräknade avlöningsförmåner — skulle annars icke kunna nås.

Av nu anförda skäl ansluter jag mig följaktligen till den ståndpunkt, som förordats av 1928 års lönekommitté, på sätt densamma utformats av läroverkslönesakkunniga.

I fråga om övergången till det nya systemet har en förberedande undersökning givit vid handen, att för vissa läroverk förefintliga donationsbestämmelser liksom vid åtagande av nu gällande förpliktelser gjorda förbehåll kunna påfordra vidtagande av särskilda åtgärder, vilka emellertid torde böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Beträffande fastställande av hyresbelopp för av stat eller kommun upplåten bostad anser jag mig böra framhålla, att vid värdering av rektorsbostäderna bör beaktas, att i de fall, då bostäderna äro större än vad enligt nutidens fordringar kan anses motiverat, hyrorna bestämmas med hänsyn härtill.

Under ärendets tidigare handläggning har framförts förslag om att för rektorerna vid de allmänna läroverken en boställsordning skulle fastställas. Då utfärdandet av en boställsordning ankommer på Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande, torde denna fråga framdeles få upptagas till prövning.

Rektorernas avlöningsställning. Den löneställning, som bör tillkomma rektorerna, är, framhåller departementschefen, givetvis i väsentlig grad beroende av, om å dem skall tillämpas netto- eller bruttolönesystem.

Lärarlönekommittén ansåg, att rektors avlöning borde hava karaktär av chefslön, utan ålderstillägg. Med hänsyn till rektorerna tillkommande fri bostad eller ersättning därför föreslog lärarlönekommittén dock icke rektorernas inordnande i en särskild löneplan för tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning utan i samma löneplan som för övrig lärarpersonal.

För inplacering i lönegrader föreslog lärarlönekommittén en indelning av rektorerna i olika avlöningsklasser, i huvudsak efter läroverkens lärjungeantal. Vad de högre allmänna läroverken beträffar, inplacerades de olika gruppernas rektorer vid mindre läroverk i 28 lönegraden 31 löneklassen, vid medelstora läroverk i 29 lönegraden 32 löneklassen och vid större läroverk i 30 lönegraden 33 löneklassen. I fråga om rektorerna vid real- och samskolor föreslogs en placering i 27 lönegraden 30 löneklassen vid större läroverk, respektive 26 lönegraden 29 löneklassen vid mindre.

Skolöverstyrelsen förordade i sitt yttrande över lärarlönekommitténs förslag en bestämd lönegrad för alla rektorer vid högre allmänna läroverk, respektive realskolor, men med särskilda arvodesbelopp å 480, 960 eller 1,440 kronor, att utgå utöver lönen, varvid de högre läroverken skulle indelas i tre och realskolorna i två grupper.

1928 års lönekommitté, vars förslag upptog en utbyggd löneplan, förordade tre avlöningsgrupper för rektorer såväl vid realskolor som vid högre läroverk. Beträffande de sistnämnda föreslogos för manlig rektor lönegraderna 34, 33 och 32, varvid lönen skulle utgå enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. Beträffande realskolorna föreslogos för manlig rektor lönegraderna 30, 29 och 28, även här med lön enligt högsta förekommande löneklass.

Skolöverstyrelsen anslöt sig i yttrande över sistberörda kommittébetänkande till förslaget om tre grupper för både högre läroverk och realskolor.

Läroverkslönesakkunniga hava erhållit direktiv att framlägga förslag till lönesystem för rektorerna i anslutning närmast till skolöverstyrelsens ytt-

rande över lärarlönekommitténs förslag, dock med lika löneförmåner för män och kvinnor.

Det av läroverkslönesakkunniga för rektorerna vid de allmänna läroverken utarbetade avlöningssystemet innebär i huvudsak, att rektorsbefattningarna principiellt hänföras till kategorien förordnandetjänster. Till utgångspunkt för lönesättningen har tagits högsta löneklassen inom 30 lönegraden för högre läroverk samt 27 lönegraden för realskolor. De sålunda erhållna avlöningsbeloppen hava utökats med vissa tillägg efter läroverkens storlek. Ifrågavarande tilläggsbelopp uppgå för såväl högre allmänna läroverk som realskolor till respektive 480, 960 och 1,440 kronor. Dessa lönetillägg äro direkt inlagda i lönen.

Samma system har tillämpats beträffande rektorerna vid övriga kategorier av läroanstalter. För vissa av dessa har dock icke föreslagits tillägg utöver högsta löneklassen.

Ehuru lönerna för rektorerna i princip anslutits till de för förordnandetjänster gällande avlöningsgrunderna, har dock dyrortsgradering bibehållits för rektorslönerna. Likaså hava beträffande åtnjutandet av speciella avlöningsförmåner rektorerna likställts med lärare, utnämnda medelst fullmakt, även beträffande provisoriskt dyrortstillägg.

I anslutning till vad sålunda angivits hava de sakkunniga i förslaget till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen (6 § 1 mom.) inlagt en särskild löneplan för samtliga innehavare av rektorsbefattning vid de statliga läroanstalterna.

Den högre löneställning, som vissa rektorer enligt nu berörda förslag komma att intaga i förhållande till befattningshavare i 30 respektive 27 lönegraden, föranleder, att i kungörelsen med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen särskilda bestämmelser måste meddelas beträffande storleken av de löneavdrag, rektorerna böra vidkännas under olika slag av tjänstledighet. I detta hänseende finnes en motsvarighet i gällande särbestämmelser angående tjänstledighetsavdrag för landssekreterare och landskamrerare, vilka utöver lön enligt lönegraden B 30 åtnjuta viss avlöningsförstärkning.

Beträffande själva uppdelningen av de allmänna läroverken föreslog lärarlönekommittén, att antalet lärjungar skulle utgöra huvudgrund för indelningen. 1928 års lönekommitté åter ansåg grunderna för gruppindelningen böra utgöras av läroverkens storlek med hänsyn till antalet klassavdelningar efter skolorganisationens fullständiga genomförande. Läroverkslönesakkunniga hava utgått från en kombination av båda de nyssnämnda beräkningsgrunderna.

De hava förordat ett system med poängberäkning, vars grunder äro följande. Varje fullt 50-tal lärjungar räknas som 1 poäng. Varje klassavdelning å realskolan samt lyceets tre lägre kretsar räknas som 1 poäng. Varje klassavdelning å gymnasiet samt lyceets tre högre kretsar räknas som $1^1/_2$ poäng. Poängen summeras och gränserna dragas på följande sätt:

högre allmänna läroverk: grupp I fr. o. m. 45,5 poäng och uppåt, grupp II fr. o. m. 30,5 t. o. m. 45 poäng och grupp III högst 30 poäng;

realskolor: grupp I fr. o. m. 26 poäng och uppåt, grupp II fr. o. m. 12 t. o. m. 25 poäng och grupp III högst 11 poäng.

Vad angår den tidrymd, rektorsförordnande bör omfatta, hava läroverkslönesakkunniga förordat, att sexårsperioder såsom allmän regel tillämpas, dock att den första perioden efter löneregleringens genomförande bör avse tiden 1 januari 1938—30 juni 1943. Detta skulle gälla för alla läroanstalter, som löneregleras från och med förstnämnda dag.

Om en rektorsbefattning blir ledig under loppet av löpande sexårsperiod, bör vid tillämpande av detta system den nye innehavaren av befattningen till en början erhålla förordnande allenast för den tid, som kan återstå till utgången av den löpande perioden, och först därefter erhålla förordnande på sex år. Den 1 juli 1943 skulle alltså nya rektorsförordnanden träda i kraft över hela linjen. Denna anordning har befunnits önskvärd bland annat ur den synpunkten, att för flertalet läroanstalter rektorsbefattningarna avses skola indelas i avlöningsgrupper, varvid fördelningen av befattningarna på de olika grupperna skall bestämmas av Kungl. Maj:t. Vart sjätte år bör fördenskull frågan om den grupp, till vilken en viss rektorsbefattning skall i avlöningshänseende hänföras, normalt komma under omprövning. Erforderliga föreskrifter i förevarande hänseenden avses skola lämnas i vederbörande stadga. I detta sammanhang erinras, att den nuvarande anordningen med femårsperioder för t. ex. de allmänna läroverkens rektorsförordnanden uppkommit genom praxis och icke är föreskriven i läroverksstadgan.

Skulle under en löpande sexårsperiod ett läroverk undergå sådan organisatorisk förändring, som mera väsentligt inverkar på dess poängställning, bör ändring i grupperingen kunna vidtagas, i fall av behov efter beslut av riksdagen.

Av läroverkslönesakkunniga hava två ledamöter framställt önskemål om högre lönetillägg och förbättrad pensionsställning för rektorerna.

Läroverkslärarnas riksförbunds deputeradeförsamling har framhållit, att rektorernas löneförmåner icke syntes bli rätt avvägda, därest icke den högsta rektorsgruppen tillerkändes ett tilläggsarvode av 1,920 kronor.

I fråga om rektorernas avlöningsställning har *departementschefen*, som ansluter sig till läroverkslönesakkunnigas förslag, för egen del anfört bland annat följande (sid. 68 och 69 i statsrådsprotokollet):

Grunderna för gruppindelningen böra godkännas av riksdagen, som likaledes bör fastställa antalet rektorsbefattningar inom varje grupp. Själva fördelningen av läroverken på avlöningsgrupperna bör däremot fastställas av Kungl. Maj:t.

Då läroverkslönesakkunniga såsom utgångspunkt för löneställningen för rektorerna vid de högre allmänna läroverken valt 30 lönegradens högsta löneklass, vilket av skolöverstyrelsen förordats i yttrande över lärarkommitténs betänkande, bör härav följa, att rektorerna vid de högre allmänna läroverken erhålla samma pensionsställning som undervisningsråd. Härigenom skulle underlättas en i och för sig önskvärd övergång från dylika rektorsbefattningar till undervisningsrådsbefattningar eller omvänt. Rektorerna skulle väl icke erhålla fullt samma gynnsamma ställning i pensionshänseende, som följde av 1928 års lönekommittés förslag, enligt vilket rektorsbefattningarna vid de högre allmänna läroverken inplacerades i högre lönegrader än den 30. Då rektorerna hänförts till så kallade förordnandetjänster enligt nu gällande lönesystem, bliva de emellertid icke genom de sakkunnigas förslag försatta i sämre pensionsställning än andra chefs- och därmed

jämförliga tjänstemän, vilka tillsättas medelst förordnande. Dylika befattningshavare med avlöning ända upp till 16,000 kronor komma nämligen ej i åtnjutande av högre pension än som gäller för befattningshavare i 30 lönegraden. Erinras må ock, att landssekreterare och landskamrerare, vilka utöver lön enligt 30 lönegraden uppbära avlöningsförstärkningar till ej obetydliga belopp, erhålla pension enligt nämnda lönegrad. Skulle emellertid, på sätt 1928 års lönekommitté föreslog, nu gällande löneplan utvidgas och förordnandetjänster inordnas i lönegrad enligt en sådan löneplan, får givetvis jämväl rektorernas ställning i löne- och pensionshänseende tagas under förnyad omprövning.

Slutligen vill jag uttala min anslutning till läroverkslönesakkunnigas uppfattning, att en förutsättning för att det nya avlöningssystemet i fråga om rektorsbefattningarna skall kunna fungera tillfredsställande är, att rektorerna erhålla sina förordnanden för sammanfallande perioder. Jag biträder även de sakkunnigas förslag om en normal förordnandetid av sex år. Vid ombyte av rektor under löpande sexårsperiod bör förordnande endast meddelas för den återstående tiden av perioden, varigenom gruppindelningen i sin helhet kan på en gång ställas under omprövning.

Utskottet.

Enligt Kungl. Maj:ts föreliggande förslag skola rektorsbefattningarna vid de allmänna läroverken indelas i avlöningsgrupper med hänsyn till omfattningen av arbetsbördan för rektor; både de högre allmänna läroverken och realskolorna skulle härvid indelas i tre grupper. Gruppsystemet, som utgår från en bestämd lönegrad för alla rektorer vid läroverk av samma slag, skulle ansluta sig till gällande löneplan för ordinarie tjänstemän, och i de fall, då avlöningen för rektor skulle komma att överstiga den enligt högsta löneklassen av nämnda löneplan (den 33:e) förekommande, skulle nämnda system utgöra en direkt påbyggnad på löneplanen med samma intervall mellan två närliggande lönebelopp, som förekommer i löneklasserna närmast under den 33:e, eller 480 kronor. Utskottet, som finner den sålunda föreslagna anordningen ändamålsenlig och med hänsyn till gällande löneplan naturlig, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i fråga om lönebeloppens storlek och avstyrker förty det i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 framförda yrkandet, att tilläggsbeloppet vid gruppindelningen borde sättas till 600 i stället för 480 kronor. I de båda likalydande motionerna I: 304 och II: 554 har yrkats, att rektorerna vid de största läroverken, varmed enligt vad av motiveringen framgår torde avses läroverk med mer än 900 lärjungar, skulle placeras i en särskild grupp, varigenom således fyra avlöningsgrupper skulle erhållas. Utskottet, som behjärtar vad motionärerna till stöd för detta yrkande anfört, anser sig dock icke kunna ifrågasätta ett utbyggande av löneplanen i förevarande avseende utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och kan alltså icke biträda det nämnda yrkandet.

I sistberörda motioner har jämväl yrkats, av rektorerna vid de högre allmänna läroverken skulle utöver lektorslön tillerkännas samma merlön, som utöver adjunktslön tillerkännes realskolornas rektorer i merlön. Detta skulle, vid en placering av lektorer i 27 och adjunkter i 23 lönegraden,

enligt utskottets mening kunna realiseras antingen så, att de högre läroverkens rektorer placerades i en löneställning, utgående från en 31:a lönegrad, eller så, att realskolornas rektorer placerades i en löneställning, utgående från 26 lönegraden. Det förra alternativet kan utskottet icke tillstyrka av den anledningen, att de högre läroverkens rektorer, därest de skulle anses tillhöra en 31:a lönegrad, skulle erhålla högre pension än undervisningsråd, vilket icke kan anses lämpligt. Det senare alternativet, sänkning av realskolerektors lön till utgångspunkt från 26 lönegraden, kunde, med hänsyn till att åtskilliga realskolerektorer måste anses hava kommit i ett väl förmånligt löneläge genom det föreliggande förslaget, hava visst fog för sig. Emellertid anser sig utskottet icke böra vidtaga en dylik, till sina konsekvenser tämligen genomgripande ändring i Kungl. Maj:ts förslag. Med nu gällande lönesystem för allmänna civilförvaltningen är det ju icke heller något ovanligt, att en befordran mellan befattningar inom löneplanens högsta grader medför mindre merlön än en befordran mellan befattningar, som ligga längre ner på löneskalan. Utskottet får därför avstyrka det nu omhandlade yrkandet.

I fråga om grunderna för de skilda rektorsbefattningarnas inplacering i olika avlöningsgrupper innebär Kungl. Maj:ts förslag, att en poängberäkning tillämpas, uppgjord med hänsyn till lärjungeantalet samt klassavdelningarnas antal och fördelning på realskola och gymnasium. I detta hänseende yrkas i de ovanberörda likalydande motionerna I: 304 och II: 554 samt I: 308 och II: 552 vissa jämkningar. Utskottet anser sig emellertid för närvarande icke böra frångå Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt. Skulle erfarenheten visa, att de nu föreslagna grunderna för poängberäkningen behöva i något avseende justeras, lärer så framdeles utan svårighet kunna ske.

Vad departementschefen i övriga, här icke särskilt omhandlade avseenden anfört, har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker således till alla delar Kungl. Maj:ts förslag till lönereglering för rektorerna vid de allmänna läroverken.

Lektorer.

I fråga om gällande bestämmelser beträffande lektorernas avlöningsförmåner får utskottet hänvisa till sid. 71 i statsrådsprotokollet.

Lärarlönekommittén föreslog 27 lönegraden för manlig lektor, vilket förslag tillstyrktes av skolöverstyrelsen. Jämväl 1928 års lönekommitté anslöt sig till lärarlönekommitténs förslag. Flertalet hörda myndigheter, däribland skolöverstyrelsen, hava tillstyrkt 1928 års lönekommittés förslag, ehuruväl förslag framkommit om lektorernas placering å ena sidan i 26, å andra sidan i 28 lönegraden. Läroverkslärarnas riksförbunds deputeradeförsamling samt lektorernas förening hava påyrkat lektorernas placering i 28 löne-

graden. Skolöverstyrelsen har i ett yttrande i anledning av sistberörda yrkande framhållit, att de skäl, som redan 1930 talade för placering av lektorerna högre än i 27 lönegraden, vunnit ökad styrka.

I fråga om lönegradsplaceringen av lektorerna hava läroverkslönesakkunnigas ordförande samt en ledamot tillstyrkt 27 lönegraden, medan två ledamöter påyrkat en placering i 28 lönegraden.

Departementschefen har för egen del anfört följande i förevarande fråga (sid. 72 och 73 i statsrådsprotokollet):

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har, åtminstone tidigare, en stor enighet rått om lämpligheten av att placera läroverkslektorerna i 27 lönegraden. På senare tid hava emellertid framställts yrkanden om en placering av lektorerna i 28 lönegraden.

Av dem, som yrkat på en lägre lönegrad för lektorerna än den 27, har främst pekats på de konsekvenser, som vid en placering av lektorerna i nämnda lönegrad skulle kunna uppkomma för lönegradsplaceringen av vissa förutvarande så kallade andragradstjänstemän, vilka nu äro hänförda till 26 lönegraden. Såvitt jag kan se, bör emellertid en inplacering i 27 lönegraden icke i och för sig kunna tagas till intäkt för uppflyttning i högre lönegrad av tjänstemän inom andra förvaltningsgrenar. Den nämnda lönegradsplaceringen kan nämligen efter min mening anses vara väl avvägd i förhållande till den faktiska löneställningen för närmast jämförliga, redan löneregleradе befattningar. Att på sätt i vissa avgivna yttranden påyrkats, hänföra lektorstjänsterna till 28 lönegraden skulle däremot efter min bestämda uppfattning framkalla ej oberättigade anspråk på lönegradsuppflyttning från avsevärda grupper förvaltningstjänstemän i ansvarsfylld ställning.

Av anförda skäl finner jag mig fördenskull böra för lektorerna vid de allmänna läroverken föreslå placering i 27 lönegraden.

I fråga om lektorernas lönegradsplacering föreligga motionsvis framställda yrkanden om placering i 28 lönegraden, dels i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552, dels i de ävenledes likalydande motionerna I: 310 och II: 551. De argument, som framförts till stöd för sagda yrkande, kunna sammanfattas på följande sätt: den 1918 och 1919 fastställda relationen mellan lektorerna och de förutvarande andragradstjänstemännen, vilka nu äro placerade i 26 lönegraden, torde motsvaras ekonomiskt närmast av ett avstånd av två lönegrader; lektorstjänster äro de enda, för vilka staten såsom kompetenskrav uppställt filosofisk doktorsgrad; den i läroverksstadgan föreskrivna uppgiften för lektor att hålla kontakt med vetenskapens framsteg fordrar anskaffande av nyutkommen vetenskaplig litteratur, vilken fördyrats i mycket hög grad; en placering i 27 lönegraden ger åtskilliga blivande lektorer lägre nettolön än som nu utgår för dessa tjänster.

Utskottet.

Även om utskottet till en del behjärtar de skäl, som i olika sammanhang anförts för lektorernas placering i 28 lönegraden, anser sig utskottet dock icke kunna frångå Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt. En placering av lektorerna i 27 lönegraden måste anses vara väl avvägd, detta icke minst med tanke på rektorernas avlöningsställning. Utskottet tillstyrker alltså

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och avstyrker förty de nyssberörda motionerna, så vitt nu är i fråga.

Adjunkter.

I fråga om gällande bestämmelser beträffande adjunkternas löneförmåner hänvisas till sid. 73 i statsrådsprotokollet.

Lärarlönekommittén, som fann, att adjunkternas lönefråga kunde och borde skärskådas särskilt för sig och oberoende av vad som kunde komma att i löneavseende tillerkännas lektor, föreslog för manlig adjunkt placering i en lönegrad sammanfallande med den år 1925 tillkomna 23 lönegraden. I över detta förslag avgivet yttrande omförmälde skolöverstyrelsen förslag från de allmänna läroverkens kollegier m. fl. om adjunkternas placering i 24 lönegraden men förklarade sig för egen del, med hänsyn till placeringen i nämnda lönegrad av vissa andra tjänstemannagrupper, förhindrad att förorda adjunkternas placering i 24 lönegraden. Sedan jämväl 1928 års lönekommitté föreslagit 23 lönegraden för manlig adjunkt, framhöll skolöverstyrelsen i över lönekommitténs förslag avgivet yttrande, att — då det vid inplacering av undervisningsväsendets befattningshavare i det allmänna lönesystemet av tekniska skäl uppenbarligen icke vore möjligt att helt bibehålla de år 1918 fastställda relationerna — tvekan kunde beträffande adjunkternas löneplacering onekligen uppstå, huruvida den 23 eller den 24 lönegraden borde väljas.

Då överstyrelsen i sitt yttrande år 1924 hade ansett sig förhindrad förorda den 24 lönegraden, hade detta skett icke minst under hänvisning till det förhållandet, att vissa tjänstemän, som tidigare på goda grunder ställts före adjunkterna i löneavseende och ansågos alltjämt böra sättas före dessa, erhållit placering i 24 lönegraden. Genom senare skedd lönereglering hade emellertid flertalet av ifrågavarande befattningar flyttats upp i 26 lönegraden. Därmed måste det av överstyrelsen då åberopade hindret för en placering av adjunkterna i 24 lönegraden anses hava bortfallit och uppflyttningen av de nyssnämnda tjänstemännen till 26 lönegraden tvärtom utgöra ett tungt vägande skäl för att adjunkterna nu placerades en lönegrad högre än kommittén föreslagit.

Överstyrelsen slutade med att föreslå, att de manliga adjunkterna placerades i 24 lönegraden. Slutligen har läroverkslärarnas riksförbunds deputeradeförsamling yrkat, att adjunkterna måtte hänföras till 24 lönegraden.

På grund av erhållet uppdrag hava läroverkslönesakkunniga verkställt en utredning angående uppdelning av läroverksadjunkterna i två kategorier.

Härvid förutsattes att den lägre lönegruppen av adjunkter skulle placeras i 20 eller 21 lönegraden samt den högre i 23 eller 24 lönegraden. Efter slutförd utredning hava de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att den tilltänkta anordningen skulle vara förenad med så avsevärda tekniska och praktiska svårigheter, särskilt ur befordringssynpunkt, att de sakkunniga bestämt avrått en dylik åtgärd.

Sedan de skäl, som läroverkslönesakkunniga anfört för denna sin uppfattning, tagits under omprövning och i stort sett funnits bärande, hava de sakkunniga därefter meddelats direktiv att framlägga utredning avseende en enhetlig placering i lönegrad av de läroverksadjunkter, som äga formell kompetens för dylik befattning. De sakkunniga hava härvid haft att taga hänsyn till de konsekvenser, som en inplacering av adjunkterna i de ifrågakommande lönegraderna kunde medföra i avseende å andra lärare vid de allmänna läroverken. De sakkunniga hava såtillvida uppnått enighet, att de i fråga om lönegradsplaceringen för de läroverksadjunkter, vilka äga formell kompetens till sådan befattning, ansett endast 23 och 24 lönegraderna böra komma i fråga. Men medan ordföranden och en ledamot förordat den lägre av dessa lönegrader, hava två ledamöter uttalat sig för den högre.

Beträffande de konsekvenser, som kunna anses följa av den ena eller den andra lönegradsplaceringen, har bland de sakkunniga enighet rått därom, att adjunkt, som överflyttats från kommunal mellanskola i samband med dennas förstatligande utan att innehava formell kompetens såsom adjunkt, bör hänföras till 22 lönegraden. Beträffande ämneslärarinnorna hava däremot meningarna delat sig, i det att de ledamöter, som förordat den lägre löneställningen för adjunkterna, givit uttryck för den uppfattningen, att en placering i den högre lönegraden måste föranleda, att ämneslärarinnorna placeras en lönegrad högre än den de sakkunniga gemensamt funnit vara i och för sig riktig, medan de båda övriga ledamöterna icke ansett en sådan konsekvens ofrånkomlig. De skäl, som av de ovannämnda ledamöterna anförts till stöd för att adjunkterna böra hänföras till 24 lönegraden, framgå av en till statsrådsprotokollet fogad bilaga.

Departementschefen har i fråga om adjunkternas lönegradsplacering för egen del anfört följande (sid. 79 och 80 i statsrådsprotokollet):

Läroverksadjunkternas lönegradsplacering har under den tid, frågan om lönereglering för befattningshavare vid de statliga undervisningsanstalterna varit under utredning, varit den, om vilken meningarna skarpast brutit sig. I likhet med läroverkslönesakkunniga finner jag emellertid, att diskussionen nu kan begränsas till 23 och 24 lönegraderna.

Det synes mig icke vara av omständigheterna påkallat att ingå på och låta ställningstagandet på ett avgörande sätt påverkas av en jämförelse i detalj mellan de löner, som vid 1918 års lönereglering bestämdes för adjunkterna, och de, som då utgingo till de så kallade förstagradstjänstemännen. Jämförelsen måste av olika skäl bliva haltande, särskilt med hänsyn till de ortstillägg, som tillkommo förstagradstjänstemän på vissa orter. Uppenbart är emellertid, att den skillnad i lönehänseende, som år 1918 gjordes mellan adjunkterna å ena sidan och förstagradstjänstemännen å andra sidan, ej var så stor, att den kan anses motivera, att adjunkterna vid förevarande lönereglering jämställas med det avsevärda antal tjänstemän, som nu äro placerade i 24 lönegraden och som närmast svara mot de förut så kallade andragradstjänstemän, vilkas löneställning närmast togs till utgångspunkt för lektorernas lönereglering år 1918. Vid bedömandet av adjunkternas lönegradsplacering bör ej heller förbises, att aspiranterna på läroverkslärartjänst såväl enligt samtliga föreliggande utredningar som enligt mitt i det följande

framlagda förslag förutsatts skola under en följd av år uppbära avsevärt högre avlöning än motsvarande icke-ordinarie förvaltningstjänstemän.

En placering av läroverksadjunkterna i 24 lönegraden skulle medföra ej blott en merkostnad utöver den, som följer av en placering i 23 lönegraden, på omkring 600,000 kronor utan även kostnader för uppflyttning i lönegrad av ett flertal andra lärare, vilka kostnader äro svåra att beräkna men som sammanlagt röra sig om betydande belopp. Härtill kommer, att en placering av adjunkterna i 24 lönegraden enligt min mening måste framkalla berättigade krav på uppflyttning av förvaltningstjänstemän ej endast från 21 eller 22 lönegraden till 24 lönegraden utan även — och i än högre grad — från 24 till 26 lönegraden. Konsekvenserna äro sålunda mycket vittgående.

Även med beaktande av det betydelsefulla arbete, adjunkterna hava att utföra, kan jag fördenskull ej tillstyrka högre placering för dem än i den 23 lönegraden, vilken i och för sig snarast ligger över ett genomsnitt för den nuvarande adjunktslönen, omräknad till nyreglerad lön. Såsom jag i annat sammanhang framhållit, måste nämligen vid en jämförelse mellan oreglerad och reglerad avlöning helt bortses från avdrag för pensionering.

Jag tillstyrker alltså, att läroverkens adjunkter inplaceras i 23 lönegraden.

I fråga om adjunkternas löneställning föreligga olika motionsvis framställda yrkanden.

Sålunda yrkas i motionen II: 545, att de av de högre allmänna läroverkens adjunkter, som avlagt filosofie licentiatexamen, måtte erhålla en placering, som med minst en lönegrad överstiger de adjunkters, som icke avlagt nämnda examen.

Vidare påyrkas adjunkternas placering i 24 lönegraden i motionerna I: 291, I: 308 och II: 552 samt I: 310 och II: 551.

Till stöd för sistberörda yrkande har anförts i huvudsak följande: adjunktstjänsterna äro praktiskt taget sluttjänster; drygt 50 procent av all gymnasieundervisning bestrides av adjunkter; adjunkts slutlön bör vara lika med lektors begynnelselön; vid en placering i 23 lönegraden får mer än hälften av samtliga adjunkter mindre behållen lön än för närvarande; uppflyttningen av vissa förutvarande andragradstjänstemän till 26 lönegraden talar för adjunkternas placering i 24 lönegraden.

Utskottet. Utskottet upptager först till behandling det i motionen II: 545 väckta förslaget om högre löneställning för adjunkter, som avlagt filosofie licentiatexamen. Detta förslag innebär, att en tjänstinnehavare med högre teoretisk kompetens än vad som kräves för den av honom innehavda befattningen skulle på grund härav erhålla högre lön. Utskottet vill med anledning av detta yrkande framhålla, att i Kungl. Maj:ts förslag beträffande ämneslärarinnornas löneställning tanken på en dylik differentiering av lönen med hänsyn till tjänstinnehavarens högre eller lägre teoretiska kompetens avvisas. Då utskottet, såsom av det följande kommer att framgå, i fråga om ämneslärarinnornas löneställning med hänsyn till kompetensfrågan ställer sig på

samma ståndpunkt som föredragande departementschefen, kan utskottet av principiella skäl icke i fråga om adjunkterna tillstyrka en differentiering enligt de linjer, som motionären föreslagit, och avstyrker förty den förevarande motionen.

Vad sedan angår lönegradsplaceringen av adjunkterna, delar utskottet departementschefens mening, att diskussionen om de adjunktsbehöriga adjunkternas lönegradsplacering kan begränsas till 23 och 24 lönegraderna. Icke-adjunktsbehörig adjunkt, överflyttad från kommunal mellanskola i samband med dennas förstatligande, bör placeras i 22 lönegraden.

De skäl, som i de ovanberörda motionerna anförts till stöd för en placering i 24 lönegraden, hava synts utskottet välgrundade. Utskottet kan icke underlåta att taga hänsyn till det förhållandet, att vid en placering av adjunkterna i 23 lönegraden slutlönen innebär en direkt löneminskning på A- och B-orter av delvis betydande omfattning och även på vissa andra ortsgrupper stannar vid ett belopp, som ligger obetydligt över det nuvarande. Även den omständigheten, att adjunkterna i så stor utsträckning måste tagas i anspråk för undervisning på gymnasiet, motiverar en bättre löneställning än 23 lönegraden. Även om utskottet är medvetet om att en placering av adjunkterna i 24 lönegraden kan medföra vissa konsekvenser i fråga om andra befattningshavares placering, närmast dock inom skolväsendet, anser utskottet dock, att dessa konsekvenser icke äro av den art, att de lägga bestämda hinder i vägen för en sådan uppflyttning. I detta hänseende vill utskottet framhålla, att en jämförelse mellan lärarkårerna å ena sidan och övriga tjänstemannagrupper å den andra alltid måste i ett eller annat avseende bliva missvisande och att följaktligen frågan om lärarnas lönegradsplacering i viss mån bör kunna bedömas fristående från löneställningen för andra tjänstemannagrupper. På grund av vad sålunda anförts, tillstyrker utskottet, att de adjunktsbehöriga adjunkterna vid de allmänna läroverken placeras i 24 lönegraden.

Ämneslärarinnor.

I samband med inrättandet år 1904 av statliga samskolor beslöts, att vid dessa skolor skulle vara anställda jämväl kvinnliga lärare i läroämnen, s. k. ämneslärarinnor.

Enligt stadgan för de allmänna läroverken gäller såsom villkor för behörighet till ämneslärarinnebefattning, att lärarinna antingen erhållit avgångsbetyg från den treåriga kursen vid högre lärarinneseminariet eller i fråga om examina, provårskurs och tjänstgöring uppfyllt villkoren för att kunna utnämnas till lektor eller adjunkt. Avlöningen för ämneslärarinnorna bestämdes från början till samma belopp, oberoende av lärarinnans kompetens. I detta hänseende gjordes år 1927 den ändringen, att ämneslärarinna, som innehar behörighet till adjunktsbefattning vid allmänt läroverk, berättigades åtnjuta samma löneförmåner som kvinnlig adjunkt. I samband med det samma år fattade beslutet om flickors intagning i flertalet högre allmänna

läroverk och realskolor, inrättades även vid sistnämnda slag av läroanstalter ett antal ämneslärarinnebefattningar.

Vid de allmänna läroverken finnas för närvarande 256 ämneslärarinnebefattningar. Av dessa har ett sextiotal besatts med adjunktskompetenta innehavare. Vad beträffar de särskilda läroverken, är antalet ämneslärarinnor för närvarande allenast provisoriskt fastställt, i det att 1928 års riksdag uttalade sig för viss, av skolöverstyrelsen föreslagen proportion mellan manliga och kvinnliga lärare. På grund av senare uttalanden av riksdagen har nämnda proportion sedan dess iakttagits.

Vid vissa läroverk finnas alltjämt så kallade första lärarinnor, vilka efter närmare anvisningar av rektor hava att utöva uppsikt över de kvinnliga lärjungarna samt att i avseende å dem gå rektor till handa med råd och upplysningar ävensom att lämna rektor erforderligt biträde i övrigt. Dessa första lärarinnor, vilka uppbära särskilt arvode i denna egenskap, ersättas numera i mån av avgång från tjänsten av s. k. tillsyningslärare.

I fråga om de till ämneslärarinnorna utgående avlöningsförmånerna får utskottet hänvisa till sid. 81 i statsrådsprotokollet.

Lärarlönekommittén föreslog för ämneslärarinna vid allmänt läroverk placering i 19 lönegraden samt för första lärarinna särskilt arvode av 700 kronor. Skolöverstyrelsen biträdde detta förslag. Även 1928 års lönekommitté föreslog den nämnda lönegradsplaceringen av ämneslärarinnorna, varvid emellertid adjunktskompetent lärarinna skulle äga för löneklassuppflyttning tillgodoräkna sig tre år. Särskilt arvode om högst 500 kronor skulle efter prövning av skolöverstyrelsen kunna utgå till sådan lärare, vare sig kvinnlig eller manlig, som vid samläroverk förordnas såsom tillsynslärare. Skolöverstyrelsen, som ansåg det av praktiska skäl oundgängligt, att adjunktskompetent ämneslärarinna och kvinnlig adjunkt åtnjöte samma löneförmåner, föreslog 21 lönegraden för adjunktskompetent och 20 lönegraden för icke-adjunktskompetent ämneslärarinna. Arvodet till tillsynslärare ansåg överstyrelsen böra växla mellan 200 och 500 kronor.

Läroverkslönesakkunniga hava till en början till behandling upptagit frågan om bibehållande av den nuvarande uppdelningen i avlöningshänseende mellan adjunktskompetenta och icke-adjunktskompetenta ämneslärarinnor och härvid förordat, att denna uppdelning bör försvinna.

De sakkunniga hava påpekat, att det inom allmänna civilförvaltningen icke förekommer, att befattningshavare, som har högre teoretisk utbildning än vad som kräves för den av honom innehavda befattningen, på grund härav erhåller högre avlöning. De sakkunniga hava vidare framhållit, att de skäl, som anförts till stöd för högre löneställning för adjunktskompetenta ämneslärarinnor, även skulle kunna åberopas för att tillerkänna adjunkt, som avlagt disputationsprov, samma lön som lektor.

I fråga om ämneslärarinnornas lönegradsplacering hava läroverkslönesakkunniga närmast anslutit sig till 1928 års lönekommittés förslag, med den förändring, som betingas av att kommittén räknat med så kallad kvinnlig lön för ämneslärarinnorna, under det att läroverkslönesakkunniga haft att

tillämpa principen om lika lönegradsplacering för manliga och kvinnliga befattningshavare. På grund härav hava läroverkslönesakkunniga för ämneslärarinnorna vid de allmänna läroverken förordat 21 lönegraden.

I fråga om de ännu kvarstående ämneslärarinnor, som tjänstgöra som första lärarinnor, hava de sakkunniga ej ifrågasatt ändring i nu gällande bestämmelse, att första lärarinna skall åtnjuta särskilt arvode med 500 kronor för år. Frågan om särskilt arvode åt de lärarinnor vid samläroverk, som numera övertagit första lärarinnas uppgift att öva tillsyn över vissa lärjungar, har av läroverkslönesakkunniga behandlats i samband med lönesättningen för icke-ordinarie lärare m. fl.

I fråga om ämneslärarinnornas vid de allmänna läroverken löneställning har *departementschefen* för egen del (sid. 83 och 84 i statsrådsprotokollet) anfört, att den genom särskilda sakkunniga pågående utredningen av frågan om utbildningen av lärare för de allmänna läroverken och med dem jämförliga läroanstalter samt om högre lärarinneseminariets ställning icke borde utgöra hinder för att ämneslärarinnornas löneställning reglerades samtidigt med lönerna för övriga lärare vid de allmänna läroverken. Vad själva lönegradsplaceringen angår, har departementschefen biträtt läroverkslönesakkunnigas förslag, och departementschefen har likaledes tillstyrkt förslaget, att de ännu kvarvarande första lärarinnorna få bibehålla särskilt arvode å 500 kronor utöver lön såsom ämneslärarinnor.

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet den pågående utredningen angående ämneslärarinneinstitutionen såsom sådan icke böra utgöra hinder för en reglering av löneställningen för ämneslärarinnorna i nu förevarande sammanhang. I fråga om ämneslärarinnornas löneställning ansluter sig utskottet till alla delar till Kungl. Maj:ts förslag. Även enligt utskottets mening bör lönen till alla ämneslärarinnor vid de allmänna läroverken bestämmas till en och samma lönegrad, oberoende av huruvida allenast seminarieutbildning förvärvats eller utbildning genom akademisk examen och provår föreligger.

Ordinarie lärare i övningsämnen.

De övningsämnen vid de allmänna läroverken, i vilka ordinarie lärare finnas, äro teckning, musik, gymnastik med lek och idrott samt slöjd för flickor.

Beträffande de nu tillämpade allmänna grunderna för dessa lärares avlönande ävensom utskottets ställningstagande till framkomna förslag till ändring härutinnan får utskottet hänvisa till kapitlet om avlöningsförfattningar. I nu förevarande sammanhang upptages till behandling frågan om lönegradsplaceringen för dessa lärare.

Enligt nu gällande bestämmelser är avlöningen för lärare i övningsämnen principiellt olika vid högre allmänna läroverk och vid realskolor. Detta

sammanhänger bland annat med, att den fasta lönen är beräknad efter ett visst minimiantal undervisningstimmar, vilket är olika vid de båda slagen av skolor. För undervisning utöver minimitimtalet utgår arvode för veckotimme. Beträffande såväl lön som arvode räknas med fyra s. k. avlöningsgrader, vilket innebär att avlöningen efter respektive 5, 10 och 15 år höjes, varje gång med samma belopp.

De vid tillämpning av ovannämnda allmänna grunder för närvarande utgående avlöningsförmånerna för olika slags lärare i övningsämnen framgå av sid. 84 och 85 i statsrådsprotokollet, till vilka utskottet hänvisar.

Lärarlönekommittén ansåg, att skillnaden i avlöningshänseende mellan de högre allmänna läroverkens och realskolornas övningslärare borde upphävas och föreslog placering i lönegrader allt efter undervisningsskyldighetens omfattning. Jämväl skolöverstyrelsen och 1928 års lönekommitté ansågo likställighet böra råda mellan övningslärare vid högre allmänt läroverk och vid realskola. Vid en tillämpning av det av 1928 års lönekommitté förordade systemet för övningslärares avlönande föreslog kommittén för manlig lärare i teckning, musik och gymnastik placering i 20 och för lärarinna i kvinnligt handarbete placering i 13 lönegraden. Lärare i gymnastik skulle härvid äga räkna sig till godo vissa timmar för arbetet med planläggningen och övervakandet av ungdomens friluftsliv. Slutligen föreslog kommittén inrättande av ordinarie lärartjänster i manlig slöjd och hushållsgöromål. Skolöverstyrelsen föreslog 21 lönegraden för manlig tecknings-, musik- och gymnastiklärare med nämnd förmån för gymnastiklärare samt 14 lönegraden för lärarinna i slöjd för flickor. För det dåvarande kunde enligt överstyrelsens mening icke komma i fråga att upprätta ordinarie tjänster i slöjd för gossar och hushållsgöromål.

Läroverkslönesakkunniga hava, såsom tidigare omförmälts, förordat ett system för avlönande av lärare i övningsämnen, vilket nära ansluter sig till 1928 års lönekommittés förslag. De sakkunniga hava för sin del funnit sig böra i likhet med skolöverstyrelsen förorda en placering i 21 lönegraden av de allmänna läroverkens lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott, vilken placering jämväl skulle gälla för kvinnlig lärare. De sakkunniga hava ävenledes förordat, att lärare i gymnastik med lek och idrott skola få räkna sig tillgodo vissa timmar för arbetet med planläggandet och övervakandet av ungdomens friluftsliv. Enligt de sakkunnigas förslag skulle sålunda vid bestämmandet av det antal veckotimmar, för vilket lön enligt bestämmelserna i 8 § 2 mom. avlöningsreglementet för ordinarie lärare beräknas, antalet tjänstgöringstimmar ökas med en, om det utgör högst 12, med två, om det utgör lägst 13 och högst 20, och med tre, om det utgör mer än 20. För lärarinna i kvinnlig slöjd vid allmänt läroverk hava de sakkunniga förordat inplacering i 16 lönegraden, vilken uppräkning föranletts av likalönsprincipens genomförande. Ordinarie tjänster i manlig slöjd och i hushållsgöromål hava med hänsyn till gällande undervisningsplan icke ansetts böra för närvarande inrättas vid de allmänna läroverken.

Departementschefen har i förevarande fråga för egen del anfört följande (sid. 88 i statsrådsprotokollet):

Jag har tidigare förklarat mig biträda läroverkslönesakkunnigas förslag om ersättande av de nu tillämpade principerna för avlönande av lärare i övningsämnen med ett nytt system, i nära anslutning till vad 1928 års lönekommitté föreslagit. Beträffande det nya systemets detaljer torde jag få hänvisa till kapitlet »Avlöningsförfattningar m. m.»

Vad härefter angår själva lönegradsplaceringen av övningslärarna vid de allmänna läroverken, vill jag biträda läroverkslönesakkunnigas förslag, i vad det avser placering av lärarinna i kvinnlig slöjd i 16 lönegraden. I likhet med de sakkunniga anser jag ock, att ordinarie tjänster i manlig slöjd och i hushållsgöromål för närvarande icke böra inrättas vid läroverken.

Däremot har jag icke kunnat ansluta mig till läroverkslönesakkunniga, då det gällt att bestämma lönegradsplaceringen för den stora massan av läroverkens övningslärare, nämligen lärarna i teckning och musik samt gymnastik med lek och idrott. I detta hänseende har jag funnit mig böra i stället förorda 1928 års lönekommittés förslag om inplacering av dessa lärare i 20 lönegraden, vilken nu skulle komma att gälla även för kvinnliga lärare. Jag vill erinra, att jag tidigare förordat en placering av läroverkens ämneslärarinnor i 21 lönegraden. Det bör även framhållas, att skolöverstyrelsen i sitt yttrande över 1928 års lönekommittés betänkande placerade kvinnlig lärare i teckning, musik och gymnastik två lönegrader lägre än icke-adjunktskompetent ämneslärarinna.

Det framkomna förslaget om viss kompensation åt läroverkens gymnastiklärare för arbetet med planläggandet och övervakandet av ungdomens friluftsliv, sådant detsamma utformats av läroverkslönesakkunniga, har jag redan tidigare förklarat mig biträda.

Utskottet.

Vid sitt ställningstagande till Kungl. Maj:ts förslag till lönegradsplacering av de ordinarie lärarna i övningsämnen vid de allmänna läroverken utgår utskottet från det förhållandet, att utskottet tidigare tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om införande för dessa lärare av ett avlöningssystem, byggt på andra principer än det för närvarande gällande. Härvid har utskottet även biträtt förslaget, att de allmänna läroverkens gymnastiklärare erhålla viss kompensation för arbetet med planläggandet och övervakandet av ungdomens friluftsliv.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle följande övningslärartjänster vid de allmänna läroverken regleras såsom ordinarie, nämligen lärartjänster i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott samt kvinnlig slöjd, medan med hänsyn till gällande undervisningsplan ordinarie tjänster i manlig slöjd och hushållsgöromål icke för närvarande skulle inrättas. I de båda likalydande motionerna I: 309 och II: 550 har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till nästkommande riksdag om upprättande vid de allmänna läroverken av ordinarie tjänster i hushållsgöromål. I anledning av detta yrkande vill utskottet framhålla, att frågan om inrättande av ordinarie tjänster i nämnda ämne sammanhänger med frågan om den fulla tillämpningen av 1933 års undervisningsplan i

hithörande del. Därest en sådan tillämpning utvisar, att timantalet för ämnet hushållsgöromål medgiver inrättande av ordinarie tjänster i ämnet, lärer framställning till riksdagen i sådan riktning icke utebliva. Motionärernas syfte torde i så fall komma att bliva förverkligat. Vad frågan om utredning i ämnet beträffar, får utskottet hänvisa till vad andra kammarens första tillfälliga utskott i sitt utlåtande nr 2/1937 anfört; av detta framgår bland annat, att skolöverstyrelsen inom den allra närmaste framtiden ämnar igångsätta utredning beträffande genomförandet av undervisningsplanen för ämnet hushållgöromål. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet icke påkallat, att riksdagen nu begär utredning om inrättande av ordinarie tjänster i hushållsgöromål, och avstyrker förty de nyssberörda motionerna.

Vad därefter angår den för de ordinarie lärarna i övningsämnen föreslagna lönegradsplaceringen, har för ordinarie lärare i teckning och musik yrkats placering i 21 lönegraden i motionerna I: 292 samt II: 549 ävensom i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552; jämväl för ordinarie lärare i gymnastik med lek och idrott har i de båda sistnämnda, likalydande motionerna påyrkats placering i 21 lönegraden.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag på förevarande punkt, vilket innebär inplacering av ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott i 20 och ordinarie lärarinna i kvinnlig slöjd i 16 lönegraden. Utskottet avstyrker sålunda de nyssberörda motionerna, så vitt nu är i fråga.

Icke-ordinarie ämneslärare.

Löneförmånerna till icke-ordinarie ämneslärare vid de allmänna läroverken, vilka lärare för närvarande betecknas såsom extra lärare, vikarierande lärare eller timlärare, utgå enligt grunder, som angivas på sid. 89 i statsrådsprotokollet, vartill utskottet hänvisar.

Lärarlönekommitténs förslag, som var grundat på äldre, sedermera upphävda bestämmelser, skilde ej på extra ordinarie och extra lärare. För extra och vikarierande manlig ämneslärare med adjunktskompetens föreslogs en begynnelseavlöning liggande fyra löneklasser under den för ordinarie adjunkt föreslagna lägsta löneklassen; för sådan lärare utan dylik kompetens sattes begynnelseavlöningen ytterligare en löneklass lägre. Motsvarande system tillämpades beträffande vikarierande ämneslärarinnor.

1928 års lönekommitté hänförde manlig extra ordinarie adjunkt till 22 lönegraden och extra ordinarie ämneslärarinna till 18 lönegraden, varvid sådan lärarinna med adjunktskompetens skulle för placering i löneklass äga tillgodoräkna sig tre tjänstår. Extra ämneslärare hänfördes till lönegrad närmast lägre än den, som gällde för extra ordinarie lärare med jämförliga arbetsuppgifter; dock att manlig extra ämneslärare vid allmänt läroverk hänfördes till 20 lönegraden. Extra ämneslärare med adjunktskompetens

föreslogs skola åtnjuta avlöning enligt löneklass närmast högre än den eljest för befattningen stadgade. För timlärare i läsämnen föreslogs avlöning, efter ortsgrupper, med särskilda belopp för adjunktskompetent och särskilda för icke-adjunktskompetent lärare, olika för manlig och kvinnlig lärare. Lönebeloppen angåvos i huvudsak vara beräknade med utgångspunkt från de för extra lärare för billigaste ort föreslagna.

Skolöverstyrelsen föreslog för manliga icke-ordinarie lärare följande placering: extra ordinarie lektor 25 lönegraden, extra ordinarie adjunkt 22 lönegraden, adjunktskompetent extra ämneslärare 20 löneklassen och annan extra ämneslärare 19 löneklassen. Beträffande timlärare ville överstyrelsen endast påpeka, att om de extra lärarnas löner bestämdes på annat sätt än enligt kommitténs förslag det givetvis borde företagas en däremot svarande omräkning av timlärarlönerna. Därvid borde bland annat uppmärksammas, att det även bland timlärarna kunde förekomma sådana, som hade avlagt examen och prov för adjunktskompetens.

Sveriges extralärarförening har anhållit, att extra ordinarie lärare måtte placeras i lönegrad 21, varvid varje lärare med provårsutbildning borde erhålla tjänsteställning som extra ordinarie lärare, och att extra lärare måtte placeras i 20 lönegraden för extra befattningshavare.

Läroverkslönesakkunniga — vilka, såsom tidigare framhållits, föreslagit en indelning av de icke-ordinarie lärarna i extra ordinarie lärare, extra lärare och timlärare — hava i anslutning till erhållna direktiv förordat följande lönegradsplacering av icke-ordinarie ämneslärare vid de allmänna läroverken: extra ordinarie och extra adjunkt 20 lönegraden samt extra ordinarie och extra ämneslärarinna 18 lönegraden. De sakkunniga hava utgått från att praktiskt taget alla provårsutbildade icke-ordinarie ämneslärare erhålla anställning såsom extra ordinarie adjunkter. — Två ledamöter hava föreslagit, att extra ordinarie ämneslärare placeras i 21 lönegraden.

För timlärare hava de sakkunniga föreslagit avlöning, för veckotimme räknat, med härefter angivna belopp:

	Ortsgrupp						
	A	B	C	D	E	F	G
Lärare, som genomgått eller innehar behörighet att genomgå provårskurs	170	177	184	191	198	205	212
Annan	147	153	159	165	171	177	183

De i 28 § avlöningsreglementet för ordinarie lärare föreslagna bestämmelserna rörande särskilda arvoden och ersättningar hava av läroverkslönesakkunniga förutsatts skola i tillämpliga delar gälla även för extra ordinarie lärare. Sålunda skulle extra ordinarie adjunkt kunna åtnjuta bland annat

ersättning för förrättande av fyllnadsprövningar, särskilt arvode å 300 kronor för år för tjänstgöring vid provårsläroverk ävensom ersättning för hållande av i provåret ingående metodiska föreläsningar och kurser samt för handledning av lärarkandidater.

I fråga om löneställningen för de icke-ordinarie ämneslärarna vid de allmänna läroverken har *departementschefen* för egen del anfört följande (sid. 91—93 i statsrådsprotokollet).

Jag har i det föregående uttalat min anslutning till de framkomna kraven på förbättrade anställningsförhållanden för de icke-ordinarie lärarna vid statens undervisningsväsen. Detta skulle vinnas genom att flertalet lärare med full undervisning erhölle ställning av extra ordinarie och extra lärare enligt för dessa personalkategorier numera gällande bestämmelser. Vid de allmänna läroverken skulle förekomma följande grupper icke-ordinarie ämneslärare, nämligen extra ordinarie adjunkter, extra adjunkter, extra ordinarie ämneslärarinnor, extra ämneslärarinnor samt timlärare. I fråga om kompetenskraven m. m. för dessa olika kategorier torde jag få hänvisa till vad därom anförts under kapitlet om avlöningsförfattningar.

Vad beträffar lönegradsplaceringen av de extra ordinarie och extra adjunkterna, har jag vid denna frågas övervägande icke kunnat underlåta att taga hänsyn till förhållandena inom allmänna civilförvaltningen, sådana dessa senast reglerats genom kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 397) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen. Enligt nämnda kungörelse är den 20 lönegraden för extra ordinarie tjänstemän angiven såsom den högsta lönegrad, i vilken extra ordinarie befattning må inrättas utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t. Meningen med denna bestämmelse har varit, att extra ordinarie befattning i högre lönegrad än den 20 endast i särskilda undantagsfall bör förekomma. Vidare föreskrives i nämnda kungörelse, att för amanuens lönen utgår högst enligt 18 lönegraden, d. v. s. tre till fyra lönegrader lägre placering än närmast jämförliga ordinarie tjänstemän. Inom allmänna civilförvaltningen har emellertid ett stort antal amanuenser avsevärt lägre placering än i 18 lönegraden, oaktat de äro behöriga till ordinarie tjänst och utföra arbete, som är likvärdigt med ordinarie tjänstemäns i 21 eller 22 lönegraden. Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag ansett mig icke kunna tillstyrka, att de extra ordinarie adjunkterna vid de allmänna läroverken placeras högre än i 20 lönegraden. Detta innebär teoretiskt en begynnelselön enligt 18 löneklassen. Emellertid bör här understrykas, att det torde bliva relativt få extra ordinarie adjunkter, som icke komma att få högre begynnelselön än enligt 18 löneklassen. Normalt fordras nämligen för att erhålla hänvisning till provårskurs ett ganska avsevärt antal terminers tjänstgöring, och om denna tjänstetid är fullgjord i statens tjänst, kan den i viss utsträckning sedermera räknas lärare till godo utan hinder av det avbrott i tjänstgöringen, som föranletts av genomgående av provårskursen. På detta sätt torde det bliva ganska vanligt, att en extra ordinarie adjunkts begynnelselön kommer att utgå enligt 19 löneklassen i stället för enligt den 18:e och alltså kommer att motsvara begynnelselönen i 21 lönegraden för extra ordinarie tjänstemän.

För de extra adjunkterna förordar jag placering i samma lönegrad som de extra ordinarie adjunkterna. Genom att begynnelselönen för extra tjänste-

man ligger en löneklass lägre än för motsvarande extra ordinarie tjänsteman, synes skälig hänsyn komma att tagas till att extra adjunkt i motsats till extra ordinarie adjunkt förutsättes icke hava genomgått provår.

Vad de icke-ordinarie ämneslärarinnorna beträffar, har jag i likhet med läroverkslönesakkunniga ansett dem böra placeras två lönegrader lägre än de icke-ordinarie adjunkterna, alltså i 18 lönegraden. Därigenom kommer skillnaden i lönegradshänseende mellan icke-ordinarie adjunkt och icke-ordinarie ämneslärarinna att bliva densamma som mellan motsvarande ordinarie lärare.

Beträffande slutligen timlärarna har jag tidigare uttalat min anslutning till de av läroverkslönesakkunniga framlagda principerna för avlöningens bestämmande. Vad beträffar avlöningen till timlärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, vilka linjer föreslagits skola fast inordnas i skolorganisationen, bör densamma tills vidare utgå såsom till övriga timlärare. Framdeles torde dock få tagas under övervägande, i vad mån särskilda bestämmelser erfordras i fråga om timläraravlöning för undervisning i sådana specialämnen, som falla utanför de vanliga skolämnenas krets.

Beträffande lönegradsplaceringen av icke-ordinarie ämneslärare har, såvitt angår extra ordinarie adjunkter, påyrkats en placering i 21 lönegraden dels i motionen I: 248, dels ock i de likalydande motionerna I: 308 och II: 552 samt I: 310 och II: 551. Till stöd för sagda yrkande har väsentligen anförts, att reella inkomstminskningar skulle bliva följden av den av Kungl. Maj:t föreslagna placeringen, att extra ordinarie folkskollärare föreslagits skola erhålla gynnsammare placering i förhållande till ordinarie folkskollärare än extra ordinarie adjunkt i förhållande till ordinarie adjunkt samt att medelåldern vid första befordran till ordinarie tjänst endast obetydligt sänkts genom inrättandet av nya ordinarie tjänster.

Utskottet.

Vid bedömande av Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del har utskottet funnit sig böra biträda detsamma i vad avser lönegradsplaceringen av extra adjunkt i 20 samt extra ordinarie och extra ämneslärarinna i 18 lönegraden. Däremot har utskottet, med hänsyn dels till tidigare förslag i ämnet, dels till vad i de ovanberörda motionerna anföres, funnit sig böra tillstyrka den ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att vederbörande anslagspost beräknas med utgångspunkt från en placering av de extra ordinarie adjunkterna i 21 lönegraden. I anslutning till vad utskottet i annat sammanhang framhållit, utgår utskottet härvid ifrån, att den sålunda av utskottet för dessa lärare förordade lönegradsplaceringen varder av Kungl. Maj:t i samband med utfärdande av avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie lärare bestämd.

Vad departementschefen anfört i fråga om grunderna för beräknande av timlärares avlönande har icke givit utskottet anledning till erinran. Då timlärares avlöning beräknats med utgångspunkt från extra lärares lön, föranleder den ovannämnda ändringen i fråga om extra ordinarie adjunkts löneställning ingen ändring i fråga om timlärares avlöning.

Icke-ordinarie övningslärare.

Enligt nuvarande lönesystem åtnjuta alla icke-ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken arvode, beräknat för veckotimme. Detta arvode utgår med belopp, som framgå av en å sid. 93 i statsrådsprotokollet intagen redogörelse, till vilken utskottet får hänvisa.

Lärarlönekommittén föreslog, att alla icke-ordinarie övningslärare skulle avlönas såsom timlärare, vilket förslag biträddes av skolöverstyrelsen.

1928 års lönekommitté föreslog, att för extra ordinarie och extra lärare i övningsämne lönen skulle beräknas i enlighet med samma grunder, som tillämpats för motsvarande ordinarie lärare (d. v. s. efter en normal tjänstgöring av 30 veckotimmar). Med utgångspunkt från att extra ordinarie lärare skulle hänföras till lönegrad två nummer lägre än den, som blivit fastställd för ordinarie lärare med motsvarande arbetsuppgifter, föreslogs för lärare i teckning, musik eller gymnastik 18 lönegraden för manlig lärare. För andra extra ordinarie befattningshavare än de nämnda skulle grunderna för avlöningsförmånerna fastställas av Kungl. Maj:t eller, i särskilda fall, av vederbörande myndighet. Extra lärare i övningsämne hänfördes till samma lönegrad som motsvarande extra ordinarie lärare. För timlärare i övningsämne föreslogs avlöning beräknad efter liknande principer, som kommittén tillämpat beträffande timlärare i läsämnen.

Skolöverstyrelsen föreslog i sitt yttrande över 1928 års lönekommittés betänkande, att manlig extra ordinarie lärare i teckning, musik eller gymnastik skulle placeras i 19 lönegraden. Manlig extra lärare i samma ämnen skulle placeras i 17 löneklassen, om han vore behörig till ordinarie lärartjänst i vederbörande ämne, eljest i 16 löneklassen, samt timlärarlöner beräknas i proportion härtill. För det fall, att någon lärarinna skulle antagas till extra ordinarie lärarinna i slöjd för flickor, föreslog överstyrelsen sådan lärarinna till placering i 12 lönegraden; extra lärarinna i slöjd för flickor borde placeras i 10 löneklassen, om hon vore behörig till ordinarie lärartjänst i ämnet, eljest i 9 löneklassen. Från denna utgångspunkt borde lön till timlärarinna i samma ämne beräknas. Mot vad kommittén föreslagit rörande ämnena slöjd för gossar och hushållsgöromål hade överstyrelsen intet att erinra.

Läroverkslönesakkunniga hava — i anslutning till den av dem förordade indelningen av de icke-ordinarie lärarna — föreslagit följande lönegradsplacering av de icke-ordinarie övningslärarna vid de allmänna läroverken: extra ordinarie och extra lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott 18 lönegraden samt extra ordinarie och extra lärare i manlig slöjd, kvinnlig slöjd eller hushållsgöromål 15 lönegraden.

För timlärare i dessa ämnen hava de sakkunniga föreslagit avlöning, för veckotimme räknat, med följande belopp:

	Ortsgrupp						
	A	B	C	D	E	F	G
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	123	128	133	138	143	148	153
Lärare i manlig slöjd, kvinnlig slöjd eller hushållsgöromål	101	106	111	116	121	126	131

Den sålunda av läroverkslönesakkunniga förordade placeringen av extra ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott överensstämmer med den av 1928 års lönekommitté för manlig lärare föreslagna. Beträffande ämnena manlig slöjd, kvinnlig slöjd och hushållsgöromål hava de sakkunniga funnit anledning saknas att icke föreslå en direkt lönegradsplacering, helst som den extra ordinarie anställningen skulle bliva den enda, mera fasta anställningsformen för lärare i manlig slöjd och hushållsgöromål.

De sålunda av läroverkslönesakkunniga föreslagna lönerna för extra ordinarie och extra lärare i övningsämnen äro beräknade för en tjänstgöring av 30 veckotimmar. Vid större respektive mindre antal veckotimmar förutsättes tillägg till, respektive avdrag å lönen ske i enlighet med de för ordinarie lärare i 8 § 2 mom. avlöningsreglementet för sådana lärare föreslagna bestämmelserna. Jämväl de särskilda bestämmelserna i fråga om beräkningen av lönen till lärare i gymnastik med lek och idrott avses skola gälla för extra ordinarie och extra lärare i detta ämne.

Departementschefen har enligt sid. 95 i statsrådsprotokollet biträtt läroverkslönesakkunnigas ovan omförmälda förslag.

Vad av Kungl. Maj:t föreslagits i fråga om löneställningen för olika kategorier icke-ordinarie lärare i övningsämnen har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt och avstyrker förty de i motionerna I: 292 och II: 549 gjorda yrkandena, så vitt nu är i fråga. *Utskottet.*

Övriga icke-ordinarie befattningshavare.

Läroverkslönesakkunnigas förslag till kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie lärare m. fl. vid statens undervisningsväsen avser — förutom extra ordinarie lärare, extra lärare och timlärare — även ett par kategorier befattningshavare vid de allmänna läroverken, vilka å ena sidan kunna, i annan egenskap, vara ordinarie eller icke-ordinarie lärare men å andra sidan icke nödvändigtvis behöva vara lärare. Dessa kategorier äro tillsynslärare vid vissa allmänna läroverk samt kvinnlig sakkunnig vid högre gosläroverk med samgymnasium.

Tillsynslärare — vilken benämning läroverkslönesakkunniga i enlighet med 1928 års lönekommittés förslag ansett böra ersätta den nu gällande, mindre tillfredsställande »tillsyningslärare» — tillerkändes år 1929 ett arvode

av 500 kronor eller samma belopp, som utgått till de så kallade första lärarinnorna. År 1933 sänktes arvodet till 350 kronor, med vilket belopp det för närvarande utgår.

Med hänsyn till att erfarenheten visat, att arbetsuppgifterna för ifrågavarande befattningshavare på vissa håll äro av mycket ringa omfattning, hava läroverkslönesakkunniga förordat, att arvodet, efter skolöverstyrelsens närmare beprövande, sättes i direkt relation till arbetsuppgifterna å befattningen, eventuellt helt bortfaller. Arvodets maximibelopp har ansetts kunna sättas till 300 kronor.

Kvinnlig sakkunnig — vilken har att gå rektor tillhanda med råd och upplysningar angående de kvinnliga lärjungarna — finnes sedan år 1930 vid de högre gosläroverk, vilkas gymnasier äro tillgängliga även för flickor. Arvodet, som år 1930 bestämdes till 300 kronor, sänktes år 1933 till 150 kronor, med vilket belopp det för närvarande utgår.

I bestämmelsen om arvode till kvinnlig sakkunnig vid högre gosläroverk med samgymnasium hava läroverkslönesakkunniga icke ifrågasatt någon ändring.

Departementschefen förklarar sig å sid. 95 i statsrådsprotokollet biträda läroverkslönesakkunnigas förslag rörande arvode åt tillsynslärare och kvinnlig sakkunnig vid vissa allmänna läroverk.

Utskottet. Utskottet har intet att erinra mot vad departementschefen under förevarande punkt anfört.

7. Högre lärarinneseminariet.

Behandlingen av löneregleringsfrågan beträffande lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet inleder departementschefen med en erinran om att frågan om seminariets omorganisation, vilken under senare år varit föremål för upprepade utredningar, för närvarande handlägges av 1936 års lärarutbildningssakkunniga.

Med sin nuvarande organisation, från vilken man givetvis vid löneregleringen har att utgå, består seminariet av följande avdelningar:

det egentliga lärarinneseminariet;

statens skolköksseminarium och hushållsskola; samt

statens normalskola för flickor, innefattande dels en sjuklassig flickskollinje, dels en fyrklassig realskollinje, dels ock en sexklassig folkskollinje, avsedd att utgöra en övningsskola för eleverna vid högre lärarinneseminariet.

Förutom rektor finnas enligt den gällande avlöningsstaten vid högre lärarinneseminariet jämte därtill anslutna avdelningar följande ordinarie lärare: 9 lektorer, 2 adjunkter, 11 ämneslärarinnor, 4 övningsskollärare, 1 lärare i teckning, 1 lärare i musik, 1 lärarinna i gymnastik och 1 lärarinna i handarbete ävensom, vid statens skolköksseminarium och hushållsskola, 5 lärarinnor i hushållsgöromål och 1 lärarinna i handarbete.

Rektor.

Vid 1918 års lönereglering erhöll manlig rektor vid högre lärarinneseminariet utöver den avlöning, som utgår till rektor vid högre allmänt läroverk, ett särskilt arvode av 500 kronor. Dessutom åtnjuter rektor vid högre lärarinneseminariet hyresersättning, som gäldas av statsverket ur avlöningsanslaget och som för närvarande är bestämd till 3,500 kronor för år eller till ungefär samma belopp, som Stockholms stad utbetalar till rektorerna vid stadens högre allmänna läroverk.

I fråga om innebörden av tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 96 f.

Läroverkslönesakkunniga hava föreslagit lön med, efter G-ort, 13,860 kronor för år, d. v. s. 480 kronor mera än vad enligt deras förslag skulle utgå till rektor vid de största högre allmänna läroverken på motsvarande dyrort. Läroverkslönesakkunniga hava icke ansett tillräckliga skäl föreligga att för denne rektor tillstyrka av skolöverstyrelsen föreslagen särskild ersättning motsvarande den, som tillerkännes föreståndare för provårskurs.

Departementschefen har i fråga om rektors vid seminariet löneställning för egen del anfört följande (sid. 98 statsrådsprotokollet):

Läroverkslönesakkunnigas förslag innebär i stort sett ett bibehållande av relationen mellan rektors vid högre lärarinneseminariet och rektorernas vid de största högre allmänna läroverken löner. Jag finner ingen anledning frångå den härutinnan rådande ordningen och tillstyrker alltså de sakkunnigas förslag.

Frågan om nu till rektor liksom till vissa andra ordinarie lärare utgående hyresersättningar har redan behandlats av mig i annat sammanhang, vartill jag här hänvisar.

Lektorer och adjunkter.

Beträffande gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 98.

Läroverkslönesakkunniga hava, i principiell anslutning till lärarlönekommitténs och 1928 års lönekommittés förslag, förordat, att dessa lärare erhålla en löneställning, som med en lönegrad överskjuter vad som bestämts för de allmänna läroverkens.

Departementschefen har för egen del biträtt läroverkslönesakkunnigas uppfattning och alltså tillstyrkt, att lektorerna vid seminariet placeras i 28 lönegraden och adjunkterna i 24 lönegraden.

Ämneslärarinnor.

Beträffande gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 99.

Läroverkslönesakkunnigas förslag beträffande här ifrågavarande ämneslärarinnor har uppgjorts under förutsättning, att avlöningen föres upp till den nivå, som betingas av tjänsteuppgifterna, utan hänsyn till att ifrågavarande lärare äro kvinnor. I anslutning till sitt förslag om placering av ämneslärarinnorna vid de allmänna läroverken i 21 lönegraden och med

iakttagande av en lönegrads högre placering än för dessa hava de sakkunniga för ämneslärarinnorna vid högre lärarinneseminariet föreslagit inplacering i 22 lönegraden, vilken löneställning avsetts jämväl för adjunktskompetent ämneslärarinna. I fråga om tilläggsarvode till biträdande föreståndarinnor hava läroverkslönesakkunniga föreslagit, att arvodet sättes till 960 kronor, detta med hänsyn till dels den högre löneställning, de sakkunnigas förslag innebär i förhållande till 1928 års lönekommittés förslag, dels ock till att enligt sistnämnda förslag dyrtidstillägg ej skulle utgå.

Departementschefen har i likhet med läroverkslönesakkunniga för egen del tillstyrkt, att ämneslärarinnorna vid högre lärarinneseminariet hänföras till 22 lönegraden. Jämväl beträffande det särskilda arvodet till ämneslärarinna, som förordnats såsom biträdande föreståndarinna, har departementschefen anslutit sig till de sakkunnigas förslag.

Övningsskollärare.

Övningsskollärarbefattningarna vid högre lärarinneseminariet inrättades i samband med 1927 års omorganisation. Innehavarna av dessa tjänster erhöllo härvid samma löneförmåner, som tillkomma folkskoleseminariernas övningsskollärare, vilken likställighet ansetts böra bibehållas. I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet, sid. 100.

Läroverkslönesakkunniga hava beträffande övningsskollärarna vid samtliga statliga seminarier stannat vid att förorda en inplacering i 20 lönegraden.

Departementschefen har biträtt läroverkslönesakkunnigas förslag.

Lärare i övningsämnen.

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 100 och 101. Här må allenast framhållas, att skolöverstyrelsen i yttrande över 1928 års lönekommittés betänkande för lärare i gymnastik, musik och teckning föreslog samma placering som vid de allmänna läroverken ävensom att löneunderlaget för lärare i gymnastik borde beräknas på samma sätt som för lärare i gymnastik vid de allmänna läroverken, enär såväl realskol- som flickskollinje inginge i läroanstalten.

Läroverkslönesakkunniga hava i anslutning till sitt förslag om lönegradsplacering för ordinarie lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken för här ifrågavarande lärare vid högre lärarinneseminariet föreslagit följande lönegradsplacering: för lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott 21 lönegraden samt för lärarinna i kvinnlig slöjd 16 lönegraden. Det av skolöverstyrelsen framställda förslaget om sättet för beräknande av gymnastiklärares löneunderlag hava de sakkunniga funnit sig kunna tillstyrka, dock endast såvitt angår tjänstgöring förlagd till realskolan eller flickskolan. För lärarinna i hushållsgöromål (vid statens skolköksseminarium och hushållsskola) hava de sakkunniga — med beaktande av principen om

enhetlig lönenivå för såväl manliga som kvinnliga lärare — föreslagit en placering i 19 lönegraden. I anslutning till vad de sakkunniga förordat beträffande de biträdande föreståndarinnorna vid lärarinneseminariet och normalskolan hava de jämväl föreslagit ett särskilt arvode å 960 kronor för hushållslärarinna, som förordnas att vara biträdande föreståndarinna vid skolköksseminariet och hushållsskolan.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande (sid. 101 och 102 i statsrådsprotokollet):

Läroverkslönesakkunnigas förslag finner jag mig böra tillstyrka, dock med den förändring, som betingas av vad jag tidigare förordat beträffande lönegradsplaceringen för lärarna vid de allmänna läroverken i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott. Jag tillstyrker alltså, att lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott placeras i 20 lönegraden, lärarinna i hushållsgöromål (vid statens skolköksseminarium och hushållsskola) i 19 lönegraden samt lärarinna i kvinnlig slöjd i 16 lönegraden. Jämväl de sakkunnigas förslag om särskilt arvode till biträdande föreståndarinna vid skolköksseminariet och hushållsskolan tillstyrker jag. I den utsträckning läroverkslönesakkunniga förordat, finner jag mig böra tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om ersättning till lärare i gymnastik med lek och idrott för visst arbete utöver de å läsordningen upptagna timmarna.

Icke-ordinarie lärare.

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 102 och 103.

Läroverkslönesakkunniga hava för de extra ordinarie och extra lärare vid högre lärarinneseminariet, vilka äga motsvarighet vid de allmänna läroverken, föreslagit samma lönegradsplacering som för lärarna vid de sistnämnda läroanstalterna, nämligen för extra ordinarie och extra adjunkt 20 lönegraden, för ämneslärarinna 18 lönegraden, för lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott 18 lönegraden samt för lärarinna i kvinnlig slöjd och i hushållsgöromål 15 lönegraden. För extra ordinarie och extra övningsskollärare hava de sakkunniga föreslagit 18 lönegraden, vilken förordats jämväl för motsvarande befattningshavare vid folk- och småskoleseminarier. För extra ordinarie och extra lärarinna i hushållsgöromål vid statens skolköksseminarium och hushållsskola har föreslagits 17 lönegraden.

Beträffande arvodena till de timlärare, vilkas avlöning konstruerats med utgångspunkt från lön för extra lärare, hänvisas till det av de sakkunniga framlagda förslaget till avlöningsplan för timlärare. Framhållas må, att nämnda avlöningsplan i fråga om högre lärarinneseminariet innehåller en helt ny kategori timlärare, nämligen timlärare i övningsskolan. Härmed förstås enligt läroverkslönesakkunnigas terminologi närmast vikarier å övningsskollärartjänst, förordnade för kortare tid än en termin; anställning som extra lärare skulle enligt de sakkunnigas förslag icke kunna komma i fråga för vikarier, förordnade för så kort tid. Beträffande slutligen de i det föregående omförmälda timavlönade vikarierna å vakanta lektorstjänster samt timlärarna i vissa specialämnen hava läroverkslönesakkunniga förordat, att de till dem utgående arvodena för veckotimme måtte omräknas till sådant belopp, att ersättningen, inklusive dyrtidstillägg, ungefär motsvarar nu utgående ersättning.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande (sid. 104 i statsrådsprotokollet):

Jag ansluter mig till läroverkslönesakkunnigas förslag beträffande de icke-ordinarie lärarnas löneställning. Jag biträder sålunda också de sakkunnigas förslag om högre timläraravlöning åt de av dem berörda vikarierna med partiell tjänstgöring ävensom timlärarna i vissa specialämnen; avlöningen till sistnämnda lärare torde få av Kungl. Maj:t fastställas inom ramen för därför anvisade medel.

Utskottet. Beträffande löneställningen för rektor vid högre lärarinneseminariet tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker förty de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552, så vitt nu är i fråga.

Även i övrigt tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i fråga om löneställningen för lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet utom i det avseendet, att utskottet, såsom följd av den ståndpunkt utskottet intagit vid behandlingen av löneställningen för lärarna vid de allmänna läroverken, tillstyrker, att adjunkt och extra ordinarie adjunkt vid högre lärarinneseminariet placeras i 25 respektive 21 lönegraden. Utskottet avstyrker förty de i motionerna I: 292 samt II: 549 ävensom de i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 gjorda yrkandena, så vitt dessa skilja sig från vad nu anförts.

8. Folkskoleseminarierna.

Enligt de den 30 juni 1936 fastställda avlöningsstaterna för folkskoleseminarierna skola efter den av 1936 års riksdag beslutade organisationens genomförande vid de olika seminarierna finnas de ordinarie befattningshavare, som angivas i efterföljande sammanställning. Det torde böra anmärkas, att vid de tre seminarier, varest endast manliga elever finnas, lärarinnan i kvinnlig slöjd är avsedd för seminariets övningsskola.

Seminarium	Befattningshavare									
	Rektor	Lektor	Lärare i							Övningsskollärare
			teckning	musik	gymnastik med lek och idrott	manlig slöjd	kvinnlig slöjd	hushållsgöromål	trädgårdsskötsel	
Falun	1	10	1	1	1	—	1	1	1	7
Göteborg	1	9	1	1	2	1	1	1	1	11
Kalmar	1	6	1	1	1	—	1	1	1	5
Karlstad	1	6	1	1	1	1	1	—	1	5
Linköping	1	9	1	1	1	1	1	—	1	9
Luleå	1	6	1	1	1	1	1	—	1	5
Lund	1	9	1	1	2	1	1	1	1	9
Stockholm	1	6	1	1	1	—	1	1	1	7
Umeå	1	9	1	1	2	1	1	1	1	9
Uppsala	1	9	1	1	1	1	1	—	1	9
Summa	10	79	10	10	13	7	10	6	10	76

Rektorer.

Rektorerna äro för närvarande i avlöningshänseende likställda med rektorerna vid högre allmänna läroverk, dock att förekommande fria bostäder tillhandahållas av statsverket, liksom eventuell hyresersättning utgår av statsmedel.

I fråga om innebörden av tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 106.

Läroverkslönesakkunniga hava förordat, att likställdheten mellan rektorerna vid de högre allmänna läroverken och folkskoleseminarierna principiellt bibehålles. Med hänsyn till den nya organisationen av folkskoleseminarierna hava emellertid de sakkunniga funnit sig böra utgå från delvis olika grunder för gruppindelningen av seminarierna än dem, som tidigare förordats av skolöverstyrelsen.

Läroverkslönesakkunnigas gruppindelning är följande:

till grupp I föras samtliga dubbelseminarier,

till grupp II föres enkelseminariet i Stockholm, på grund av att detta är avsett att vara provårsseminarium,

till grupp III föras återstående enkelseminarier.

De två reservanternas inom läroverkslönesakkunniga yrkande om i vissa avseenden förbättrade löne- och pensionsförmåner för rektorer avser även folkskoleseminariernas rektorer.

Departementschefen har för egen del tillstyrkt de sakkunnigas föreliggande förslag i dess helhet.

Lektorer.

Lektorerna vid folkskoleseminarierna likställdes vid 1918 års lönereglering med motsvarande befattningshavare vid de högre allmänna läroverken. Vid seminarierna i Stockholm och Göteborg tillkommer emellertid av statsmedel hyresbidrag, motsvarande de kommunala bidrag, som utgå till lektorerna vid läroverken i sagda städer.

I fråga om innebörden av tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 107.

Läroverkslönesakkunniga hava ansett, att lektorerna vid folkskoleseminarierna böra placeras i samma lönegrad som lektorerna vid de allmänna läroverken, nämligen i den 27:e. Två reservanter hava i anslutning till sin uppfattning angående lönegradsplaceringen av läroverkslektorerna förordat en placering i 28 lönegraden av folkskoleseminariernas lektorer.

Departementschefen har för egen del tillstyrkt, att dessa befattningshavare placeras i 27 lönegraden.

Adjunkt å övergångsstat.

Då vid 1918 års lönereglering de förutvarande adjunktstjänsterna vid folkskoleseminarierna blevo omvandlade till lektorat med höjda kompetens-

villkor, vidtogs den anordningen, att adjunkt, som icke fyllde sagda kompetensvillkor, överflyttades på övergångsstat samt i fråga om avlöningsvillkoren likställdes med läroverksadjunkt. Av dessa befattningshavare kvarstår för närvarande endast en, placerad vid folkskoleseminariet i Falun.

Läroverkslönesakkunniga hava för sin del förordat, att ifrågavarande adjunkt jämställes med de allmänna läroverkens adjunkter.

Beträffande de å övergångsstat för folkskoleseminarierna i övrigt uppförda befattningshavarna hava de sakkunniga i detta sammanhang påpekat, att då ifrågavarande befattningar motsvara dem, för vilka lönereglering nu föreslås, jämväl dessa tjänster synas böra nyregleras, i den mån deras innehavare den 1 januari 1938 icke överförts på aktiv stat.

Departementschefen har för egen del tillstyrkt, att för nu ifrågavarande adjunkt lönereglering genomföres i enlighet med vad som föreslagits för de allmänna läroverkens adjunkter.

Övningsskollärare.

Beträffande gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till sid. 108 och 109 i statsrådsprotokollet.

Här må allenast framhållas, att 1928 års lönekommitté med hänvisning till sitt förslag i fråga om avlöning för folkskollärare — 15 lönegraden för manlig lärare — ansett manlig övningsskollärare böra placeras i 19 lönegraden samt att skolöverstyrelsen i utlåtande över nämnda förslag med hänvisning till sitt förslag att placera manlig folkskollärare i 17 lönegraden ansett manlig övningsskollärare böra placeras i 21 lönegraden.

Läroverkslönesakkunniga hava, oavsett den lönegradsplacering som må bliva bestämd för folkskollärare, ansett övningsskollärarna böra i förhållande till andra lärare vid folkskoleseminarierna hänföras till 20 lönegraden, såväl män som kvinnor.

Departementschefen har för sin del ansett den av läroverkslönesakkunniga förordade placeringen av övningsskollärarna i 20 lönegraden vara väl avvägd och i följd därav tillstyrkt detta förslag.

Ordinarie lärare i övningsämnen.

Liksom vid de allmänna läroverken gäller för övningslärarna vid folkskoleseminarierna, att den fasta lönen är beräknad efter ett visst minimiantal undervisningstimmar. Då detta beträffande ämnet teckning är olika vid dubbel- och vid enkelseminarierna, blir alltså den fasta lönen i detta ämne olika allt efter seminariets typ. För undervisning utöver minimitimtalet utgår arvode för veckotimme räknat. Beträffande såväl lön som arvode räknas med fyra så kallade avlöningsgrader, vilket innebär att avlöningen efter respektive 5, 10 och 15 år höjes, varje gång med samma belopp.

De med tillämpning av dessa grunder för närvarande utgående avlöningsförmånerna för olika slags lärare i övningsämnen, vilka avlöningsförmåner

äro högre än för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken, framgå av sid. 109 och 110 i statsrådsprotokollet, till vilka utskottet här hänvisar.

I fråga om tidigare förslag till lönegradsplacering av förevarande lärare hänvisar utskottet till sid. 110 och 111 i statsrådsprotokollet. Här må allenast framhållas, att 1928 års lönekommitté fann lämpligt bibehålla vedertagen skillnad mellan lärarna i övningsämnen vid folkskoleseminarierna och de allmänna läroverken.

Läroverkslönesakkunniga hava — i anslutning till de av dem för lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken föreslagna lönegradsplaceringarna — uppgjort förslag till lönegradsplacering för lärare i övningsämnen vid folkskoleseminarierna.

De sakkunniga hava härvid utgått från att de av dessa lärare, som skola meddela undervisning i sådana ämnen, i vilka de blivande folkskollärarna skola hava att själva undervisa, böra placeras i högre löneställning än närmast motsvarande lärare vid de allmänna läroverken. De sakkunniga hava föreslagit följande placering av nu ifrågavarande lärare:

lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott 22 lönegraden;

lärare i manlig eller kvinnlig slöjd 18 lönegraden;

lärarinna i hushållsgöromål eller i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola 16 lönegraden; samt

lärare i trädgårdsskötsel 16 lönegraden vid dubbelseminarium och 13 lönegraden vid enkelseminarium.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande:

Under hänvisning till mitt tidigare ställningstagande till frågan om lönegradsplaceringen för de ordinarie lärarna i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott vid de allmänna läroverken tillstyrker jag, att lärarna i dessa ämnen vid folkskoleseminarierna hänföras till 21 lönegraden. I övrigt har jag icke något att erinra mot det av läroverkslönesakkunniga förordade förslaget beträffande lönegradsplaceringen för övningslärarna vid folkskoleseminarierna.

Icke-ordinarie ämnes- och övningsskollärare.

Beträffande de till icke-ordinarie ämnes- och övningsskollärare utgående löneförmånerna ävensom tidigare framlagda förslag hänvisas till statsrådsprotokollet sid. 112 och 113.

Läroverkslönesakkunniga hava för extra ordinarie och extra adjunkt samt timlärare i läsämne vid folkskoleseminarium förordat samma löneställning som för motsvarande lärarkategorier vid de allmänna läroverken. För extra ordinarie och extra övningsskollärare ävensom för timlärare i övningsskolan hava de sakkunniga förordat samma löneställning som för motsvarande lärarkategorier vid högre lärarinneseminariet.

Med hänsyn till de av skolöverstyrelsen uttalade farhågorna för svårigheter att förvärva lämpliga vikarier å övningsskollärarbefattningarna hava

de sakkunniga ifrågasatt en anordning, enligt vilken ordinarie folkskollärare, som tjänstgör såsom vikarie å sådan befattning, skulle utöver lön såsom folkskollärare i den lönegrad, som fastställts för lärare med en årlig tjänstgöringstid, närmast motsvarande den vid folkskoleseminarierna förekommande, tillerkännas vikariatsersättning enligt de i avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen bestämda grunderna. Närmare bestämmelser i detta hänseende skulle utfärdas av Kungl. Maj:t. Vad läroverkslönesakkunniga sålunda ifrågasatt skulle gälla även motsvarande fall vid högre lärarinneseminariet och småskoleseminarierna.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande (sid. 114 i statsrådsprotokollet):

Jag biträder läroverkslönesakkunnigas förenämnda förslag om likställighet mellan å ena sidan folkskoleseminariernas icke-ordinarie ämnes- och övningsskollärare samt timlärare i läsämne och i övningsskolan och å andra sidan motsvarande lärarkategorier vid allmänna läroverk respektive högre lärarinneseminariet. Jag förordar alltså för folkskoleseminarierna extra ordinarie och extra ämnes- och övningsskollärare följande lönegradsplacering, nämligen för extra ordinarie och extra adjunkt 20 lönegraden samt för extra ordinarie och extra övningsskollärare 18 lönegraden. Läroverkslönesakkunnigas förslag, att ordinarie folkskollärare vid tjänstgöring såsom vikarie å övningsskollärarbefattning skulle få uppbära vikariatsersättning, finner jag vara väl grundat och vill fördenskull biträda detsamma. För timlärare i läsämne vid folkskoleseminarium förordar jag samma avlöning som för sådan lärare vid allmänt läroverk, dock att avlöning till timlärare i hälsolära och ekonomilära liksom för närvarande må kunna, efter skolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall, utgå med högre belopp än det i författningen angivna. För timlärare i övningsskolan — varmed närmast avses vikarier å övningsskollärartjänst, förordnade för kortare tid än en termin — förordar jag samma avlöning som till sådan timlärare vid högre lärarinneseminariet.

Icke-ordinarie lärare i övningsämnen.

De icke-ordinarie lärarna i övningsämnen vid folkskoleseminarierna åtnjuta liksom motsvarande lärare vid de allmänna läroverken arvode, beräknat för veckotimme. Vikarierande lärare i trädgårdsskötsel åtnjuter arvode till belopp, som i varje särskilt fall bestämmes av skolöverstyrelsen. De till icke-ordinarie lärare i andra övningsämnen än trädgårdsskötsel utgående timarvodena äro högre än de till motsvarande lärare vid läroverken utgående.

Redogörelse i övrigt angående gällande bestämmelser och tidigare förslag i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet å sid. 114 och 115.

Läroverkslönesakkunniga hava för extra ordinarie och extra lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott vid folkskoleseminarierna förordat samma lönegradsplacering som för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken eller 18 lönegraden. För extra ordinarie och extra lärarinna i hushållsgöromål har likaledes förordats samma lönegradsplacering som för sådan lärarinna vid de allmänna läroverken eller 15 lönegraden. Däremot hava extra ordinarie och extra lärare i manlig eller kvinnlig slöjd

ansetts böra placeras en lönegrad över motsvarande lärare vid de allmänna läroverken och hava följaktligen placerats i 16 lönegraden. För extra ordinarie och extra lärare i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola har dock föreslagits placering i 15 lönegraden. Extra ordinarie och extra lärare i trädgårdsskötsel slutligen hava föreslagits skola placeras, vid dubbelseminarium i 15 och vid enkelseminarium i 12 lönegraden.

I enlighet med den nämnda placeringen av extra lärare hava timlärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott samt hushållsgöromål föreslagits skola erhålla samma avlöning som motsvarande timlärare vid allmänt läroverk, varjämte för timlärare i slöjd vid övningsskola förordats samma avlöning som för timlärare i slöjd vid allmänt läroverk. För timlärare i manlig eller kvinnlig slöjd vid själva seminariet åter har föreslagits en något högre avlöning än för timlärare i slöjd vid allmänt läroverk.

Läroverkslönesakkunniga hava icke föreslagit några avlöningsbelopp för timlärare i trädgårdsskötsel, varmed de sakkunniga avsett vikarierande lärare i ämnet, förordnad för kortare tid än en termin. Med hänsyn till olikheten i arbetsbörda under årets olika årstider har det synts de sakkunniga enklast, att avlöning till sådan vikarierande lärare i trädgårdsskötsel får, liksom för närvarande sker, bestämmas av skolöverstyrelsen med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande:

Jag ansluter mig till läroverkslönesakkunnigas berörda förslag. Detta innebär, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, bland annat att de icke-ordinarie lärarna i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott samt hushållsgöromål vid folkskoleseminarierna icke längre, såsom för närvarande är fallet, skulle åtnjuta högre avlöning än motsvarande lärare vid de allmänna läroverken. Det försteg i fråga om lönegradsplacering, som jag funnit mig böra förorda för folkskoleseminariernas ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott i förhållande till de allmänna läroverkens motsvarande lärare, har jag icke funnit lämpligt att bibehålla, när det gällt löneställningen för icke-ordinarie lärare. Dessa kunna antagas komma att flytta mellan olika slag av läroanstalter, innan ordinarie anställning erhålles, varvid en enhetlig lönegradsplacering torde vara förenad med vissa fördelar.

Utskottet.

Beträffande löneställningen för rektorerna vid folkskoleseminarierna tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker förty de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552, så vitt nu är i fråga.

Vad därefter angår löneställningen för de olika lärarkategorierna, föreslår utskottet, i konsekvens med sitt ställningstagande till frågan om läroverksadjunkternas placering, att adjunkt på övergångsstat vid folkskoleseminarium inplaceras i 24 lönegraden. Vidare har utskottet ansett sig böra förorda en höjning av den av Kungl. Maj:t föreslagna placeringen av lärarna i trädgårdsskötsel, de ordinarie såväl som de extra ordinarie och extra. Även om utskottet icke kunnat biträda det i motionen I: 306 gjorda yrkandet om trädgårdslärarnas placering i 18 lönegraden vid dubbel- och 16 löne-

graden vid enkelseminarium, har utskottet dock funnit, att de av motionären anförda omständigheterna — främst utbildningstidens längd samt tjänstgöringsförhållandena — tala till förmån för en något högre placering än den Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet tillstyrker därför, att ordinarie lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarierna placeras i 17 lönegraden vid dubbel- och i 14 lönegraden vid enkelseminarium. Såsom en konsekvens härav anser sig utskottet jämväl böra tillstyrka den ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att extra ordinarie och extra lärare i trädgårdsskötsel placeras i 16 lönegraden vid dubbel- och i 13 lönegraden vid enkelseminarium.

Under hänvisning till sitt ställningstagande till frågan om extra ordinarie läroverksadjunkts lönegradsplacering har utskottet slutligen funnit sig böra, med tillstyrkan i denna del av de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552, förorda, att extra ordinarie adjunkt vid folkskoleseminarium hänföres till 21 lönegraden.

I övrigt tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i fråga om löneställningen för lärarpersonalen vid folkskoleseminarierna och avstyrker förty de häremot stridande yrkanden, som gjorts i motionerna I: 292, I: 307 och II: 549 ävensom i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552.

9. Småskoleseminarierna.

Enligt de den 30 juni 1936 fastställda avlöningsstaterna för småskoleseminarierna skola efter den av 1936 års riksdag beslutade organisationens genomförande vid de olika seminarierna finnas följande ordinarie befattningshavare:

Seminarium	Befattningshavare			
	Rektor	Ämneslärare	Övningsskollärare	Skolköksföreståndarinna
Haparanda	1	3	4	—
Härnösand	1	2	3	—
Landskrona	1	4	5	—
Lycksele	1	3	4	1
Skara	1	4	5	—
Strängnäs	1	4	5	—
Växjö	1	2	3	—
Summa	7	22	29	1

A. Ämneslärarnas kompetens m. m.

Departementschefen erinrar, att spörsmålet om lärarpersonalens vid småskoleseminarierna löneställning på grund av hemställan av 1936 års riksdag varit föremål för särskild utredning.

I skrivelse den 19 juni 1936, nr 347, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 100, angående folk- och småskoleseminariernas organisation m. m. jämte i ämnet väckta motioner, behandlade riksdagen bland annat frågan om kompetensen hos ämneslärarna vid småskoleseminarierna ävensom den härmed sammanhängande frågan om en förbättring av deras avlöningsförmåner och anhöll därvid om verkställande, under beaktande av vad riksdagen anfört, av närmare utredning om kostnaderna för en vid höjning av kompetensen för ämneslärarna vid småskoleseminarierna erforderlig lönereglering jämte i samband med en dylik stående frågor, ävensom om framläggande, om möjligt till 1937 års riksdag, av ett på en dylik utredning grundat förslag.

Den 30 juni 1936 uppdrog Kungl. Maj:t åt läroverkslönesakkunniga att, under beaktande av vad riksdagen i sin skrivelse i ämnet anfört, verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen ävensom att med denna utredning och därav föranlett förslag till Kungl. Maj:t inkomma i så god tid, att förslag i ämnet kunde föreläggas 1937 års riksdag.

Läroverkslönesakkunniga avgåvo i anledning härav den 30 oktober 1936 utlåtande i fråga om kostnaderna för en vid höjning av kompetensen för ämneslärarna vid småskoleseminarierna erforderlig lönereglering jämte i samband därmed stående frågor. I fråga om detaljerna i de sakkunnigas förslag ävensom över detsamma avgivna utlåtanden hänvisar utskottet till sid. 119—125 i statsrådsprotokollet. Här torde allenast böra framhållas, *att* för ämneslärare tillstyrktes samma lön och tjänstetitel som för adjunkt vid allmänt läroverk, i den mån kompetenskraven bleve desamma som för adjunkter, *att* ordinarie tjänster i övningsämnen föreslogos skola inrättas i avsevärd utsträckning *samt att* kostnaderna jämlikt nu gällande bestämmelser skulle överstiga de för 1936 års organisation beräknade med 71,880 kronor.

Läroverkslönesakkunniga hava sedermera i enlighet med sitt huvudsakliga uppdrag verkställt utredning angående lönereglering för lärarpersonalen vid småskoleseminarierna i anslutning till det för övriga statliga läroanstalter föreslagna avlöningssystemet. Vid utarbetandet av detta förslag hava de sakkunniga i huvudsak förordat samma lönegradsplacering som för de lärargrupper, med vilka enligt deras tidigare avgivna utlåtande jämförelse borde ske.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande (sid. 126 i statsrådsprotokollet):

Ställningstagandet till det av 1936 års riksdag understödda önskemålet om en höjning av ämneslärarkompetensen vid småskoleseminarierna är givetvis avgörande för lönereglerings för dessa lärare. En sådan utredning som jag enligt det föregående funnit behövlig för frågans prövning har nu kommit till stånd, varför jag ej vidare finner hinder möta mot att definitivt fatta ståndpunkt i ämnet.

Den av läroverkslönesakkunniga verkställda utredningen visar, att kostnadsökningen för möjliggörande av en höjning av kompetensen för ämneslärarna vid småskoleseminarierna icke kan anses vara alltför stor. Starka sakskäl tala för att en dylik kompetenshöjning kommer till stånd. Sär-

skilt vill jag här framhålla, att mycket av vad man hoppats vinna genom den vidtagna skärpningen av inträdesfordringarna till småskoleseminarierna torde bliva svårt att ernå, om ej ämneslärarkompetensen stärkes. På grund härav förordar jag, att — då förslag nu framlägges om löneregleringen för småskoleseminarierna i anslutning till lönesystemet för övriga statliga undervisningsanstalter — detsamma i fråga om ämneslärarna vid nämnda seminarier bygges på, att dessa i lönehänseende likställas med läroverkens adjunkter.

Departementschefen förklarar sig slutligen kunna biträda ett av skolöverstyrelsen väckt förslag, att person, som avlagt filosofisk ämbetsexamen och därjämte folkskollärarexamen, bör med avseende å ämneslärartjänst vid småskoleseminarium jämställas med den, som innehar kompetens för adjunktsbefattning vid allmänt läroverk. I likhet med skolöverstyrelsen har departementschefen vidare funnit goda skäl tala för läroverkslönesakkunnigas förslag om en förbättring av lärarnas i övningsämnen anställningsförhållanden.

B. Det nya lönesystemets tillämpande på småskoleseminariernas personal.

Rektorer.

Beträffande gällande bestämmelser hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 127.

Läroverkslönesakkunnigas förslag innebär, att småskoleseminariernas rektorer principiellt likställas med realskolornas rektorer.

Även beträffande småskoleseminarierna förutsättes alltså vid tillämpandet av det nya lönesystemet en gruppindelning skola äga rum. Läroverkslönesakkunniga hava i detta hänseende förordat, att dubbelseminarierna hänföras till grupp I, de 3-åriga enkelseminarierna till grupp II samt de 2-åriga enkelseminarierna till grupp III. De sakkunniga hava vid framläggande av detta förslag förutsatt, att efter löneregleringen det nu till rektorerna liksom vissa andra lärare vid seminarierna i Haparanda och Lycksele utgående lönetillägget skall upphöra.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande:

Mot vad sålunda föreslagits av de sakkunniga har jag icke funnit något att erinra. Även om här förevarande läroanstalter hava ett ganska begränsat elevantal, är att beakta dels att det här är fråga om anstalter för utbildning av lärare, dels ock att lärarna vid småskoleseminarierna framdeles skola meddela undervisning åt ett elevmaterial, som ungefär uppnått realexamens nivå. Genom bifall till läroverkssakkunnigas förslag kommer jämväl den av statskontoret framhållna önskvärdheten av differentiering av rektorslönerna vid dubbel- och enkelseminarier att i viss mån beaktas.

Adjunkter.

Vid den år 1920 beslutade löneregleringen för statens småskoleseminarier blevo ämnes- och övningsskollärare vid dessa seminarier likställda med folkskoleseminariernas övningsskollärare. Denna likställighet bibehölls av såväl

lärarlönekommittén som 1928 års lönekommitté, varvid man ju dock utgick från samma kompetens för ämneslärarna som för övningsskollärarna.

Läroverkslönesakkunniga hava — i anslutning till sitt utlåtande angående höjning av kompetensen för ämneslärarna vid småskoleseminarierna — tillstyrkt, att sistnämnda lärare vid tillämpning av det nya lönesystemet i avseende å såväl avlöning som tjänstetitel likställas med de allmänna läroverkens adjunkter.

Departementschefen har biträtt detta förslag.

Övningsskollärare.

Beträffande gällande bestämmelser m. m. hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 128.

Läroverkslönesakkunniga hava för övningsskollärare vid småskoleseminarierna förordat samma lönegradsplacering som för motsvarande befattningshavare vid folkskoleseminarierna eller 20 lönegraden.

Departementschefen, som tidigare funnit sig böra tillstyrka de sakkunnigas förslag beträffande lönegradsplacering av övningsskollärare vid folkskoleseminarierna, har i anslutning härtill tillstyrkt de sakkunnigas förslag jämväl beträffande övningsskollärarna vid småskoleseminarierna.

Icke-ordinarie ämnes- och övningsskollärare.

Gällande bestämmelser beträffande avlöning åt vikarierande samt övriga icke-ordinarie ämnes- och övningsskollärare vid småskoleseminarierna återfinnas i kungörelsen angående avlöningsförmåner för lärarpersonalen vid statens småskoleseminarier m. m. (svensk förf.-saml. 1933:503), vartill här hänvisas.

Läroverkslönesakkunniga hava, med utgångspunkt från den föreslagna höjningen av de ordinarie ämneslärarnas vid småskoleseminarierna kompetens och avlöningsförmåner, förordat, att lönerna för icke-ordinarie ämneslärare regleras i anslutning till vad av dem föreslagits beträffande motsvarande lärare vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna.

För extra ordinarie och extra adjunkt har alltså de sakkunnigas majoritet förordat placering i 20 lönegraden.

I fråga om icke-ordinarie övningsskollärare har förordats samma placering som för motsvarande lärare vid folkskoleseminarierna, d. v. s. för såväl extra ordinarie som extra övningsskollärare 18 lönegraden.

Arvode till timlärare föreslås utgå efter samma grunder som vid folkskoleseminarierna.

Departementschefen har för egen del även beträffande de icke-ordinarie ämnes- och övningsskollärarna biträtt det av läroverkslönesakkunniga framlagda förslaget.

Lärare i övningsämnen.

Vid småskoleseminarierna finnes för närvarande endast en ordinarie lärarbefattning i övningsämnen, nämligen den tidigare omförmälda befattningen vid seminariet i Lycksele som skolköksföreståndarinna, tillika lärarinna i

hushållsgöromål. I övrigt är behovet av lärare i dessa ämnen avsett att täckas med timlärare.

Nämnda skolköksföreståndarinna åtnjuter för närvarande i avlöning 1,800 kronor, vartill komma tre ålderstillägg, vart och ett å 250 kronor, samt dessutom fri bostad med bränsle och lyse ävensom — i hennes egenskap av husmoder för skolköket — fri kost i samband med skolköksundervisningen. Beträffande de till timlärarna utgående arvodena hänvisas till kungörelsen 1933:503.

I fråga om tidigare förslag hänvisas till statsrådsprotokollet, sid. 129.

Läroverkslönesakkunniga hava förordat, att undervisningen i övningsämnen vid småskoleseminarierna skall bestridas — på samma sätt som för närvarande vid de allmänna läroverken och folkskoleseminarierna — av såväl ordinarie som icke-ordinarie lärare.

Såsom en allmän regel hava de sakkunniga förordat, att *ordinarie befattningar* i övningsämne icke inrättas, med mindre undervisningen efter fullt genomförd organisation omfattar minst 15 timmar i veckan. Med denna utgångspunkt skulle ordinarie lärarbefattningar i övningsämnen finnas vid följande seminarier:

1. i teckning i Landskrona, Skara och Strängnäs;
2. i musik i Haparanda, Landskrona, Lycksele, Skara och Strängnäs;
3. i gymnastik med lek och idrott i Haparanda, Landskrona, Lycksele, Skara och Strängnäs;
4. i kvinnlig slöjd vid samtliga seminarier; samt
5. i hushållsgöromål vid seminarierna i Landskrona, Lycksele, Skara och Strängnäs.

Läroverkslönesakkunniga hava för de ordinarie lärarna i övningsämnen vid småskoleseminarierna förordat samma lönegradsplacering som för motsvarande befattningshavare vid folkskoleseminarierna, nämligen för lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott 22 lönegraden, för lärarinna i kvinnlig slöjd 18 lönegraden samt för lärarinna i hushållsgöromål 16 lönegraden. För lärarinnan i hushållsgöromål vid småskoleseminariet i Lycksele hava de sakkunniga, för det fall att hon tjänstgör såsom föreståndarinna för det vid seminariet inrättade skolköket, dessutom förordat ett särskilt arvode av 360 kronor för år.

För vissa seminarier, vid vilka ordinarie lärarbefattningar icke skulle inrättas, har behovet av undervisningstimmar i övningsämnen av de sakkunniga ansetts motivera inrättande av *extra ordinarie befattningar*. Anställning såsom extra ordinarie lärare i övningsämne föreslås kunna komma i fråga vid en tjänstgöringsskyldighet av minst 8 veckotimmar. För att erhålla en betryggande marginal hava de sakkunniga emellertid räknat med, att tills vidare extra ordinarie befattningar icke inrättas för lägre undervisningstid per vecka än 10 timmar.

Vid bifall härtill skulle följande extra ordinarie lärarbefattningar i övningsämnen komma att inrättas, nämligen:

1. i teckning i Haparanda, Härnösand, Lycksele och Växjö;
2. i musik i Härnösand och Växjö;
3. i gymnastik med lek och idrott i Härnösand och Växjö; samt
4. i hushållsgöromål i Haparanda, Härnösand och Växjö.

Läroverkslönesakkunniga hava föreslagit samma lönegradsplacering — där sådan skall förekomma — för de icke-ordinarie lärarna i övningsämnen vid småskoleseminarierna som för motsvarande lärare vid folkskoleseminarierna. För *timlärare* i de förut nämnda övningsämnena ävensom i slöjd vid småskoleseminariums övningsskola föreslås av läroverkslönesakkunniga samma timläraravlöning som vid folkskoleseminarierna. För timlärare i trädgårdsskötsel bör enligt de sakkunnigas förslag — med hänsyn till olikheten i arbetsbördan under olika årstider — avlöningen, liksom för närvarande är fallet beträffande vikarierande lärare vid folkskoleseminarium, bestämmas av skolöverstyrelsen med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande:

Jag ansluter mig till läroverkslönesakkunnigas förslag, dock med den ändring beträffande lärarna i teckning, musik samt gymnastik med lek och idrott, att jag för ordinarie lärare i dessa övningsämnen genomgående ansett mig böra förorda nedsättning av de sakkunnigas lönegradsplacering med en lönegrad, vilket för seminariernas vidkommande innebär en inplacering i 21 lönegraden.

C. Övergångsanordningar.

För läroverkslönesakkunnigas förslag till övergångsanordningar i samband med genomförande av högre kompetens för ämneslärarna ävensom för vad häröver i de från skolöverstyrelsen och statskontoret inhämtade utlåtandena anförts lämnas en redogörelse å sid. 122—125 i statsrådsprotokollet. Ämbetsverken hava i det stora hela anslutit sig till läroverkslönesakkunnigas förslag. Emellertid hava de — med utgångspunkt från förfarandet vid höjningen av kompetensen för folkskoleseminariernas ämneslärare (proposition 1918: 260, sid. 253) — förordat, att å övergångsstat med tjänstgöring som ämneslärare vid småskoleseminarium må kunna efter Kungl. Maj:ts beprövande uppföras dels sådana nuvarande ämneslärare, vilka kunna antagas framdeles komma att uppfylla de föreskrivna nya kompetensvillkoren, dels ock sådana, om vilka dylikt antagande icke kan göras men som likväl anses kunna fullgöra ämneslärartjänst vid seminarium. Överstyrelsen har för dessa lärare förordat bibehållande av nuvarande ämneslärarlön eller den högre lön, som vid en ny löneregler ing må tillkomma övningsskollärare.

Departementschefen har i frågan om övergångsanordningar för egen del anfört följande:

Det av läroverkslönesakkunniga framlagda förslaget till övergångsanordningar, med de jämkningar som förordats av skolöverstyrelsen och statskontoret, finner jag mig kunna biträda. På grund av skolöverstyrelsens förslag om överflyttande av nuvarande ämneslärare till övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet i dylik egenskap bör i tjänsteförteckningen under »Småskoleseminarierna: Övergångsstat» upptagas en befattning som ämneslärare i 20 lönegraden.

Huruvida något överförande på indragningsstat kan bliva behövligt, kan

icke nu med bestämdhet avgöras. Det torde emellertid kunna antagas, att icke något dylikt överförande skall behöva komma i fråga, då överflödiga ämneslärare kunna placeras på lediga övningsskollärartjänster.

Något beslut rörande överförande på indragningsstat vid innevarande riksdag bör i allt fall icke fattas, då — på sätt tidigare framhållits — lönereglerings vid småskoleseminarierna icke kan genomföras förrän från och med den 1 juli 1938. Av 1937 års riksdag bör emellertid fattas beslut om inplaceringen av lärarpersonalen vid småskoleseminarierna på tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet, ehuru beslutet i denna del icke bör träda i kraft förrän den 1 juli 1938, då alltså övergången till det nya systemet bör ske. Det förslag rörande bestämmandet av avlöningsanslaget till småskoleseminarierna för budgetåret 1937/1938, som jag i det följande kommer att framlägga, grundar sig fördenskull på nu gällande avlöningsbestämmelser för småskoleseminarierna.

Utskottet. Vad först beträffar frågan om höjning av ämneslärarnas vid småskoleseminarierna kompetens har riksdagen i sin skrivelse den 19 juni 1936, nr 347, uttalat, att om denna lärarkår, på sätt föreslagits, i fråga om kompetens och avlöningsförmåner jämställes med läroverksadjunkterna, är enligt riksdagens uppfattning en lämplig lösning av denna fråga att vinna. Sedan numera den av riksdagen begärda utredningen av de härmed förenade kostnaderna verkställts, finner sig utskottet, i likhet med föredragande departementschefen, böra tillstyrka, att — då riksdagen nu går att fatta beslut om lönereglering för småskoleseminarierna i anslutning till lönesystemet för övriga statliga undervisningsanstalter — detta beslut utgår ifrån, att ämneslärarna vid nämnda seminarier i lönehänseende likställas med läroverkens adjunkter. Härvid har utskottet intet att erinra mot, att lärare, som avlagt filosofisk ämbetsexamen jämte folkskollärarexamen, med avseende å ämneslärartjänst vid småskoleseminarium jämställes med den, som innehar kompetens för adjunktsbefattning vid allmänt läroverk. Ävenledes tillstyrker utskottet, att ordinarie lärartjänster i övningsämnen vid småskoleseminarierna inrättas i enlighet med vad nedan sägs.

Vad därefter angår frågan om de olika befattningshavarnas löneställning, vill utskottet erinra, att utskottet tidigare vid behandlingen av 8 § 2 mom. avlöningsreglementet tillstyrkt en jämkning i Kungl. Maj:ts förslag i fråga om löneställningen för lärarinna i hushållsgöromål, som tillika tjänstgör såsom skolköksföreståndarinna. I enlighet härmed skulle lönen för sådan lärarinna beräknas utan tillämpning av den i 8 § 2 mom. avlöningsreglementet fastslagna 30-timmarsregeln, i samband varmed det i 28 § 1 mom. f) föreslagna särskilda arvodet å 360 kronor icke skulle utgå. Vidare vill utskottet framhålla, att utskottets tidigare ställningstagande till frågan om lönegradsplaceringen av ordinarie och extra ordinarie läroverksadjunkt medför, att utskottet jämväl för ordinarie och extra ordinarie adjunkt vid småskoleseminarium tillstyrker placering i 24 respektive 21 lönegraden.

I motionen I: 307 föreslås, att ordinarie lärarbefattning vid småskolesemi-

narierna i ämnena teckning, musik och gymnastik med lek och idrott skulle kunna inrättas, när undervisningen efter fullt genomförd organisation komme att omfatta minst 12 timmar i veckan. I detta hänseende har föredragande departementschefen anslutit sig till en av läroverkslönesakkunniga föreslagen allmän regel, att sådana befattningar, som nyss nämnts, icke må inrättas, med mindre undervisningen efter fullt genomförd organisation omfattar minst 15 timmar i veckan. Utskottet vill med anledning av ovannämnda yrkande framhålla, att — även om det i viss mån kunde anses motiverat att beträffande småskoleseminarierna utgå från inrättande av ordinarie övningslärartjänst redan vid ett timantal av lägst 12 — det dock med hänsyn till konsekvenserna i fråga om andra läroanstalter icke synts utskottet tillrådligt att i förevarande avseende gå längre än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet vill dessutom framhålla, att övningslärare med en tjänstgöringsskyldighet av 12 veckotimmar torde kunna räkna med att bliva antagna till extra ordinarie lärare och sålunda i åtskilliga avseenden jämställda med ordinarie lärare. På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet nyssberörda motion, så vitt nu är i fråga.

I övrigt tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i fråga om löneställningen för lärarpersonalen vid småskoleseminarierna och avstyrker förty de häremot stridande yrkanden, som gjorts i motionen I: 307 samt i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552.

10. Läroanstalterna för blinda.

Statens läroanstalter för blinda utgöras av institutet och förskolan för blinda å Tomteboda, hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män och hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor. Enligt avlöningsstaterna innefattar lärarpersonalen, förutom rektorer, följande befattningshavare: å Tomteboda 3 ämneslärare och 2 ämneslärarinnor vid institutet, 5 lärarinnor vid förskolan, 3 arbetslärare, 4 handarbetslärarinnor, 1 lärarinna i hushållsgöromål, 2 musiklärare samt 2 gymnastiklärare; i Kristinehamn 1 lärarinna och 3 arbetslärare samt i Växjö 3 handarbetslärarinnor.

Rektorer.

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneplacering av rektorer hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 132 och 133.

Läroverkslönesakkunniga hava, med hänsyn till numera föreliggande förhållanden i fråga om läroanstalterna för blinda, förordat följande löneställning för nu ifrågavarande rektorer, varvid ersättning för åtnjutna naturaförmåner förutsatts skola av vederbörande befattningshavare kontant inbetalas:

rektor vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda lön med belopp, motsvarande 30 lönegraden 33 löneklassen jämte lönetillägg å 480

kronor, d. v. s. samma löneställning, som av de sakkunniga förordats för rektor vid högre allmänt läroverk av grupp III; samt

rektor vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män och vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor vardera lön med belopp, motsvarande 25 lönegraden 28 löneklassen, utan lönetillägg.

För rektor vid institutet och förskolan för blinda föreslå läroverkslönesakkunniga, med stöd av 7 § 4 mom. avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen, ett särskilt arvode med högst 480 kronor för år, att efter skolöverstyrelsens beprövande utgå de år, då lärarutbildning å Tomteboda äger rum. För rektor vid hantverksskola för blinda föreslås, likaledes med stöd av förenämnda bestämmelse, ett särskilt arvode av 480 kronor för år, vilket skulle utgå, därest rektorn tillika är föreståndare för befintlig materialdepå. Förslag härom har väckts av inspektören för blindundervisningen, som ansett ett särskilt arvode för föreståndaren för materialdepån (nu i Kristinehamn) motiverat, för den händelse de båda rektorerna i Kristinehamn och Växjö skulle erhålla samma löneställning.

Departementschefen har för egen del biträtt läroverkslönesakkunnigas förslag till löneställning för här ifrågavarande rektorer, jämväl i vad det avser de särskilda arvodena för handhavandet av lärarutbildningen och föreståndarskapet för materialdepån.

Lärare i kunskapsämne (ämneslärare).

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneplacering för dessa lärare hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 134.

Läroverkslönesakkunniga hava för sin del i likhet med 1928 års lönekommitté förordat samma lönegradsplacering av ämneslärarna vid läroanstalterna för blinda som för övningsskollärarna vid högre lärarinneseminariet samt folk- och småskoleseminarierna.

I enlighet med den terminologi, som användes i 1932 års stadga för statens läroanstalter för blinda, hava de sakkunniga betecknat de nu ifrågavarande lärarna, manliga såväl som kvinnliga, såsom lärare i kunskapsämne. Då de sakkunniga för övningsskollärarna förordat en placering i 20 lönegraden, hava de alltså föreslagit samma lönegrad för lärarna i kunskapsämnen vid läroanstalterna för blinda. Den av lärarinnorna vid den med institutet förenade förskolan för blinda, som förordnas att vara första lärarinna vid nämnda skola, hava de sakkunniga föreslagit skola i denna egenskap åtnjuta särskilt arvode med 600 kronor för år. Höjningen av detta arvode från nuvarande 500 kronor har ansetts betingad av dyrtidstilläggets olika beräkning efter reglering.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande:

Den av läroverkslönesakkunniga föreslagna lönegradsplaceringen av lärarna i kunskapsämnen vid läroanstalterna för blinda ävensom det av de sakkunniga föreslagna särskilda arvodet till första lärarinnan vid förskolan för blinda hava icke givit mig anledning till erinran, varför jag tillstyrker de sakkunnigas förslag på denna punkt.

Vid genomförandet av föreslagen reglering av blindlärarnas löner, med inräknande av naturaförmånerna i lönen, kunna vissa tjänster bliva lägre

avlönade än för närvarande. I anslutning till vad jag tidigare förordat, böra emellertid genom övergångsbestämmelser nuvarande tjänstinnehavare beredas personlig gottgörelse för eventuell minskning i avlöningsförmåner. Detta bör givetvis gälla alla de lärare vid läroanstalterna för blinda, för vilka genom den nya löneregleringen löneminskning skulle inträda.

Lärare i musik eller gymnastik.

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneplacering för dessa lärare hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 135 och 136.

Läroverkslönesakkunniga hava, i likhet med 1928 års lönekommitté och skolöverstyrelsen, utgått ifrån att ordinarie lärare i musik och gymnastik vid läroanstalterna för blinda böra placeras i samma lönegrad som lärarna i dessa ämnen vid flertalet övriga statliga läroanstalter.

I enlighet härmed hava de sakkunniga för nu ifrågavarande lärare föreslagit placering i 21 lönegraden, med tillämpning tillika av de i förslaget till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen 8 § 2 mom. första stycket angivna grunderna. De lärartjänster, som av de sakkunniga förutsättas skola inplaceras i sagda lönegrad, äro en musiklärar- och två gymnastiklärartjänster.

Hittills hava funnits två musiklärartjänster, en förenad med 24 och en med fyra veckotimmars undervisning. Sedan den hittillsvarande musikläraren med 24 veckotimmar med utgången av år 1936 avgått från sin tjänst, har hans undervisning övertagits av den musiklärare, som förut blott hade fyra veckotimmar. Under sådana förhållanden hava läroverkslönesakkunniga förordat, att de hittillsvarande två tjänsterna sammanslås till en, för närvarande förenad med en undervisningsskyldighet av 28 veckotimmar.

Den ena av de två till reglering föreslagna gymnastiklärartjänsterna är för närvarande förenad med åtta veckotimmars undervisning. En reglering av densamma förutsätter, med anledning av bestämmelsen i 8 § 2 mom. första stycket avlöningsreglementet för ordinarie lärare, att tjänstens innehavare kan beredas minst nio veckotimmars undervisning. Enligt vad läroverkslönesakkunniga från vederbörande rektor inhämtat, föreligger ingen svårighet härutinnan, då den ifrågavarande lärarinnan redan för närvarande har en tjänstgöring, som överstiger åtta veckotimmar.

Departementschefen har förklarat sig intet annat hava att erinra mot den av läroverkslönesakkunniga enligt det nyss sagda förordade löneregleringen för en lärare i musik och två lärare i gymnastik vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda än att departementschefen — i anslutning till sitt tidigare allmänna ställningstagande — icke kunnat tillstyrka högre lönegrad än den 20:e för ifrågavarande övningslärare.

Arbetslärare.

För närvarande indelas de här såsom »arbetslärare» betecknade lärarna i arbetslärare (manliga) och handarbetslärarinnor. I enlighet med skolöverstyrelsens, av läroverkslönesakkunniga biträdda förslag, användes i statsrådsprotokollet benämningen arbetslärare för såväl manliga som kvinnliga lärare.

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till sid. 137 och 138 i statsrådsprotokollet. Här må allenast erinras, att 1928 års lönekommitté föreslog för manlig arbetslärare 15 lönegraden, detta bland annat med hänsyn till att avlöningen borde tillmätas så, att personer med utmärkt yrkesskicklighet, parad med för den speciella blindundervisningen lämpade personliga egenskaper, kunde förvärvas för dessa lärarebefattningar.

Läroverkslönesakkunniga hava anslutit sig till 1928 års lönekommittés förslag i fråga om placering av de manliga arbetslärarna i 15 lönegraden. På grund av likalönsprincipens införande har denna lönegrad föreslagits även för de kvinnliga arbetslärarna (handarbetslärarinnorna). Generellt föreslås alltså för arbetslärare vid läroanstalterna för blinda 15 lönegraden.

Departementschefen har även på förevarande punkt anslutit sig till läroverkslönesakkunnigas förslag. Härvid har departementschefen erinrat om vad han tidigare vid behandlingen av löneställningen för lärarna i kunskapsämnen anfört rörande personligt lönetillägg åt sådana nuvarande tjänstinnehavare, som genom löneregleringen skulle komma att erhålla minskning i sina avlöningsförmåner.

Lärarinna i hushållsgöromål.

Beträffande gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneplacering hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 138.

Läroverkslönesakkunniga hava förordat, att den hittillsvarande likställigheten i avlöningshänseende mellan lärarinna i hushållsgöromål och kvinnlig arbetslärare (handarbetslärarinna) bibehålles, och hava förty föreslagit placering jämväl av förstnämnda lärarinna i 15 lönegraden. Då hushållslärarinnans tjänstgöringsskyldighet regelmässigt överstiger 30 veckotimmar, har systemet med full lön vid en tjänstgöring av 30 veckotimmar ansetts icke behöva tillämpas beträffande denna lärarinna.

Departementschefen har anslutit sig till läroverkslönesakkunnigas berörda förslag rörande lönegradsplaceringen av lärarinna i hushållsgöromål.

Icke-ordinarie lärare.

Beträffande gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneplacering hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet sid. 139.

Läroverkslönesakkunniga hava — i enlighet med sin uppläggning av frågan om icke-ordinarie lärares anställning och löneförhållanden — föreslagit, att extra ordinarie och extra lärare vid läroanstalterna för blinda, i den mån sådana befattningshavare komma att anställas, placeras i följande lönegrader, nämligen lärare i kunskapsämne, musik eller gymnastik 18 lönegraden samt arbetslärare ävensom lärarinna i hushållsgöromål 14 lönegraden. För timlärare i musik och gymnastik vid institutet och förskolan å Tomteboda har föreslagits samma avlöning som till sådana lärare vid de statliga läro-

anstalterna i övrigt. Avlöning till timlärare i dessa ämnen vid hantverksskolorna i Kristinehamn och Växjö förutsättes skola, liksom för närvarande, utgå efter av vederbörande styrelse fastställda grunder inom ramen för därför anvisade medel.

Departementschefen har anslutit sig till läroverkslönesakkunnigas förslag angående löneställningen för de icke-ordinarie lärare, som kunna komma att anställas vid läroanstalterna för blinda.

Husmoder.

För närvarande är den vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda anställda husmodern icke upptagen på avlöningsstaten.

1928 års lönekommitté ansåg, att husmodern å Tomteboda borde erhålla ordinarie anställning med lön enligt 6 lönegraden.

Skolöverstyrelsen fann — med hänsyn till det svåra och ansvarsfulla arbete, som ålåge husmodern vid ett stort internat, och icke minst på grund av den stora ekonomiska betydelsen för anstalten av hennes arbete — starka skäl föreligga att placera husmodern å Tomteboda en lönegrad högre än kommittén gjort, alltså i 7 lönegraden.

Läroverkslönesakkunniga hava på grund av upplysningar från rektor å Tomteboda funnit sig böra biträda 1928 års lönekommittés förslag, att husmodern å Tomteboda erhåller ordinarie anställning. Då de sakkunnigas förslag till avlöningsreglemente för statens undervisningsväsen allenast avser lärarpersonal, hava de sakkunniga förordat, att sagda husmoder inordnas under allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente. Beträffande lönegradsplaceringen hava läroverkslönesakkunniga på de av skolöverstyrelsen anförda skälen tillstyrkt, att husmodern placeras i lönegraden B 7.

Departementschefen, som ansett sig kunna biträda förslaget, att husmodern vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda erhåller ordinarie anställning och i likhet med läroverkslönesakkunniga funnit lämpligt, att ifrågavarande befattningshavare inordnas under det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet, har beträffande lönegradsplaceringen anslutit sig till läroverkslönesakkunnigas förslag.

Utskottet.

I fråga om löneställningen för lärarpersonalen vid läroanstalterna för blinda ansluter sig utskottet till alla delar till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet biträder ävenledes förslaget om ordinarie anställning i lönegraden B 7 för husmodern vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda. Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet avstyrker dels de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 i den del, de kunna hava avseende å löneställningen för rektor å Tomteboda, dels motionen II: 500, vilken sistnämnda avser högre lönegradsplacering för manlig och kvinnlig arbetslärare än den Kungl. Maj:t föreslagit.

11. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Den ordinarie lärarpersonalen består av rektor (för närvarande manlig) samt 4 ämneslärarinnor och 4 slöjdlärarinnor. Övriga på ordinarie stat upptagna befattningshavare äro 1 husmoder, 1 översköterska, 1 skrivbiträde, tillika räkenskapsförare, 1 maskinist och 2 vaktmästare. Två extra ordinarie ämneslärarinnor finnas.

Rektor.

Enligt gällande stat åtnjuter vårdanstaltens rektor avlöning enligt stat lika med den för manlig rektor vid realskola bestämda.

Beträffande tidigare förslag till löneplacering hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet, sid. 141.

Läroverkslönesakkunniga hava ansett rektorn vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte böra — med hänsyn bland annat till hans nuvarande löneställning — vid löneregleringen erhålla lön motsvarande 27 lönegraden 30 löneklassen.

Departementschefen har biträtt läroverkslönesakkunnigas förslag i fråga om löneställningen.

Lärarinnor i kunskapsämne (ämneslärarinnor).

Beträffande gällande bestämmelser och avgivna förslag till löneplacering hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet, sid. 142.

Departementschefen har i ämnet för egen del anfört följande:

Såväl 1928 års lönekommitté och skolöverstyrelsen som ock läroverkslönesakkunniga hava varit ense därom, att ämneslärarinna vid vårdanstalten i Lund bör i lönehänseende jämställas med motsvarande lärarinna vid övriga blindanstalter. Även jag ansluter mig till denna uppfattning. Då jag tidigare i dag för de sistnämnda lärarinnorna förordat en placering i 20 lönegraden, följer härav, att jag förordar samma lönegradsplacering för de nu ifrågavarande lärarinnorna, under ändrad benämning av lärarinnor i kunskapsämne.

Lärarinnor i slöjd.

Beträffande gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneplacering hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet, sid. 142 och 143.

Läroverkslönesakkunniga hava förordat, att lärarinna i slöjd vid vårdanstalten i Lund erhåller samma löneställning, uppräknad med hänsyn till likalönsprincipens genomförande, som manlig och kvinnlig arbetslärare vid läroanstalterna för blinda, d. v. s. 15 lönegraden. Med hänsyn till att nu ifrågavarande lärarinnors tjänstgöring regelmässigt överstiger 30 veckotimmar, hava de sakkunniga, i likhet med 1928 års lönekommitté, ansett, att principen om full lön för övningslärare vid en tjänstgöring av 30 veckotimmar icke behöver tillämpas beträffande lärarinna i slöjd vid vårdanstalten i Lund.

Departementschefen har biträtt läroverkslönesakkunnigas förenämnda förslag rörande löneställningen för lärarinna i slöjd vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte.

Icke-ordinarie lärare.

Beträffande gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneplacering hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet, sid 143.

Läroverkslönesakkunniga hava för extra ordinarie och extra lärarinnor i kunskapsämne ävensom i slöjd vid vårdanstalten i Lund, i den mån sådana komma att anställas, föreslagit samma lönegradsplacering som för motsvarande kategorier av lärare i kunskapsämnen respektive arbetslärare vid läroanstalterna för blinda, eller 18 lönegraden för extra ordinarie och extra lärarinna i kunskapsämne och 14 lönegraden för extra ordinarie och extra lärarinna i slöjd. De sakkunnigas förslag till avlöning för timlärare i kunskapsämne och i slöjd, varmed närmast avses vikarierande lärarinnor, förordnade för kortare tid än en termin, överensstämmer ävenledes med motsvarande förslag i fråga om övriga blindanstalter.

Departementschefen, som icke haft något att erinra mot läroverkslönesakkunnigas förslag på förevarande punkt, har tillstyrkt detsamma.

Husmoder m. fl.

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag till löneställning för här ifrågarande befattningshavare hänvisar utskottet till sid. 144 i statsrådsprotokollet.

Läroverkslönesakkunniga hava såtillvida anslutit sig till 1928 års lönekommittés uppfattning, att de ansett husmodern vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte böra placeras en lönegrad högre än husmoder vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda. Då de sakkunniga för den sistnämnda befattningshavaren förordat placering i lönegraden B 7 enligt avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen, hava de sakkunniga för husmodern vid vårdanstalten i Lund förordat placering i lönegraden B 8 enligt sistnämnda avlöningsreglemente. I fråga om lönegradsplaceringen för översköterskan vid vårdanstalten i Lund hava läroverkslönesakkunniga ansett sig böra ansluta sig till 1928 års lönekommittés förslag, varför de sakkunniga förordat lönegraden B 6 enligt avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

Beträffande åter den nu på avlöningsstaten uppförda befattningen som kvinnligt skrivbiträde, tillika räkenskapsförare, hava de sakkunniga, genom en ledamot som avlagt besök å anstalten, inhämtat, att ifrågavarande befattning icke kan anses vara av den beskaffenhet, att tjänsten bör bibehållas såsom ordinarie i löneställning motsvarande den nu gällande. I varje fall synes det, enligt de vunna upplysningarna, vara uppenbart, att det icke är motiverat att räkna med en ordinarie heltidstjänst i kanslibiträdesgrad. Den nuvarande innehavaren av befattningen, vilken inom de närmaste åren uppnår pensionsåldern, har därför av de sakkunniga föreslagits skola å övergångsstat bibehålla för henne hittills gällande löneförmåner.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande:

Jag finner mig böra biträda läroverkslönesakkunnigas förslag till lönegradsplacering av husmodern och översköterskan vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Jag delar även de sakkunnigas uppfattning att dessa befattningshavare böra inordnas under avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen.

Vad angår den nuvarande befattningen som kvinnligt skrivbiträde, tillika räkenskapsförare, synes i anslutning till vad av läroverkslönesakkunniga anförts lönereglering i detta fall icke böra ifrågakomma utan den nuvarande innehavaren av befattningen böra överföras på övergångsstat. Vid hennes avgång från tjänsten bör tagas under övervägande, på vad sätt frågan om erforderligt biträde åt rektor lämpligen bör ordnas.

I motionen II: 493 har yrkats, att översköterskan vid den här förevarande vårdanstalten måtte placeras i lönegraden B 7. Till stöd för motionen har bland annat anförts, att sjukvården vid anstalten är synnerligen krävande och olikartad, att en tillfredsställande vård av de blinda dövstumma kräver av sköterskan kunnighet i de dövstummas handalfabet samt att översköterskans arbetsuppgifter närmast torde kunna jämföras med avdelningsföreståndersskas av klass II vid statens sinnessjukhus.

Utskottet. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ovan angivna förslag till löneställning för befattningshavarna vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte utom i det avseendet, att utskottet med anledning av vad i den nyssberörda motionen II: 493 anförts funnit sig böra tillstyrka, att den vid anstalten anställda översköterskan placeras i lönegrad B 7.

12. De tekniska läroverken.

Den ordinarie lärarpersonalen vid de för närvarande befintliga tekniska läroverken utgöres av rektorer och lektorer. De sistnämnda förefinnas till följande antal vid de olika läroverken, nämligen i Borås 4, i Eskilstuna 2, i Härnösand 3, i Malmö 11, i Norrköping 3, i Västerås 2 och i Örebro 13, alltså sammanlagt 38 lektorer. Vid vart och ett av de tekniska läroverken utom det i Eskilstuna finnes dessutom ordinarie vaktmästarpersonal.

Rektorer.

Efter 1918 års lönereglering för de tekniska läroverken äro rektorerna i avlöningshänseende likställda med rektorerna vid de högre allmänna läroverken, även därutinnan att dem tillkommande bostad eller ersättning därför tillhandahålles av vederbörande kommun.

Beträffande tidigare förslag till löneplacering och däröver avgivna utlåtanden hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet, sid. 146.

Läroverkslönesakkunniga hava hävdat, att likställdheten mellan rektorerna vid de tekniska läroverken och vid de högre allmänna läroverken och folk-

skoleseminarierna principiellt bör bibehållas. De sakkunniga hava emellertid föreslagit att för de tekniska läroverken skulle tillkomma en lönegrupp IV, utan lönetillägg utöver slutlönen i 30 lönegraden.

Vid indelningen i grupper hava de sakkunniga utgått ifrån, att hänsyn bör tagas dels till de olika läroverkens elevantal, dels ock till antalet grupper av undervisningstimmar, beräknade efter medeltjänstgöringen för lektor. Med dessa indelningsgrunder skulle föras:

till grupp I läroverket i Örebro;
till grupp II läroverken i Malmö och Norrköping;
till grupp III läroverken i Borås, Eskilstuna och Härnösand; samt
till grupp IV läroverket i Västerås.

Det av två ledamöter av läroverkslönesakkunniga framförda yrkandet om i vissa avseenden förbättrade löne- och pensionsförmåner för rektorer avser även de tekniska läroverkens rektorer.

Departementschefen har biträtt läroverkslönesakkunnigas berörda förslag beträffande löneställningen för rektorerna vid de tekniska läroverken.

Lektorer.

Lektorerna vid de tekniska elementarskolorna hava sedan år 1905 varit i avlöningshänseende fullt likställda med lektorerna vid de högre allmänna läroverken. Denna likställdhet utsträcktes vid 1918 års lönereglering till lektorerna vid de då nybildade tekniska gymnasierna och tekniska fackskolorna.

Beträffande tidigare förslag till lönegradsplacering av dessa lektorer hänvisas till sid. 147 och 148 i statsrådsprotokollet.

Här må allenast framhållas, att skolöverstyrelsen i yttrande över lärarlönekommitténs förslag ansåg, att dessa tjänster borde genom bättre lön göras mera lockande, även om ett slags uppdelning i löneavseende av lektoraten därigenom skulle åvägabringas. En utväg vore, att i vissa fall minskning i tjänstgöringsskyldigheten möjliggjordes. En annan vore, att till lektors avlöning vid tekniskt läroverk efter Kungl. Maj:ts beprövande kunde komma ett lönetillägg av exempelvis 20 procent å begynnelselön, vilket tillägg skulle kunna utgå till högst 15 av de tekniska läroverkens 38 lektorer. Dylikt tillägg skulle även kunna tillerkännas rektor, om det med hänsyn till hans lärarverksamhet skulle anses befogat. Tillägget skulle kunna tilldelas på begränsad tid och utgå personligt.

Läroverkslönesakkunniga hava förordat, att den nuvarande likställdheten i avlöningshänseende mellan de tekniska och de allmänna läroverkens lektorer bibehålles, i följd varav de sakkunniga även för de förstnämnda lektorerna förordat en placering i 27 lönegraden.

Det av skolöverstyrelsen väckta förslaget angående personligt lönetillägg åt ett visst antal av de tekniska läroverkens lektorer hava de sakkunniga ansett svårligen kunna förverkligas inom ramen för de principer, som legat till grund för allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente. Däremot hava läroverkslönesakkunniga ansett sig böra instämma i skolöverstyrelsens uttalande, att dessa lektorers undervisningsskyldighet bör regleras så, att

den ej, såsom för närvarande är fallet, blir mera omfattande än lektorernas vid de allmänna läroverken.

Det av två ledamöter av läroverkslönesakkunniga framförda, vid behandlingen av löneställningen för lektorerna vid de allmänna läroverken omförmälda yrkandet om lektorernas placering i 28 lönegraden avser även de tekniska läroverkens lektorer.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande (sid. 149 i statsrådsprotokollet):

Enligt nu gällande bestämmelser är lektorernas vid de tekniska läroverken undervisningsskyldighet i tvenne avseenden mera omfattande än lektorernas vid de allmänna läroverken: dels omfattar varje undervisningstimme, där ej annorlunda av skolöverstyrelsen bestämmes, femtio minuter mot fyrtio till fyrtiofem vid de allmänna läroverken, dels är lektors undervisningsskyldighet för vecka fastställd till 20 till 24 timmar, i medeltal för läsår räknat, mot vid de allmänna läroverken i allmänhet 20 till 22 timmar. Vad först angår frågan om undervisningsskyldigheten per vecka, vill jag erinra om att jag tidigare i dag förordat, att den övre gränsen för undervisningsskyldigheten för de allmänna läroverkens lektorer i samband med löneregleringen höjes till 24 timmar. Härigenom kommer alltså i förevarande avseende en viss utjämning att ske mellan de tekniska och de allmänna läroverkens lektorer. Härjämte synes böra tagas under övervägande den av skolöverstyrelsen tidigare uttalade tanken att i vissa fall möjliggöra minskning i den författningsenligt bestämda tjänstgöringsskyldigheten per vecka i likhet med vad som gäller för de allmänna läroverken. Beträffande åter frågan om undervisningstimmarnas längd kan denna fråga icke upptagas till behandling i nu förevarande sammanhang.

Vad sedan angår det av skolöverstyrelsen framförda förslaget att åvägabringa en differentiering i lönehänseende mellan lektorstjänsterna vid de tekniska läroverken, kan den tanke, som ligger bakom förslaget, med nu gällande lönesystem näppeligen förverkligas på annat sätt, än att vissa lektorstjänster vid vissa angivna läroverk placerades i en högre lönegrad än övriga lektorstjänster. Ett sådant förfaringssätt skulle emellertid stöta på åtskilliga svårigheter, bland annat av det skälet, att det icke låter sig göra att på förhand bestämma, vilka lektorstjänster som böra placeras i den högre lönegraden. Med hänsyn härtill och under åberopande i tillämpliga delar av de skäl, som föranlett mig att avstå från tanken på en uppdelning av läroverksadjunkterna på två avlöningsgrupper, kan jag icke biträda förslaget om en högre löneställning för vissa lektorer vid de tekniska läroverken.

Jag förordar alltså, att samtliga lektorer vid de tekniska läroverken tillerkännas samma löneställning. Då jag icke finner anledning rubba på den för närvarande bestående likställdheten i avlöningshänseende mellan de tekniska läroverkens lektorer å ena sidan och de allmänna läroverkens och folkskoleseminariernas lektorer å den andra, förordar jag jämväl för förstnämnda lektorer en placering i 27 lönegraden.

Icke-ordinarie lärare.

För bestridande av den undervisning vid de tekniska läroverken, som ej kan handhavas av rektor och lektorer, anställas facklärare, assistenter och extralärare, bland vilka senare en för undervisningen i gymnastik.

I den av Kungl. Maj:t fastställda avlöningsstaten för de tekniska läroverken ingår en delpost till arvoden åt extralärare, vilken fördelas med olika belopp för vart och ett av de sju läroverken. Arvodet till extralärare skall i medeltal utgöra 175 kronor för veckotimme och läsår, dock med befogenhet för skolöverstyrelsen att, inom ramen för tillgängliga medel och med hänsyn till tjänstgöringens omfattning och art, i varje särskilt fall bestämma sådant arvode. Vidare upptager avlöningsstaten en delpost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, ur vilken post arvoden utgå för övningar i lantmäteri och föredrag om arbetarskydd ävensom till biträden vid laborationer, det sistnämnda för närvarande dock endast vid två läroverk.

Beträffande tidigare förslag i ämnet erinras, att 1928 års lönekommitté föreslog för extra ordinarie adjunkt lön i 22 lönegraden, vilket förslag skolöverstyrelsen fann lämpligt. Överstyrelsen framhöll vidare att de nuvarande extra lärare, som på grund av för litet timantal eller eljest icke skulle kunna bliva extra ordinarie eller extra lärare enligt lönekommitténs förslag, ofta vore sådana, som undervisade i specialämnen, vilkas rätta behandling fordrade hög kompetens. Det kunde därför vara nödvändigt att i vissa fall tillerkänna dylika timlärare högre arvode än som motsvarade det normala medeltalet 175 kronor för veckotimme. Dessutom ansåg överstyrelsen, att lönen hellre borde beräknas för undervisningstimme än för veckotimme. Alldeles nödvändigt syntes vara, att lönen liksom det nuvarande arvodet med hänsyn till timlärarnas högst olika undervisningsuppgifter finge beräknas såsom *medeltal* för de vid en viss läroanstalt förekommande timlärarna tillsamman. Under denna förutsättning ville överstyrelsen emellertid icke påkalla annan ändring i kommitténs förslag än att lönebeloppen omräknades efter 38 läsveckor till i medeltal vissa angivna belopp för undervisningstimme.

Läroverkslönesakkunniga hava föreslagit, att den extra ordinarie och extra lärarpersonalen vid de tekniska läroverken erhåller samma löneställning som motsvarande personal vid de allmänna läroverken. I enlighet härmed har för extra ordinarie och extra adjunkt föreslagits lön i 20 lönegraden. Skulle i något fall förutsättningar föreligga för anställande av extra ordinarie eller extra lärare i gymnastik med lek och idrott vid dessa läroverk, hava de sakkunniga även i fråga om sådan lärare förordat jämställdhet med de allmänna läroverkens motsvarande lärare eller lön i 18 lönegraden, med tillämpning av systemet med full lön vid en tjänstgöring av 30 veckotimmar och reduktion vid understigande timantal.

Vad beträffar timlärares avlöning, hava de sakkunniga förordat, att denna i allmänhet bestämmes efter samma grunder, som föreslagits i fråga om de allmänna läroverken. För undervisning i sådana specialämnen, vilka falla utanför de vanliga skolämnenas krets och vilkas rätta behandling enligt vad skolöverstyrelsen anfört fordrar hög kompetens, hava de sakkunniga förordat, att Kungl. Maj:t — liksom för närvarande är fallet beträffande all timläraravlöning vid tekniskt läroverk — skulle lämna skolöverstyrelsen befogenhet att, inom ramen för tillgängliga medel och med hänsyn till tjänstgöringens omfattning och art, i varje särskilt fall bestämma timlärarnas avlöning.

Läroverkslönesakkunniga hava icke ansett sig böra enbart för de tekniska läroverkens del förorda beräknande av timläraravlöningen efter undervis-

ningstimme i stället för efter veckotimme. De sakkunniga hava ansett denna fråga böra upptagas till prövning i ett sammanhang för hela undervisningsväsendet, en prövning som de sakkunniga emellertid icke varit i tillfälle att verkställa.

Departementschefen har för egen del anslutit sig till läroverkslönesakkunnigas berörda förslag till avlönande av den icke-ordinarie lärarpersonalen vid de tekniska läroverken.

Utskottet. Vad till en början angår avlöningsställningen för de tekniska läroverkens rektorer, yrkas i motionen II: 497, att tekniska läroverket i Västerås, vilket i Kungl. Maj:ts förslag är placerat i grupp IV, måtte i likhet med de tekniska läroverken i Borås, Eskilstuna och Härnösand placeras i grupp III. Då emellertid motionärens förslag bygger på förhållanden, som kunna tänkas inträda först i en framtid, finner sig utskottet icke för närvarande böra i anledning av motionen ifrågasätta någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag på förevarande punkt. Skulle utvecklingen gå i den riktningen, att läroverkets placering i grupphänseende bör förändras, får frågan härom framdeles tagas under övervägande. Av utskottets allmänna ställningstagande till frågan om rektorernas löneställning följer vidare, att utskottet avstyrker de i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 framförda yrkandena, i vad de avse beloppen för lönetillägg åt rektorer vid tekniska läroverk.

Då löneställningen för lektorerna vid de tekniska läroverken jämväl enligt utskottets mening bör vara densamma som för lektorerna vid de allmänna läroverken, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt och avstyrker förty de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552, så vitt nu är i fråga.

I fråga om löneställningen för de icke-ordinarie lärarna vid de tekniska läroverken föreligga tre olika, motionsvis framförda yrkanden. Sålunda yrkas i de båda likalydande motionerna I: 308 och II: 552 placering av extra ordinarie adjunkt i 21 lönegraden, i motionen II: 496 placering av extra lärare i 22 lönegraden samt i de båda likalydande motionerna I: 305 och II: 555 placering av extra ordinarie och extra lärare i 23 lönegraden ävensom en undervisningsskyldighet för dessa lärare lika med lektors vid tekniskt läroverk.

Utskottet vill erinra, att utskottet tidigare tillstyrkt den förändring i Kungl. Maj:ts förslag, att extra ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk inplaceras i 21 i stället för i 20 lönegraden. Motsvarande förändring tillstyrker utskottet, med förordande i denna del av bifall till motionerna I: 308 och II: 552, beträffande extra ordinarie adjunkt vid tekniskt läroverk, varav följer, att utskottet avstyrker de i övriga motioner framförda förslagen i fråga om dessa lärares placering i 22 respektive 23 lönegraden. Med anledning av vad i motionerna I: 305 och II: 555 anförts vill utskottet erinra,

att enligt Kungl. Maj:ts av utskottet biträdda förslag i fråga om de icke-ordinarie lärarnas anställningsförhållanden med »extra ordinarie adjunkt» skulle förstås sådan icke-ordinarie lärare, manlig såväl som kvinnlig, som med avseende å examina och prov är behörig till adjunkts- eller lektorstjänst. En extra ordinarie adjunkt vid ett tekniskt läroverk kan sålunda vara en akademiker med provår, behörig till lektorstjänst i vanligt skolämne, eller en tekniskt utbildad lärare, behörig till lektorstjänst i tekniskt specialämne. Löneställningen skulle vara densamma för alla extra ordinarie adjunkter. Därest en placering i den av utskottet för extra ordinarie adjunkt förordade 21 lönegraden skulle av en icke-ordinarie lärare befinnas otillfredsställande, kan den ifrågavarande läraren liksom för närvarande förbliva timlärare med, i förekommande fall, speciellt högre arvode i vissa tekniska ämnen än i vanliga skolämnen.

Emellertid anser sig utskottet i anledning av de föreliggande motionerna i ämnet böra framhålla, att det med hänsyn till de särskilda förhållanden, som råda vid de tekniska läroverken, kunde tänkas bliva föremål för övervägande, huruvida speciellt för tekniskt utbildad personal avsedda extra ordinarie lärarbefattningar borde inrättas vid dessa läroverk. Utskottet, som icke kan bedöma, i vad mån något verkligt behov härav föreligger, inskränker sig i förevarande sammanhang till att uttala den förvissningen, att Kungl. Maj:t, därest omständigheterna skulle befinnas därtill föranleda, för riksdagen framlägger förslag i berörda hänseende.

Vad i de ovannämnda motionerna yrkats angående bestämmande av extra ordinarie lärares undervisningsskyldighet föranleder utskottet till det uttalandet, att utskottet förutsätter, att extra ordinarie lärare i allmänhet erhåller en undervisningsskyldighet, som svarar mot den ordinarie lärarpersonalens. De latituder för timantalen per vecka, som bliva fastställda för sistnämnda personal, böra således gälla även för extra ordinarie personal.

13. Folkskolinspektionen.

Departementschefen lämnar härefter å sid. 152—157 i statsrådsprotokollet under denna rubrik en framställning beträffande dels folkskolinspektörerna, av vilka var och en handhar inspektionen i ett av rikets 52 folkskolinspektionsområden, dels nomadskolinspektören, som övar tillsyn över nomadskolundervisningen i riket.

A. Folkskolinspektörerna.

I fråga om gällande bestämmelser och tidigare förslag hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet. Här må allenast erinras, att 1928 års lönekommitté placerade folkskolinspektörerna i 24 lönegraden med lön omedelbart enligt högsta löneklassen samt att allmänna civilförvaltningens lönenämnd i utlåtande över detta förslag fann, att ur löneteknisk synpunkt den invändningen syntes kunna göras mot kommittéförslaget i denna punkt, att beträffande

med konstitutorial tillsatta tjänstemän i lönegrad sådan som den av kommittén föreslagna undantag icke plägade medgivas från de vanliga reglerna om löneklassuppflyttning.

Läroverkslönesakkunniga hava för sin del funnit starka skäl tala för en förbättring i folkskolinspektörernas löneställning i förhållande till 1928 års lönekommittés förslag. De sakkunniga hava fördenskull — närmast i anslutning till lärarlönekommittén — föreslagit att folkskolinspektör — jämväl kvinnlig sådan — hänföres till 26 lönegraden, med inplacering i avdelning B av den för allmänna civilförvaltningens ordinarie tjänstemän gällande löneplanen. I likhet med allmänna civilförvaltningens lönenämnd och på av denna anförda skäl hava de sakkunniga icke kunnat biträda förslaget, att folkskolinspektörerna omedelbart skulle erhålla avlöning enligt högsta förekommande löneklass.

Icke heller hava de sakkunniga ansett befogat att, på sätt ifrågasatts, efter införandet av kallortstillägg och efter dyrorter starkt differentierade löner bibehålla de för närvarande utgående särskilda lönetilläggen till folkskolinspektörerna i de nordligaste länen. Utöver lönen förutsättes folkskolinspektör uppbära ersättning för expenser. De sakkunniga hava icke yttrat sig angående beloppet av expensersättningen, då denna fråga varit föremål för utredning i särskild ordning. Ersättning till vikarie för folkskolinspektör hava de sakkunniga föreslagit skola bestämmas av Kungl. Maj:t.

Departementschefen har förklarat sig för egen del helt biträda läroverkslönesakkunnigas förslag och alltså för folkskolinspektörerna tillstyrka placering i lönegraden B 26 enligt avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen. Sin ställning till frågan om folkskolinspektörernas expensersättning har departementschefen angivit i annat sammanhang (se sid. 126 f. i det följande).

B. Nomadskolinspektören.

De till nomadskolinspektören utgående avlöningsförmånerna äro — med undantag av fördelaktigare bestämmelser rörande tillfällig löneförbättring samt av särskilt arvode å 1,100 kronor — desamma som utgå till folkskolinspektör, vars inspektionsområde huvudsakligen är förlagt till Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län och som är där bosatt.

Varken lärarlönekommittén eller 1928 års lönekommitté behandlade frågan om löneregleringen för nomadskolinspektören. Däremot upptog skolöverstyrelsen densamma i sitt utlåtande över sistnämnda kommittés betänkande. Skulle särskild lönegrad bestämmas för nomadskolinspektören, måste den, anförde överstyrelsen härvid, för att rådande relation till folkskolinspektör efter regleringen skulle bibehållas, sättas två lönegrader över dennes och alltså, om folkskolinspektör placerades i 26 lönegraden, nomadskolinspektören placeras i 28 lönegraden. Om däremot fortfarande ett tilläggsbelopp skulle bibehållas, borde detta med utgångspunkt från det nu utgående, 1,100 kronor, med hänsyn till dyrtidstillägget sättas till 1,500 kronor.

Läroverkslönesakkunniga hava ansett sig böra till övervägande upptaga frågan om löneregleringen för nomadskolinspektören i samband med sin behandling av folkskolinspektörernas löneregleringsfråga. Härvid hava de tillstyrkt alternativet med placering i 26 lönegraden — liksom i fråga om

folkskolinspektör enligt avdelning B av allmänna civilförvaltningens löneplan — jämte lönetillägg av 1,500 kronor för år. Sistnämnda belopp hava de sakkunniga ansett sig böra förorda, främst med hänsyn till svårigheten att rekrytera den ifrågavarande befattningen, ehuru de därav föranledda löneökningarna beräknades bliva ganska betydande. Ersättning till vikarie för nomadskolinspektören förutsättes av de sakkunniga skola bestämmas av Kungl. Maj:t.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört följande:

I likhet med läroverkslönesakkunniga finner jag, att samtidigt med folkskolinspektörerna även nomadskolinspektören bör erhålla löneregleringen enligt det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet.

Vad angår formen för lönesättningen, har jag funnit det av läroverkslönesakkunniga förordade förslaget vara det mest ändamålsenliga. Jag tillstyrker alltså, att nomadskolinspektören hänföres till lönegraden B 26 enligt avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen och härjämte tilldelas ett särskilt lönetillägg av 1,500 kronor. De närmare bestämmelserna rörande tilläggets åtnjutande under ledighet m. m. torde Kungl. Maj:t få utfärda. Expensersättning bör givetvis utgå även till nomadskolinspektören.

Utskottet.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till löneställning för folkskolinspektörerna och nomadskolinspektören. Frågan om inspektörernas expensersättning upptager utskottet till behandling i annat sammanhang.

14. Vaktmästarpersonal.

Såsom avslutning på den huvudavdelning i statsrådsprotokollet, som behandlar frågan om löneregleringen för personal vid det statliga undervisningsväsendet, ingår departementschefen på en behandling av frågan om vaktmästarpersonalens anställnings- och löneförhållanden och anför därvid inledningsvis å sid. 158 i statsrådsprotokollet följande:

Vid de undervisningsanstalter, om vilka här är fråga, finnes anställd en talrik personal för fullgörande av vaktmästarsysslor, skötsel av värmeledning m. m. Denna personals anställnings- och avlöningsförhållanden äro mycket växlande och även i viss mån oklara. I några fall avlönas, såsom av det följande närmare framgår, befattningshavarna av vederbörande avlöningsanslag, i andra fall av anslag, som äro avsedda för bestridande av omkostnader och andra utgifter, i åter andra — och det största antalet — fall av medel, som icke anvisats å riksstaten. För vissa befattningshavare hava Kungl. Maj:t och riksdagen fastställt avlöningens storlek, för andra utgår lönen enligt av skolöverstyrelsen givna direktiv, för andra åter bestämmes lönen av den som anställt personalen (rektor eller lokalstyrelse). Å ordinarie stat äro endast uppförda vissa befattningshavare vid de tekniska läroverken samt vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Vid olika tillfällen har frågan om vaktmästarnas avlöningsförhållanden och därmed sammanhängande spörsmål varit föremål för behandling. Då nu förestår en definitiv löneregleringen för lärarpersonalen vid här berörda läroanstalter, synes även spörsmålet om avlönings- och anställningsförhållandena för vaktmästare och dylika befattningshavare böra tagas under övervägande.

En redogörelse för nuvarande förhållanden och tidigare framställningar och förslag i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet å sid. 158—166.

Läroverkslönesakkunniga, vilka i enlighet med givna direktiv till behandling upptagit frågan om lönereglering för vaktmästarpersonalen vid här omhandlade läroanstalter, hava härvid funnit sig böra i likhet med 1928 års lönekommitté, skolöverstyrelsen och statskontoret tillstyrka, att ifrågavarande personal vid de allmänna läroverken erhåller statsanställning i egentlig mening. Enligt de sakkunnigas uppfattning saknas nämligen tillräckliga skäl för att å ifrågavarande område bibehålla den nuvarande, i olika avseenden otillfredsställande anordningen. Reglering av avlöningsförhållandena bör fördenskull ske i anslutning till det för allmänna civilförvaltningen gällande lönesystemet. Liknande reglering bör enligt de sakkunniga ske vid övriga, nu ifrågavarande läroanstalter, vid vilka vaktbetjäningen redan intar ställning av statstjänstemän.

De sakkunniga hava från de berörda läroanstalterna inhämtat åtskilliga uppgifter till frågans belysande. Härvid har det emellertid visat sig, att på ifrågavarande område råda synnerligen skiftande förhållanden, vilket särskilt gäller den ojämförligt största kategorien av hithörande befattningshavare, nämligen läroverksvaktmästarna. På grund härav hava de sakkunniga funnit, att ett ställningstagande till frågan i alla dess enskildheter icke kan ske utan en närmare undersökning, som de sakkunniga icke varit i tillfälle att företaga. Enligt de sakkunnigas mening bör det fördenskull uppdragas åt särskilda personer att verkställa undersökning rörande förhållandena vid de olika hithörande läroanstalterna, på grundval varav skolöverstyrelsen sedermera bör avgiva förslag i fråga om behovet av vaktmästarpersonal vid dessa anstalter.

Läroverkslönesakkunniga hava likväl ansett det ur olika synpunkter lämpligt, att frågan om lönereglering för vaktmästarpersonalen upptages till övervägande i samband med regleringen av lärarnas löner, ehuru endast i syfte att få till stånd ett principuttalande från riksdagens sida. Det detaljerade förslag, som är erforderligt för frågans slutgiltiga ordnande, bör enligt de sakkunnigas mening föreläggas 1938 års riksdag. Då vid några läroanstalter vaktpersonalen redan innehar ordinarie statsanställning, skulle åtgärder i löneregleringssyfte kunna redan nu ifrågasättas för nämnda personal. De sakkunniga hava likväl ansett, att för vinnande av enhetlighet frågan om lönereglering bör upptagas och behandlas samtidigt för hela den befattningshavarekategori, om vilken här är fråga.

Även om alltså berörda spörsmål icke kan omedelbart vinna sin lösning, hava de sakkunniga ansett det lämpligt att preliminärt angiva den lönegradsplacering, som synts dem skälig för vissa huvudfall. Härvid hava de sakkunniga utgått dels från den lönenivå, som är bestämd för liknande personal vid andra statliga institutioner, d. v. s. lönegraderna B 7, B 6 och B 5 enligt avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen, dels från befattningshavarnas arbetsuppgifter och andra därmed sammanhängande omständigheter. För vaktmästare, som endast har att ombesörja rena eldaregöromål, hava de sakkunniga icke velat förorda ordinarie anställning.

I vaktmästarnas löneförmåner ingå som regel vissa naturaförmåner, vanligen fri bostad med värme och lyse. I de flesta fall är bostaden belägen i läroanstaltens hus eller därtill hörande, närbelägen lokal. De sakkunniga

hava utgått från, att vaktmästarna liksom andra statliga befattningshavare skola uppbära bruttolön och att ersättning alltså skall erläggas för åtnjutna naturaförmåner.

Vad angår de allmänna läroverken, bestrides kostnaden för lyse och värme i hithörande fall av ljus- och vedkassan, och ersättningen för nämnda förmåner bör fördenskull ingå till berörda kassa. Beträffande åter ersättning för innehavd bostad är att märka, att bostaden för läroverkens vaktmästare i regeln är förlagd till kommunen tillhörig byggnad. Samtliga läroverkskommuner hava numera åtagit sig skyldighet att bygga och underhålla läroverkshus. Härvid pläga kommunerna kunna påräkna understöd ur den byggnadsfond, som skall finnas vid varje läroverk och som är bestämd att bestrida vissa kostnader, som avse läroverkshuset. Med hänsyn till dessa förhållanden hava de sakkunniga förordat, att bostadsersättningen skall inlevereras till byggnadsfonden vid respektive läroverk. Värdering av bostaden och bestämmande av ersättningens storlek bör enligt de sakkunniga äga rum i samma ordning som gäller för rektorsbostäder. Kan enighet ej uppnås, bör frågan hänskjutas till statens bostadsnämnd.

I fråga om ersättning för bostad m. m. för vaktmästare vid andra läroanstalter än allmänna läroverk hava de sakkunniga ansett liknande bestämmelser lämpliga. Ersättningen bör, där bostaden är belägen i statsverket tillhörig byggnad, inlevereras till statsverket och ingå till statens allmänna fastighetsfond.

Tillsättningen av vaktmästartjänster bör enligt de sakkunnigas mening vid de läroanstalter, där lokalstyrelse finnes, tillkomma denna styrelse samt vid övriga läroanstalter vederbörande rektor. Befattningarna böra kungöras till ansökan lediga i vanlig ordning.

De sakkunniga hava förordat, att frågor om vaktmästares uppflyttning i högre löneklass skola, för vinnande av önskvärd enhetlighet i avseende på uppflyttningsbestämmelsernas tillämpning, prövas och avgöras av skolöverstyrelsen.

Tjänstgöring som vaktmästare vid läroverk omedelbart före övergången till det nya lönesystemet bör enligt de sakkunnigas mening få tillgodoräknas vederbörande för uppflyttning i högre löneklass, i den mån tjänstgöringen varit likartad med den, som tillhör den ordinarie befattningen.

Ehuruväl — att döma av de inhämtade upplysningarna — för närvarande icke vid de statliga läroanstalterna förekomma »extra ordinarie» vaktmästare med heltidstjänstgöring, hava de sakkunniga förutsatt, att dylik anställning framdeles kan bliva erforderlig. Härvid har en inplacering i 5 lönegraden såsom regel ansetts böra tillämpas.

Av den av de sakkunniga verkställda utredningen har framgått, att vid åtskilliga läroanstalter nu förekomma vaktmästare, som icke hava heltidstjänstgöring. Dessa äro dels biträdande vaktmästare vid läroanstalt, där ordinarie vaktmästare finnes, dels vaktmästare, som icke äro helt upptagna på grund av skolans ringa storlek, dels vaktmästare, vilka äro samtidigt anställda vid den statliga läroanstalten och vid annan läroanstalt. Ifrågavarande vaktmästartjänster äro i regel behövliga för längre tid, i vissa fall ständigt. De sakkunniga hava ansett, att för sistnämnda fall tjänst-

innehavare bör kunna beredas anställning såsom extra ordinarie tjänsteman, i enlighet med de härutinnan gällande bestämmelserna. Fråga om anställande vid ett läroverk av extra ordinarie vaktmästare bör enligt de sakkunnigas mening underställas skolöverstyrelsens prövning.

Personer, som fullgöra helt okvalificerat arbete, såsom gårdskarlar o. dyl., hava de sakkunniga ansett ej böra erhålla anställning som tjänstemän.

Läroverkslönesakkunniga hava vidare yttrat sig rörande de med löneregleringen för vaktmästarpersonalen förenade kostnaderna m. m.

Vad först beträffar de allmänna läroverken, utgå lönerna ur läroverkens ljus- och vedkassor, vilkas huvudsakliga inkomst utgöres av de till kassorna inflytande terminsavgifterna. Ett inordnande av läroverksvaktmästarna bland de egentliga statstjänstemännen behöver — såsom läroverkslönesakkunniga påvisat — i och för sig icke medföra, att staten påtager sig några ökade kostnader. Såsom de sakkunniga påvisat, kan sålunda tänkas, att ljus- och vedkassorna till statsverket framdeles inleverera ett mot vaktmästarnas kontanta avlöning svarande belopp. En annan lösning vore, att de avgifter, som lärjungarna nu hava att erlägga till statsverket, höjdes i den utsträckning, som kunde behövas för att täcka ifrågavarande lönekostnader. En närmare undersökning har emellertid bibringat de sakkunniga den uppfattningen, att ett förfarande enligt endera av nämnda linjer skulle medföra avsevärda olägenheter. Under sådana omständigheter hava de sakkunniga ansett sig böra förorda, att lönekostnaderna i princip övertagas direkt av statsverket och uppföras på de allmänna läroverkens avlöningsstat. Enligt de sakkunnigas mening bör detta gälla såväl ordinarie som extra ordinarie befattningshavare, d. v. s. den personal med vars anställning är förenad pensionsrätt. Eventuellt anställda extra vaktmästare liksom annan mera tillfällig personal böra däremot, på sätt föreslagits av såväl 1928 års lönekommitté som skolöverstyrelsen, alltjämt avlönas av ljus- och vedkassornas medel.

Att nu verkställa en beräkning av kostnaderna för här ifrågavarande vaktpersonals löneregleringen hava de sakkunniga icke funnit möjligt. Huvudskälet härtill är den förut antydda omständigheten, att det verkliga behovet av vaktmästare vid de olika läroanstalterna icke kan fixeras utan en i detalj gående undersökning. Ej heller kan förutses hur placeringen i löneklasser kan komma att gestalta sig. De av läroverkslönesakkunniga införskaffade uppgifterna rörande läroverksvaktmästarnas löneförhållanden hava emellertid givit till resultat, att de nuvarande lönekostnaderna för de vaktmästare, som hava heltidstjänstgöring, uppgå till omkring 580,000 kronor. Enär de enligt det nya lönesystemet utgående individuella lönerna i många fall torde komma att understiga de för närvarande bestämda och i åtskilliga fall ungefär motsvara de sistnämnda, hava de sakkunniga ansett sig kunna antaga, att den slutliga kostnaden för staten skulle komma att stanna vid något över 600,000 kronor. Däremot skulle nämnda förhållanden komma att influera på statens kostnader under de första åren, enär de vaktmästare, som vid tiden för löneregleringens ikraftträdande åtnjuta högre löneförmåner än de enligt nämnda system skulle komma att uppbära, övergångsvis borde erhålla gottgörelse för inträffad löneminskning. Å andra sidan är att märka, att genom statens övertagande av kostnaderna för vaktmästarnas löner en ej ringa nedsättning torde kunna vidtagas i det förut omförmälda anslaget för bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor.

Vad beträffar kostnaderna för löneregleringen för vaktmästarna vid övriga

här ifrågavarande läroanstalter, hava de sakkunniga ansett sig kunna antaga, att dessa kostnader torde bliva jämförelsevis föga betydande, då de berörda befattningshavarna äro ganska fåtaliga.

De sakkunniga hava slutligen erinrat därom, att med vaktmästarnas inplacering i det för civila befattningshavare gällande lönesystemet givetvis kommer att följa rätt till såväl tjänste- som familjepension enligt därom gällande författningar.

För egen del har *departementschefen* i ämnet anfört följande (sid. 170 och 171 i statsrådsprotokollet):

Att vaktmästarnas lönefråga nu tages upp till principbehandling av statsmakterna är enligt min mening ofrånkomligt. För de allmänna läroverkens vaktmästare — den ojämförligt talrikaste av här ifrågavarande kategorier av befattningshavare — innebär detta mer än en löneregler ing i vanlig mening, det betyder för dem en definitiv inplacering bland statsanställda befattningshavare med de konsekvenser, detta kan medföra. Läroverksvaktmästarna hava ända hittills intagit ett slags mellanställning i avseende å sin anställningsform, och deras avlönings- och pensionsförhållanden hava, såsom framgår av den föregående framställningen, icke haft den fasthet och stadga och än mindre den enhetlighet och följdriktighet, som önskvärt varit. Det är visserligen ej svårt att ur den historiska utvecklingen giva förklaring till detta faktum, men uppenbarligen är det icke lämpligt att låta ett dylikt förhållande få bestå, detta med tanke såväl på befattningshavarna själva som på de institutioner, vid vilka de äro knutna. Principiellt sett finnes ur här förevarande synpunkt icke någon skillnad mellan läroverkens vaktmästare och vaktmästarna vid exempelvis folkskoleseminarier och tekniska läroverk, vilka sedan länge äro även i formellt avseende statsanställda. Jag ansluter mig alltså till den meningen, att läroverksvaktmästarna snarast möjligt böra få sina avlönings- och anställningsförhållanden statligt reglerade. Jag tillstyrker även, att de kontanta kostnaderna för läroverksvaktmästarnas avlönande övertagas av statsverket, i den omfattning som förordats av läroverkslönesakkunniga.

Vad angår de vaktmästare, som, anställda vid andra läroanstalter än allmänna läroverk, redan äro att betrakta som statliga befattningshavare, är det jämväl önskligt, att deras löneställning blir bestämd i enlighet med de grunder, som gälla för dylika tjänstinnehavare i övrigt inom statsförvaltningen.

I likhet med läroverkslönesakkunniga finner jag det emellertid ej möjligt att för 1937 års riksdag framlägga ett definitivt förslag angående löneregler ing för vaktmästarpersonalen. Ett principuttalande från riksdagens sida, att löneregler ing för vaktmästarna vid nu berörda läroanstalter skall genomföras, bör dock fattas redan nu. Den detaljutredning, som jag, i likhet med nämnda sakkunniga, finner erforderlig, bör efter ett dylikt principbeslut snarast igångsättas. Angående sättet härför torde jag få tillfälle att senare framlägga förslag inför Kungl. Maj:t.

Till läroverkslönesakkunnigas uttalanden om lönegradsplaceringen m. m. för vaktmästarna anser jag mig nu ej böra taga ställning. Så mycket synes mig klart, som att den från olika håll angivna lönenivån — lönegraderna B 7, B 6 och B 5 — torde vara den, från vilken detaljutredningen bör utgå.

Vad läroverkslönesakkunniga yttrat beträffande naturaförmåner och därmed sammanhängande frågor, har icke givit mig anledning till erinran.

Ej heller i övrigt har jag funnit skäl att i förevarande sammanhang giva uttryck åt annan uppfattning än den, som framförts av de sakkunniga.

Utskottet. Ehuru det stora flertalet vaktmästare vid det statliga undervisningsväsendet icke för närvarande äro avlönade av medel, som anvisats å riksstaten, och sålunda icke kunna betraktas såsom statsanställda i egentlig mening, har riksdagen dock regelbundet haft anledning att sysselsätta sig med denna personals anställnings- och avlöningsförhållanden, nämligen i samband med fattande av beslut om vaktmästarnas pensionering, vilka beslut fattas från fall till fall.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att 1937 års riksdag skulle uttala sig för, att löneregleringen för vaktmästarpersonalen vid statens undervisningsväsen genomföres i samband med löneregleringen för lärarpersonalen vid nämnda undervisningsväsen och på grundval av de för allmänna civilförvaltningen för närvarande tillämpade principerna. De kontanta kostnaderna för läroverksvaktmästarnas avlönande skulle härvid övertagas av statsverket. Efter verkställd detaljutredning skulle senare för riksdagen framläggas förslag angående vaktmästarpersonalens definitiva inplacering i lönegrad och därmed sammanhängande frågor.

Utskottet, som finner, att den i ämnet förebragta utredningen är ägnad att läggas till grund för bedömande av frågan, huruvida ett principbeslut av den art, som ovan angivits, bör av 1937 års riksdag fattas, har icke velat motsätta sig, att den nu ifrågavarande vaktmästarpersonalen, i den mån så ej skett, erhåller anställning i statens tjänst och löner, reglerade i anslutning till de för allmänna civilförvaltningen för närvarande gällande grunderna.

Vad därefter angår frågan om de med en dylik löneregleringförenade kostnaderna, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att de kontanta kostnaderna för läroverksvaktmästarnas avlönande övertagas av statsverket i vad avser ordinarie och extra ordinarie vaktmästare. Annan vaktmästarpersonal vid de allmänna läroverken bör alltjämt avlönas av ljus- och vedkassornas medel.

I fråga om den myndighet, som skall äga anställa den statsavlönade vaktmästarpersonalen, anser sig utskottet böra giva uttryck åt den meningen, att ordinarie och extra ordinarie vaktmästare böra anställas av vederbörande lokalstyrelse respektive styrelse eller, där styrelse av nämnt slag icke finnes, av vederbörande rektor.

Vad angår de här ifrågavarande befattningshavarnas tjänstetitel, anser sig utskottet böra framhålla, att, i likhet med vad som skett beträffande universiteten, benämningen »vaktmästare» bör i förekommande fall komma till användning i stället för benämningen »expeditionsvakt».

Till de detaljspörsmål av olika slag, som beröras av departementschefen i samband med den förevarande frågan, anser sig utskottet icke för närvarande böra taga ställning.

II. Vissa organisatoriska förändringar inom det statliga undervisningsväsendet m. m.

Departementschefen har i statsrådsprotokollet under ovanstående rubrik behandlat vissa frågor rörande organisationen av det statliga undervisningsväsendet m. m., nämligen om upprättande av nya statliga gymnasier, provisorisk utvidgning av provårsinstitutionen, rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig viss tjänstgöring m. m., begränsning av lärjungeantalet i undervisningsavdelningarna vid de allmänna läroverken, omfattningen av folkskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1937/1938, omfattningen av småskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1937/1938 samt biträden åt folkskolinspektörerna.

Här nedan kommer dessutom att behandlas den i en motion upptagna frågan om läkarundersökning av befattningshavare, anställd vid samhällets skolor.

1. Upprättande av vissa nya statliga gymnasier.

Enligt statsrådsprotokollet föreligga från stadsfullmäktige i *Eslöv*, *Motala* och *Söderhamn* framställningar om förstatligande av de därvarande kommunala gymnasierna och från stadsfullmäktige i *Skellefteå* och *Arvika* framställningar om upprättande av statsgymnasier i sistnämnda städer. Utlåtanden i ärendet hava avgivits bland annat av *skolöverstyrelsen* och *statskontoret*.

Till belysande av de olika landsdelarnas *tillgång till högre allmänna läroverk* har överstyrelsen meddelat omstående sifferuppgifter beträffande förhållandena i de särskilda länen vid årsskiftet 1934/1935.

Skolöverstyrelsen har i sin skrivelse först behandlat frågan om behovet av högre allmänna läroverk å de av de ovannämnda orterna, där vederbörande stad nu uppehåller gymnasium, nämligen Motala, Eslöv och Söderhamn.

Ur synpunkten av städernas eller lärjungeområdenas storlek samt den därav naturligt betingade tillströmningen av lärjungar har överstyrelsen funnit statliga gymnasier vara motiverade å samtliga de tre nämnda orterna. Någon tvekan kunde dock onekligen råda beträffande Söderhamn, vars gymnasium varit jämförelsevis svagt frekventerat.

Med hänsyn till förhållandena inom Östergötlands län i fråga om utbildningsmöjligheter å gymnasium har överstyrelsen funnit starka skäl tala för upprättande av ett högre allmänt läroverk i Motala, och denna stad torde enligt överstyrelsens mening i här berörda avseende stå främst av de tre städer, som här äro i fråga.

Malmöhus län åter, inom vilket Eslöv vore beläget, tillhörde de i fråga om tillgång på högre allmänna läroverk — liksom på realskolor — mest

Län	Jordareal i km²	Folkmängd (jämna tusental)	Stadsbefolkning	Landsbygdsbefolkning	Antal högre allmänna läroverk	Antal invånare per högre allmänt läroverk
Stockholms stad	137	526,000	526,000	—	8	65,750
Stockholms län . . .	7,385	271,000	52,000	219,000	2	135,500
Uppsala » . . .	5,132	138,000	38,000	100,000	1	138,000
Södermanlands » . . .	6,237	188,000	63,000	125,000	3	62,666
Östergötlands » . . .	9,973	311,000	114,000	197,000	2	155,500
Jönköpings » . . .	10,616	235,000	74,000	161,000	2	117,500
Kronobergs » . . .	8,907	155,000	10,000	145,000	1	155,000
Kalmar » . . .	10,958	232,000	52,000	180,000	2	116,000
Gotlands » . . .	3,117	58,000	11,000	47,000	1	58,000
Blekinge » . . .	2,908	146,000	46,000	100,000	1	146,000
Kristianstads » . . .	6,195	249,000	26,000	223,000	1	248,000
Malmöhus » . . .	4,734	517,000	269,000	248,000	7	73,857
Hallands » . . .	4,746	152,000	45,000	107,000	1	152,000
Göteborgs och Bohus » . . .	4,895	467,000	301,000	166,000	4	116,750
Älvsborgs » . . .	11,685	319,000	87,000	232,000	2	159,500
Skaraborgs » . . .	8,062	241,000	49,000	192,000	2	120,500
Värmlands » . . .	17,467	273,000	51,000	222,000	2	136,500
Örebro » . . .	8,427	218,000	47,000	171,000	2	109,000
Västmanlands » . . .	6,438	161,000	51,000	110,000	1	161,000
Kopparbergs » . . .	28,167	249,000	30,000	219,000	1	249,000
Gävleborgs » . . .	18,184	281,000	58,000	223,000	2	140,500
Västernorrlands » . . .	24,122	282,000	39,000	243,000	2	141,000
Jämtlands » . . .	47,673	136,000	15,000	121,000	1	136,000
Västerbottens » . . .	55,402	212,000	19,000	193,000	1	212,000
Norrbottens » . . .	98,660	206,000	26,000	180,000	2	103,000

gynnsamt ställda delarna av landet. Avståndet från Eslöv till de närmast belägna städerna med högre allmänna läroverk, d. v. s. Lund, Landskrona, Hälsingborg och Kristianstad, kunde icke heller sägas vara långt; mellan Eslöv och Lund vore det endast 17 km. och restiden per järnväg vore 18 minuter. Såtillvida stode alltså Eslöv tillbaka för en mängd orter i riket. Å andra sidan vore dock särskilt Lunds högre allmänna läroverk starkt belastat.

Vid bedömande av Eslövs gymnasiefråga finge icke lämnas ur räkningen, dels att staden låge i en mycket tättbefolkad bygd, som skulle komma i ett betydligt ogynnsammare läge än själva staden Eslöv, om dess gymnasium nedlades, dels att det måste ligga i sakens natur, att i ett län med den täta bebyggelse, som utmärkte Malmöhus län — 109 per km² — befolkningen i större utsträckning komme att begagna sig av de utbildningsmöjligheter, ett högre allmänt läroverk erbjöde, än vad fallet vore i mera glest befolkade trakter.

Av de tre här behandlade kommunala gymnasierna vore Eslöv också det faktiskt största, och all sannolikhet talade för att detta icke vore någon tillfällighet. Största hänsyn borde även tagas till det förhållandet, att Eslöv sedan många år tillbaka upprätthållit ett kommunalt gymnasium.

Överstyrelsen ansåge sålunda, att den jämförelsevis rika tillgången på högre allmänna läroverk inom Malmöhus län och närbelägenheten särskilt till Lund icke borde vara utslagsgivande vid bedömandet av Eslövs gymnasiefråga och icke borde i och för sig utgöra hinder för att jämväl Eslöv erhölle ett statligt gymnasium. Däremot skulle möjligen någon tvekan kunna uppstå med anledning av tillkomsten läsåret 1935—1936 av det nya kommunala gymnasiet i Hässleholm, då den frågan möjligen kunde uppställa sig, vilkendera av dessa orter i första rummet borde ifrågakomma till ett statligt gymnasium, därest icke båda kunde räkna med att erhålla sådant. Överstyrelsen hade icke nu haft möjlighet och icke heller ansett det direkt påkallat att i detalj undersöka förutsättningarna för ett högre allmänt läroverk i Hässleholm, men vore dock böjd för den uppfattningen, att någon större skillnad icke torde råda mellan dessa båda orters lämplighet såsom gymnasiestäder. Under sådana förhållanden syntes största hänsynen böra tagas till det förhållandet, att Eslöv sedan många år tillbaka upprätthållit ett kommunalt gymnasium, liksom därtill, att Eslöv dock vore den större av de båda städerna; folkmängden i Hässleholm uppgick vid senaste årsskifte endast till 3,331 personer. Man torde också få räkna med att ett nedläggande av det kommunala gymnasiet i Eslöv skulle medföra en utvidgning av högre allmänna läroverket i Lund, då en stor del, troligen den större delen, av sådana elever, som nu ginge till Eslöv, i så fall sannolikt skulle övergå till högre allmänna läroverket i Lund.

Vad Skellefteå och Arvika beträffade, fortsätter överstyrelsen, hade i ingendera av dessa städer kommunalt gymnasium tidigare varit upprättat, och det skulle alltså här gälla att utan stöd av den erfarenhet i fråga om behovet, som ett kommunalt sådant skänkte, omedelbart utvidga den förefintliga statliga realskolan med ett statligt gymnasium. Det syntes överstyrelsen klart, att för en sådan åtgärd erfordrades mycket starka skäl framför allt i form av ett alldeles påtagligt behov av en dylik läroanstalt, såsom då 1931 och 1934 års riksdagar beslöto upprättande av fullständiga högre allmänna läroverk i Kristinehamn och Bromma, eller emedan särskilda skäl förelåge, såsom då 1935 års riksdag beslöt ombildning av samrealskolan i Haparanda till ett högre allmänt läroverk.

Med hänsyn till det sätt varpå förhållandena inom Västerbottens län och närmast dess nordliga del utvecklat sig (stigande folkmängd och höjd ekonomisk standard) och då länet med en areal på 59,148 km^2 — rikets näst största — och numera en folkmängd på 212,000 personer endast ägde ett högre allmänt läroverk och för övrigt icke heller mer än en fristående realskola, syntes det uppenbart, att länet vore mindre väl gynnat i fråga om utbildningsmöjligheter vid allmänna läroverk och att utvecklingen på detta område icke hållit jämna steg med den allmänna ekonomiska utvecklingen inom länet. Frågan om en utökning av läroverksorganisationen låge också av redan anförda skäl såtillvida enkelt till, som Skellefteå syntes vara den självskrivna platsen, därest ett nytt högre allmänt läroverk skulle

upprättas inom länet. Ingen annan ort kunde därvid gärna tänkas komma ifråga, och läget finge anses synnerligen lämpligt jämväl i förhållande till gymnasiestäderna Umeå och Luleå.

Samrealskolan i Skellefteå vore för närvarande rikets största med ett lärjungeantal av 395. Den femåriga realskolan hade i samtliga klasser dubbla avdelningar och i första klassen tredubbla.

Vad beträffar samrealskolan i Arvika kunde starka skäl anföras för utvidgning av denna till ett högre allmänt läroverk. Då överstyrelsen icke desto mindre i detta fall hyste en viss tvekan, berodde denna icke minst därpå, att ett samtidigt upprättande av statsgymnasier i hela den utsträckning, som för närvarande begärdes, näppeligen torde vara möjlig. Och därest en viss begränsning måste ske, syntes det billigt, att kommuner, som under många år på egen bekostnad uppräthållit ett gymnasium, erhölle företräde framför orter, där ett sådant gymnasium icke funnits.

Överstyrelsen hölle sålunda före, att Motala och Eslöv och, med hänsyn till nyssnämnda förhållande, för närvarande jämväl Söderhamn borde ha företräde framför Arvika, och likaså funne överstyrelsen behovet av ett nytt högre läroverk vara ännu mera trängande i Skellefteå än i Arvika, dels med hänsyn till det ådagalagda behovet å orten, sådant det framginge framför allt av tillströmningen till de högre läroanstalterna i Skellefteå och Umeå, dels med hänsyn därtill, att Värmlands län helt nyligen erhållit en utvidgning av sin statliga gymnasieorganisation. Ehuru förutsättningar sannolikt funnes för ett högre allmänt läroverk i Arvika ansåge överstyrelsen dock rimligt, om statsmakterna tillsvidare ställde sig avvaktande gent emot inrättande av ett sådant.

Statskontoret har i sitt utlåtande erinrat, att under senare år ett icke obetydligt antal nya statliga gymnasier och högre allmänna läroverk tillkommit och med hänsyn till de statsfinansiella konsekvenserna uttalat önskvärdheten av att i görligaste mån varsamhet i dylikt avseende måtte för framtiden iakttagas. Vad de föreliggande förslagen beträffade, ville det synas ämbetsverket, som om den av stadsfullmäktige i Skellefteå gjorda framställningen borde äga företräde framför de övriga.

I en senare skrivelse har skolöverstyrelsen hemställt, att Eslöv, Motala och Skellefteå måtte successivt från och med budgetåret 1937/1938 erhålla statliga gymnasier på så sätt, att en ring upprättades varje år vid vart och ett av dessa läroverk, till dess gymnasiet vore färdigbildat.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

För egen del vill jag inledningsvis framhålla, att ett bedömande av de framförda förslagen om upprättande av nya statsgymnasier icke synes böra få påverkas av frågan om önskvärdheten av att ungdomen i större utsträckning ledes in på andra förvärvsbanor än de intellektuellt betonade. Det kan, såsom överstyrelsen framhållit, icke vara riktigt att åstadkomma en begränsning av tillströmningen till dessa banor genom att låta vissa landsdelar intaga en mindre gynnsam ställning i fråga om tillgång till gymnasieutbildning än de, som fått sitt behov av sådana utbildningsmöjligheter till-

godosett, redan innan nyssberörda utbildningsproblem vunnit sin nuvarande aktualitet. Bot för de olägenheter, som kunna uppstå till följd av den ökade tillströmningen till gymnasieutbildningen, måste sökas på andra vägar än de, som leda till en begränsning av antalet skolor inom vissa delar av vårt land. Denna sida av saken bör alltså enligt min mening kunna i detta sammanhang med det nu anförda lämnas åsido.

Då antalet gymnasier, för vilkas upprätthållande staten kan åtaga sig det huvudsakliga ekonomiska ansvaret, av naturliga skäl måste hållas inom vissa gränser, är det av vikt, att statsgymnasierna få ett ur geografisk och demografisk synpunkt så tillfredsställande läge som möjligt. På grund härav ligger det enligt min åsikt en viss fara i att låta förläggningen av de nya statliga gymnasier, som nu och i framtiden kunna komma att inrättas, väsentligen bestämmas av huruvida och under huru lång tid de ifrågakommande samhällena själva anordnat gymnasieundervisning genom att företrädesvis med egna medel bestrida kostnaderna för kommunala gymnasier. Skulle den normala ordningen för upprättandet av statliga gymnasier bliva, att vederbörande kommun först upprättade ett kommunalt gymnasium, som efter någon tid överginge i ett statligt sådant, försvårades i viss mån statsmakternas allsidiga och objektiva prövning av dessa frågor, en prövning, som framförallt bör ske ur synpunkten av vad som för en hel landsända kan vara det bästa och mest ändamålsenliga. Överstyrelsen har i sin utredning snuddat vid ett sådant fall, då överstyrelsen, efter att ha erinrat om tillkomsten av ett kommunalt gymnasium i Hässleholm, framhållit svårigheterna att avgöra, vilkendera av orterna Eslöv och Hässleholm, som i första rummet bör ifrågakomma till statligt gymnasium, därest icke båda kunna räkna med att erhålla gymnasium, samt uttalat, att härvidlag största hänsynen bör tagas bland annat till det förhållandet, att Eslöv sedan många år tillbaka upprätthållit ett kommunalt gymnasium. Såsom jag ser saken, bör visserligen i fall, sådana som de nu föreliggande, stort avseende även fästas vid en sådan omständighet, som att en kommun i handling visat sitt intresse för skolväsendet. Men detta varken kan eller bör vid prövningen av frågor om upprättande av nya statliga gymnasier få undanskymma andra kommuners eventuellt mer berättigade önskemål. En annan sak är, att lärjungefrekvensen i ett redan befintligt kommunalt gymnasium ju lämnar en säkrare ledning vid bedömande av behovet av ett statligt gymnasium än en uppskattning rörande den sannolika elevtillströmningen till ett helt nytt gymnasium, och att det alltså ligger i sakens natur, att det erfordras mycket starka skäl för att upprätta ett statligt gymnasium på en ort, där man icke kan hänvisa på ett på nyssnämnt sätt ådagalagt behov.

Med denna utgångspunkt måste jag, då behovet av ett gymnasium uppenbarligen är störst i *Skellefteå*, ställa mig på den ståndpunkten, att ett statligt gymnasium i denna stad bör i första hand komma i fråga. Västerbottens län kan årligen redovisa en i jämförelse med flertalet andra län avsevärt ökad folkmängd, befolkningstäthet och även ekonomisk standard. Orsaken till denna utveckling torde till en del få tillskrivas de senare årens exceptionellt starka industriella uppsving i länet. Att emellertid den starka folkmängdsökningen icke kan återföras enbart på detta förhållande utan är något för länet karakteristiskt, belyses i någon mån av vissa i det följande lämnade uppgifter, som giva vid handen, att folkmängdsökningen i länet fortfarande är av praktiskt taget samma storleksordning som före den tidpunkt, då bearbetningen av mineralfyndigheterna i länet på 1920-

talet tog sin början. Tillströmningen till de två statliga läroverken i förevarande landsända, samrealskolan i Skellefteå och högre allmänna läroverket i Umeå, har under de senare åren i hög grad ökats. Denna tillströmning har lett till att samrealskolan i Skellefteå numera är en av landets största, och att det högre allmänna läroverket i Umeå, som i första hand får mottaga tillströmningen till gymnasiala studier från den norra länsdelen, numera är ett av landets största läroverk och år från år måste utvidgas både vad antalet lärartjänster och lokalutrymmena beträffar. En avlastning av det högre allmänna läroverket i Umeå har därför av överstyrelsen ansetts vara trängande nödvändig. Överstyrelsen har tillika påpekat, att realskolan — även för den händelse att en tillbakagång i det industriella uppsvinget inom länet skulle inträda om ett par tiotal år — ändock skulle med all sannolikhet komma att förbliva en av de större i riket och i sig själv vara tillräckligt stor såsom underlag för ett gymnasium.

Här nedan har jag sammanställt vissa av skolöverstyrelsens statistiska avdelning under hand lämnade uppgifter rörande Kristinehamn, vars realskola som nämnts år 1931 utbyggdes med gymnasium, och motsvarande uppgifter rörande Skellefteå:

Antal invånare i länet per högre allmänt läroverk:	Värmlands län	Västerbottens län
1900	254,300	143,700
1905	255,100	152,700
1910	260,100	161,400
1915	260,500	170,300
1920	268,700	182,200
1925	270,500	195,700
1930	270,000	204,000
1935	136,600	215,000

Samrealskolans storlek:	Kristinehamn	Skellefteå
1920	204	236
1925	258	224
1930	288	216
1935	386	395
1936	378	401

Enligt dessa siffror skulle behovet av ett högre allmänt läroverk i Skellefteå för närvarande vara lika stort som eller större än behovet av ett sådant läroverk i Kristinehamn vid den tidpunkt, då det högre allmänna läroverket i sistnämnda stad inrättades, utan att från statens sida anspråk restes på att kommunen skulle dessförinnan hava försöksvis anordnat kommunalt gymnasium.

Jag anser mig sålunda böra föreslå, att samrealskolan i Skellefteå från och med budgetåret 1937/1938 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt utbygges med ett statligt gymnasium.

Vad angår de övriga orter, som ifrågasatts som förläggningsorter för statliga gymnasier, anser jag i likhet med skolöverstyrelsen, att behovet av gymnasier i *Arvika* och *Söderhamn* ännu så länge icke påvisats vara av den art, att skäl föreligger att redan nu inrätta statliga gymnasier å dessa orter.

Så torde däremot, såvitt av den föreliggande utredningen kan bedömas, vara fallet beträffande *Eslöv* och *Motala*. Visserligen kan beträffande båda dessa orter en viss tvekan föreligga så till vida, att Motala redovisar ett, vill det synas, jämförelsevis ringa och för de senaste åren till på köpet något sjunkande elevantal i det kommunala gymnasiet och en förhållandevis svag tillväxt av elevantalet i realskolan, att Eslöv är beläget inom ett län, som redan bättre än de flesta är försett med statliga läroverk och gymnasier, och att, om med ett ställningstagande till frågan finge anstå några år, staden Hässleholm kunde tänkas komma att konkurrera med Eslöv som lämplig förläggningsort för ett statligt gymnasium. Dessa betänkligheter synas mig emellertid icke vara så starka, att de kunna väga över de bärande skäl för ett förstatligande av ifrågavarande kommunala gymnasier, som överstyrelsen i sin utredning närmare utvecklat. Behovet av ett statligt gymnasium synes mig vara något större i Eslöv än i Motala. Då emellertid skillnaden i behovsgraden är obetydlig och i varje fall icke synes motivera, att Eslöv lämnas företräde framför Motala, tillstyrker jag, att de kommunala gymnasierna å båda de nämnda orterna förstatligas från och med budgetåret 1937/1938 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer.

Skolöverstyrelsens förslag beträffande *organisationen av de ifrågasatta nya gymnasierna* har icke givit mig anledning till erinran. Jag föreslår alltså följande organisationsformer:

Skellefteå: fyraårigt latin- och treårigt realgymnasium,
Eslöv: treårigt latin- och realgymnasium,
Motala: fyraårigt latin- och realgymnasium.

De nya statliga läroanstalterna böra erhålla karaktären av högre samläroverk.

Likaledes biträder jag överstyrelsens förslag, i vad det avser *överflyttning av extra ordinarie lektor* vid det kommunala gymnasiet i Eslöv, som kan åberopa särskilt långvarig lektorstjänstgöring, till lektorsbeställning vid det statliga läroverket därstädes.

De av överstyrelsen till 174,000 kronor beräknade *slutliga kostnaderna* för de nya statliga gymnasierna i Eslöv, Motala och Skellefteå föranleder ingen annan erinran från min sida än att dessa kostnader givetvis påverkas av den lönereglering, som i det föregående ifrågasatts.

Kostnaderna för nästa budgetår torde böra beräknas med utgångspunkt från överstyrelsens kalkyler, vilka sluta på ett belopp av något över 57,000 kronor. Vederbörande i avlöningsstaten för de allmänna läroverken ingående anslagsposter kommer jag i det efterföljande att beräkna i anslutning till de uppgifter, som återfinnas i omstående sammanställning.

Vid beräkningen av delposten till lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar har, såsom av det föregående framgår, räknats med att från posten skola bestridas *dels* de vid varje läroverk till 1,100 kronor uppgående merkostnaderna för lön och tjänstgöringspenningar för rektor, *dels ock* lön och tjänstgöringspenningar för två nya lektorstjänster vid varje gymnasium.

Mot de av överstyrelsen föreslagna *villkoren för upprättandet av de nya statliga gymnasierna*, vilka överensstämma med dem, som pläga föreskrivas i fall som dessa, har jag icke funnit något att erinra. Anmärkas må, att stadsfullmäktige i Skellefteå i skrivelse den 4 november 1936 meddelat, bland annat, att stadsfullmäktige beslutat att — under förutsättning att statligt gymnasium upprättades i staden enligt skolöverstyrelsens förslag — låta verkställa om- och tillbyggnad av det nuvarande läroverkshuset för ett beräknat belopp av 892,000 kronor.

Anslagspost	Eslöv	Motala	Skellefteå	Summa
Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:				
Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	12,700	12,700	12,700	38,100
Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:				
Arvoden åt extra ämneslärare	3,300	—	3,300	6,600
Extra arvoden åt lärare i övningsämnen:				
teckningslärare	460	230	460	1,150
musiklärare	180	345	345	870
gymnastiklärare	460	460	345	1,265
Arvoden åt skolläkare	110	80	90	280
	(varav fast arvode resp. 50)			(d:o 150)
Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal				
Arvoden åt bibliotekarier	100	100	100	300
» » biträden å rektorsexpeditionerna	110	80	90	280
	(varav fast arvode resp. 50)			(d:o 150)
Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:				
Tillfällig löneförbättring	2,404	2,043	3,130	7,577
Provisorisk avlöningsförbättring	—	—	780	780
Summa	19,824	16,038	21,340	57,202

Utskottet. Den föreliggande frågan om inrättande av nya statliga gymnasier var föremål för prövning jämväl av 1936 års riksdag, som i anledning av i ämnet väckta motioner hos Kungl. Maj:t anhöll om verkställande, under beaktande av vad riksdagen i ämnet anfört, av utredning och framläggande snarast för riksdagen av det förslag i fråga om inrättande av nya statliga gymnasier, vartill utredningen kunde föranleda. Riksdagen ansåg sig icke kunna då uttala sig om i vilken ordning de föreslagna statliga gymnasierna — närmast Motala, Eslöv och Skellefteå — borde komma till stånd, därest, såsom väl möjligt vore, Kungl. Maj:t icke skulle finna lämpligt att på en gång framlägga förslag om inrättande av mer än ett nytt statligt gymnasium. Riksdagen erinrade allenast om några av de skäl, som anförts för den ena eller andra läroanstaltens företräde i detta hänseende, exempelvis de nuvarande kommunala gymnasiernas och de till grund för dem liggande realskolornas stora elevantal, behovet för vederbörande läroverksområden av bättre tillgång till högre skolbildning, behovet av en avlastning av angränsande läroverk och skolkommunernas ekonomiska uppoffringar. I sistnämnda hänseende erinrade riksdagen om det förhållandet, att Eslöv

och Motala sedan åtskilliga år tillbaka med ganska blygsamma bidrag av statsmedel uppehållit sina kommunala gymnasier.

Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att statliga gymnasier skulle inrättas i samtliga de nyssnämnda tre städerna och har därvid i likhet med skolöverstyrelsen funnit behovet av ett gymnasium vara störst i Skellefteå och i likhet med statskontoret ansett, att ett statligt gymnasium i denna stad borde i första hand komma i fråga. Departementschefen, som prövat behovet av ett statligt gymnasium vara något större i Eslöv än i Motala, har dock ej funnit anledning att i nämnda hänseende lämna Eslöv företräde framför Motala. Vidare har framhållits, att Eslöv vore beläget inom ett län, som redan bättre än de flesta vore försett med statliga läroverk och gymnasier och att, om med ett ställningstagande till frågan finge anstå några år, staden Hässleholm kunde tänkas komma att konkurrera med Eslöv som lämplig förläggningsort för ett statligt gymnasium.

Utskottet kan vid bedömandet av den föreliggande frågan icke förbise den av 1936 års riksdag berörda omständigheten, att Eslöv under så många år till stor del med hjälp av egna medel uppehållit sitt kommunala gymnasium. Härtill kommer, att detta gymnasium redovisar ett förhållandevis stort antal elever. De skäl, som tala mot att i Eslöv inrätta ett statligt gymnasium, hava i varje fall icke synts utskottet tillräckligt starka för att motivera en avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Utskottet tillstyrker jämväl, att nya statliga gymnasier upprättas i Skellefteå och Motala. I likhet med departementschefen anser utskottet, att statliga gymnasier icke böra nu förläggas till Arvika och Söderhamn.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna organisationen av de nya statliga gymnasierna i Skellefteå, Motala och Eslöv har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker, att extra ordinarie lektor vid det kommunala gymnasiet i Eslöv, som kan åberopa särskilt långvarig lektorstjänstgöring, må kunna överflyttas till sådan beställning vid det nya läroverket därstädes, till vilken han kan vara kompetent.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har icke givit utskottet anledning till erinran.

2. Provisorisk utvidgning av provårsinstitutionen.

Provår anordnas vid vissa av Kungl. Maj:t bestämda läroverk och folkskoleseminarier samt har till ändamål att bibringa den särskilda utbildning för lärarkallet, som utgör villkor för behörighet till ämneslärartjänst vid allmänt läroverk och folkskoleseminarium.

Antalet provårsläroverk är för närvarande sex, nämligen högre allmänna läroverken i Uppsala och Lund, högre latinläroverket å Norrmalm i Stock-

holm, högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm, högre reallläroverket å Norrmalm i Stockholm samt högre reallläroverket i Göteborg. Härutöver är provårskurs anordnad vid folkskoleseminarierna i Göteborg och Stockholm.

Någon föreskrift om det högsta antal lärarkandidater, som samtidigt få bevista provårskurs, har icke meddelats. Antalet samtidiga lärarkandidater plägar emellertid i regel uppgå till 10 vid vart och ett av de allmänna läroverken, 6 vid folkskoleseminariet i Stockholm och 8 vid folkskoleseminariet i Göteborg. Provårsutbildningens kapacitet är dock något större än nämnda siffror giva vid handen, enär i allmänhet några lärarkandidater varje år genomgå provåret på en termin. Under vart och ett av läsåren 1928—1934 hava i medeltal 83 kandidater avslutat provårsutbildning.

Under de senare åren hava vid flera tillfällen framlagts förslag om utökning av provårsutbildningens kapacitet.

I skrivelse den 24 augusti 1936 hava *1936 års lärarutbildningssakkunniga* — vilka hava i uppdrag att söka åstadkomma en sådan genomgripande omläggning av särskilt den praktiska lärarutbildningen, som bättre än den nuvarande provårsinstitutionen tillförsäkrar läroverken för lärarkallet väl skickade och dugande krafter och samtidigt bättre tillgodoser lärarasspiranternas behov av ökade utbildningsmöjligheter och minskade utbildningskostnader — framlagt förslag rörande en provisorisk utvidgning av provårsinstitutionen i avbidan på den definitiva reglering av dessa förhållanden, som kan komma att vidtagas, sedan de sakkunniga slutfört sitt arbete.

De sakkunniga framhålla, att provårets kapacitet icke varit på långt när tillräcklig för att förse ifrågakommande läroanstalter med erforderlig provårsutbildad arbetskraft. Provårsinstitutionen borde därför utvidgas från och med läsåret 1937—1938. Då det närmast vore tillfälliga förhållanden, som aktualiserat behovet av åtgärder på området, och då några definitiva anordningar ej borde vidtagas, förrän den pågående utredningen av frågan om den praktiska lärarutbildningen avslutats, borde utvidgningen av provårskapaciteten erhålla provisorisk karaktär. Denna utvidgning borde ej bliva av större omfattning än som påkallades av behovet av provårsutbildade lärarkrafter vid ifrågakommande läroanstalter. De sakkunnigas förslag innebär, att provårets kapacitet skulle höjas med i runt tal 30 lärarkandidater om året från nuvarande omkring 90.

Vad angår provårets organisation, hava de sakkunniga på anförda skäl avböjt utökning av provårets kapacitet genom att inrätta nya provårsanstalter. I stället hava de sakkunniga undersökt möjligheterna att genom förändringar i provårets nuvarande anordning bereda den önskvärda utökningen av antalet provårsplatser och kommit till den uppfattningen, att detta bör ske genom att öka det antal lärarkandidater, som vid provårsläroverken samtidigt genomgå provårsutbildning.

Under den tidigare diskussionen rörande en utvidgning av provårsinstitutionen hade, yttrar de sakkunniga, betänkligheter från olika håll anförts i

fråga om en utökning av antalet samtidigt vid en och samma läroanstalt utbildade provårskandidater. Enligt de sakkunnigas mening borde nämnda betänkligheter kunna väsentligen försvagas, om den anordningen träffades, att vederbörande provårsföreståndare medgåves rätt att, om så befunnes erforderligt, förlägga en del av lärarkandidaternas auskultationer och övningsundervisning till andra läroanstalter än det egentliga provårsläroverket.

Den ökade arbetsbördan för provårsföreståndarna skulle lättas bland annat genom att minska den undervisningsskyldighet, som nu åvilade dem, från lägst åtta undervisningstimmar i veckan till lägst fem timmar och genom att befria dem från en del av de expeditionsgöromål, som nu ankomme på dem i deras egenskap av rektorer, genom förstärkning av de till provårsläroverken utgående anslagsmedlen till biträden å rektorsexpeditioner.

Vad angår kostnaderna för de ifrågasatta åtgärderna hava de sakkunniga anfört följande:

Arvodet till provårsföreståndare vore redan under nuvarande förhållanden knappt tillmätt. De sakkunniga ansåge dock att i detta sammanhang borde föreslås endast sådana åtgärder, som omedelbart föranleddes av förslaget om en utökning av provårsläroverkens årliga utbildningskapacitet från omkring 10 till normalt 15 lärarkandidater per läroverk. Den övre arvodesgränsen borde emellertid höjas i ungefärlig proportion till det utökade antalet kandidater. Vid tillämpning av de nuvarande bestämmelserna och vid en provårskapacitet av normalt 10 kandidater per läroverk uppginge föreståndararvodet till det föreskrivna maximibeloppet av 1,500 kronor. Detta belopp syntes vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag böra bestämmas till 1,800 kronor, vilket förslag föranledde en merkostnad av i runt tal 6 × (1,800—1,500) = *1,800 kronor* per läsår.

Lärarna vid de *andra läroanstalter än de egentliga provårsläroverken*, som enligt de sakkunnigas förslag skulle vid sidan av dessa läroverk användas för lärarutbildningen, borde i likhet med lärarna vid de egentliga provårsläroverken, komma i åtnjutande av handledararvoden i den mån de toges i anspråk för handledning av lärarkandidaterna. Däremot torde lärarna vid dessa läroanstalter — med hänsyn bland annat till den relativt begränsade omfattningen av deras befattning med den praktiska lärarutbildningen — ej böra erhålla lärararvoden. Vad beträffade rektorerna vid förevarande läroanstalter, komme de enligt det föregående att få biträda provårsföreståndarna vid planläggningen av handhavandet av den praktiska utbildningen vid vederbörande läroanstalt. Skäligt syntes vara, att de erhölle ersättning härför. Denna ersättning torde i de särskilda fallen böra bestämmas av överstyrelsen på förslag av provårsföreståndaren. De sakkunniga räknade för ändamålet med ett belopp av *3,000 kronor* för läsår, d. v. s. med i genomsnitt 500 kronor för den eller de läroanstalter, som supplerade ettvart av de sex provårsläroverken. Handledararvode eller annat hithörande arvode torde ej böra utgå till ifrågavarande rektorer.

Någon höjning av de anslagsmedel, som nu avsåges för *lärararvoden*, påkallades icke av de sakkunnigas förslag.

Handledararvodena utgjorde nu högst 150 kronor för termin för lärarkandidat, som genomginge provår på två terminer, och högst 250 kronor för

lärarkandidat, som genomginge provår på en termin. De sakkunnigas förslag medförde sålunda en merkostnad per termin för ifrågavarande arvoden av högst 30×150 = 4,500 kronor, d. v. s. *9,000 kronor* för läsår.

Då de sakkunniga förutsatt, att de till genomgående av provår antagna lärarkandidaterna skulle efter ämnen jämnare fördelas mellan provårslläroverken, torde antalet *föreläsningar i de särskilda ämnenas metodik* böra något ökas, förslagsvis med i medeltal 3 föreläsningar per läroverk och läsår. Härigenom skulle vid tillämpning av det nuvarande arvodet av 30 kronor per föreläsningstimme uppstå en merkostnad av *540 kronor* för sex provårslläroverk och för läsår.

Vidare räknade de sakkunniga med en höjning av antalet *praktiska övningstimmar* med sex timmar per provårslläroverk och läsår. Då arvodet för dessa övningstimmar bestämts till 15 kronor per timme, uppstode på grund härav en merkostnad av *540 kronor* för sex provårslläroverk och för läsår.

Kostnaderna för ökat anslag till *biträden å rektorsexpeditionerna* kunde enligt det föregående beräknas till 6×500 = *3,000 kronor.*

Slutligen hade de sakkunniga uppskattat kostnaderna för arvoden åt de timlärare, vilka skulle fullgöra den undervisningsskyldighet, som provårsföreståndare enligt det föregående skulle hava rätt att bliva befriade från, till i runt tal *3,200 kronor.*

De sakkunnigas förslag skulle enligt det ovanstående medföra en merkostnad, förutom dyrtidstillägg, under budgetåret 1937/1938 av *21,080 kronor.*

Över de sakkunnigas förslag hava yttranden avgivits av rektor och kollegierna vid provårsanstalterna, av skolöverstyrelsen och av statskontoret.

Alla de åtta provårsanstalterna synas hava ansett behov föreligga av en utvidgning av provårsinstitutionen. Fem av dem hava i huvudsak tillstyrkt de sakkunnigas förslag. Två hava avstyrkt förslaget, i vad det avser utnyttjande för provårsundervisning även av vissa andra läroanstalter än de egentliga provårsanstalterna. En har icke ingått på närmare granskning av förslaget.

Skolöverstyrelsen har anfört, att det syntes råda enighet om behovet av en snar utvidgning av provårsinstitutionen och uttalat den livliga förhoppningen, att detta behov måtte bliva ofördröjligen tillgodosett.

Överstyrelsen liksom de sakkunniga funne det naturligt, att den erforderliga utvidgningen tillsvidare, i avvaktan på resultatet av de sakkunnigas arbete i övrigt, borde tillgodoses genom provisoriska anordningar samt att det icke på förhand borde fastslås någon tid för dessa anordningars varaktighet. Mot den av de sakkunniga föreslagna omfattningen av provårsinstitutionens utvidgning hade överstyrelsen intet att erinra.

Däremot har överstyrelsen ställt sig avvisande till de anordningar, som av de sakkunniga föreslagits i syfte att ernå den ifrågasatta utvidgningen.

Den av de sakkunniga föreslagna anordningen innebure en verklig nyhet och det av sådan art, att densamma på en viktig punkt, nämligen i fråga om den enhetliga ledningen av provårsarbetet vid varje särskilt provårslläroverk, medförde allvarliga risker. Överstyrelsen vågade påstå, att det överstege normal mänsklig arbetsförmåga att samtidigt leda såväl det arbete,

vilket i övrigt utfördes vid ett av landets största allmänna läroverk, som den till läroverket förlagda provårskursen i dess hittillsvarande omfattning och dessutom en med femtio procent utvidgad provårskurs, till stor del förlagd utom läroverket.

För sin del förmenade överstyrelsen den lämpligaste formen för en tillfällig utvidgning av provårsinstitutionen vara att *inrätta provårskurs vid flera läroanstalter*. I detta avseende har överstyrelsen framlagt ett förslag om anordnande av två nya provårsläroverk — högre latinläroverket i Göteborg och högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm — och någon ökning av antalet till samtidig utbildning vid vissa provårsläroverk mottagna lärarkandidater, vilket återgivits i statsrådsprotokollet å sid. 213 och 214.

Kostnaderna för det av överstyrelsen framlagda förslaget beräknas av överstyrelsen på följande sätt:

Vad först beträffade det *särskilda arvodet till ordinarie ämneslärare vid provårsläroverk*, kunde det möjligen anses ovisst, huruvida dylikt arvode borde utgå till lärare vid sådana läroverk, där det skulle anordnas tillfällig provårskurs. Överstyrelsen kunde emellertid icke annat finna, än att här ifrågavarande grupper av lärare skulle vara författningsenligt berättigade till särskilt arvode även vid läroverk, där provårskurs bleve mera tillfälligt anordnad. Överstyrelsen funne sig därför böra räkna med ifrågavarande avlöningspost i fråga om hithörande lärare även vid högre latinläroverket i Göteborg och högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm. Nu vore emellertid att märka, att det vid sistnämnda läroverk funnes ytterligare en kategori av ordinarie ämneslärare, nämligen ämneslärarinnor. Visserligen komme dessa måhända att för provårsarbetet anlitas i jämförelsevis ringa utsträckning, men man kunde knappast säga, att det i fråga om ställningen till detta arbete skulle komma att förefinnas någon principiell skillnad mellan dessa lärare å ena sidan, lektorer och adjunkter å andra sidan. Överstyrelsen hemställde därför, att rätten till det särskilda arvodet måtte utsträckas till att gälla också de ordinarie ämneslärarinnorna vid provårsläroverken. Kostnadsökningen på grund härav uppginge endast till 600 kronor.

De lärartjänster vid de föreslagna provårsläroverken, vilkas innehavare sålunda skulle vara berättigade till det särskilda arvodet, beräknades under budgetåret 1937/1938 komma att uppgå till ett sammanlagt antal av 263. För ifrågavarande arvoden skulle alltså erfordras ett belopp av 263 × 300 kronor, d. v. s. *78,900 kronor* mot nu 58,200 kronor.

Kostnaderna för *arvode åt provårsföreståndare* skulle ökas med två sådana arvoden och uppgå till 8 × 1,500 kronor, d. v. s. *12,000 kronor*.

Till *handledararvoden* hade för budgetåret 1936/1937 beräknats ett belopp av drygt 20,000 kronor; en exakt beräkning kunde icke göras, enär det vore omöjligt att med full säkerhet förutse, hur många kandidater som komme att hänvisas till genomgående av provår på en termin. Nu skulle det komma till 30 tvåterminskandidater med en handledarkostnad av 150 kronor för man och termin. För ett läsår skulle således ökningen uppgå till 30 × 300 kronor, d. v. s. 9,000 kronor, och totalbeloppet till drygt 29,000 kronor eller *29,500 kronor*.

Till *arvoden för föreläsningar och övningar* hade för budgetåret 1936/1937 beräknats ett belopp av knappt 4,600 kronor. Det vore omöjligt att med

säkerhet beräkna, vilken höjning av detta belopp som rimligen borde följa av den av överstyrelsen föreslagna ökningen i antalet lärarkandidater. De sakkunniga räknade med en höjning av 900 kronor. Överstyrelsen skulle vilja gå något längre, enär överstyrelsen funne tiden böra vara inne att i fråga om arvodesbeloppet för ifrågavarande föreläsningar och övningar återgå till vad som gällde före den nedsättning, som företogs med budgetåret 1933/1934, nämligen 35 kronor som normalbelopp för föreläsningstimme och 20 kronor som normalbelopp för övningstimme, varvid överstyrelsen dock torde böra erhålla rätt att inom ramen av det tillgängliga beloppet företaga jämkningar. Överstyrelsen ville särskilt framhålla, att nyssnämnda nedsättning, hur obetydlig den än kunde synas, dock enligt uppgift från vissa provårsföreståndare medfört verkliga svårigheter i fråga om anordnandet av föreläsningarna. Med hänsyn till dessa synpunkter föresloge överstyrelsen, att sammanlagda beloppet beräknades till *6,500 kronor.*

I fråga om anslaget till *biträden å rektorsexpeditionerna* hade överstyrelsen intet att erinra mot en höjning av anslaget. Men överstyrelsen ville bestämt framhålla, att en sådan höjning icke finge tagas till intäkt för en sådan anordning av provåret, som de sakkunniga föresloge, och tillägga, dels att frågan om höjning av anslaget således borde bedömas fristående från de sakkunnigas förslag i övrigt, dels att, om höjningen ansåges önskvärd, den borde föras icke på provårsanslaget utan på anslaget till biträden å rektorsexpeditionerna. Under sådana omständigheter funne överstyrelsen det riktigast att, hur önskvärd en höjning än vore, dock i sammanhang med nu förevarande ärende icke yrka på sådan.

Vad åter beträffade de sakkunnigas förslag om anslag till *vissa timlärare,* förfölle detsamma med förslaget om nedsättning i provårsrektorernas undervisningsskyldighet. I de sällsynta fall, då annan person än rektor kunde komma att förordnas till provårsföreståndare, borde emellertid den förordnade kunna erhålla någon nedsättning i sin undervisningsskyldighet. Överstyrelsen hade i sitt utlåtande över 1927 års skolsakkunnigas betänkande föreslagit en särskild bestämmelse om rätt för överstyrelsen att bevilja person i den ifrågavarande ställningen viss partiell tjänstledighet utan minskning i avlöningsförmåner men funnit, att det i så fall erforderliga vikariatsarvodet borde utgå ur de anslag, som avsåge vikariatsarvoden vid de allmänna läroverken respektive seminarierna. Detta förslag tilläte sig överstyrelsen nu upprepa. Däremot ville överstyrelsen påpeka, att anordningen i fråga i varje fall skulle få så ringa omfattning, att för dess genomförande icke torde krävas någon höjning av nyssnämnda vikariatsanslag.

För bifall till överstyrelsens förslag skulle alltså erfordras, att anslaget till särskilda arvoden vid provårsläroverk sattes till ett belopp av 126,900 kronor, vilket i jämförelse med det för innevarande budgetår beviljade beloppet innebure en ökning med 35,100 kronor.

Vid överstyrelsens utlåtande finnas fogade särskilda uttalanden till protokollet av undervisningsrådet Falck och t. f. undervisningsrådet Lundblad.

Undervisningsrådet *Falck* har anfört, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag enligt hans mening icke behövde medföra en försämring av lärarutbildningen. Men då det förefölle som om en blott tillfällig utvidgning av provåret helst borde ske genom anordningar, som icke i nämnvärd

mån avveke från de nuvarande, och då den organisation, som de sakkunniga föresloge, torde bliva rätt svårhanterlig och medföra en alltför stor arbetsbörda för rektorerna, hade Falck funnit överstyrelsens förslag ändamålsenligare än de sakkunnigas.

T. f. undervisningsrådet *Lundblad* har förklarat sig icke vara beredd att lika bestämt som föredraganden utdöma de sakkunnigas förslag ur allmänt pedagogiska synpunkter. Däremot ansåge Lundblad, att de sakkunniga alltför mycket undanskjutit frågan om den föreslagna anordningens ekonomiska konsekvenser.

De sakkunniga hade föreslagit, att lärarna vid de biträdande provårsanstalterna i förekommande fall skulle erhålla handledararvoden, men ej lärararvoden. Möjligen kunde en sådan anordning hålla sig något år, men det vore säkerligen icke någon för längre tid hållbar position. Det vore olämpligt, att provisoriet gåves sådan form, att därigenom nya frågor av ekonomisk natur uppstode och lämnades olösta. Detta bleve däremot icke fallet, om extra provårskurser av redan existerande typ inrättades. Av detta skäl, och delvis även på de andra skäl, föredraganden anfört, funne Lundblad hans förslag om två extra provårskurser vara att föredraga framför de sakkunnigas. Däremot komme han icke till alldeles samma resultat i fråga om provårskursernas förläggning, utan ansåge, att den för Stockholm avsedda nya provårskursen hellre borde förläggas till högre allmänna läroverket i Bromma, som vore samläroverk, än till högre allmänna läroverket för flickor.

Statskontoret har närmast anslutit sig till de sakkunnigas förslag men alternativt ifrågasatt en mindre omfattande utvidgning av provårsinstitutionen.

Departementschefen (sid. 219—224 i statsrådsprotokollet) har anslutit sig till uppfattningen om att en utökning av provårskapaciteten vid de allmänna läroverken nu bör ske, så att ytterligare omkring 30 lärarkandidater om året kunna utbildas. I fråga om de anordningar, som böra vidtagas för att öka provårskapaciteten, har departementschefen anfört bland annat följande:

Vad först beträffar lämpligheten av de utav de sakkunniga, respektive överstyrelsen ifrågasatta åtgärderna ur synpunkten av vad som kan vara för en blivande omorganisation av den praktiska lärarutbildningen minst hinderligt, anser jag det vara tämligen likgiltigt vilketdera förslaget som accepteras. Båda förslagen innebära en utökning av antalet provårsanstalter — de sakkunnigas visserligen i form av mer tillfälligtvis anlitade, biträdande provårsanstalter, överstyrelsens däremot i form av två nyinrättade, fullständiga provårsläroverk. För egen del har jag funnit den föreliggande utredningen giva vid handen att det icke skulle bereda några nämnvärda olägenheter, om, då statsmakterna inom de närmaste åren hava att taga slutgiltig ställning till frågan om den praktiska lärarutbildningens anordnande, det skulle befinnas lämpligt att vidtaga en kvantitativ inskränkning av provårsanordningarna.

Vad sedan angår lämpligheten i övrigt av de sakkunnigas förslag, har en majoritet inom överstyrelsen synnerligen kategoriskt utdömt förslaget ur allmänt pedagogiska synpunkter. Visserligen är det svårt för en icke fack-

man att förskaffa sig någon bestämd mening rörande huruvida det för en provårsföreståndare är möjligt eller icke möjligt att effektivt leda 15 lärarkandidaters provårsutbildning och samtidigt utföra större delen av det arbete, som ankommer på en vanlig läroverksrektor. Den centrala skolmyndighetens vitsord måste självfallet i detta hänseende tillerkännas stor betydelse. Om hänsyn tages till de av ett par ledamöter i överstyrelsen avgivna särskilda yttrandena, blir emellertid styrkan av majoritetens kritik mot sakkunnigförslaget ej oväsentligt försvagad. Jag kan vidare ej bortse från att de, som hava att bära det närmaste ansvaret för provårsutbildningen, representerade av ett par av de sakkunniga och majoriteten bland provårsanstalternas rektorer och lärare, funnit det av överstyrelsen avstyrkta förslaget praktiskt genomförbart. Avseende torde även böra fästas vid att överstyrelsen, trots sin ståndpunkt i övrigt, ansett avgörande pedagogiska olägenheter icke möta att utöka antalet kandidater från 10 till 12 vid vissa läroverk, till på köpet vid de största läroverken, där rektors arbetsbörda torde vara mer tyngande än vid de mindre. Det har gjorts gällande, att det ökade arbete, vilket kan vållas provårsföreståndaren eller andra i provårsarbetet sysselsatta genom att en eller annan läroanstalt vid sidan av det egentliga provårsläroverket anlitas för någon del av lärarutbildningen, skulle för vederbörande bliva så betungande, att anordningen kan äventyra den enhetliga ledningen av lärarutbildningen. Varje erfarenhet, som styrker ett dylikt antagande, saknas emellertid. Den föreliggande utredningen synes fastmer utvisa, att de biträdande provårsanstalterna skulle behöva tagas i anspråk för auskultation och övningsundervisning endast i fråga om ett par av de 15 kandidater, som skulle varje år få sin utbildning vid ett provårsläroverk. Kollegiet vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm anser till och med, att läroverket skulle kunna samtidigt mottaga det av de sakkunniga föreslagna antalet av 15 lärarkandidater utan att behöva förlägga någon del av denna utbildning till annan läroanstalt, detta dock under förutsättning att fördelningen av lärarkandidaterna mellan de särskilda ämnesgrupperna bleve tillräckligt jämn. Med hänsyn till vad sålunda förekommit kan jag icke känna mig övertygad om att de sakkunnigas förslag är ur pedagogisk synpunkt underlägset överstyrelsens.

Vid sådant förhållande är jag benägen att låta de statsfinansiella synpunkterna bliva utslagsgivande. De sakkunnigas förslag beräknas av dem medföra en merkostnad av i runt tal 21,000 kronor förutom dyrtidstillägg. Skolöverstyrelsens förslag åter väntas betinga en merutgift, dyrtidstillägg likaledes oräknade, av omkring 35,000 kronor. Från sistnämnda belopp torde emellertid för jämförelsens skull böra dragas ett belopp av, såvitt jag kan finna, något över 1,000 kronor, belöpande på en höjning av arvodena för föreläsningar och övningar, som ej torde omedelbart betingas av provisoriet. Däremot lärer det ej, såsom överstyrelsen synes hava ifrågasatt, vara försvarbart att för jämförelsens skull göra minskning även med de av överstyrelsen beräknade lärararvoden vid de två nya provårsläroverken. Att sådana arvoden böra utgå vid bifall till överstyrelsens förslag och att denna merkostnad sålunda är en direkt följd av den av överstyrelsen valda formen för provårskapacitetens utvidgning, därom lärer icke kunna råda någon tvekan. Mot de sakkunnigas kostnader om 21,000 kronor stå alltså överstyrelsens om 34,000 kronor. Då de sakkunnigas förslag är ej mindre än 13,000 kronor billigare, giver jag ur de synpunkter, som här komma i fråga, de sakkunnigas förslag företräde framför överstyrelsens.

Jag tillstyrker alltså, att den tillfälliga utvidgningen av provårsinstitutionen åstadkommes på sätt de sakkunniga ifrågasatt. Komma förhållandena på lärarbanan att utvecklas i den riktningen, att under de närmaste åren ytterligare ett antal lärarkandidater, utöver vad de sakkunniga och överstyrelsen ifrågasatt, böra varje år mottagas till praktisk lärarutbildning, torde en utökning av antalet provårsläroverk i egentlig mening kunna övervägas. Intill dess så blir fallet, bör man enligt min mening söka sig fram på den för statsverket minst kostsamma vägen.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att provårsarbetets handhavande bör underlättas genom att minska undervisningsskyldigheten för vederbörande provårsföreståndare, därest han är rektor för provårsläroverket. Då rektor, såsom de sakkunniga påpekat, genom provårsarbetet i allt fall uppehåller intim kontakt med undervisningen vid sin läroanstalt, torde några allvarliga olägenheter av en måttlig minskning av hans undervisningsskyldighet icke vara att befara. Även för provårsföreståndare, som icke är rektor för vederbörande läroanstalt, torde i enlighet med de sakkunnigas förslag minskning i undervisningsskyldigheten böra kunna medgivas. Likaledes ger jag min anslutning i princip till de sakkunnigas förslag om anvisande av ökade anslagsmedel till biträde å rektorsexpeditionerna vid provårsläroverken. Emellertid anser jag det mindre lämpligt att, såsom de sakkunniga ifrågasatt, för ändamålet anvisas 500 kronor till varje provårsläroverk, oberoende av om det har ett större eller mindre antal lärjungar. Lämpligare synes vara att ställa anslagshöjningen i relation till elevantalet, och jag föreslår i sådant syfte, att det tilläggsarvode av 1 krona för varje under höstterminen närvarande lärjunge, som nu utgår till rektorsbiträde under förutsättning att läroverket omfattar minst 7 klassavdelningar, för provårsläroverkens del höjes till 1 krona 50 öre under den tid, ovanberörda provisorium varar. Då elevantalet vid de sex provårsläroverken enligt de av överstyrelsen lämnade uppgifterna utgjorde i runt tal 4,800 höstterminen 1936, skulle merkostnaden vid bifall till mitt förslag således kunna beräknas uppgå till 2,400 kronor.

Såsom de sakkunniga ifrågasatt, bör det arvode, som tillkommer provårsföreståndaren, höjas i ungefärlig proportion till det utökade antalet lärarkandidater. I det av mig förordade avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen har föreslagits, att provårsföreståndararvodet vid allmänt läroverk skall utgå med ett fast belopp av 1,500 kronor, oberoende av möjligen förekommande växlingar i antalet lärarkandidater. Vid framläggandet av detta förslag har jag utgått från det antal lärarkandidater, som nu vanligen förekommer. Då den föreslagna utökningen av antalet lärarkandidater är av provisorisk karaktär, torde den höjning av ifrågavarande arvode, som påkallas härav, icke böra regleras genom nämnda avlöningsreglemente. Riksdagen torde böra besluta, att utöver det arvode, varom bestämmelse meddelats i nyssnämnda avlöningsreglemente, skall, så länge den av mig förordade provisoriska utvidgningen av provårsinstitutionen består, utgå tilläggsarvode. Detta tilläggsarvode synes böra bestämmas till 300 kronor för år. Tillräckliga skäl för en höjning av lärararvodena kan jag icke finna föreligga.

Skäligt synes däremot vara, att till rektorerna för de läroanstalter, som vid sidan av de egentliga provårsläroverken skulle hava del i lärarutbildningen, må utgå viss ersättning för planläggningen i samråd med vederbörande provårsföreståndare av den praktiska utbildningen vid vederbörande

läroanstalt. Ersättningen bör inom ramen av ett av riksdagen för ändamålet anvisat anslagsbelopp i de särskilda fallen bestämmas av skolöverstyrelsen på förslag av provårsföreståndaren. Med hänsyn till att enligt det föregående ifrågavarande läroanstalter torde komma att endast i relativt ringa omfattning tagas i anspråk för ändamålet, lärer det av de sakkunniga ifrågasatta anslagsbeloppet, 3,000 kronor, kunna något minskas, förslagsvis till 2,500 kronor. Att, såsom överstyrelsen synes hava tänkt sig, lärararvoden med 300 kronor per lärare skulle utgå till lärarna vid nämnda läroanstalter — oavsett om de skulle erhålla befattning med lärarkandidaternas utbildning eller ej — anser jag icke motiverat. Dessa läroanstalter kunna näppeligen i avseende å det besvär och merarbete, som genom provårsutbildningen vållas lärarna, jämföras med fullständiga provårsläroverk, som helt utnyttjas för ändamålet. Ifrågavarande lärare torde erhålla en fullt tillräcklig ersättning, om de i enlighet med de sakkunnigas förslag komma i åtnjutande av handledararvoden, i den mån de utnyttjas för handledning av lärarkandidaterna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela härför erforderliga bestämmelser. Jag har ingen erinran att framställa mot de sakkunnigas beräkningar av de ökade anslagsmedel, som erfordras för handledararvoden. Likaledes biträder jag deras beräkningar, i vad avser ökade anslagsmedel till föreläsningar i de särskilda ämnenas metodik och till praktiska övningstimmar ävensom för avlöning av timlärare.

Den provisoriska utvidgningen av provårsinstitutionen skulle alltså för nästa budgetår utifrån nu gällande lönebestämmelser medföra följande merkostnader:

Ökade arvoden till provårsföreståndare (6×300 =)	kronor	1,800
Ersättning till rektorerna vid vissa läroanstalter, som utnyttjas för auskultation och övningsundervisning	»	2,500
Handledararvoden	»	9,000
Föreläsningar i de särskilda ämnenas metodik	»	540
Praktiska övningstimmar	»	540
Arvoden åt timlärare	»	3,200
Biträden å rektorsexpeditionerna	»	2,400
Summa	kronor	19,980.

I det följande kommer jag att beräkna en av mina ovanstående förslag betingad höjning av den i avlöningsstaten för de allmänna läroverken uppförda delposten till arvoden åt extra ämneslärare med omförmälda belopp av 3,200 kronor, delposten till arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna med berörda belopp av 2,400 kronor samt delposten till särskilda arvoden vid provårsläroverk med det återstående beloppet, alltså i runt tal 14,400 kronor.

Riksdagens medverkan i föreliggande ärende torde — förutom i vad avser anvisande av erforderliga anslagsmedel — erfordras allenast beträffande ovanberörda höjning av maximiarvodet för provårsföreståndare.

Utskottet. Utredningen ger vid handen, att behov föreligger av en utökning av den nuvarande provårskapaciteten. Såsom i ärendet framhållits, böra dessa åtgärder, vilka med hänsyn till den pågående utredningen angående utbildning av lärare för hithörande läroanstalter böra erhålla provisorisk karaktär, syfta till att årligen bereda provårsutbildning åt ytterligare ett trettiotal lärarkandidater.

Kungl. Maj:t har i likhet med 1936 års lärarutbildningssakkunniga, statskontoret och flertalet provårsanstalter utgått från att ökningen av provårskapaciteten skulle ernås genom en höjning av antalet lärarkandidater, som samtidigt vid varje provårsläroverk mottagas till utbildning. Enligt det i motionen I: 303 framställda yrkandet skulle provårsinstitutionen i stället, på sätt skolöverstyrelsen enligt det föregående ifrågasatt, utvidgas genom inrättande av nya tillfälliga provårskurser vid högre latinläroverket i Göteborg och vid högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm.

I likhet med skolöverstyrelsen befarar utskottet, att en utökning av provårsinstitutionen på sätt Kungl. Maj:t föreslagit skulle kunna äventyra den enhetliga ledning av provårsarbetet, som är av betydelse för lärarutbildningens resultat. Innan den pågående utredningen rörande organisationen av den praktiska lärarutbildningen avslutats och statsmakterna fått tillfälle att bedöma de förslag, i vilka utredningen kan utmynna, bör en viss försiktighet iakttagas vid förändringar inom provårsinstitutionen. Det synes därför lämpligt att för utvidgningen av provårskapaciteten välja sådana former, som ansluta sig till provårets nuvarande organisation. Utskottet föreslår därför, med tillstyrkande av den ovannämnda motionen, att två nya provårsläroverk tillfälligtvis inrättas. Utskottet har ingenting att erinra mot att de nya provårskurserna förläggas till högre latinläroverket i Göteborg och högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm.

Utskottet förordar skolöverstyrelsens förslag om att särskilt arvode till lärare vid provårsläroverk må utgå jämväl till ämneslärarinnor vid sådana läroverk. Påpekas må, att Kungl. Maj:ts förutberörda förslag till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen förutsätter, att så skall bliva fallet från och med den 1 januari 1938. Riksdagen bör fördenskull meddela beslut i ämnet allenast för tiden den 1 juli—den 31 december 1937. Beträffande arvoden för föreläsningar och övningar biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet, som i övrigt ansluter sig till överstyrelsens anslagskalkyler, kommer på grund härav att i annat sammanhang beräkna härav betingad höjning av den i avlöningsstaten för de allmänna läroverken ingående delposten till särskilda arvoden vid provårsläroverk.

Med vad utskottet nu anfört torde det i motionen II: 553 framställda yrkandet om rätt för vissa lärare vid de biträdande provårsanstalter, som skulle förekomma vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag, få anses besvarat.

3. Rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig viss tjänstgöring m. m.

Mot Kungl. Maj:ts under denna punkt (sid. 225—228 i statsrådsprotokollet) berörda förslag om utsträckning tills vidare till och med utgången

av juni 1945 av gällande bestämmelser angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt har utskottet intet att erinra.

4. Begränsning av lärjungeantalet i undervisningsavdelningarna vid de allmänna läroverken.

Enligt läroverksstadgan må i varje för viss årsklass bestämd avdelning undervisas i realskolan högst 35 samt å gymnasiet och lyceet högst 30 lärjungar, såvida icke skolöverstyrelsen efter framställning av vederbörande rektor annorlunda bestämmer.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1936 förklarat sig finna starka skäl föreligga för en revision av nämnda bestämmelser och som ett första steg i riktning mot en begränsning av elevnumerären i klassavdelningarna föreslagit en sänkning av lärjungemaximum i realskolans högsta klass till 30.

Departementschefen har — under hänvisning till att 1936 års riksdag i skrivelse nr 256 hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande möjligheterna att minska det fastställda maximiantalet lärjungar i de högre allmänna läroverkens klasser — anslutit sig till skolöverstyrelsens förslag och därvid anfört, att de härav för de allmänna läroverkens del uppstående merkostnaderna motsvarade avlöningen för något över 22 extralärare, d. v. s. vid nuvarande löneförhållanden ett belopp av omkring 70,000 kronor, frånsett dyrtidstillägg och andra ifrågavarande lärare tillkommande löneförmåner, ävensom att Kungl. Maj:t torde böra — därest riksdagen anvisade för ändamålet erforderliga anslagsmedel — meddela de bestämmelser, som därav föranleddes.

I motionen I:311 har yrkats, att riksdagen efter i motionen framställda grunder måtte beräkna anslaget till de allmänna läroverken m fl. undervisningsanstalter. Det i motionen framförda förslaget innebär, att antalet 35 skulle bibehållas som en övre gräns för lärjungeantalet men antalet 30 införas som en undre gräns. Det högsta lärjungeantalet i realskolans högsta klass skulle således allt fortfarande vara 35 men någon sammanslagning av klassavdelningar, som uppflyttats från näst högsta klassen, ej förekomma, förrän sammanlagda antalet lärjungar i de avdelningar, som skulle förenas, understege 30. Som stöd härför har bland annat anförts, att det för arbetet i läroverken säkerligen skulle vara till fördel, om genom nya bestämmelser en större grad av stabilitet kunde vinnas, så att avdelningarna från näst högsta klassen kunde bevaras och risken för plötsliga ändringar bleve mindre.

Det under denna punkt berörda förslaget ansluter sig till de synpunkter, som kommo till uttryck i 1936 års riksdags ovannämnda skrivelse. Utskottet delar departementschefens uppfattning om lämpligheten av att etappvis genomföra en länge såsom önskvärd ansedd sänkning av lärjungeantalet i undervisningsavdelningarna och finner goda skäl anförda för förslaget att göra början med realskolans högsta klass. *Utskottet.*

Utskottet kommer i annat sammanhang att beräkna avlöningsstaten för de allmänna läroverken med utgångspunkt från det nu föreliggande förslaget. Beträffande det motionsvis framställda yrkandet vill utskottet framhålla, att departementschefens av utskottet biträdda förslag givetvis icke innebär, att uppdelning av realskolans högsta klass skall äga rum, så snart lärjungeantalet uppgår till 31. Liksom nu är fallet, torde vissa möjligheter komma att förefinnas att vidtaga anordningar, som kunna befinnas vara att föredraga framför en tillämpning av de normalt gällande bestämmelserna. Utskottet finner därför anledning icke föreligga att biträda det motionsvis framställda yrkandet.

Tillika vill utskottet erinra, att utskottet i särskilt utlåtande behandlar frågan om sänkning av lärjungemaximum jämväl vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och privatläroverk.

5. Omfattningen av folkskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1937/1938.

Beträffande den av 1936 års riksdag beslutade folkskoleseminarieorganisationen hänvisas till statsrådsprotokollet (sid. 105). Riksdagen uttalade sig för en elevnumerär av 24 i klassavdelningarna.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut hava under läsåret 1936—1937 intagits 24 elever i första klassen av envar av de 10 fyraåriga linjerna och 24 elever i envar av tre studentlinjer (en i Karlstad, en i Linköping och en i Stockholm). Inalles hava således innevarande läsår i folkskoleseminarierna intagits ($10 \times 24 + 3 \times 24 =$) 312 elever. Seminarieorganisationen tillåter, om tänkbara marginaler icke tagas i betraktande, en utexamination av 384 elever per år.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 10 november 1936 framlagt förslag i fråga om omfattningen av folkskollärarutbildningen under nästa budgetår och därvid med stöd av verkställda kalkyler föreslagit, att intagning av elever skulle ske *dels* i den omfattning, som avsetts såsom normalt för den nuvarande seminarieorganisationen, d. v. s. intagning i första klass av fyraårig linje vid seminarierna i Falun, Göteborg, Kalmar, Karlstad, Linköping, Luleå, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala, av tvåårig studentlinje vid seminarierna i Göteborg, Linköping, Lund, Umeå och Uppsala samt av tvåårig linje för småskollärarinnor i Falun, *dels ock* ytter-

ligare i en avdelning av första klass av fyraårig linje vid seminariet i Luleå och i första klass av tvåårig studentlinje i Stockholm.

Härigenom skulle i första klass av fyraårig linje komma att intagas (11 × 24 =) 264 elever, i första klass av studentlinje (6 × 24 =) 144 elever och i första klass av linje för småskollärarinnor 24 elever, eller sammanlagt (264 + 144 + 24 =) 432 nya elever, av vilka 144 kunde väntas bliva utexaminerade år 1939, 24 år 1940 och 264 år 1941.

Såsom av en av överstyrelsen lämnad översikt av beräknad lärartillgång och lärarbehov under läsåren 1936—1942 framginge, kunde den intagning av elever, som överstyrelsen nu föresloge, icke hindra, att viss brist på lärare måhända skulle uppstå redan under läsåret 1939—1940. För att hindra detta skulle flera studentavdelningar behöva intagas år 1937, en åtgärd, som överstyrelsen emellertid ansett sig icke kunna förorda, då tillräckligt antal sökande till flera avdelningar, än vad överstyrelsen ovan föreslagit, kanske icke kunde påräknas. Till de två manliga studentklasser — i Karlstad och Linköping — som intagits år 1936, hade nämligen antalet sökande nätt och jämt överstigit antalet disponibla platser, under det att ett tillfredsställande antal sökande anmält sig till den kvinnliga studentklassen i Stockholm. Visserligen vore att märka, att de nya bestämmelserna rörande tvåårig studentlinje icke blivit för allmänheten bekanta förrän i början av juli månad. Många studenter, som eljest måhända sökt sig till sådan linje, hade därför icke haft kunskap om de utbildningsmöjligheter, som funnits, andra hade icke på den korta tid, som återstått till inträdesproven, kunnat medhinna erforderlig komplettering av sin studentexamen. Men även om det därför vore att hoppas, att tillströmningen till studentlinjen under kommande år skulle bliva bättre än år 1936, hade överstyrelsen icke vågat föreslå — utöver de ordinarie fem studentavdelningarna — mer än en avdelning, nämligen i Stockholm, där man under alla förhållanden torde kunna påräkna tillräckligt antal sökande. För att dock i viss mån motverka den befarade lärarbristen, hade överstyrelsen föreslagit intagning av en extra avdelning av den fyraåriga linjens första klass i Luleå.

Statskontoret har anfört följande:

De lärarkandidater, som intoges å fyraårig linje hösten 1937, bleve icke utexaminerade förrän våren 1941. Med hänsyn härtill och då såsom skolöverstyrelsen påpekade beräkningarna av lärarbehovet för år, som icke låge oss allra närmast, vore mycket osäkra, kunde statskontoret icke tillstyrka intagning av elever å fyraårig linje utöver den normala organisationen. De av skolöverstyrelsen angivna siffrorna å den befarade lärarbristen syntes närmast böra föranleda intagning av ytterligare en klass elever å den tvååriga studentlinjen. Statskontoret, som icke vore i stånd att bedöma, huruvida tillräckligt antal sökande till så många studentavdelningar kunde påräknas, ansåge sig emellertid böra tillstyrka allenast en extra studentklass. Huruvida emellertid denna borde förläggas till seminariet i Stockholm syntes statskontoret tveksamt. Härigenom skulle nämligen vid sagda seminarium komma att finnas en avdelning mer än som detsamma vid full organisation skulle omfatta. Å andra sidan skulle seminariet i Karlstad, som för närvarande hade fem avdelningar, för nästa läsår få en avdelning mindre. Ehuru seminariet i Stockholm vore avsett för kvinnliga elever men det i Karlstad

för manliga, torde på grund av vad sålunda anförts ur kostnadssynpunkt kunna ifrågasättas, om icke en eventuell extra studentavdelning borde förläggas till sistnämnda seminarium.

Sedan härefter rektorn vid folkskoleseminariet i Karlstad gjort framställning om att en ny avdelning om 24 elever måtte intagas i studentkursen vid sagda folkskoleseminarium, har skolöverstyrelsen i utlåtande den 11 december 1936 förklarat sig finna det klokast att icke ytterligare utöka antalet studentklasser utöver vad av överstyrelsen enligt det föregående ifrågasatts, förrän större erfarenheter rörande rekryteringen vunnits.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört bland annat följande:

I propositionen nr 100/1936 underströk jag, att alla beräkningar rörande det i framtiden erforderliga antalet folkskollärare bure och måste bära ovisshetens prägel. Jag fann det i frågans dåvarande läge lämpligast att planlägga organisationen av folkskoleseminarierna efter det av 1932 års seminariesakkunniga angivna talet för examinationen, därest sjunde skolår infördes, d. v. s. efter en examination av 384 lärare per år, samt att härutöver räkna med betryggande marginaler för en eventuellt erforderlig utvidgning av lärarproduktionen. Riksdagen godtog i huvudsak denna uppfattning. Skolöverstyrelsen hade, vad intagningen av elever i folkskoleseminarierna för innevarande läsår beträffar, ifrågasatt intagning i alla de fyraåriga linjer, som skulle ingå i seminarieorganisationen, och dessutom i fyra studentlinjer. Jag uttalade den meningen, att det ännu vore motiverat att iakttaga en viss försiktighet vid lossandet på de senare årens restriktioner i fråga om elevintagning vid seminarierna i sådana linjer, vilkas elever skulle inom den närmaste framtiden utexamineras som folkskollärare, och föreslog därför den ändringen i överstyrelsens förslag, att år 1936 skulle igångsättas — förutom berörda fyraåriga linjer — endast tre studentlinjer. Riksdagen anslöt sig till min uppfattning vad angick studentlinjerna. I fråga om de fyraåriga linjerna framhöll riksdagen behovet av att en tillfredsställande marginal bibehölles mellan tillgång och efterfrågan på tillgängliga folkskollärare och ansåg på grund därav — under påpekande av att denna marginal för närvarande vore i minsta laget — att intagning borde innevarande läsår ske vid ytterligare en fyraårig linje, d. v. s. vid inalles tio sådana linjer. Enligt det ovanstående fattade sedermera Kungl. Maj:t beslut i överensstämmelse härmed.

En blick på seminarieorganisationens utveckling och en jämförelse mellan de under de senaste tjugo åren verkställda prognoserna rörande behovet av folkskollärare å ena sidan och det i verkligheten sig yppande behovet å den andra, bära vittnesbörd om lämpligheten av en viss återhållsamhet vid prövningen av förslag, som innebära hastiga förändringar i examinationskapaciteten.

Trots de betänkligheter, jag eljes hyser mot att redan nu gå utöver den organisationsram, som angivits genom 1936 års riksdags omförmälda beslut, vill jag med hänsyn till den utredning, skolöverstyrelsen framlagt, förorda ett sådant steg, för så vitt angår de närmaste åren. I betraktande av de föreliggande beräkningarnas osäkerhet anser jag emellertid i likhet med statskontoret tillrådligt, att denna tillfälliga utvidgning begränsas till *en* examinationsavdelning, vilken, såsom statskontoret framhållit, bör utgöras

av en tvåårig studentlinje, eftersom en sådan snabbast ger effekt. Den extra examinationsavdelningen torde böra förläggas till seminariet i Stockholm.

Såsom av det ovanstående inhämtas, har i de båda likalydande motionerna I: 295 och II: 546 yrkats, att intagning måtte år 1937 ske jämväl vid en parallellavdelning till den fyraåriga linjens första klass vid folkskoleseminariet i Luleå, och i motionen II: 495, att en ny avdelning manliga studenter innevarande år måtte intagas i den tvåårigа linjen vid folkskoleseminariet i Karlstad.

Utskottet. Den av överstyrelsen verkställda utredningen ger enligt utskottets mening fog för en temporär vidgning av den ram för folkskoleseminarieorganisationen, som fastställdes av 1936 års riksdag. Då emellertid endast ett år förflutit, sedan riksdagen tog ställning till frågan om seminarieorganisationens normala omfattning, och erfarenheten ådagalagt lämpligheten av en viss försiktighet vid åtgärder på detta område, anser sig utskottet icke böra tillstyrka riksdagen att gå längre än Kungl. Maj:t vid sina anslagsberäkningar förutsatt, innebärande intagning av en tvåårig linje utöver dem, som förutsatts skola normalt ingå i seminarieorganisationen. Utskottet, som alltså avstyrker bifall till de motionsvis framställda yrkandena om en ytterligare utökning av seminarieorganisationen, har ingenting att erinra mot departementschefens och skolöverstyrelsens förslag, att nämnda linje förlägges till Stockholmsseminariet.

6. Omfattningen av småskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1937/1938.

I skrivelse nr 313/1935 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning och för 1936 års riksdag framlägga förslag rörande åtgärder för avhjälpande av rådande arbetslöshet bland småskollärarinnor.

Under den nu förevarande punkten har *departementschefen* med utgångspunkt från av skolöverstyrelsen i ärendet verkställd utredning, varöver bland annat statskontoret yttrat sig, fastslagit, att förhållandena på området icke nu motivera några särskilda ingripanden från statsmakternas sida. Departementschefen har alltså icke ansett sig kunna förorda, att i anledning av ovanberörda riksdagsskrivelse vidtagas särskilda åtgärder utöver den, som statsmakterna med hänsyn till förefintligt överskott av småskollärarinnor tillgripit under de senare åren, nämligen inskränkning av nyintagningen av elever vid småskoleseminarierna.

En sådan inskränkning ansåge departementschefen påkallad även för nästa budgetår särskilt med tanke på ovissheten om vad de pågående rationaliseringsåtgärderna kunde komma att medföra i fråga om indragning av förefintliga tjänster. Den av nativitetsminskningen framkallade situationen på

detta område manade alltjämt till försiktighet vid nyintagningen. Skolöverstyrelsen hade i detta hänseende föreslagit, att vid ett vart av småskoleseminarierna i Strängnäs, Skara, Härnösand och Lycksele skulle i första klassen under år 1937 intagas 12 elever och vid småskoleseminariet i Landskrona 15 elever vid envar av två klassavdelningar. Departementschefen har ansett sig kunna tillstyrka överstyrelsens ifrågavarande förslag med den ändringen, att vid småskoleseminariet i Landskrona intoges endast *en* klassavdelning i stället för, såsom överstyrelsen föreslagit, två. Att vid sistnämnda seminarium intaga två klassavdelningar med så lågt elevantal som 15 syntes icke böra ifrågakomma. Befunnes förhållandena i Landskronaseminariets uppland därtill föranleda, syntes Kungl. Maj:t, yttrar departementschefen, vara oförhindrad att föreskriva, att vid den avdelning av första klassen, som borde uppehållas vid seminariet under nästa läsår, skulle intagas exempelvis normalt antal elever, d. v. s. 24.

Vad av departementschefen sålunda ifrågasatts, har icke givit utskottet anledning till erinran. *Utskottet.*

7. Biträden åt folkskolinspektörerna.

Sedan en följd av år utgår till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör ersättning för expenser. Beträffande tillkomsten av nämnda förmån och det belopp, varmed ersättningen utgått vid olika tider, finnes redogörelse lämnad i 1936 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 367—369, vartill här må hänvisas. Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag beslöt 1936 års riksdag höja ifrågavarande expensersättning från 500 kronor till 700 kronor för varje inspektör. Tillika uttalade riksdagen i sin skrivelse nr 8/1936 — under framhållande av angelägenheten av att åtgärder vidtoges för att dels frigöra inspektörerna från mycket av dem redan nu åliggande arbete, som lika väl kunde utföras av mindre kvalificerade arbetskrafter, dels ock skapa möjligheter för inspektörerna att möta de nya uppgifter, som pålagts dem genom det pågående organisatoriska omdaningsarbetet inom folkskolan — att riksdagen icke funnit det av Kungl. Maj:t i detta hänseende framlagda förslaget om ökad expensersättning tillfredsställande. Riksdagen anförde härom följande:

Den ökning av expensersättningen, som förordats, kunde givetvis betyda en avlastning av mindre kvalificerat administrativt arbete för de folkskolinspektörer, som för dylikt ändamål anställde särskild arbetskraft. Emellertid torde man icke kunna vara övertygad om att detta alltid bleve förhållandet, och då förfelades syftemålet med den höjda expensersättningen.

Det torde vara erforderligt, att man undersökte, om icke andra utvägar kunde komma ifråga för att nå det av riksdagen uppställda målet, nämligen ett frigörande av folkskolinspektörerna för deras egentliga, viktiga verksamhet. En tänkbar utväg, som i detta hänseende icke syntes böra lämnas utan beaktande, funne riksdagen vara en liknande den, som redan kommit till användning vid läroverken genom anordningen med biträden å rektors-

expeditionerna. Kostnaderna för nämnda anordning vid läroverken uppginge icke till något avskräckande belopp; för 137 allmänna läroverk utgjorde de sålunda för innevarande budgetår tillhopa 60,125 kronor.

Riksdagen funne sig alltså böra framhålla önskvärdheten av att denna fråga med det snaraste bleve föremål för utredning. Denna utredning torde böra så bedrivas, att förslag i ämnet om möjligt kunde föreläggas redan 1937 års riksdag.

I avvaktan på denna utredning funne sig riksdagen böra som ett provisorium för nästkommande budgetår medgiva den föreslagna ökningen av expensersättningen till 700 kronor för varje inspektör.

Genom beslut den 15 maj 1936 anbefallde Kungl. Maj:t, som samma dag utfärdade kungörelse (nr 200) om expensersättning åt folkskolinspektörer för budgetåret 1936/1937, skolöverstyrelsen, att — med beaktande av vad riksdagen sålunda anfört — verkställa utredning angående åtgärder till frigörande i möjligaste mån av folkskolinspektörerna från dem åvilande mindre kvalificerat administrativt arbete, ävensom i samband med avgivande av framställningar, avsedda att föreläggas 1937 års riksdag, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

Sådant förslag har *skolöverstyrelsen* framlagt i skrivelse den 31 augusti 1936.

Förslaget innebär, att till varje folkskolinspektörs förfogande skulle mot redovisningsskyldighet ställas ett belopp av 450 kronor, att användas till arvode åt biträde.

Överstyrelsen hade funnit anledning att, i samband med utredningen rörande behovet av särskilt anslag till arvode åt expeditions- och skrivbiträde åt folkskolinspektörerna, taga under övervägande även frågan om expensersättning till folkskolinspektörerna.

Av vad överstyrelsen härutinnan andragit framginge, att även om ett särskilt belopp beviljades till arvode åt skrivbiträde, åtginge ungefär hälften av det nu utgående expensanslaget, 700 kronor, till bestridande av expensutgifter, som icke avsåge tillhandahållande av expeditionsrum. Det torde få anses självfallet, att det kvarstående beloppet, i medeltal omkring 350 kronor, icke kunde täcka kostnader för möblerat expeditionsrum med lyse, uppvärmning och städning. Vid sådant förhållande borde enligt överstyrelsens mening någon nedsättning i nu utgående expensanslag icke ifrågakomma.

Över skolöverstyrelsens förslag har *statskontoret* avgivit infordrat yttrande.

Departementschefen har för egen del i ämnet anfört bland annat följande:

I likhet med statskontoret biträder jag skolöverstyrelsens förslag om anvisande till envar av folkskolinspektörerna av ett särskilt anslagsbelopp till arvoden åt biträde. Enligt mitt förmenande kommer vid bifall till detsamma det av riksdagen uttalade önskemålet med avseende å folkskolinspektörernas verksamhet att bliva tillgodosett. Emot det för ändamålet beräknade beloppets storlek har jag intet att erinra. Ifrågavarande belopp, (52 × 450 =) 23,400 kronor, torde i avlöningsstaten för folkskolinspektionen böra uppföras såsom en särskild anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal. Till denna fråga återkommer jag i det följande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser för anslagspostens disponerande, som må kunna anses erforderliga.

Vidkommande expensersättningen framgår av den av skolöverstyrelsen verkställda utredningen, att även om ett särskilt belopp beviljas till arvode åt skrivbiträde å folkskolinspektörsexpedition, omkring hälften av den varje inspektör under innevarande budgetår tillkommande expensersättningen, 700 kronor, kommer att åtgå till bestridande av expensutgifter, som icke avse tillhandahållande av expeditionsrum. Det återstående beloppet, i medeltal cirka 350 kronor, torde icke förslå för täckande av kostnader för möblerat expeditionsrum med lyse, värme och städning. På grund härav har överstyrelsen ansett någon nedsättning av expensersättningen icke böra ifrågakomma. Statskontoret har däremot — under framhållande av, att riksdagen betecknade höjningen för innevarande budgetår allenast såsom ett provisorium — ansett, att expensposten vid beviljande av särskilda anslagsmedel till arvoden åt biträden å expeditionerna åter borde minskas till tidigare utgående belopp, eller 500 kronor för varje inspektör. För egen del ansluter jag mig till den av statskontoret hävdade meningen. I enlighet härmed bör föreskrivas, att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande expensersättning till sin vikarie avstå 200 kronor för år (nu 300 kronor), såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, samt att till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, skall utgå ersättning för expenser med ett belopp, beräknat efter 200 kronor för år (nu 300 kronor).

I de båda likalydande motionerna I: 297 och II: 548 har yrkats, att riksdagen måtte besluta, att till folkskolinspektörerna under innevarande budgetår, enligt kungörelsen nr 200/1936 utgående expensersättning måtte under budgetåret 1937/1938 utgå med oförändrat belopp, samt att härför erforderlig höjning av ifrågavarande anslag måtte av riksdagen beviljas.

Utskottet.

Det föreliggande förslaget om anvisande av ett belopp av 450 kronor till varje folkskolinspektör, att mot redovisningsskyldighet användas till arvode åt biträde, ligger i linje med vad 1936 års riksdag i ämnet anförde och tillstyrkes av utskottet. I likhet med Kungl. Maj:t anser utskottet, att en sådan åtgärd bör förbindas med ett slopande av den av 1936 års riksdag beviljade, såsom ett provisorium betecknade förhöjningen av den till inspektörerna utgående expensersättningen. Denna expensersättning är principiellt att betrakta som en löneförmån, vilken icke synes böra bibehållas vid det av 1936 års riksdag fastställda beloppet vid bifall till det av utskottet i det föregående förordade förslaget till löneregleringen för folkskolinspektörerna. Att låta nämnda ersättning utgå med nuvarande belopp under tiden, intill dess löneregleringen träder i kraft, synes icke vara påkallat. Utskottet avstyrker alltså bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Ej heller i övrigt har utskottet något att invända mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

8. Läkarundersökning av befattningshavare, anställd vid samhällets skolor.

I motionen I: 302 har som nämnts hemställts, att riksdagen, vare sig Kungl. Maj:ts propositioner nr 271 eller nr 270 i oförändrat skick bifallas eller icke, måtte besluta att anvisa nödiga medel för möjliggörande av obligatorisk läkarundersökning av varje vid samhällets skolor anställd lärare eller annan befattningshavare, som skall hava skyldighet att vid varje läsårs början förete bevis därom.

Utskottet. Utskottet uppskattar det motiv, som ligger till grund för ifrågavarande motionsvis framställda yrkande. Erinras bör emellertid att Kungl. Maj:t den 22 februari 1935 utfärdat kungörelse (nr 52) angående skyldighet för lärare att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning. Genom denna kungörelse har åtskilligt vunnits i de av motionären åsyftade hänseendena. På grund härav och då det torde få förutsättas, att vederbörande skolmyndigheter hava sin uppmärksamhet riktad på de vid skolorna anställda befattningshavarnas hälsotillstånd, anser sig utskottet icke hava anledning att biträda det av motionären framställda yrkandet.

III. Anslagsbehov för budgetåret 1937/1938.

Departementschefen har inlett den avdelning av statsrådsprotokollet, som behandlar anslagsbehovet för budgetåret 1937/1938, med följande uttalande (sid. 262—264 i statsrådsprotokollet):

Löneregleringen förutsättes enligt det föregående skola träda i kraft den 1 januari 1938. För förra hälften av budgetåret 1937/1938 skulle alltså tillämpas nu gällande löner och avlöningsstater, för senare hälften av samma budgetår de nya lönerna och avlöningsstaterna. För vart och ett av de av löneregleringen berörda avlöningsanslagen skulle med andra ord för nästa budgetår komma att gälla två avlöningsstater. Avlöningsmedlen för varje institution torde böra det oaktat bestridas från ett och samma anslag, som alltså till beloppet bör motsvara summan av de båda avlöningsstaterna.

Anslagsfrågorna för nästa budgetår behandlas nedan i den ordning, i vilken vederbörande anslag nu äro i riksstaten uppförda.

Rörande beräkningen av avlöningsanslagen må i övrigt följande allmänna synpunkter anföras.

På grund av konstruktionen av det nu gällande lönesystemet falla de till befattningshavarna utgående lönerna icke med lika belopp på budgetårets båda hälfter. Eftersom höstterminen innehåller mindre antal läsveckor än vårterminen blir belastningen å avlöningsanslagen större under vårterminen än under höstterminen. Vid fördelningen av anslagsmedlen mellan de båda avlöningsstater, som enligt vad nyss sagts böra för vart och ett av de här ifrågakommande avlöningsanslagen gälla för nästa budgetår, skulle den teoretiskt riktigaste vägen vara att verkställa en utskiftning av ifrågakommande avlöningsmedel efter lästerminernas längd. Då emellertid de för var och en av de båda lästerminerna avsedda avlöningsmedlen skola bestridas från ett och samma anslag, har en sådan proportionell fördelning icke ansetts behövlig. De för ett visst ändamål för helt budgetår vid oförändrade löneförhållanden beräknade anslagsmedlen föreslås i det följande skola som regel med halva beloppet uppföras å den avlöningsstat, som skall gälla för förra delen av nästa budgetår. På motsvarande sätt förfares vid beräkningen av den avlöningsstat, som skall gälla för den senare delen av budgetåret.

Den valda anordningen medför, att medelsåtgången under förra delen av budgetåret torde komma att exempelvis i fråga om de poster, ur vilka skola bestridas lön till extra ämneslärare, understiga det belopp, varmed posterna uppföras i avlöningsstaten för nämnda del av budgetåret. Som en allmän förutsättning bör dock gälla, att den anslagsfördelande myndigheten icke för vederbörande ändamål använder större belopp än som enligt mina i det följande framlagda förslag avses skola tagas i anspråk. Därest så befinnes påkallat, lärer Kungl. Maj:t framdeles böra meddela närmare föreskrifter i ämnet.

Vid den efterföljande beräkningen av avlöningsanslagen för nästa budgetår uppskattas till en början det för vederbörande avlöningsändamål erforderliga anslagsbeloppet, därest nuvarande avlöningsbestämmelser skulle

oförändrade tillämpas under hela nästa budgetår. Därefter verkställas med ledning härav beräkningar rörande de förändringar i medelsdispositionen, som påkallas av löneregleringen. Avlöningsstaterna för den senare delen av budgetåret föreslås skola utformas efter de principer, som numera vanligen följas i fråga om nyreglerade verk. De särskilda delposterna beräknas efter gängse grunder. Sålunda beräknas anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och å övergångsstat till summan av de efter högsta förekommande löneklass å respektive dyrorter, med tjänstepensionsavdrag reducerade lönerna för de tjänstemän, vilkas löner skola bestridas ur vederbörande post. Delposterna till avlöningsförhöjningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal beräknas i allmänhet till så stora belopp, som skulle erfordras, om samtliga extra ordinarie befattningshavare skulle avlönas enligt tredje löneklassen inom vederbörande lönegrad.

Det möter stora svårigheter att verkställa mer exakta beräkningar av exempelvis de delposter till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilka böra uppföras i avlöningsstaterna för senare delen av nästa budgetår. Vad exempelvis de allmänna läroverken beträffar, saknas kännedom om huru många av de icke-ordinarie lärarna, som komma att erhålla extra ordinarie anställning under vårterminen 1938, om de icke-ordinarie lärarnas fördelning mellan de olika dyrorterna och huru många timlärare, som komma att finnas anställda. Beräkningarna av nämnda delposter hava därför som regel måst ske approximativt. Det är först under hösten 1937 möjligt att med större grad av säkerhet utföra ifrågavarande beräkningar. I det följande kommer att föreslås, att delposterna i fråga — vad de allmänna läroverken beträffar som en definitiv åtgärd och vad övriga läroanstalter angår som en tillfällig anordning — betecknas förslagsvis, dock med vissa maximeringsföreskrifter. Därest vederbörande poster med hänsyn till omständigheter, som nu icke kunna förutses, skulle visa sig otillräckliga, förefinnes alltså — om sistnämnda förslag bifalles — möjlighet att anvisa medel för ändamålet utöver de belopp, som beräknats i avlöningsstaterna. Den besparing, som enligt det ovanstående kan beräknas komma att uppstå under vissa av de i avlöningsstaterna för förra hälften av budgetåret uppförda posterna, kommer i så fall att motvägas av en merutgift under motsvarande poster i avlöningsstaterna för senare delen av budgetåret.

Liknande svårigheter möta vid beräkningen av ett par andra poster i avlöningsstaterna för senare delen av budgetåret 1937/1938. Även dessa poster — de angivas närmare i det följande — böra tillfälligtvis för förra halvåret 1938 betecknas förslagsvis, dock med rätt för vederbörande myndighet att överskrida posten först efter Kungl. Maj:ts medgivande.

De särskilda lönetillägg och lönefyllnader samt den s. k. övergångslön, som enligt avsnittet »Övergångsanordningar» här ovan böra utgå, synas böra bestridas från de i avlöningsstaterna uppförda anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och å övergångsstat, respektive — i förekommande fall — från anslagsposterna till avlöningar till icke-ordinarie personal. Från förstnämnda poster bör också avföras lönen — frånsett dyrtidstillägg — för de ordinarie befattningshavare, som icke vilja övergå på den nya lönestaten, dock med visst undantag, varom förmäles i det följande (sid. 302).

Det har ansetts behövligt att på grund härav höja vederbörande anslagsposter allenast försåvitt angår berörda övergångslön.

Vad sålunda anförts och föreslagits lämnar utskottet utan erinran. I det följande har utskottet vidtagit de ändringar i de av Kungl. Maj:t för senare hälften av nästa budgetår förordade avlöningsstaterna, som betingas av de av utskottet ifrågasatta jämkningarna i lönegradsplaceringarna, dock icke i sådana fall, då jämkningarna i anslagshänseende kunna anses vara av underordnad betydelse. *Utskottet.*

1. Förslagsanslaget till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar.

Förevarande anslag har av Kungl. Maj:t för nästa budgetår beräknats med utgångspunkt bland annat från att de för extra lärare och timlärare avsedda anslagsmedlen skulle höjas för beredande av möjlighet till klassdelning vid undervisning i slöjd och hushållsgöromål — vid oförändrade löneförhållanden med 1,000 kronor — och att vissa lärare vid seminariet, som nu icke erhålla hyresbidrag, skulle komma i åtnjutande av sådant (jfr ovan sid. 37). Sistnämnda förslag skulle vid oförändrade löneförhållanden medföra en anslagshöjning med 9,550 kronor för budgetår räknat.

Anslaget har för nästa budgetår beräknats till 324,000 kronor, innebärande en anslagsökning med 74,400 kronor. Större delen av denna ökning föranledes av löneregleringen.

Utskottet har ingen annan erinran att framställa mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag än att utskottet i den för seminariet för senare delen av nästa budgetår föreslagna avlöningsstaten vidtagit de ändringar, som betingas av vad utskottet i det föregående anfört rörande lönegradsplacering för vissa befattningshavare vid seminariet. *Utskottet.*

2. Förslagsanslaget till Allmänna läroverken: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts under denna punkt berörda förslag innebära — utöver de förändringar, som föranledas av löneregleringen, av de av Kungl. Maj:t enligt det föregående förordade organisatoriska ändringarna inom läroverksorganisationen och av utav riksdagen redan fattade beslut — i huvudsak följande:

Ytterligare en lektorstjänst inrättas vid högre allmänna läroverket i Umeå. För ytterligare ett budgetår förlänges det av riksdagen tidigare givna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning. Fem nya lärarinnetjänster i kvinnligt handarbete inrättas vid de allmänna läroverken för flickor (sådana tjänster kunna för närvarande upprättas endast vid samläroverk). Det bland anslagsmedlen till arvoden åt extra ämneslärare ingående anslagsbeloppet till föreläsningar i sexuella

frågor höjes med 1,000 kronor till 3,000 kronor. Ifrågavarande anslagsmedel beräknas för nästa budgetår till i runt tal så stort belopp, som motsvarar avlöning till 396 extralärare, innebärande vid oförändrade löneförhållanden en anslagshöjning med 175,900 kronor för helt budgetår. Den till vissa extra ordinarie ämneslärare utgående arvodesförhöjningen, vilken enligt riksdagens beslut skulle indragas med utgången av innevarande budgetår, skall utgå intill den 1 januari 1938. I anslagsmedlen till arvoden åt lärare i manlig slöjd och åt lärarinnor i hushållsgöromål beräknas anslagshöjningar med — vid oförändrade löneförhållanden — 10,000 kronor, respektive 3,200 kronor. Anslagsmedlen till extra arvoden åt lärare i övningsämnen föreslås skola undergå förhöjning med — likaledes vid oförändrade avlöningsförhållanden — inalles 37,500 kronor till 669,600 kronor. Vid beräknandet av sistnämnda anslagsmedel har departementschefen icke funnit sig böra för närvarande räkna med en ökning av anslagsmedlen till extra arvoden åt musiklärare, som av skolöverstyrelsen föreslagits i syfte att möjliggöra ett realiserande i viss utsträckning av 1933 års undervisningsplan i detta ämne. Som skäl för denna ståndpunkt har departementschefen angivit de betydande ökningarna i övrigt av läroverksanslaget. De praktiska realskollinjerna föreslås skola fast infogas i skolorganisationen, såväl i vad angår de allmänna läroverken som de kommunala mellanskolorna, och en viss höjning av de på denna skolform belöpande anslagsmedlen beräknas för nästa budgetår.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle ifrågavarande avlöningsanslag för nästa budgetår höjas med 3,895,900 kronor. Höjningen är väsentligen betingad av löneregleringen.

Utskottet. I de båda likalydande motionerna I: 246 och II: 498 har hemställts, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning om flickläroverkens organisationsfråga måtte verkställas i så god tid, att ärendet kan föreläggas 1938 års riksdag. Den av motionärerna åsyftade omorganisationen av nämnda läroanstalter avser att vid läroanstalterna åstadkomma dubbel anknytning av realskolan till folkskolan och att vid vissa av dem inrätta fyraårig latinlinje vid sidan av eller i stället för den nuvarande treåriga. Departementschefen, som funnit förslaget i vissa avseenden beaktansvärt, har emellertid ansett frågan tarva ytterligare utredning och har därför icke ansett densamma kunna föreläggas 1937 års riksdag. Då utredning i ämnet alltså av departementschefen ställts i utsikt, anser utskottet det icke behövligt att, såsom motionärerna önska, riksdagen i särskild skrivelse fäster Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på frågan.

I motionen I: 292 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det av skolöverstyrelsen enligt det ovanstående begärda anslaget för tillämpning från och med höstterminen 1937 av den i läroverksstadgan föreskrivna timplanen för ämnet musik beviljas. Utskottet, som visserligen finner det

i motionen gjorda yrkandet i och för sig välgrundat, anser sig dock i likhet med departementschefen och av samma orsak, som av denne angivits, icke böra för nästa budgetår räkna med någon höjning av vederbörande anslagsmedel för ifrågavarande ändamål.

I motionen I: 307 har framställts ett yrkande, som visserligen av motionären i vissa delar begränsats till att gälla endast folkskoleseminarierna men som torde böra upptagas till behandling i detta sammanhang. Motionären har hemställt, att anslagen för arvoden åt seminariebibliotekarier och biträden å rektorsexpeditionerna vid folkskoleseminarierna måtte för tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 höjas med det belopp, som erfordras för att bibliotekarier och biträden icke skola lida löneminskning. Anledningen till detta yrkande är att söka i det förhållandet, att de dyrtidstillägg, som utgå å ifrågavarande arvoden, komma att efter löneregleringens genomförande minskas på grund av övergången från oreglerat till reglerat dyrtidstillägg. Motionären önskar bereda befattningshavarna kompensation för denna minskning i dyrtidstillägget genom en motsvarande höjning av arvodesförmånerna.

Utskottet, som i det föregående yttrat sig angående ett i nämnda motion framställt likartat förslag rörande dyrtidstillägg å särskilt arvode till lärare vid provårsläroverk, vill fästa uppmärksamheten på att det i motionen berörda förhållandet återverkar på ett flertal arvoden vid de läroanstalter, som beröras av löneregleringen. Vad särskilt angår de av motionären angivna arvodena, utgå dessa som regel till befattningshavare, vilka komma i åtnjutande av den av utskottet i det föregående tillstyrkta löneregleringen. Även om med hänsyn härtill en viss tvekan kan föreligga rörande behovet av en uppräkning av arvodena på grund av minskningen i dyrtidstilläggen, anser utskottet, som har svårt att överblicka hela området och bedöma vilka arvoden, som i detta sammanhang böra komma ifråga, att förevarande spörsmål bör komma under närmare omprövning genom Kungl. Maj:ts försorg. Vid denna omprövning torde böra särskilt beaktas sådana arvoden vilka utgå till befattningshavare, som visserligen ej komma i åtnjutande av löneregleringen men som äro anställda vid en läroanstalt, som beröres av densamma; dessa befattningshavare kunna nämligen genom övergången från oreglerat till reglerat dyrtidstillägg komma att få vidkännas en reell löneminskning. Den översyn av ifrågavarande nu utgående arvodesförmåner, som utskottet alltså förutsätter skola ske, lärer kunna verkställas i så god tid, att eventuellt förslag i ämnet kan föreläggas 1938 års riksdag. Med vad nu anförts, torde berörda motion få anses besvarad, såvitt nu är i fråga.

Utskottet, som i övrigt biträder de av Kungl. Maj:t under denna punkt av statsrådsprotokollet berörda förslagen, har vidtagit de jämkningar i anslagsberäkningarna för nästa budgetår, som betingas av vad utskottet i det föregående anfört.

3. Anslaget till understöd åt vissa kommunala gymnasier.

Mot det under denna punkt framlagda förslaget, innebärande en av förstatligandet av de kommunala gymnasierna i Eslöv och Motala föranledd anslagsminskning med 7,600 kronor, har utskottet intet att erinra.

4. Förslagsanslaget till Folkskoleseminarier: Avlöningar.

Förevarande anslag har av Kungl. Maj:t beräknats med utgångspunkt från den av departementschefen föreslagna, av utskottet i det föregående förordade omfattningen av folkskoleseminarieorganisationen under nästa budgetår.

I en vid 1936 års riksdag väckt motion framfördes det yrkandet, att lärare i trädgårdsskötsel vid sådant dubbelseminarium, som enligt riksdagens beslut bleve förvandlat till enkelseminarium, måtte tillerkännas samma tilläggsarvode av 800 kronor, som skulle tillkomma lärare vid dubbelseminarium. Riksdagen, som ansåg vissa skäl tala för en sådan åtgärd, anhöll hos Kungl. Maj:t om verkställande av utredning och framläggande för 1937 års riksdag av förslag i ämnet.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att överstyrelsen, i anknytning till det av 1936 års riksdag gjorda uttalandet, framlagt förslag om att lärarna i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarierna i Karlstad och Luleå måtte erhålla tilläggsarvode å 800 kronor, respektive 600 kronor trots att dessa seminarier enligt 1936 års riksdags beslut skola förvandlas från dubbel- till enkelseminarier. Statskontoret har ansett sig icke kunna tillstyrka att förevarande, utöver vederbörande lärares ordinarie avlöningsförmåner utgående tilläggsarvode, som vore avsett att utgöra en kompensation för den ökade undervisningsskyldigheten vid ett dubbelseminarium, tillerkändes lärarna i fråga. Departementschefen har biträtt statskontorets uppfattning.

I motionen I: 293 har yrkats, att lärarna i trädgårdsskötsel vid seminarierna i Karlstad och Luleå måtte tillerkännas personliga tilläggsarvoden på sätt överstyrelsen föreslagit.

Utskottet. Med hänsyn till den uppflyttning i lönegrad av lärarna i trädgårdsskötsel, som utskottet i det föregående föreslagit, anser sig utskottet icke böra tillstyrka riksdagen att bevilja lärarna i trädgårdsskötsel vid seminarierna i Karlstad och Luleå tilläggsarvoden för den korta tid, som återstår, till dess löneregleringen genomföres. Utskottet avstyrker därför bifall till det berörda, motionsvis framställda yrkandet.

Även i övrigt biträder utskottet Kungl. Maj:ts föreliggande anslagsberäkningar. Beträffande det i motionen I: 307 framställda förslaget rörande uppräkning av anslagen till arvoden åt seminariebibliotekarier och biträden å rektorsexpeditionerna hänvisas till det föregående.

5. Förslagsanslaget till Folkskoleseminarier: Omkostnader.

Det av Kungl. Maj:t under denna punkt framlagda förslaget innebär en anslagsminskning med 13,100 kronor och har icke givit utskottet anledning till erinran.

6. Reservationsanslaget till Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär anvisande för nästa budgetår av oförändrade anslagsmedel för ändamålet, har icke givit utskottet anledning till erinran.

7. Reservationsanslaget till Folkskoleseminarier: Stipendier.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en anslagshöjning med 1,300 kronor, har icke givit utskottet anledning till erinran.

8. Reservationsanslag till Folkskoleseminarier: Utrustning.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär anvisande av 15,000 kronor för ändamålet, har icke givit utskottet anledning till erinran.

9. Förslagsanslaget till Småskoleseminarier: Avlöningar.

Utskottet, som i det föregående biträtt det av departementschefen framlagda förslaget rörande omfattningen av småskoleseminarieorganisationen under nästa budgetår, har ingenting att erinra mot de under denna punkt av statsrådsprotokollet för nästa budgetår verkställda anslagsberäkningarna, vilka utmynna i en anslagsminskning med 100 kronor.

10. Förslagsanslaget till Småskoleseminarier: Omkostnader.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor, har ej givit utskottet anledning till erinran.

11. Reservationsanslaget till Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en anslagshöjning med 300 kronor, har ej givit utskottet anledning till erinran.

12. Reservationsanslaget till Småskoleseminarier: Stipendier.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en anslagsminskning med 1,500 kronor, har ej givit utskottet anledning till erinran.

13. Reservationsanslag till Småskoleseminarier: Utrustning.

Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av 7,000 kronor till förevarande ändamål för nästa budgetår har ej givit utskottet anledning till erinran.

14. Förslagsanslaget till Folkskolinspektionen: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en huvudsakligen av löneregleringen och det förutberörda förslaget om anvisande av anslagsmedel till biträdeshjälp åt folkskolinspektörerna betingad anslagshöjning med 82,300 kronor, har icke givit utskottet anledning till erinran.

15. Förslagsanslaget till Nomadskolor: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en anslagsminskning med 7,500 kronor, betingad bland annat av överflyttning från och med den 1 januari 1938 av den till nomadskolinspektören utgående lönen till anslaget till Folkskolinspektionen: Avlöningar, har icke givit utskottet anledning till erinran.

16. Förslagsanslag till Läroanstalter för blinda: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär anvisande av ett gemensamt anslag till avlöningar för läroanstalterna för blinda å Tomteboda samt i Kristinehamn och Växjö ävensom en huvudsakligen av löneregleringen betingad höjning av ifrågavarande anslagsmedel med 44,100 kronor, har ej givit utskottet anledning till erinran.

17. Förslagsanslaget till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att de tillfälliga lönetillägg, som utgå till vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid förevarande vårdanstalt och vid de tekniska läroverken, skola jämväl under nästa budgetår utgå efter oförändrade grunder. Förslaget innebär vidare en väsentligen av löneregleringen betingad höjning av förevarande anslag med 14,000 kronor.

Utskottet. Utskottet har ingen erinran att framställa mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

18. Förslagsanslaget till Tekniska läroverk: Avlöningar.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom de förändringar, som föranledas av löneregleringen — *att* ytterligare en lektorstjänst skulle inrättas vid tekniska gymnasiet i Örebro, *att* det nu utgående särskilda anslaget till uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar skulle sammanföras med bland annat förevarande anslag *samt att* ytterligare tre parallellavdelningar skulle under nästa läsår uppehållas utöver de nuvarande. Departementschefen har ej ansett sig böra räkna med bifall till ett av överstyrelsen framställt förslag om inrättande av en ny parallellavdelning jämväl vid tekniska gymnasiet i Malmö. Som skäl härför har anförts, att överstyrelsens framställning syntes utvisa, att det ej vore fullt säkert, att en ny parallellavdelning skulle kunna beredas utrymme vid sagda tekniska gymnasium.

Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 682,700 kronor. Anslagshöjningen — 186,800 kronor — är till huvudsaklig del föranledd av löneregleringen.

I de båda likalydande motionerna I: 247 och II: 499 har yrkats, att riksdagen måtte besluta att vid tekniska läroverket i Malmö inrätta en parallellavdelning av första klassen samt att anslå härför erforderliga medel, 7,975 kronor.

Då av motionen I: 247 framgår, att det hinder för inrättandet av omförmälda parallellavdelning i Malmö, som av departementschefen ansetts föreligga, numera bortfallit, och då motionärens yrkande synts utskottet väl motiverat, anser sig utskottet böra tillstyrka, att ifrågavarande parallellavdelning inrättas. Vederbörande anslagsposter i de avlöningsstater, som av Kungl. Maj:t föreslagits skola för nästa budgetår gälla för de tekniska läroverken, skulle på grund härav undergå förhöjning med — vid oförändrade löneförhållanden — i runt tal 7,200 kronor. I det följande tillstyrker utskottet av samma anledning en förhöjning av förslagsanslaget till Tekniska läroverk: Omkostnader med 300 kronor och av reservationsanslaget till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. med 400 kronor. *Utskottet.*

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt biträdes av utskottet i den mån icke annat föranledes av de av utskottet i det föregående ifrågasatta jämkningarna i nämnda förslag.

19. Förslagsanslaget till Tekniska läroverk: Omkostnader.

Kungl. Maj:ts under denna punkt berörda förslag innebär en anslagshöjning med 8,900 kronor till 70,700 kronor, förorsakad väsentligen av en överflyttning till förevarande anslag av utgifter, som hittills bestritts från det nuvarande särskilda anslaget till uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar, och av upprättandet av tre nya parallellavdelningar.

Då utskottet ovan tillstyrkt upprättandet av ytterligare en parallellavdelning, bör förevarande anslag som nämnts höjas med 300 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Anslaget, som i övrigt bör beräknas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, skulle alltså för nästa budgetår uppföras med 71,000 kronor. *Utskottet.*

20. Reservationsanslaget till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsökning med 2,500 kronor till 47,200 kronor, uppkommen genom *dels* överflyttning av 4,600 kronor från det till indragning föreslagna särskilda anslaget till uppehållande av undervisning vid parallellavdelningar, *dels* höjning med 900 kronor av vissa till tekniska gymnasiet i Härnösand ur reservationsanslaget utgående medel,

dels och indragning av ett under innevarande budgetår utgående anslagsbelopp å 3,000 kronor till viss utrustning vid tekniska elementarskolan i Borås.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag biträdes av utskottet med den ändring, att anslaget, såsom i det föregående angivits, höjes med ytterligare 400 kronor till 47,600 kronor på grund av att utskottet tillstyrkt inrättandet av en ny parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Malmö.

21. Förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Beträffande beräkningen för nästa budgetår av detta anslag, som nu är uppfört med 6,500,000 kronor, har departementschefen yttrat följande:

Vid oförändrade avlöningsförhållanden torde anslaget kunna för nästa budgetår, med beaktande jämväl av de förslag rörande löneregleringen för personal vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset, som av Kungl. Maj:t i annat sammanhang framlagts, beräknas till 6,860,000 kronor.

En väsentlig minskning av anslaget möjliggöres emellertid vid bifall till förslaget om löneregleringen för lärarpersonalen vid statens undervisningsväsen, vilket förslag bland annat innebär, att ifrågavarande befattningshavare, vilka hittills åtnjutit dyrtidstillägg efter de grunder, som gälla för oreglerade verk, skola, i den mån de övergå på det nya lönesystemet, från och med den 1 januari 1938 erhålla det lägre dyrtidstillägg, som utgår å reglerad lön. Inom läroverkslönesakkunniga verkställda överslagsberäkningar giva vid handen, att förevarande anslag av denna anledning bör för nästa budgetår kunna minskas med förslagsvis 1,500,000 kronor. Anslaget synes böra uppföras med i runt tal 5,400,000 kronor.

Utskottet. Då de av utskottet i det föregående förordade ändringarna i Kungl. Maj:ts förslag till löneregleringen för befattningshavare vid statens undervisningsväsen icke torde behöva föranleda någon uppräkning av det av Kungl. Maj:t enligt det ovanstående för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppet, biträder utskottet de ovannämnda anslagsberäkningarna med den ändringen, att anslaget med hänsyn till ändrade indexförhållanden lärer böra för nästa budgetår bestämmas till 6,300,000 kronor. Om 1937 års riksdag skulle komma att besluta ändringar i gällande grunder angående dyrtidstillägg, böra de sålunda beslutade ändringarna givetvis äga motsvarande tillämpning å till ifrågavarande befattningshavare i statens tjänst utgående dyrtidstillägg.

IV. Hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1. godkänna det vid detta utlåtande fogade förslaget till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen jämte den reglementet bilagda tjänsteförteckningen;

2. besluta, att lärare vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte och de tekniska läroverken skola äga att under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 uppbära provisoriskt dyrortstillägg enligt samma grunder, som gälla för andra befattningshavare i statens tjänst;

3. medgiva, att dyrtidstillägg till nämnda lärare må under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 utgå enligt samma grunder, som gälla för statens befattningshavare vid s. k. nyreglerade verk;

4. besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 januari 1938 äga tillämpning å statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören, å husmoder vid läroanstalterna för blinda ävensom å husmoder och översköterska vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de tilläggsbestämmelser och tillämpningsföreskrifter, som kunna erfordras för genomförandet av de ovannämnda avlöningsbestämmelserna eller eljest stå i samband därmed;

6. medgiva, att ordinarie befattningshavare, som här avses och för vilka ny löneregler genomföres från och med januari 1938, må, under förutsättning att de underkasta sig vederbörande avlöningsreglemente, vid ingången av nämnda månad av statsmedel uppbära ett belopp, motsvarande vad de skulle hava uppburit i förskott för samma månad, om de före den 1 januari 1938 gällande avlöningsbestämmelserna då fortfarande ägt giltighet;

7. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över ecklesiastik-

ärenden för den 5 mars 1937 angivits, meddela de bestämmelser i övrigt rörande övergången till det nya avlöningssystemet, som må befinnas erforderliga, dock med iakttagande av vad utskottet i det föregående anfört;

8. förklara sig icke hava något att erinra mot att vaktmästarpersonalen vid förevarande läroanstalter från och med tidpunkt, som senare bestämmes, inordnas under det för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, gällande avlöningsreglementet;

9. besluta, att provisorisk avlöningsförbättring må för tiden den 1 juli—den 31 december 1937 utgå till lärare vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken samt till statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören ävensom under budgetåret 1937/1938 till lärare vid småskoleseminarierna, allt enligt samma grunder, som föreskrivits för budgetåret 1936/1937;

10. medgiva, att arvodesförhöjning för vissa extra ordinarie lärare vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller folkskoleseminarium må efter nu gällande grunder utgå till och med den 31 december 1937;

11. godkänna följande avlöningsstat för högre lärarinneseminariet, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	kronor	69,700	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	»	7,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	»	3,000	79,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Grundbelopp:			
1) Arvoden åt extra lärare och timlärare .	kronor	19,110	
2) Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare, *förslagsvis*	»	300	

3) Arvoden åt timlärarinnor vid vissa kurser (parallellkurser), *förslagsvis*	kronor 3,000		
4) Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, *förslagsvis*	» 50		
5) Vissa arvoden till ordinarie lärare m. m.	» 3,575		
Anm.: Ur denna post utgår arvode med 500 kronor för år räknat till rektor, lektor och adjunkt.		26,035	
b. Vikariatsersättningar m. m., *förslagsvis*	kronor 50		26,085
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring åt lärare, *förslagsvis*	kronor 19,350		
b. Tillfällig löneförbättring åt vaktmästare och eldare	» 325		
c. Provisorisk avlöningsförbättring, *förslagsvis*	» 6,165		
d. Hyresersättningar och hyresbidrag	» 10,125		35,965
		Summa kronor	141,750

Särskilda uppbördsmedel:

Termins- och inskrivningsavgifter	kronor	11,650
	Nettoutgift kronor	130,100;

12. godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för högre lärarinneseminariet, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938, dock med iakttagande av den av utskottet förordade ändrade lydelsen av ovannämnda tjänsteförteckning;

13. godkänna följande avlöningsstat för högre lärarinneseminariet, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor 161,700

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Grundbelopp	kronor 3,765	
b. Vikariatsersättningar m. m., *förslagsvis*	» 50	3,815
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor 25,000	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 1,500	26,500
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Provisoriskt dyrortstillägg, *förslagsvis*	kronor 13,710	
b. Tillfällig löneförbättring åt vaktmästare och eldare	» 325	14,035
	Summa kronor	206,050

Särskilda uppbördsmedel:

Termins- och inskrivningsavgifter	kronor	11,650
	Nettoutgift kronor	194,400;

14. till *Högre lärarinneseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 324,500 kronor;

15. medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:ts avgörande, huruvida inbyggd praktisk realskollinje må, i huvudsaklig överensstämmelse med hittills tillämpade grunder, anordnas vid allmänt läroverk eller kommunal mellanskola;

16. besluta, att samrealskolorna i Eslöv, Motala och Skellefteå skola från och med budgetåret 1937/1938 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt ombildas till högre samläroverk med i Eslöv treårigt latin- och realgymnasium, i Motala fyraårigt latin- och realgymnasium samt i Skellefteå fyraårigt latin- och treårigt realgymnasium, allt under förutsättning, ej mindre att vederbörande kommun åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning, än även, i fråga om Skelleftå, att staden förbinder sig att bevilja ett engångsanslag av 5,000 kronor till bestridande av kostnaderna för

komplettering av undervisningsmaterielen och utvidgning av biblioteket;

17. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag rörande provisorisk utvidgning av provårsinstitutionen besluta, att sådan utvidgning skall ske genom upprättande av två tillfälliga provårskurser, den ena vid högre latinläroverket i Göteborg och den andra vid högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm, ävensom medgiva, att å ämneslärarinna vid provårsläroverk må under tiden den 1 juli — den 31 december 1937 tillämpas bestämmelserna i I. A. 5) och I. A. 10) kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 251) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken;

18. medgiva, att gällande bestämmelser angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt må, i huvudsaklig överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen i en i berörda statsrådsprotokoll omförmäld skrivelse av den 31 augusti 1936 föreslagit, utsträckas att gälla tills vidare till och med utgången av juni 1945;

19. besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1937 — utöver de lärartjänster, som jämlikt beslut av 1935 års riksdag skola från och med sagda dag inrättas — inrättas ytterligare 10 lektorstjänster och 4 adjunktstjänster;

20. besluta, att vid de allmänna läroverken skola från och med den 1 juli 1937 inrättas en teckningslärartjänst och 5 tjänster såsom lärarinnor i kvinnligt handarbete;

21. besluta, att till tjänster vid högre allmänna läroverk skola från och med den 1 juli 1937 ombildas följande lärartjänster vid realskolor nämligen 3 rektorstjänster, 2 teckningslärartjänster, 1 musiklärartjänst och 2 gymnastiklärartjänster;

22. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och (i förekommande fall) tjänstgöringspenningar	kronor	4,950,000	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . .	»	730,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	»	45,000	5,725,000

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt extra ämneslärare	kronor	602,500	
b. Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare, *förslagsvis*	»	2,500	
c. Arvoden åt lärare i manlig slöjd	»	22,000	
d. Arvoden åt lärarinnor i hushållsgöromål	»	8,000	
e. Extra arvoden åt lärare i övningsämnen	»	334,800	
f. Arvoden åt lärare vid inbyggda praktiska realskollinjer, *förslagsvis*	»	11,500	
g. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, *förslagsvis*	»	4,000	
h. Arvoden åt skolläkare, *förslagsvis*	»	50,500	
i. Arvoden åt tillsyningslärare, kvinnliga sakkunniga och första lärarinnor	»	20,925	
j. Särskilda arvoden vid provårsläroverk	»	63,000	1,119,725
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden åt bibliotekarier	kronor	31,900	
b. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	»	32,150	64,050
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Tillfällig löneförbättring, *förslagsvis*	kronor	1,095,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring, *förslagsvis*	»	225,075	
c. Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare, *förslagsvis*	»	2,000	
d. Vissa ersättningar, *förslagsvis*	»	150	1,322,225
	Summa kronor		8,231,000

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från Stockholms stad . . . . . kronor 7,500

Nettoutgift kronor 8,223,500;

23. godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938, dock med iakttagande av den av utskottet förordade ändrade lydelsen av ovannämnda tjänsteförteckning;

24. bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av sagda personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1937/1938, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

25. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*			kronor	10,287,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis*			»	135,000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:				
a. Arvoden åt kvinnliga sakkunniga . .	kronor	525		
b. Arvoden åt tillsynslärare	»	15,000		
c. Personliga tilläggsarvoden åt 5 första lärarinnor	»	1,250		
d. Arvoden åt skolläkare, *förslagsvis* . .	»	50,500		
e. Arvoden åt bibliotekarier	»	31,900		
f. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna	»	32,150		
g. Särskilda arvoden vid provårsläroverk, *förslagsvis* . .	»	63,000	»	194,325

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor 1,313,000		
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 130,000	kronor	1,443,000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		»	95,175
		Summa kronor	12,154,500

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stockholms stad	kronor 7,500		
2. Ersättningar från skolkommuner, som icke tillhandahålla lärare tjänstebostad	» 118,000		
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	» 18,800	kronor	144,300
		Nettoutgift kronor	12,010,200;

26. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 20,233,700 kronor;

27. till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett anslag av 21,400 kronor;

28. godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor 477,500	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	» 100,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	» 17,500	595,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor 9,150	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	» 2,400	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	» 200	11,750

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

a. Arvoden till extralärare och timlärare	kronor	47,650	
b. Arvodesförhöjning till vissa extra ordinarie ämneslärare, *förslagsvis*	»	400	
c. Understöd till extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, *förslagsvis*	»	500	
d. Arvoden till lärare vid förberedande kurs vid seminariet i Falun	»	1,200	
e. Arvoden för undervisning i hushållsgöromål	»	675	
f. Lönetillägg till teckningsläraren J. A. Lydh vid seminariet i Luleå och teckningsläraren J. E. R. Nyreen vid seminariet i Karlstad	»	2,100	
g. Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarier	»	2,400	
h. Särskilda arvoden vid provårsseminarier	»	9,600	
i. Tilläggsarvoden till lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurser för utbildande av kyrkomusiker, *förslagsvis*	»	2,100	66,625

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:

a. Arvoden till seminarieläkare	kronor	7,500	
b. Arvoden till seminariebibliotekarier	»	4,000	
c. Arvoden till biträden vid rektorsexpeditioner	»	2,850	14,350

5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:

a. Hyresersättning till rektorer vid vissa seminarier	kronor	7,250	
b. Hyresbidrag till lärare vid seminarierna i Göteborg och Stockholm, *förslagsvis*	»	8,300	

c. Tillfällig löneförbättring, *förslagsvis* . . . . . kronor 105,325
d. Provisorisk avlöningsförbättring, *förslagsvis* . . . . . » 17,000
e. Personliga lönetillägg till vissa ordinarie övningslärare, *förslagsvis* . . . . . » 4,500 142,375

Summa kronor 830,100;

29. godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938, dock med iakttagande av den av utskottet förordade ändrade lydelsen av ovannämnda tjänsteförteckning;

30. godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 950,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis* . . . . . » 52,000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
   a. Arvoden åt seminarieläkare . . . . . kronor 7,500
   b. Arvoden åt seminariebibliotekarier . . . . . » 4,000
   c. Arvoden åt biträden å rektorsexpeditionerna . . . . . » 2,850
   d. Särskilda arvoden vid provårsseminarier, *förslagsvis* . . . . . » 9,600
   e. Tilläggsarvoden åt lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurser för utbildande av kyrkomusiker, *förslagsvis* . . . . . » 2,100
   f. Tilläggsarvoden åt teckningsläraren J. A. Lydh vid seminariet

i Luleå och teckningsläraren J. E. R. Nyreen vid seminariet i Karlstad	kronor 2,100	kronor	28,150
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor 42,000		
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis* . .	» 6,000	»	48,000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*		»	1,750
		Summa kronor	1,079,900;

31. till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,910,000 kronor;

32. till *Folkskoleseminarier: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 273,900 kronor;

33. till *Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 75,500 kronor;

34. till *Folkskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 109,000 kronor;

35. till *Folkskoleseminarier: Utrustning* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor;

36. godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas under budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor 131,200	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	» 24,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	» 7,000	162,200
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor 30,400	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . . .	» 7,000	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	» 800	38,200

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden till extra lärare under tjänstledighet på grund av sjukdom, *förslagsvis*	kronor	600	
b. Arvoden till timlärare	»	26,500	
c. Tilläggsarvoden till lärare i trädgårdsskötsel	»	600	
d. Arvode till ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele	»	900	28,600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Arvoden till seminarieläkare	kronor	3,150	
b. Arvoden till seminariebibliotekarier	»	1,950	
c. Arvoden till biträden vid rektorsexpeditioner	»	1,000	6,100
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Hyresersättning till rektor vid seminariet i Skara	kronor	2,000	
b. Särskilda lönetillägg till lärare vid vissa seminarier	»	2,600	
c. Tillfällig löneförbättring, *förslagsvis*	»	36,000	
d. Provisorisk avlöningsförbättring, *förslagsvis*	»	3,000	43,600
Summa förslagsanslag	kronor		278,700;

37. till *Småskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 278,700 kronor;

38. till *Småskoleseminarier: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 66,200 kronor;

39. till *Småskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 12,000 kronor;

40. till *Småskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 18,000 kronor;

41. till *Småskoleseminarier: Utrustning* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,000 kronor;

42. besluta, att från och med den 1 juli 1937 för expenser

skall utgå ej mindre till ordinarie och av Kungl. Maj:t förordnad folkskolinspektör ävensom till å ledig befattning vikarierande folkskolinspektör ersättning med 500 kronor för år, dock att folkskolinspektör, som är tjänstledig, skall av honom tillkommande expensersättning till sin vikarie avstå 200 kronor för år, såvida icke Kungl. Maj:t i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp, än även till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, ersättning med ett belopp, beräknat efter 200 kronor för år;

43. godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och (i förekommande fall) ortstillägg till 52 inspektörer, *förslagsvis*	kronor	93,450	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	»	13,000	
c. Tjänstgöringspenningar till 52 inspektörer	»	46,800	
d. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	»	15,000	168,250
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal			11,700
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a. Expensersättning, *förslagsvis*	kronor	13,650	
b. Tillfällig löneförbättring, *förslagsvis*	»	25,800	
c. Provisorisk avlöningsförbättring, *förslagsvis*	»	4,000	43,450
	Summa	kronor	223,400;

44. godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

45. godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor	265,500
2. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t	»	750

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . . . . . kronor 11,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . . » 14,950

Summa kronor 292,900;

46. till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 516,300 kronor;

47. godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas under budgetåret 1937/1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till tjänsteman å ordinarie stat:
   a. Lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg . . . . . kronor 2,900
   b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . . . . . » 500
   c. Fyllnadsarvode åt vikarie, *förslagsvis* . . . . . » 500 — 3,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t 6,830
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:
   a. Grundavlöningar m. m. . . . . kronor 49,200
   b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis* . . . . . » 13,150 — 62,350
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . . . kronor 14,420

Summa förslagsanslag kronor 87,500;

48. till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 87,500 kronor;

49. godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:
   a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 46,700
   b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . . . . . » 6,850
   c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis* . . . . . » 350 — 53,900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* 2,100

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:
   a. Grundavlöningar m. m. . . . . kronor 3,750
   b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis* . . . . . » 100 3,850
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 9,950

Summa kronor 69,800;

50. godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

51. godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 103,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t . . . . . » 1,780
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:
   a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis* . . . . . kronor 4,600
   b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis* . . . . » 400 » 5,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* » 3,520

Summa kronor 113,700;

52. till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 183,500 kronor;

53. besluta, att till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås samt elektrotekniska fackskolan i Västerås skola under budgetåret 1937/1938 utgå tillfälliga lönetillägg enligt enahanda bestämmelser som för budgetåret 1936/1937;

ävensom förklara, att i fråga om tillerkännande av tillfälliga lönetillägg åt icke-ordinarie befattningshavare skall för budgetåret 1937/1938 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1936/1937 beslutat;

54. godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor 18,225	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	» 2,725	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	» 150	21,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* . .	kronor	2,900
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Tillfällig löneförbättring, *förslagsvis*	kronor 3,300	
b. Tillfälligt lönetillägg, *förslagsvis*	» 500 kronor	3,800
	Summa kronor	27,800;

55. godkänna följande personalförteckning för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938:

Personalförteckning.

Befattning.	*Tjänstemän å ordinarie stat.*	Lönegrad.
1	rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen	—
4	lärarinnor i kunskapsämne	L 20
4	lärarinnor i slöjd	L 15
1	husmoder	B 8
1	översköterska	B 7;

56. godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till lärare, husmoder och översköterska, *förslagsvis*	kronor	31,900
2. Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och tjänstgöringspenningar . .	kronor 2,325	

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgörings-penningar	Summa
1 maskinist	550	325	875
1 vaktmästare	450	275	725
1 vaktmästare	450	275	725
Anm.: För maskinist och vaktmästare kan lönen efter 3 år höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.			
Summa kronor	—	—	2,325

b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . . . . . kronor 600
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis* . . . . . » 75 3,000

3. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat:
a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 900

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgörings-penningar	Summa
1 kvinnligt skrivbiträde, tillika räkenskapsförare . . .	650	250	900
Anm.: Härtill kunna komma tre ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Av varje ålderstillägg skola 100 kronor utgöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.			
Summa kronor	—	—	900

b. Ålderstillägg, *förslagsvis* . . . . . kronor 200
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis* . . . . . » 50 1,150

4. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t . . . . . kronor 650

5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor	4,000	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	»	600	4,600
6. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*	kronor		500
Summa	kronor		41,800;

57. till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 69,600 kronor;

58. besluta, att vid de nu befintliga tekniska läroverken skall från och med den 1 juli 1937 inrättas ytterligare en lektorstjänst;

59. godkänna följande avlöningsstat för de nu befintliga tekniska läroverken, att tillämpas under tiden den 1 juli—den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:			
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	148,950	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	»	17,500	
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	»	4,000	170,450
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:			
a. Arvoden åt extralärare	kronor	78,600	
b. Arvoden åt vaktmästare m. fl.	»	1,925	
c. Understöd åt extra ordinarie lärare vid förfall på grund av sjukdom, *förslagsvis*	»	500	81,025
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a. Övningar i lantmäteri	kronor	1,075	
b. Föredrag om arbetarskydd och hygien	»	950	
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorerna	»	2,650	
d. Arvoden åt skolläkare	»	1,705	
e. Arvoden åt bibliotekarier	»	1,420	
f. Arvoden åt biträden vid laborationer	»	1,000	8,800

4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:

a. Tillfällig löneförbättring för lärare, *förslagsvis*	kronor	35,000	
b. Provisorisk avlöningsförbättring för lärare, *förslagsvis* . .	»	6,825	
c. Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, *förslagsvis*	»	2,000	43,825
	Summa	kronor	304,100;

60. godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för de nu befintliga tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

61. godkänna följande avlöningsstat för de nu befintliga tekniska läroverken, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till lärare, *förslagsvis*			kronor	258,000
2. Avlöningar till övriga tjänstemän å ordinarie stat:				
a. Lön och tjänstgöringspenningar	kronor	9,600		
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	»	1,500		
c. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	»	500	»	11,600
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:				
a. Arvoden åt skolläkare .	kronor	1,705		
b. Arvoden åt bibliotekarier	»	1,420		
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorer	»	2,650		
d. Arvoden åt vaktmästare m. fl.	»	1,925	»	7,700
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:				
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor	104,000		

b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis* . . . . kronor 3,000 kronor 107,000

5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . » 2,000

Summa kronor 386,300;

62. till *Tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 690,400 kronor;

63. till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 71,000 kronor;

64. till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 47,600 kronor;

65. till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 6,300,000 kronor;

66. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa uppskattning av avkastningen av sådana, icke från kronan härrörande donationer till lärare vid allmänt läroverk, med vilka jämlikt 3 § 2 mom. avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen följer skyldighet för vederbörande tjänstinnehavare att vidkännas minskning i avlöning från statsverket;

67. *dels* medgiva, att — utan hinder av vad i 29 § nämnda avlöningsreglemente föreskrives — envar av tre lektorer vid tekniska läroverket i Malmö må under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938 fortfarande åtnjuta det årliga hyresbidrag å 1,000 kronor, som Malmö stad åtagit sig att till dem utbetala, på grund av att de jämlikt 55 § 2 mom. stadgan för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier av skolöverstyrelsen förordnats att biträda rektor vid ledningen och övervakandet av undervisningen,

dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida för tiden efter den 1 juli 1938 behov kan anses föreligga av särskild gottgörelse åt berörda tre lektorer vid tekniska läroverket i Malmö utöver den dem enligt 55 § 2 mom. nyssberörda stadga tillförsäkrade förmånen av lämplig minskning i undervisningsskyldigheten;

B. att följande motioner, nämligen inom första kammaren:
nr 245 av herr *G. A. Björkman;*
nr 246 av herr *Linder;*
nr 247 av herr *H. Ericsson m. fl.;*
nr 248 av herr *O. Wangson;*
nr 291 av herr *Olof Olsson m. fl.;*

nr 292 av herrar *V. Larsson* och *Bäcklund;*
nr 293 av herrar *Sandén* och *Bergqvist;*
nr 295 av herr *Bergqvist m. fl.;*
nr 296 av herr *Berglund;*
nr 297 av herr *R. Wagnsson;*
nr 302 av herr *Sandegård;*
nr 303 av herr *Bergman;*
nr 304 av herr *Bergman;*
nr 305 av herrar *G. A. Björkman* och *Ekströmer;*
nr 306 av herr *R. Wagnsson;*
nr 307 av herr *Sjödahl;*
nr 308 av herrar *Holmström* och *Carlström;*
nr 309 av herr *Hamrin;*
nr 310 av herrar *O. Wangson* och *Bergman;* och
nr 311 av herr *Hagberth m. fl.;*

samt inom andra kammaren:

nr 492 av herr *Vougt;*
nr 493 av fru *Nordgren;*
nr 494 av herr *Lundberg;*
nr 495 av herr *Hallén;*
nr 496 av herr *Sandström;*
nr 497 av herr *Bergquist;*
nr 498 av fröken *Hennings m. fl.;*
nr 499 av herr *Andersson* i Malmö *m. fl.;*
nr 500 av herr *Andersson* i Igelboda;
nr 545 av herr *Hallén;*
nr 546 av herr *Hage m. fl.;*
nr 548 av herr *Malmborg;*
nr 549 av herr *Tengström* och fröken *Hennings;*
nr 550 av fröken *Hesselgren* och herr *Hage;*
nr 551 av herr *Bergvall m. fl.;*
nr 552 av herr *Lindskog m. fl.;*
nr 553 av herr *Tengström;*
nr 554 av herr *Tengström;* och
nr 555 av herrar *Åqvist* och *De Geer* i Lesjöfors;

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan under **A**. hemställt, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 30 maj 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Hansén, Asplund, Nilsson* i Landeryd, *Gustafsson* i Benestad, *Pauli, Holmström* och *Rahmn;* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson, Norling, Holmdahl, Danielsson, Erlander* och *Hansson* i Rubbestad;

dock att herr *Olof Olsson* icke deltagit vid behandlingen av frågan om lönesättningen för lektorer.

Förslag

till

avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Detta reglemente äger tillämpning å ordinarie lärare vid de läroanstalter, vilka finnas upptagna å den såsom bilaga vid reglementet fogade tjänsteförteckningen.

2 §.

1 mom. De i 2 kap. avsedda befattningarna tillsättas genom förordnande på viss tid.

2 mom. Övriga ordinarie befattningar tillsättas, i enlighet med därför gällande föreskrifter, antingen genom fullmakt eller genom konstitutorial.

3 mom. Antalet ordinarie befattningar fastställes av Kungl. Maj:t och riksdagen, dock med det undantag som angives i 5 § 3 mom.

3 §.

1 mom. Lärare äger åtnjuta *avlöning* enligt i detta reglemente givna föreskrifter och under de i detsamma stadgade villkoren ävensom i enlighet med de särskilda föreskrifter, som kunna varda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade.

2 mom. Innehavare av sådan befattning vid de allmänna läroverken, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad, skall vara underkastad såväl minskning i avlöning från statsverket till belopp, motsvarande de i avlöningen ingående särskilda förmånerna, efter uppskattning i behörig ordning, som ock vad i laga ordning kan varda stadgat rörande upphörande eller ändring av nämnda särskilda förmåner; dock att vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, skall oavkortat komma tjänstinnehavaren till godo.

3 mom. Avlöning utgår, där ej annorlunda i reglementet stadgas, från och med den dag tjänsten tillträdes till och med den dag läraren avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

4 mom. Utbetalning av avlöning sker månadsvis i efterskott, så framt icke Kungl. Maj:t beträffande viss ersättning annorlunda stadgat.

5 mom Angående lärares skyldighet att avgå från tjänsten samt rätt till pension är särskilt stadgat.

4 §.

1 mom. Med ordinarie lärarbefattning må icke förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat, ej heller, utan att sådant medgivits genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, å kommuns stat; dock att med ordinarie befatt-

ning såsom lärare i övningsämne vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk, folkskoleseminarium eller småskoleseminarium samt såsom lärare i musik eller gymnastik vid institutet och förskolan för blinda må kunna förenas annan tjänst, därest vederbörande centrala myndighet på därom gjord framställning prövar sådan förening kunna utan olägenhet för undervisningen äga rum.

2 mom. Med ordinarie befattning må ej heller förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej vederbörande centrala myndighet, efter prövning att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för utövandet av statstjänsten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas.

3 mom. Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej, vad angår rektor, vederbörande centrala myndighet eller, vad angår annan lärare, vederbörande rektor, efter av nämnda myndighet givna riktlinjer, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande undervisning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen å den ordinarie befattningen, finner uppdraget kunna få mottagas och tills vidare bibehållas.

2 kap. Ordinarie lärare, som tillsättas genom förordnande.

5 §.

1 mom. Befattning såsom rektor vid läroanstalt, å vilken detta reglemente äger tillämpning, tillsättes genom förordnande på viss tid.

2 mom. Lärare, som förordnats att uppehålla rektorsbefattning men vilkens förordnande upphör, övergår till sin innehavande ordinarie lärarbefattning.

3 mom. Där så erfordras, äger Kungl. Maj:t besluta av stadgandet i 2 mom. betingad tillfällig ökning av antalet ordinarie lärarbefattningar.

6 §.

1 mom. För innehavare av rektorsbefattning utgår *lön*, för år räknat, med nedan angivna belopp:

Läroanstalt	Ortsgrupp						
	A	B	C	D	E	F	G
	Kronor						
Högre lärarinneseminariet .	12,420	12,660	12,900	13,140	13,380	13,620	13,860
Högre allmänt läroverk:							
grupp I	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900	13,140	13,380
grupp II	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900
grupp III	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420
Realskola:							
grupp I	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940
grupp II	10,020	10,260	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460
grupp III	9,540	9,780	10,020	10,260	10,500	10,740	10,980

Läroanstalt	Ortsgrupp						
	A	B	C	D	E	F	G
	Kronor						
Folkskoleseminarium:							
grupp I	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900	13,140	13,380
grupp II	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900
grupp III	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420
Småskoleseminarium:							
grupp I	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940
grupp II	10,020	10,260	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460
grupp III	9,540	9,780	10,020	10,260	10,500	10,740	10,980
Institutet och förskolan för blinda	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420
Hantverksskola för blinda	8,100	8,340	8,580	8,820	9,060	9,300	9,540
Vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte	9,060	9,300	9,540	9,780	10,020	10,260	10,500
Tekniskt läroverk:							
grupp I	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900	13,140	13,380
grupp II	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900
grupp III	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420
grupp IV	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940

2 mom. Skulle läroanstalt komma att nedflyttas från högre till lägre avlöningsgrupp vid annan tidpunkt än den, då förnyat förordnande å vederbörande rektorsbefattning skall äga rum, äger den, som vid tiden för nedflyttningen är förordnad som rektor, att så länge det honom meddelade förordnandet varar uppbära förutvarande lön.

7 §.

1 mom. I detta kapitel avsedd lärare må årligen å tid, som prövas lämplig med hänsyn till göromålens behöriga gång, av vederbörande centrala myndighet tilldelas *semester* under 45 dagar.

2 mom. I fråga om ersättning till vikarie för sådan lärare bestämmer Kungl. Maj:t.

3 mom. I övrigt skola för lärare, som avses i detta kapitel, bestämmelserna i 13—20 samt 22—30 §§ i 3 kapitlet av detta avlöningsreglemente i tillämpliga delar lända till efterrättelse; dock att i fråga om beloppen av de löneavdrag, som rektor har att vidkännas vid tjänstledighet, skall gälla vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende bestämmer.

4 mom. I fråga om särskilt arvode till rektor vid institutet och förskolan för blinda för handhavande av lärarutbildning ävensom till rektor vid hantverksskola för blinda för förestående av materialdepå bestämmer Kungl. Maj:t.

5 mom. Rektorsbefattningarna vid de läroanstalter, å vilka detta reglemente äger tillämpning, skola anses tillhöra följande lönegrader, nämligen: befattningarna vid högre lärarinneseminariet, de högre allmänna läroverken, folkskole-

seminarierna, institutet och förskolan för blinda samt de tekniska läroverken 30 lönegraden; befattningarna vid realskolorna, småskoleseminarierna och vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte 27 lönegraden samt befattningarna vid hantverksskolorna för blinda 25 lönegraden.

3 kap. Ordinarie lärare, som tillsättas genom fullmakt eller konstitutorial.

8 §.

1 mom. För befattning, som i detta kap. avses, utgår *lön* enligt den i 9 § införda *löneplanen*, vilken för varje *lönegrad* upptager vissa *löneklasser* med särskilda, för olika *ortsgrupper* fastställda lönebelopp, dock med den begränsning för kvinnlig befattningshavare, som i 10 § 2 mom. omförmäles.

I den till reglementet hörande tjänsteförteckningen angives, till vilken lönegrad varje särskild befattning är att hänföra.

Fördelningen av de orter, där lärarna äro stationerade, å de uti löneplanen upptagna ortsgrupperna fastställes av Kungl. Maj:t på grundval av utredning rörande de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna.

Den löneklass inom lönegraden, enligt vilken lärarens lön skall utgå, fastställes i enlighet med föreskrifterna i 10—13 §§, och bestämmes lönebeloppet inom löneklassen efter den ortsgrupp, till vilken lärarens stationeringsort blivit hänförd.

Innehar lärare i övningsämne med stöd av bestämmelsen i 4 § 1 mom. ordinarie tjänst å mer än en ort, bestämmer Kungl. Maj:t, vilken av tjänstgöringsorterna som skall anses såsom lärarens stationeringsort.

2 mom. Till lärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål, med undantag dels av lärarinna i hushållsgöromål, som vid statens skolköksseminarium och hushållsskola förordnats till biträdande föreståndarinna eller som vid småskoleseminarium tjänstgör såsom skolköksföreståndarinna, dels ock av lärarinna i hushållsgöromål vid läroanstalt för blinda och i slöjd vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, utgår lön med det för vederbörande löneklass gällande beloppet vid en tjänstgöring av 30 veckotimmar. För varje veckotimme, som över- eller understiger 30, sker tillägg respektive avdrag å årslönen med tre procent; skolande härvid iakttagas, dels att avdrag å årslönen icke må göras för mer än 21 veckotimmar i fråga om lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott samt för mer än 24 veckotimmar i fråga om lärarinna i kvinnlig slöjd, dels ock att det efter tillägg respektive avdrag uppkomna talet skall, därest det icke är i helt krontal jämnt delbart med tre, jämkas till närmast högre sålunda delbara krontal.

För lärare i gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinneseminariet eller allmänt läroverk skall vid bestämmandet av det antal veckotimmar, för vilket lön enligt stadgandena i första stycket skall beräknas, antalet tjänstgöringstimmar ökas med en, om det utgör högst 12, med två, om det utgör lägst 13 och högst 20, samt med tre, om det utgör mer än 20; dock att i fråga om högre lärarinneseminariet hänsyn härvid må tagas allenast till tjänstgöring, som fullgöres i realskolan eller flickskolan.

Lärare i övningsämne, som innehar ordinarie tjänst i samma lönegrad vid mer än en staten tillhörig läroanstalt, må icke på grund av bestämmelserna i första och andra styckena uppbära högre sammanlagd årslön, än han skulle hava uppburit, om han haft tjänstgöring av samma omfattning vid allenast en läroanstalt. Närmare bestämmelser för tillämpning av detta stadgande meddelas av Kungl. Maj:t.

3 mom. Förutom lön kunna utgå *kallortstillägg* enligt stadgandena i 14 § samt de *särskilda förmåner och ersättningar*, som omförmälas i 25—28 §§.

9 §.

Löneplan (L).

Lönegrad		Löne-klass nr	Ortsgrupp						
nr	omfattar löne-klasserna nr		A	B	C	D	E	F	G
			Årslön, kronor						
1	1—5	1	1,500	1,566	1,632	1,698	1,764	1,830	1,896
2	2—6	2	1,620	1,692	1,764	1,836	1,908	1,980	2,052
3	3—7	3	1,740	1,818	1,896	1,974	2,052	2,130	2,208
4	4—8	4	1,860	1,944	2,028	2,112	2,196	2,280	2,364
5	5—9	5	1,980	2,070	2,160	2,250	2,340	2,430	2,520
6	6—10	6	2,100	2,196	2,292	2,388	2,484	2,580	2,676
7	7—11	7	2,220	2,322	2,424	2,526	2,628	2,730	2,832
8	8—12	8	2,340	2,448	2,556	2,664	2,772	2,880	2,988
9	9—13	9	2,460	2,574	2,688	2,802	2,916	3,030	3,144
10	10—14	10	2,580	2,700	2,820	2,940	3,060	3,180	3,300
11	11—15	11	2,730	2,856	2,982	3,108	3,234	3,360	3,486
12	12—16	12	2,880	3,012	3,144	3,276	3,408	3,540	3,672
13	13—17	13	3,060	3,198	3,336	3,474	3,612	3,750	3,888
14	14—18	14	3,240	3,384	3,528	3,672	3,816	3,960	4,104
15	15—19	15	3,450	3,600	3,750	3,900	4,050	4,200	4,350
16	16—20	16	3,660	3,816	3,972	4,128	4,284	4,440	4,596
17	17—21	17	3,960	4,122	4,284	4,446	4,608	4,770	4,932
18	18—22	18	4,260	4,434	4,608	4,782	4,956	5,130	5,304
19	19—23	19	4,560	4,746	4,932	5,118	5,304	5,490	5,676
20	20—23	20	4,860	5,058	5,256	5,454	5,652	5,850	6,048
21	21—24	21	5,160	5,370	5,580	5,790	6,000	6,210	6,420
22	22—25	22	5,520	5,736	5,952	6,168	6,384	6,600	6,816
23	23—26	23	5,880	6,102	6,324	6,546	6,768	6,990	7,212
24	24—27	24	6,300	6,528	6,756	6,984	7,212	7,440	7,668
25	25—28	25	6,720	6,954	7,188	7,422	7,656	7,890	8,124
26	26—29	26	7,140	7,380	7,620	7,860	8,100	8,340	8,580
27	27—30	27	7,620	7,860	8,100	8,340	8,580	8,820	9,060
28	28—31	28	8,100	8,340	8,580	8,820	9,060	9,300	9,540
29	29—32	29	8,580	8,820	9,060	9,300	9,540	9,780	10,020
30	30—33	30	9,060	9,300	9,540	9,780	10,020	10,260	10,500
—	—	31	9,540	9,780	10,020	10,260	10,500	10,740	10,980
—	—	32	10,020	10,260	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460
—	—	33	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940

10 §.

1 mom. Vid tillträdandet av ordinarie befattning erhåller lärare, vare sig han förut innehade sådan befattning eller ej, lön enligt lägsta löneklassen för den lönegrad, till vilken tjänsten hör, där ej föreskrifterna i 11, 12 eller 13 § giva anledning till avvikelse härutinnan.

2 mom. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas lärare till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess den för lönegraden fastställda högsta löneklassen uppnåtts, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 11—13 §§.

Kvinnlig lärare äge dock icke rätt att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad.

3 mom. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för sådan uppflyttning stadgade tjänstetiden i den lägre löneklassen tilländagått.

I övrigt gäller såsom villkor för lärares uppflyttning till högre löneklass:

a) att han under minst fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, skall hava bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag; dock att härvid icke skall föras honom till last den tid, han åtnjutit ferier, semester eller annan ledighet med oavkortad lön eller ledighet för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring, och ej heller den tid, varunder till följd av smittsam sjukdom undervisningen vid läroanstalten varit inställd;

b) att uppskov med uppflyttningen icke prövats böra äga rum med hänsyn till mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid läraren tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken läraren särskilt bestraffats, icke i och för sig må räknas honom till last, utan hänsyn därtill tagas, endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att läraren icke redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han, enligt vad därom särskilt är stadgat, skall vara skyldig att avgå från tjänsten.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas utan att läraren lämnats tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

4 mom. Har lärare, med tillämpning av föreskriften i 3 mom. b), först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må vederbörande centrala myndighet sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordna, att han för uppflyttning till högre löneklass skall äga såsom tjänstetid tillgodoräkna sig jämväl den tid, uppskovet varat.

11 §.

1 mom. Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, må för bestämmandet av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning.

Vid tillämpning av stadgandet i föregående stycke må sådant avbrott i anställningen, som föranletts av genomgående av provår eller av tjänstgöring vid under skolöverstyrelsens inseende ställd läroanstalt, så ock avbrott i anställningen intill högst ett år, varunder lärare avlagt sådan licentiatexamen eller sådant disputationsprov, som är av betydelse för kompetens såsom lärare, icke utesluta rätt för läraren att för löneklassplacering tillgodoräkna anställningstid före avbrottet.

2 mom. För enahanda ändamål, som avses i 1 mom. första stycket, och under iakttagande i tillämpliga delar av där stadgade grunder må:

a) adjunkt vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller småskoleseminarium ävensom ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet eller allmänt läroverk tillgodoräknas den tid, varunder sådan lärare tjänstgjort såsom ordinarie ämneslärare vid kommunal flickskola eller kommunal mellanskola;

b) övningsskollärare vid högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarium eller småskoleseminarium samt lärare i kunskapsämne vid läroanstalt för blinda eller vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte tillgodoräknas den tid, varunder sådan lärare tjänstgjort såsom ordinarie lärare vid landstingsseminarium eller folkskola eller såsom ordinarie ämneslärare vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola eller högre folkskola; samt

c) lärarinna i kunskapsämne vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte därjämte tillgodoräknas den tid, varunder hon tjänstgjort såsom lärarinna vid sinnesslöanstalt.

I övrigt må för enahanda ändamål lärare, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräknas den tid, varunder han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende å sin art och omfattning finnes ur det allmännas synpunkt svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete, han har att utföra å befattningen.

3 mom. Vid sådant tillgodoräknande, varom i denna paragraf sägs, tages icke hänsyn till del av kalenderkvartal.

12 §.

1 mom. Därest lärare vid befordran till tjänst inom högre lönegrad åtnjöt eller från tiden för den högre tjänstens tillträdande skulle i den lägre tjänsten hava kommit i åtnjutande av lön enligt sådan löneklass, som är gällande jämväl för den högre lönegraden, skall han vara berättigad att omedelbart erhålla lön enligt närmast högre löneklass.

Lärare, som före tillträdandet av högre tjänst åtnjöt lön enligt löneklass, som är närmast lägre än den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller stadgandet i 10 § 1 mom. bör vid befordran hänföras, äger att, för omedelbar eller framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya tjänsten, räkna sig till godo den tid intill tre år, varunder han tillhört eller beräknats hava tillhört berörda lägre löneklass.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande lärare, som vid befordran till tjänst vid någon av ifrågavarande läroanstalter innehade ordinarie befattning inom annat område av statsförvaltningen, för vilket löneregleringen genomförts efter samma grunder, som tillämpats i detta reglemente.

Vid lärares befordran till tjänst inom högre lönegrad må, i den mån så prövas skäligt, för bestämmandet av hans begynnelselön i den nya tjänsten och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass kunna tillgodoräknas

honom den tid utöver tre år, varunder han såsom ordinarie lärare inom de närmaste nio åren före befordringen på förordnande eller å extra stat uppehållit befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den befattning, han vid befordringen tillträder. Härvid må dock icke tillgodoräknas förordnande eller annan tjänstgöring av kortare varaktighet än sex månader i ett sammanhang. Vid sådant tillgodoräknande skall en termin anses vara lika med sex månader.

För det ändamål, som i föregående stycke avses, och under iakttagande i tillämpliga delar av där stadgade grunder må Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, kunna tillgodoräkna lärare jämväl tid, varunder denne eljest i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att i den erhållna tjänsten utföra.

2 mom. Lärare, som efter egen ansökan flyttas till annan tjänst inom samma lönegrad eller från tjänst inom högre till tjänst inom lägre lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass, han före tillträdandet av den nya tjänsten innehade; dock må lönen icke i något fall utgå enligt högre löneklass än den högsta för den nya tjänsten fastställda.

13 §.

1 mom. Lärare skall vara underkastad de föreskrifter, som äro eller varda meddelade i gällande stadga eller reglemente.

2 mom. Lärare skall vidare, därest vid en möjligen inträdande förändrad organisation av den gren av undervisningsväsendet han tillhör vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden kan varda stadgad, vara pliktig att, med bibehållande av den lönegrad han innehar, efter nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromålen.

Jämväl i övrigt skall lärare, med bibehållande av den lönegrad han innehar, vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller den jämkning i åligganden, som kan bliva honom i behörig ordning ålagd.

3 mom. Därjämte skall lärare, därest vid en möjligen inträdande förändrad organisation av den gren av undervisningsväsendet han tillhör hans tjänstgöring anses böra förläggas till annan jämförlig gren av undervisningsväsendet ävensom eljest, då Kungl. Maj:t med hänsyn till undervisningsväsendets behov prövar sådant nödigt, vara pliktig att låta sig förflyttas från den befattning han innehar till annan befattning inom undervisningsväsendet, jämväl med förändring av stationeringsorten.

4 mom. Varder lärare utan något sitt förvållande sålunda förflyttad till tjänst inom lägre lönegrad, skall han likväl åtnjuta lön enligt den lönegrad, han vid förflyttningen tillhörde.

Har förflyttning till tjänst inom lägre lönegrad däremot föranletts av något lärarens förfarande i tjänsten, skall lön till honom utgå enligt de för den lägre tjänsten stadgade grunderna, dock med iakttagande att, om läraren i den högre befattningen åtnjöt lön enligt högre löneklass, än som finnes fastställd för den lägre tjänsten, han skall bibehållas vid den löneklass, han före förflyttningen tillhörde.

5 mom. Nedflyttas befattning till lägre lönegrad, äger den, som då innehar tjänsten, uppbära lön i den lönegrad, befattningen förut tillhörde, intill dess han avgår från befattningen i fråga.

14 §.

Till lärare, som är bosatt å sådan ort inom de norra delarna av landet, där vistelsen på grund av klimatiska och fysiologiska förhållanden kan, frånsett ökade levnadskostnader, anses medföra avsevärda olägenheter, utgår *kallortstillägg* med nedanstående för sex olika *kallortsklasser* bestämda belopp för år räknat, nämligen:

för	kallortsklass	I	60	kronor
»	»	II	120	»
»	»	III	195	»
»	»	IV	300	»
»	»	V	450	»
»	»	VI	600	»

För lärare i övningsämne, vilkens lön reducerats med stöd av föreskrifterna i 8 § 2 mom., skall kallortstillägget undergå motsvarande reduktion, som tillämpats i fråga om lönen.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att bestämma de orter, där kallortstillägg må utgå, samt dessa orters fördelning å nämnda sex kallortsklasser.

15 §.

1 mom. Lärare äger uppbära oavkortad lön jämte kallortstillägg icke blott för den tid, han tjänstgjort å egen eller annan befattning inom det undervisningsområde han tillhör, utan även för den tid, under vilken han enligt bestämmelserna i 21 § åtnjutit ferier eller semester, eller vilken han, efter i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t lämnat medgivande, använt för att utom sin tjänstgöringsort göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen.

2 mom. Lärare äger åtnjuta oavkortad lön jämte kallortstillägg för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, vid vilken han är anställd, blivit till följd av smittsam sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Därest undervisningen av nu nämnd anledning blivit inställd och läsåret på grund därav förlänges, skall av sådan anledning ingen särskild ersättning utgå.

16 §.

1 mom. Därest lärare, som äger rätt till ferier, av behörigen styrkt sjukdom, i andra fall än uti 2 mom. avses, är hindrad att tjänstgöra, skall han, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda medgiva, med bibehållande i förekommande fall av kallortstillägg, å lönen vidkännas ett *tjänstledighetsavdrag* till belopp för dag räknat, som framgår av nedanstående tabell.

Lärare, som har rätt till semester, äger under enahanda förhållanden åtnjuta oavkortad lön jämte kallortstillägg under högst så lång tid av ett och samma kalenderår, att ledigheten för sjukdom tillika med semester icke överstiger 45 dagar, men skall, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda medgiva, för tid därutöver å lönen vidkännas nedanstående tjänstledighetsavdrag för dag räknat.

Löneklass enligt 9 §	Tjänstledighets-avdrag	Löneklass enligt 9 §	Tjänstledighets-avdrag	Löneklass enligt 9 §	Tjänstledighets-avdrag
	Kronor		Kronor		Kronor
1	—: 60	12	1: 80	23	4: 50
2	—: 70	13	1: 95	24	5: —
3	—: 80	14	2: 10	25	5: 50
4	—: 90	15	2: 30	26	6: —
5	1: —	16	2: 50	27	6: 50
6	1: 10	17	2: 75	28	7: —
7	1: 20	18	3: —	29	7: 50
8	1: 30	19	3: 25	30	8: —
9	1: 40	20	3: 50	31	8: 50
10	1: 50	21	3: 75	32	9: —
11	1: 65	22	4: —	33	9: 50

2 mom. Har lärare skadats till följd av olycksfall i tjänsten och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra å egen eller annan befattning, skall han:

a) om olycksfallet medfört sjukdom, åtnjuta oavkortad lön jämte kallortstillägg, så länge sjukdomen varar, samt

b) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan, under tiden likaledes åtnjuta oavkortad lön jämte kallortstillägg, dock högst intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet, men skall läraren för tid därutöver av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 1 mom. angivna tjänstledighetsavdraget, så framt ej vederbörande centrala myndighet medgiver, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med lägre belopp än nyss sagts.

3 mom. Har lärare förbjudits att tjänstgöra till förekommande av smittofara, må han under tiden åtnjuta oavkortad lön jämte kallortstillägg, dock högst under sex månader, men skall läraren för tid därutöver av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 1 mom. angivna tjänstledighetsavdraget, så framt ej vederbörande centrala myndighet medgiver, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med lägre belopp än nyss sagts.

4 mom. Föreskrifterna i 1—3 mom. gälla endast för tid, intill dess, enligt vad därom är särskilt stadgat, skyldighet att avgå från tjänsten inträder.

5 mom. I fråga om avlöningsförmånerna för sådan lärare, som åtnjuter tjänstledighet från sin ordinarie tjänst för att tjänstgöra vid annan läroanstalt, bestämmer Kungl. Maj:t.

17 §.

Lärare, vilken beviljats ledighet av annan anledning än i 15 och 16 §§ omförmäles eller är hindrad bestrida sin tjänst på grund av giltigt förfall, skall för sådan tid av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 16 § 1 mom. angivna tjänstledighetsavdraget, samt kan förpliktas att av avlöningen ytterligare avstå, vad med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt.

18 §.

1 mom. Har lärare erhållit ledighet från viss del av tjänstgöringen, bestämmer vederbörande centrala myndighet, i vad mån avdrag å avlöningen för sådan tid skall äga rum.

2 mom. Om lön till lärare i övningsämne utgår på grundval av ett lägre antal veckotimmar än 30, skall för varje understigande timme tjänstledighetsavdraget för dag, där det icke är lika med hela lönen, minskas med tre procent; dock att avdragsbeloppet, därest det icke är jämnt delbart med fem, jämkas till närmast högre sålunda delbara tal.

19 §.

1 mom. Lärare skall, om han därtill förordnas, vara skyldig att under sammanlagt högst sex månader under ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida ordinarie befattning inom högre lönegrad.

Sådan vikarie äger för den tid vikariatet varar uppbära särskild *vikariatsersättning* med ett belopp för dag räknat, motsvarande skillnaden mellan det i 16 § 1 mom. angivna tjänstledighetsavdraget i lägsta löneklassen för, å ena sidan, den högre befattningen och, å andra sidan, den vikarierandes egen tjänst, dock med minst 50 öre om dagen.

I fråga om ersättning till vikarie för rektor gäller vad därom särskilt stadgas.

2 mom. Lärare, vilken förordnas att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, åtnjuter för sistnämnda undervisning ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

3 mom. Vad i 1 och 2 mom. stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om lärare, som uppehåller ledig tjänst.

20 §.

1 mom. Varder lärare avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, skall hans avlöning under tiden innehållas, så framt ej vederbörande centrala myndighet finner skäl låta honom uppbära något därav.

2 mom. Avhåller sig lärare från tjänstgöring utan att hava erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, må han för den tid icke åtnjuta någon avlöning.

21 §.

Lärare åtnjuter *ferier* å tider, som i vederbörande stadga eller reglemente föreskrivas; dock att lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium årligen äger, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta *semester*, intill det år, under vilket läraren fyller 40 år, under 25 dagar och från och med det år, under vilket läraren fyller 40 år, under 35 dagar.

22 §.

1 mom. Därest åt lärare såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket eller vederbörande kommun, skall han vara skyldig att mottaga densamma samt iakttaga de föreskrifter, som, utöver vad här nedan stadgas, kunna varda meddelade rörande lägenhetens begagnande.

a) För begagnande av sålunda anvisad *tjänstebostad* skall lärare månadsvis erlägga ersättning genom avdrag å avlöningen. Är bostadsinnehavaren på grund av tjänstledighet eller av annan anledning icke berättigad att uppbära någon av-

löning för månaden eller förslår ej utgående avlöningsbelopp, skall nämnda ersättning eller vad däri brister i stället kontant inbetalas. Intill dess ersättningens storlek blivit bestämd, på sätt i b) sägs, skall densamma utgå med det av vederbörande myndighet fordrade beloppet, med rätt för bostadsinnehavaren att, därest beloppet sedermera nedsättes, återbekomma vad han erlagt för mycket.

b) Ersättning för tjänstebostad, däri inbegripen gottgörelse för centraluppvärmning, om sådan finnes anordnad, bestämmes med hänsyn till det hyrespris, som å orten i allmänhet gäller för liknande lägenhet, och fastställes genom överenskommelse mellan vederbörande myndighet och läraren. Kan sådan överenskommelse icke träffas, skall frågan hänskjutas till *statens bostadsnämnd*. Över nämndens beslut i ärende, som hänskjutits till densammas avgörande, må klagan ej föras.

Jämkning av fastställd ersättning för tjänstebostad må icke påkallas, förrän minst ett år förflutit från det ersättningen senast fastställdes.

2 mom. Angående beskaffenheten av tjänstebostad, som tillhandahålles av vederbörande kommun, gäller vad därom är eller framdeles varder stadgat.

23 §.

1 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall, därest annan överenskommelse icke träffats, avträda bostaden å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett; dock skall, såvida ej annorlunda överenskommes, avflyttning ske:

a) därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas till tjänst, i vilken ny tjänstebostad anvisas honom, inom skälig tid därefter, men därest han övergår till tjänst, i vilken sådan bostad ej anvisas honom, å den fardag, som inträffar näst efter tre månader från det han erhöll kännedom om beslutet rörande förändringen i hans tjänstgöring;

b) därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänst på grund av uppnådd pensionsålder, nästa fardag därefter; samt

c) därest han av annan anledning avgår ur tjänst eller entledigas, vid den löpande månadens utgång.

2 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo, skall i den omfattning, som kan finnas lämplig, och mot skälig gottgörelse upplåta nödigt utrymme i bostaden för lärarens vikarie eller efterträdare.

24 §.

I de fall, då på grund av särskilda omständigheter prövas skäligt tillhandahålla lärare för hans bostad erforderligt *bränsle*, skall ersättning därför, beräknad efter självkostnadspris, erläggas i den ordning, vederbörande myndighet bestämmer.

25 §.

Lärare erhåller vid skada till följd av olycksfall i tjänsten på statens bekostnad erforderlig *läkarvård* jämte läkemedel m. m. samt, där olycksfallet medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, allt enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar.

26 §.

1 mom. För *tjänsteresa* inom riket kan för sådana fall, då Kungl. Maj:t prövar omständigheterna böra föranleda därtill, utgå lägre ersättning än enligt allmänna resereglementet.

2 mom. Under tjänstutövning å annan ort än stationeringsorten må lärare kunna komma i åtnjutande av *tjänstgöringstraktamente* enligt av Kungl. Maj:t utfärdade grunder, dock icke i något fall till högre belopp än den för läraren enligt allmänna resereglementet bestämda traktamentsersättningen.

27 §.

Då lärare utan egen ansökning eller därom uttryckt önskan förflyttas från en tjänstgöringsort till en annan eller eljest ålagts förändrad bostadsort, eller då lärare till följd av befordran eller förordnande att uppehålla högre tjänst nödgats flytta till annan ort än den förutvarande tjänstgöringsorten, skall han vara berättigad att erhålla skälig *ersättning för flyttningskostnad* samt för den ökade utgift, som för honom må hava uppstått därigenom, att han måst vidkännas kostnad för bostad å såväl den gamla som den nya tjänstgöringsorten, allt enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar.

28 §.

1 mom. Till följande befattningshavare utgå *särskilda arvoden och ersättningar* enligt nedan angivna grunder.

a) Biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet åtnjuter i denna egenskap särskilt arvode med 960 kronor för år.

b) För anordnande och förrättande av fyllnadsprövningar eller därmed jämförliga prövningar utgår ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

c) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, som för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, åtnjuter särskilt arvode härför med vid allmänt läroverk 1,500 kronor för år och vid folkskoleseminarium 1,200 kronor för år.

d) Lärare i läsämne samt övningsskollärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, där provårskurs är anordnad, åtnjuter, därest vederbörande icke förordnats att för minst en termin vara föreståndare för provårskursen, utöver honom eljest tillkommande avlöningsförmåner särskilt arvode med 300 kronor för år.

e) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, åtnjuter ersättning för i provåret ingående metodiska föreläsningar och kurser ävensom för handledning av lärarkandidater enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

f) Första lärarinnan vid förskolan för blinda åtnjuter i denna egenskap särskilt arvode med 600 kronor för år.

2 mom. De närmare föreskrifter, som kunna bliva erforderliga rörande utbetalning m. m. av ovannämnda arvoden och ersättningar, meddelas av Kungl. Maj:t.

29 §.

Ersättning till lärare för tjänstgöring vid vederbörande läroanstalt må icke åtnjutas utöver vad i detta reglemente förutsättes eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen må utgå, så framt ej för fullgörande av visst uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom lärarens vanliga tjänstutövning, anvisats särskilda medel eller Kungl. Maj:t finner skäl medgiva särskild gottgörelse.

30 §.

Avlider lärare, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp, motsvarande en tiondel av hans oavkortade årslön vid tiden för döds-

fallet, dock högst 500 kronor. I nämnda belopp skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbetet enligt lag och särskild författning utgående begravningshjälpen anses inbegripen.

4 kap. Lönenämnd.

31 §.

Där det enligt detta reglemente ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda allmänna föreskrifter i ämne, som omhandlas i reglementet, bör, innan sådant ärende till avgörande företages, yttrande inhämtas från en *lönenämnd,* i vilken löntagar-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade; och har lönenämnden jämväl att bereda andra ärenden av huvudsakligen löneteknisk natur, vilka Kungl. Maj:t kan finna lämpligt hänskjuta till densamma.

5 kap. Reglementets tillämplighet m. m.

32 §.

1 mom. Innehar lärare omedelbart före den tidpunkt, då detta reglemente träder i kraft för den läroanstalt han tillhör, befattning å då gällande stat för läroanstalten, och vill han icke underkasta sig detta reglementes villkor och bestämmelser ävensom särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade föreskrifter, och kan han icke heller därtill lagligen förbindas, skall han göra anmälan i nämnda hänseende till vederbörande rektor före viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt. Lärare, som före sistberörda tidpunkt gjort dylik anmälan, skall varda bibehållen vid honom enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom.

2 mom. En var annan, som, utan att tillhöra äldre lönestat, vid den tidpunkt, då detta reglemente träder i kraft för vederbörande läroanstalt, innehar ordinarie lärarbefattning vid läroanstalten eller som senare tillträder sådan befattning, är pliktig att underkasta sig detta reglementes föreskrifter och villkor samt särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade föreskrifter ävensom dels minskning i eller upphörande av såväl extra inkomster, som kunna medfölja befattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed, som ock de arvoden och ersättningar, vilka omförmälas i 28 §, dels ock de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade rörande i 16 § 3 mom., 25, 26 och 27 §§ berörda hänseenden samt i fråga om såväl egen pension som änke- och pupillpensionering.

Detta reglemente skall lända till efterrättelse, vad beträffar småskoleseminarierna, från och med den 1 juli 1938 och, vad beträffar övriga i tjänsteförteckningen upptagna läroanstalter, från och med den 1 januari 1938; skolande härvid i fråga om inplacering övergångsvis å löneplanen av kvinnlig lärarpersonal gälla, vad därom särskilt stadgas.

Det alla etc.

Bilaga till avlöningsreglementet.

Tjänsteförteckning, angivande ordinarie befattningar vid vederbörande läroanstalter ävensom för vissa av dessa befattningar de särskilda lönegrader, till vilka de äro hänförliga enligt den i 9 § avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen intagna löneplanen.

Läroanstalter och befattningar	Lönegrad (L)
Högre lärarinneseminariet.	
Rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i reglementet	—
Lektor	28
Adjunkt	25
Ämneslärarinna	22
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	20
Övningsskollärare	20
Lärarinna i hushållsgöromål (vid statens skolkökseminarium och hushållsskola)	19
Lärarinna i kvinnlig slöjd	16
De allmänna läroverken.	
Rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i reglementet	—
Lektor	27
Adjunkt	24
Ämneslärarinna	21
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	20
Lärarinna i kvinnlig slöjd	16
Övergångsstat.	
Adjunkt som icke innehar behörighet till adjunktsbefattning	22
Folkskoleseminarierna.	
Rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i reglementet	—
Lektor	27
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	21
Övningsskollärare	20
Lärare i manlig eller kvinnlig slöjd	18
Lärare i trädgårdsskötsel:	
vid dubbelseminarium	17
vid enkelseminarium	14
Lärarinna i hushållsgöromål eller i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningsskola	16

Läroanstalter och befattningar	Lönegrad (L)
Övergångsstat.	
Adjunkt	24
Småskoleseminarierna.	
Rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i reglementet	—
Adjunkt	24
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	21
Övningsskollärare	20
Lärarinna i kvinnlig slöjd	18
Lärarinna i hushållsgöromål	16
Övergångsstat.	
Ämneslärare	20
Läroanstalterna för blinda.	
Rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i reglementet	—
Lärare i kunskapsämne	20
Lärare i musik eller gymnastik med lek och idrott	20
Arbetslärare	15
Lärarinna i hushållsgöromål	15
Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.	
Rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i reglementet	—
Lärarinna i kunskapsämne	20
Lärarinna i slöjd	15
De tekniska läroverken.	
Rektor, lön enligt 6 § 1 mom. i reglementet	—
Lektor	27

Anm. Å andre lärare vid tekniska gymnasiet i Göteborg äger avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, tillämpning.

Reservationer:

1) **beträffande kvinnlig lärares lön:**

av herrar *Nilsson* i Gränebo, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Landerud, *Gustafsson* i Benestad, *Holmström*, *Rahmn*, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Holmdahl* och *Hansson* i Rubbestad, vilka ansett sig böra uttala, att frågan om lika lön för manlig och kvinnlig lärare fortfarande bort hållas öppen i avvaktan på resultatet av pågående utredning och att kvinnlig lärare bort placeras två lönegrader lägre än motsvarande manlig lärare. Vid det förhållandet, att riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts i berörda avseende framlagda förslag beträffande kvinnlig lärare vid folkskola, hava nämnda reservanter emellertid icke funnit skäl att beträffande lärarpersonal vid det statliga undervisningsväsendet påyrka, att kvinnlig lärare erhåller en annan lönegradsplacering än motsvarande manlig, och hava följaktligen icke ansett sig böra framlägga särskilda förslag till lönegradsplaceringar för kvinnliga lärare;

2) **beträffande lektorers lönegradsplacering:**

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Pauli*, *Holmström*, *Rahmn*, *Persson* i Falla och *Holmdahl*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande å sid. 49 f. bort hava följande lydelse:

»Utskottet kan vid bedömandet av frågan om lektorernas lönegradsplacering icke underlåta att fästa stor vikt vid det faktum, att för lektorstjänst uppställts licentiatexamen och disputationsprov såsom kompetensvillkor. Den med förvärvandet av en sådan kompetens förenade skuldbördan blir lätt betydande. Redan denna omständighet pekar enligt utskottets förmenande i riktning mot en relativt hög lönegradsplacering för lektorerna. Men härtill kommer den allvarliga brist på kompetenta sökande till lektorstjänster, som för närvarande råder. Enligt vad utskottet inhämtat hava under åren 1930—1936 26 lektorstjänster ledigförklarats sammanlagt 45 gånger, och för närvarande stå 11 lektorstjänster obesatta enbart inom ämnesgruppen moderna språk. De nu anförda omständigheterna tala enligt utskottets förmenande till förmån för en reell förbättring av lektorernas löneställning, vilken kan ernås genom deras placering i 28 lönegraden. Enligt utskottets förmenande behöver en sådan placering, med hänsyn till den särställning dessa befattningshavare måste anses intaga, icke medföra några konsekvenser beträffande andra befattningshavares placering. Utskottet tillstyrker därför, att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag i denna del och med bifall till de nyssberörda motionerna, så vitt nu är i fråga, besluta, att lektorerna vid de allmänna läroverken skola avlönas enligt 28 lönegraden»;

dels att utskottet vid behandlingen av avlöningsställningen för lektorerna vid högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken bort uttala, att utskottet, i enlighet med sitt ståndpunktstagande till frågan om lönegradsplaceringen för lektorerna vid de allmänna läroverken, funnit, att lektorerna vid högre lärarinneseminariet bort inplaceras i 29 samt lektorerna vid folkskoleseminarierna ock de tekniska läroverken i 28 lönegraden;

dels att utskottet vid behandlingen av frågorna om beräkning för budgetåret 1937/1938 av förslagsanslagen till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar, Allmänna läroverken: Avlöningar, Folkskoleseminarier: Avlöningar och Tekniska läroverk: Avlöningar bort uttala, att Kungl. Maj:t bör bemyndigas vidtaga de jämkningar i de för nämnda läroanstalter av Kungl. Maj:t föreslagna avlöningsstaterna, som må påkallas av lektorernas lönegradsplacering;

dels ock att utskottet bort i anslutning härtill hemställa,

att riksdagen må besluta:

att i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen skola för lektorer upptagas följande lönegradsplaceringar: högre lärarinneseminariet L 29 samt de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken L 28;

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i avlöningsstaterna för högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken vidtaga de jämkningar, som må föranledas av lektorernas lönegradsplacering;[1]

3) **beträffande adjunkters lönegradsplacering:**

av herrar *Anderson* i Råstock, *Gustafsson* i Benestad, *Jansson* i Falun, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson* i Grönvik, *Norling, Erlander* och *Hansson* i Rubbestad, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande å sid. 52 f. bort hava följande lydelse:

»Utskottet upptager — — — 22 lönegraden.

Den åtskilligt dryftade frågan om placering av de adjunktsbehöriga adjunkterna i 23 eller 24 lönegraden bör enligt utskottets mening väsentligen bedömas mot bakgrunden av de konsekvenser, som kunna tänkas bliva följden av dessa lärares placering i 24 lönegraden, en lönegrad högre än enligt Kungl. Maj:ts förslag. I detta hänseende framhåller departementschefen — som jämväl konstaterar, att en placering i 23 lönegraden i och för sig snarast ligger över ett genomsnitt för den nuvarande adjunktslönen, omräknad till nyreglerad lön — att en placering i 24 lönegraden skulle medföra ej blott en merkostnad utöver den, som följer av en place-

[1] Jfr *anmärkning 1.*, införd efter den sista reservationen.

ring i 23 lönegraden, med omkring 600,000 kronor utan även kostnader för uppflyttning i lönegrad dels av ett flertal andra lärare, dels ock av förvaltningstjänstemän av olika grader. Utskottet anser sig icke mot detta departementschefens uttalande böra ifrågasätta någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag på förevarande punkt. Utskottet kan icke finna annat, än att en placering i 23 lönegraden för adjunkterna måste anses väl avpassad just med hänsyn till önskvärdheten av att undvika konsekvenser inom andra områden av statsförvaltningen. Utskottet får sålunda tillstyrka, att adjunktsbehöriga adjunkter placeras i 23 lönegraden, varav följer, att utskottet avstyrker de motionsvis framställda yrkandena om en högre lönegradsplacering»;

dels att utskottet vid behandlingen av avlöningsställningen för adjunkterna vid högre lärarinneseminariet och småskoleseminarierna ävensom för adjunkt å övergångsstat vid folkskoleseminarium bort uttala, att utskottet, i enlighet med sitt ståndpunktstagande till frågan om lönegradsplaceringen för adjunkterna vid de allmänna läroverken, funnit, att adjunkterna vid högre lärarinneseminariet bort placeras i 24, adjunkterna vid småskoleseminarierna i 23 och adjunkt å övergångsstat vid folkskoleseminarium i 23 lönegraden;

dels att utskottet vid behandlingen av frågan om beräkning för budgetåret 1937/1938 av förslagsanslaget till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar bort uttala, att utskottet icke haft någon erinran att framställa mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande beräkningar;

dels ock att utskottet bort i anslutning härtill hemställa,

att riksdagen må besluta:

att i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen skola för adjunkter i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag upptagas följande lönegradsplaceringar: högre lärarinneseminariet L 24 samt de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna: övergångsstat och småskoleseminarierna L 23;

(under punkt 12) att godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för högre lärarinneseminariet, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

(under punkt 13) att godkänna följande avlöningsstat för högre lärarinneseminariet, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis* . . . . . kronor 161,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

a. Grundbelopp	kronor 3,765	
b. Vikariatsersättningar m. m., *förslagsvis*	» 50	3,815
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor 25,000	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	» 1,500	26,500
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Provisoriskt dyrortstillägg, *förslagsvis*	kronor 13,710	
b. Tillfällig löneförbättring åt vaktmästare och eldare	» 325	14,035
	Summa kronor	205,550

Särskilda uppbördsmedel:

Termins- och inskrivningsavgifter	kronor	11,650
	Nettoutgift kronor	193,900;

(under punkt 14) att till *Högre lärarinneseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 324,000 kronor;

(under punkt 23) att godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938;

(under punkt 25) att godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*		kronor 10,000,000
2. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, *förslagsvis*		» 135,000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt kvinnliga sakkunniga	kronor 525	
b. Arvoden åt tillsynslärare	» 15,000	

c. Personliga tilläggsarvoden åt 5 första lärarinnor	kronor	1,250		
d. Arvoden åt skolläkare, *förslagsvis* . .	»	50,500		
e. Arvoden åt bibliotekarier	»	31,900		
f. Arvoden åt biträträden å rektorsexpeditionerna.	»	32,150		
g. Särskilda arvoden vid provårslåroverk, *förslagsvis* . .	»	63,000	kronor	194,325
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:				
a. Grundavlöningar m. m., *förslagsvis*	kronor	1,313,000		
b. Avlöningsförhöjningar m. m., *förslagsvis*	»	130,000	»	1,443,000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis*			»	95,175
		Summa	kronor	11,867,500

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stockholms stad	kronor	7,500		
2. Ersättning från skolkommuner, som icke tillhandahålla lärare tjänstebostad	»	118,000		
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	»	18,800	kronor	144,300
		Nettoutgift	kronor	11,723,200;

(under punkt 26) att till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 19,946,700 kronor;

4) **beträffande lönegradsplaceringen av lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott:**

av herrar *Nilsson* i Landeryd, *Holmström*, *Rahmn* och *Holmdahl*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande å sid. 57 f. bort hava följande lydelse:

»Vid sitt — — — 21 lönegraden.

Utskottet har, med tillstyrkan av de i ämnet väckta motionerna, så vitt nu är i fråga, funnit sig böra ansluta sig till läroverkslönesakkunnigas förslag om inplacering av ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott i 21 lönegraden, detta jämväl med hänsyn till utskottets ståndpunkt i fråga om adjunkternas placering. Beträffande placeringen av ordinarie lärarinna i kvinnlig slöjd ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag»;

dels att utskottet vid behandlingen av avlöningsställningen för lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna och läroanstalterna för blinda bort uttala, att utskottet, i enlighet med sitt ståndpunktstagande till frågan om lönegradsplaceringen för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken, funnit, att lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott bort placeras, vid högre lärarinneseminariet i 21, vid folk- och småskoleseminarierna i 22 samt vid läroanstalterna för blinda i 21 lönegraden;

dels att utskottet vid behandlingen av frågorna om beräkning för budgetåret 1937/1938 av förslagsanslagen till Högre lärarinneseminariet: Avlöningar, Allmänna läroverken: Avlöningar, Folkskoleseminarier: Avlöningar och Läroanstalter för blinda: Avlöningar bort uttala, att Kungl. Maj:t bör bemyndigas vidtaga de jämkningar i de för nämnda läroanstalter av Kungl. Maj:t föreslagna avlöningsstaterna, som må påkallas av lönegradsplaceringen för lärarna i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott;

dels ock att utskottet bort i anslutning härtill hemställa,

att riksdagen må besluta:

att i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen skola för lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott upptagas följande lönegradsplaceringar: högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken och läroanstalterna för blinda L 21 samt folk- och småskoleseminarierna L 22;

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i avlöningsstaterna för högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och läroanstalterna för blinda vidtaga de jämkningar, som må föranledas av lönegradsplaceringen för lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott;[1]

[1] Jfr *anmärkning 2.*, införd efter den sista reservationen.

5) **beträffande omfattningen av folkskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1937/1938:**

A) av herrar *Olof Olsson, J. B. Johansson* i Fredrikslund, *Hansén, Asplund, Holmström, Rahmn, Persson* i Falla, *Holmdahl* och *Danielsson,* vilka ansett, att utskottet bort — med tillstyrkande av bifall till det i motionerna I: 295 och II: 546 framställda förslaget om intagning under år 1937 av parallellavdelning till den fyraåriga linjens första klass vid seminariet i Luleå — hemställa,

att riksdagen må besluta:

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i avlöningsstaterna för folkskoleseminarierna vidtaga de jämkningar, som må föranledas av att vid folkskoleseminariet i Luleå under år 1937 intages parallellavdelning till den fyraåriga linjens första klass; samt

(under punkt 34) att till *Folkskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 110,000 kronor;[1]

B) av herrar *Norling* och *Erlander,* vilka ansett, att utskottet bort — med tillstyrkande av bifall till det i motionen II: 495 framställda förslaget om intagning under år 1937 av ny avdelning manliga studenter i den tvååriga linjen vid folkskoleseminariet i Karlstad — hemställa,

att riksdagen må besluta:

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i avlöningsstaterna för folkskoleseminarierna vidtaga de jämkningar, som må föranledas av att vid folkskoleseminariet i Karlstad under år 1937 intages en ny avdelning manliga studenter;

(under punkt 31) att till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,920,000 kronor;

(under punkt 33) att till *Folkskoleseminarier: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 75,800 kronor; samt

(under punkt 34) att till *Folkskoleseminarier: Stipendier* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *reservationsanslag* av 110,600 kronor;

6) **beträffande biträden åt folkskolinspektörerna:**

av herr *Holmdahl,* som ansett, att utskottet bort — med avstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts under punkt 42 framställda förslag — tillstyrka bifall till det i motionerna I: 297 och II: 548 framställda förslaget om att den av 1936 års riksdag till folkskolinspektörerna beviljade expensersätt-

[1] Jfr *anmärkning 3.,* införd efter den sista reservationen.

ningen måtte med oförändrat belopp utgå under budgetåret 1937/1938, samt på grund härav hemställa,

att riksdagen må besluta:

(under punkt 42) att, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag, medgiva att den av 1936 års riksdag till folkskolinspektörerna beviljade expensersättningen må efter oförändrade grunder utgå jämväl under budgetåret 1937/1938;

(under punkt 43) att godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas under tiden den 1 juli —den 31 december 1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat:		
a. Lön och (i förekommande fall) ortstillägg till 52 inspektörer, *förslagsvis*	kronor 93,450	
b. Ålderstillägg, *förslagsvis*	» 13,000	
c. Tjänstgöringspenningar till 52 inspektörer	» 46,800	
d. Fyllnadsarvoden åt vikarier, *förslagsvis*	» 15,000	168,250
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal		11,700
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a. Expensersättning, *förslagsvis*	kronor 18,950	
b. Tillfällig löneförbättring, *förslagsvis*	» 25,800	
c. Provisorisk avlöningsförbättring, *förslagsvis*	» 4,000	48,750
	Summa kronor	228,700;

(under punkt 45) att godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas under tiden den 1 januari—den 30 juni 1938:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, *förslagsvis*	kronor 265,500
2. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t	» 750

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . . . . . kronor 11,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* . . . » 20,250

Summa kronor 298,200;

(under punkt 46) att till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 526,900 kronor.

Anmärkningar:

1. Ett bifall till utskottets förslag med *enbart* de ändringar, som innefattas i *reservationen 2*) beträffande lektorers lönegradsplacering, medför i fråga om vederbörande anslag m. m. följande förändringar, nämligen att riksdagen bör besluta

(under punkt 14) att till *Högre lärarinneseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 326,500 kronor;

(under punkten 26) att till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 20,325,400 kronor;

(under punkt 31) att till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,926,200 kronor;

(under punkt 60) att godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för de nu befintliga tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938, dock med iakttagande av den av utskottet förordade ändrade lydelsen av ovannämnda tjänsteförteckning; samt

(under punkt 62) att till *Tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 699,300 kronor.

2. Ett bifall till utskottets förslag med *enbart* de ändringar, som innefattas i *reservationen 4*) beträffande lönegradsplaceringen av lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott, medför beträffande vederbörande anslag m. m. följande förändringar, nämligen att riksdagen bör besluta

(under punkt 14) att till *Högre lärarinneseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 325,200 kronor;

(under punkt 26) att till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 20,292,700 kronor;

(under punkt 31) att till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,917,300 kronor;

(under punkt 50) att godkänna den av departementschefen förordade personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1938, dock med iakttagande av den av utskottet förordade ändrade lydelsen av ovannämnda tjänsteförteckning; samt

(under punkt 52) att till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 184,200 kronor.

3. Ett bifall till utskottets förslag med *enbart* den ändring, som innefattas i *reservationen 5) A)* beträffande parallellavdelning vid folkskoleseminariet i Luleå, medför beträffande förslagsanslaget till Folkskoleseminarier: Avlöningar den förändringen, att riksdagen bör besluta

(under punkt 31) att till *Folkskoleseminarier: Avlöningar* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,915,000 kronor.

Bilaga.

TABELL

utvisande den i propositionen nr 271/1937 föreslagna löneställningen för ordinarie lärarpersonal vid statens undervisningsväsen i jämförelse med löneställningen för vissa ordinarie befattningshavare vid allmänna civilförvaltningen inom motsvarande lönegrader.

Anm. De upptagna lönebeloppen innefatta lön jämte, för I-ort, provisoriskt dyrortstillägg ävensom dyrtidstillägg efter 11 %.

Lönegrad	Lönebelopp					Befattningshavare	
		A-ort	D-ort	G-ort	I-ort		
13	Beg.lön	3,384	3,844	4,303	4,590	*Lärare i trädgårdsskötsel vid enkelseminarium.*	
	Slutlön						
	manl.	4,383	4,923	5,463	5,776		
	kvinnl.	4,050	4,570	5,089	5,396		
14	Beg.lön	3,583	4,062	4,542	4,835	Föreståndare för varumärkesgranskningen (patentverket) Kassör och bokhållare Laboratoriebiträde (kontrollstyrelsen)	Materialförvaltare (riksförsäkringsanstalten) Registrator (ämb.verk) Reparationsmästare Uppsyningsman av 1:a kl. (sinnessjukhus) Verkstadsmästare
	Slutlön						
	manl.	4,715	5,294	5,874	6,200		
	kvinnl.	4,382	4,922	5,461	5,775		
15	Beg.lön	3,815	4,316	4,814	5,113	*Arbetslärare samt lärarinna i hushållsgöromål eller i slöjd vid blindanstalt.* Bokhållare Föreståndare vid fångkoloni Garagemästare Husfader (Venngarn) Konservator (naturhist. riksmuseet) Kontorsskrivare (riksförsäkr.anstalten) Kronohäktesföreståndare av 2:a kl. Landskanslist Landskontorist Ledningsmästare Maskinmästare	Materialförvaltare (generaltullstyrelsen) Mätartekniker Postassistent Registrator (statsdep.) Ritare (heliogravyr-) eller gravör (sjökarteverket, rikets allm. kartverk) 1:e skogsbiträde Stationsmästare Stationsskrivare Telegrafassistent Telegrafkommissarie av kl. 6 Tullmästare Tulluppbördsman Vagnmästare 1:e verkmästare (provningsanstalten) Övermontör
	Slutlön						
	manl.	5,047	5,665	6,285	6,525		
	kvinnl.	4,714	5,293	5,872	6,198		
16	Beg.lön	4,047	4,566	5,086	5,392	*Lärarinna i hushållsgöromål vid folk- eller småskoleseminarium; lärarinna i kvinnlig slöjd vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller folkskoleseminariums övningsskola; lärare i trädgårdsskötsel vid dubbelseminarium.* Assistent av 3:e kl. (fångvården) Instrumentmakare	Kammarskrivare 1:e kanslist (U. D.) Kronohäktesföreståndare 1 kl. 2:e maskinist å ångfärja Stationsinspektor av kl. 4 B Stationsmästare av kl. 5 2:e styrman Trädgårdsmästare (Lunds universitet) Underinspektör (yrkesinspektionen)
	Slutlön						
	manl.	5,378	6,038	6,697	7,050		
	kvinnl.	5,046	5,665	6,284	6,624		

Lönegrad	Lönebelopp	A-ort	D-ort	G-ort	I-ort	Befattningshavare	
17	Beg.lön	4,378	4,917	5,456	5,769	Bokhållare Driftverkmästare 1:e konservator (naturhist. riksmuseet) Lantbruksinspektor (Venngarn) Lärare, tillika avdeln.-föreståndare (Bona) Lärare i etsning (konstak.) 1:e postassistent	Räkenskapsförare och redogörare (Bona m. fl. anstalter) 1:e stationsskrivare 1:e telegrafassistent Telegrafkommissarie av kl. 5 Verkmästare, tillika avdelningsföreståndare (Bona) Veterinär (Flyinge hingstdepå)
	Slutlön						
	manl.	5,710	6,409	7,108	7,474		
	kvinnl.	5,377	6,036	6,695	7,049		
18	Beg.lön	4,708	5,288	5,868	6,194	*Lärare i manlig eller kvinnlig slöjd vid folk- eller småskoleseminarium.* Assistent av 2 kl. (fångv.) 1:e bokhållare (S. J.) Kanalinspektor av kl. 2 Lantbruksinspektor (Bona, Svartsjö) Postmästare av kl. 4 Proberare (myntet)	Redogörare Stationsinspektor av kl. 4 A Telegrafkommissarie av kl. 4 Trädgårdsmästare (Uppsala univ.) Tullförvaltare av kl. 4 Yrkesinspektrisassistent Övermaskinist av kl. 2
	Slutlön						
	manl.	6,107	6,826	7,546	7,918		
	kvinnl.	5,707	6,407	7,106	7,472		
19	Beg.lön	5,039	5,659	6,278	6,618	*Lärarinna i hushållsgöromål vid statens skolkökseminarium och hushållskola.*	
	Slutlön						
	manl.	6,505	7,244	7,984	8,363		
	kvinnl.	6,106	6,825	7,544	7,917		
20	Beg.lön	5,373	6,032	6,692	7,045	*Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller läroanstalt för blinda; övningsskollärare; ämneslärare å övergångsstat vid småskoleseminarium;lärare i kunskapsämne vid blindanstalt.* Assistent av 1 kl. (fångv.) Assistent vid egendomsförvaltningen vid skogsförvaltningen (Uppsala univ.)	2:e fartygsinspektör (ingenjörsutbildad) (Under-)ingenjör Ingenjörsassistent Inspektris över sjukskötterskeväsendet Kassör och räkenskapsförare Kontrollör Materialförvaltare (lotsstyrelsen) Postmästare av kl. 3 Stationsinspektor av kl. 3 1:e styrman av kl. 2 Telegrafkommissarie av kl. 3 Underinspektör Verkmästare Övermaskinist av kl. 1
	Slutlön						
	manl.	6,968	7,728	8,487	8,874		
	kvinnl.	6,503	7,242	7,981	8,361		
21	Beg.lön	5,704	6,403	7,102	7,469	*Ämneslärarinna vid allmänt läroverk; lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott vid folk- eller småskoleseminarium.* Aktuarie Arkivarie Barnmorskelärare	2:e bibliotekarie 2:e bibliotekskonsulent Bokhållare Byggnadskontrollant Byråassistent Byråingenjör Expeditionsföreståndare (S. J.) Fiskal
	Slutlön						
	manl.	6,968	7,728	8,487	8,874		
	kvinnl.	6,503	7,242	7,981	8,361		

(forts.)

Lönegrad	Lönebelopp	A-ort	D-ort	G-ort	I-ort	Befattningshavare	
21 (forts.)						(forts.) Förrådsförvaltare Ingenjör (myntet) 2:e kamrerare Kanalinspektor av kl. 1 2:e kanslisekreterare Kanslist (just.rev.) Kassör Konservator 2:e legationssekreterare Länsbokhållare av 2 kl. Länsnotarie av 2 kl. Lärare (musikkonservatoriet) Lärarinna i gymnastik samt i lek och idrott (gymn. centr.inst.) Museiassistent	Notarie Registrator (just.kansl.-exp.) Revisor 2:e sekreterare (U. D.) Statsgeodet Statshydrograf Statskartograf Statsmeteorolog 1:e styrman av kl. 1 Syssloman av 3:e kl. (sinnessjukhus) Tullförvaltare av kl. 3 Tullkontrollör 2:e vicekonsul Yrkesinspektörsassistent
22	Beg.lön Slutlön manl. kvinnl.	6,100 7,432 6,966	6,820 8,211 7,726	7,539 8,991 8,485	7,912 9,384 8,871	*Ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet; adjunkt på övergångsstat vid allmänt läroverk.* Aktuarie Arkivarie Bibliotekarie Byråinspektör Elektroingenjör Fiskal (i hovrätt) Gruvingenjör Gränsbevakningschef Ingenjör Kamrerare Konstruktör Laborator (farm.inst.) Länsveterinär	2:e lärare (Chalmers tekn. inst.) Notarie (i hovrätt) Postmästare av kl. 2 Protokollssekreterare Radiokommissarie Registrator (just.rev.) Revisor (riksräk.) Räntmästare (statsk.) Stationsinspektor av kl. 2 Syssloman av 2:a kl. (sinnessjukhus) Telegrafkommissarie av kl. 2 Tryckerikonsulent Tullförvaltare av kl. 2 1:e tullkontrollör Verkstadsinspektör
23	Beg.lön Slutlön manl. kvinnl.	6,498 7,897 7,431	7,238 8,696 8,210	7,977 9,495 8,989	8,356 9,864 9,382	*Adjunkt vid allmänt läroverk, adjunkt på övergångsstat vid folkskoleseminarium samt adjunkt vid småskoleseminarium.*	
24	Beg.lön Slutlön manl. kvinnl.	6,962 8,427 7,894	7,721 9,226 8,693	8,479 9,984 9,493	8,866 10,344 9,864	*Adjunkt vid högre lärarinneseminariet.* Advokatfiskal (1:e) aktuarie (1:e) arkivarie Bibliotekarie 1:e byråingenjör (1:e) byråinspektör Direktör av 3 kl. (fångv.) Direktör (Landskrona) Expeditionsföreståndare (S. J.) Frökontrollant Fältkontrollant Föreståndare för inst. för materialkunskap	1:e ingenjör (myntet) Kamrerare Konsulent, sjöteknisk Kontorschef (telegrafv.) Krigskassör Laborator (kontrollst.) Länsbokhållare av 1:a kl. Länsnotarie av 1:a kl. Lärare (tandläk.inst.) Lärare i gymnastik samt lek och idrott (gymn. centr.inst.) Notarie (Ö. Ä:t) Ombudsman Pastor och 1:e lärare (fångv.) (forts.)

Lönegrad	Lönebelopp	A-ort	D-ort	G-ort	I-ort	Befattningshavare	
24 (forts.)						(forts.) Postmästare av kl. 1 B Professor (konstak.) Revisionskommissarie 1:e revisor Sekreterare Stationsinspektor av kl. 1 B 1:e statshydrograf Statskonsulent i boskaps-	skötsel, i får- och getskötsel, i svinskötsel 1:e statsmeteorolog Sysloman av 1:a kl. (sinnessjukhus) Telegrafkommissarie av kl. 1 B Tullförvaltare av kl. 1 B Tullöverkontrollör
25	Beg.lön	7,425	8,204	8,984	9,383	Postmästare av kl. 1 A Stationsinspektor av kl. 1 A	
	Slutlön						
	manl.	8,956	9,744	10,464	10,824		
	kvinnl.	8,424	9,223	9,984	10,344		
26	Beg.lön	7,889	8,688	9,487	9,864	1:e aktuarie Antikvarie 1:e arkivarie Assessor (Ö. Ä:t) 2:e advokatfiskal Baningenjör 1:e bibliotekarie 1:e bibliotekskonsulent Byråassistent Byrådirektör 1:e byråingenjör Byråinspektör Byråveterinär Direktör (Venngarn) Direktör av 2:a kl. (fångv.) Direktörsassistent vid kanalverk Driftsingenjör Fiskeriintendent 1:e ingenjör Intendent (nationalmuseum) Kamrerare 1:e kanslisekreterare Krigsarkivarie Laborator (Centr.anst. f. förs.v. på jordbr.omr., vet.-bakt. anst.) Landsarkivarie 1:e legationssekreterare	Lektor (skogshögskolan) Linjeingenjör 2:e läkare (sinnessjukhus) Lärare i hovbeslag och läran om hovens sjukdomar Lärare i sjukdomslära (gymn. centr.inst.) Maskiningenjör Observator Ombudsman 1:e pastor och överlär. Professor i sv. arkitekturhist. (konstak.) Revisionskommissarie Sekreterare Signalingenjör Telegrafingenjör Telegrafkommissarie av kl. 1 A Trafikinspektör Tullbevakningschef Tulldirektörsassistent Tullförvaltare av kl. 1 A Tullkommissarie Verkstadsingenjör Vice konsul Yrkesinspektris Överassistent Överpostmästare
	manl.	9,487	10,224	10,944	11,304		
	kvinnl.	8,954	9,744	10,464	10,824		
27	Beg.lön	8,419	9,218	9,984	10,344	*Lektor vid allmänt läroverk, folkskoleseminarium eller tekniskt läroverk.* Akademinotarie och ombudsman 1:e baningenjör 1:e byråingenjör Direktör av 1:a kl. (fångv.) Direktör (Bona, Svartsjö)	Direktörsassistent vid kraftverk Distriktssekreterare (S.J.) 1:e driftsingenjör Distriktsingenjör 1:e fartygsinspektör Fogde (Uppsala univ.) Föreståndare (livrustkammaren) Kontorschef (postv.) Lantmätare (S. J.) (forts.)
	Slutlön						
	manl.	9,984	10,704	11,424	11,784		
	kvinnl.	9,484	10,224	10,944	11,304		

Lönegrad	Lönebelopp	A-ort	D-ort	G-ort	I-ort	Befattningshavare	
27 (forts.)						(forts.) 1:e linjeingenjör Länsassessor 1:e maskiningenjör 1:e sekreterare (affärsdriv. verk) Sekreterare (Svea och Göta hovrätt) Skogs- och flottledsinspektör Skogsförvaltare	Statsinspektör över el. starkströmsanläggningar Stiftssekreterare Tullöverinspektör 1:e verkstadsingenjör Överinspektör (S. J.) Överläkare av 3:e kl. (sinnessjukhus)
28	Beg.lön Slutlön manl. kvinnl.	8,949 10,464 9,984	9,744 11,184 10,704	10,464 11,904 11,424	10,824 12,264 11,784	*Lektor vid högre läraninneseminariet.* 1:e advokatfiskal Arbetschef (kartverket) Avdelningsföreståndare (statens växtskyddsanst.) Byrådirektör Chef f. statens biografbyrå Driftchef (statens vattenfallsverk) Järnvägsinspektör	Ledamot (av riksförsäkringsanstalten) Luftfartsinspektör 1:e läkare (sinnessjukhus) Professor (farm. inst., Chalmers tekn. inst.) Sekreterare (univ.) Sprängämnesinspektör Stiftssekreterare Yrkesinspektör Överlärare (barnmorskeläroanstalterna) Överläkare av 2:a kl. (sinnessjukhus)
29	Beg.lön Slutlön manl. kvinnl.	9,479 10,944 10,464	10,224 11,664 11,184	10,944 12,384 11,904	11,304 12,744 12,264	Bergmästare Byrådirektör och överinspektör Kanaldirektör Navigationsskoleinspektör Postdirektör Räntmästare (univ.) Skeppsmätningsöver-	kontrollör och överinspektör Statsinspektör över köttkontrollen i riket Trafikdirektör Tulldirektör Väginspektör Överlantmätare Överläkare av 1:a kl. (sinnessjukhus)
30	Beg.lön Slutlön manl. kvinnl.	9,984 11,424 10,944	10,704 12,144 11,664	11,424 12,864 12,384	11,784 13,224 12,744	Amiralitetsråd Arkivråd Avdelningsföreståndare (vid centralanstalten f. försöksv. på jordbr. omr., vid statens skogsförsöksanstalt) Byggnadsråd Byråchef 1:e byrådirektör Direktör (statens pensionsanstalt) Föreståndare för frökontrollanstalten, för statens rättskemiska laboratorium, för statens bakteriologiska laboratorium, för veterinärbakteriologiska anstalten Försäkringsråd Handelsråd Hovrättsråd	Kammarrättsråd Kanslerssekreterare Kansliråd Konsul Krigsråd Landskamrerare Landssekreterare Legationsråd Linjedirektör Medicinalråd Professor (Tekn. högskolan m. fl. institutioner) Revisionssekreterare Räntmästare (univ.) Sekreterare (Ö. Ä:t) Statskommissarie Telefondirektör Telegrafdirektör Undervisningsråd Vattenrättsingenjör Överbibliotekarie Överfyringenjör Överlantmätare

REGISTER

till statsutskottets utlåtande nr 189.

Sid.

Kungl. Maj:ts hemställan 2
Motionsvis gjorda yrkanden 7

I. **Lönereglering för personal vid det statliga undervisningsväsendet** . . 13
1. Lönereglering sfrågans allmänna läge 13
2. Lärarnas tjänstgöringsskyldighet 18
3. Förhållandet mellan manliga och kvinnliga lärares avlöning 22
4. Avlöningsförfattningar 25
A. Avlöningsreglemente för ordinarie lärare 25
B. Kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie lärare 33
C. Kungörelse med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet 35
5. Övergångsanordningar 36
6. De allmänna läroverken 42
Rektorer sid. 42; lektorer sid. 48; adjunkter sid. 50; ämneslärarinnor sid. 53; ordinarie lärare i övningsämnen sid. 55; icke-ordinarie ämneslärare sid. 58; icke-ordinarie övningslärare sid. 62; övriga icke-ordinarie befattningshavare sid. 63.
7. Högre lärarinneseminariet 64
8. Folkskoleseminarierna 68
9. Småskoleseminarierna 74
10. Läroanstalterna för blinda 81
11. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte 86
12. De tekniska läroverken 88
13. Folkskolinspektionen 93
14. Vaktmästarpersonal 95

II. **Vissa organisatoriska förändringar inom det statliga undervisningsväsendet m. m.** 101
1. Upprättande av vissa nya statliga gymnasier 101
2. Provisorisk utvidgning av provårsinstitutionen 109
3. Rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig viss tjänstgöring m. m. 119
4. Begränsning av lärjungeantalet i undervisningsavdelningarna vid de allmänna läroverken 120
5. Omfattningen av folkskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1937/1938 121
6. Omfattningen av småskoleseminarieorganisationen under budgetåret 1937/1938 124
7. Biträden åt folkskolinspektörerna 125
8. Läkarundersökning av befattningshavare, anställd vid samhällets skolor 128

III. **Anslagsbehov för budgetåret 1937/1938** 129

IV. **Utskottets hemställan** 139

Bilaga: Förslag till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen jämte tjänsteförteckning 161

Reservationer 177

Tabellbilaga

Stockholm 1937, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
372218